

Περίοδος Β' - Τεύχος 600 - Παρασκευή 8 Μαρτίου 1996

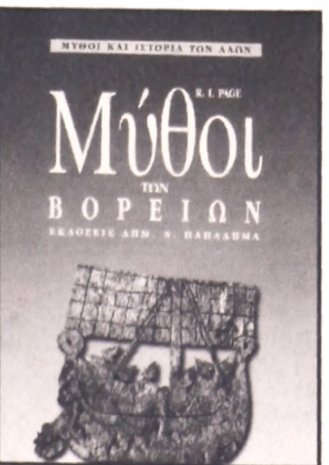
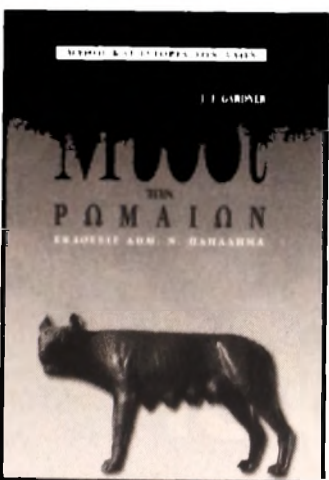
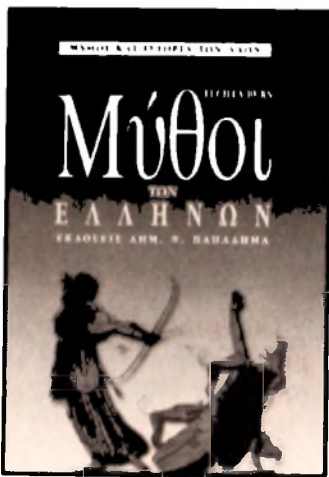
600 **ΑΝΤΙ**



Περιέχει
το 2ο τεύχος
του *Αντί*
που απέσυρε
η δικτατορία

600

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ



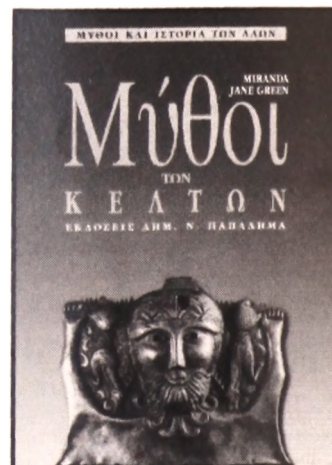
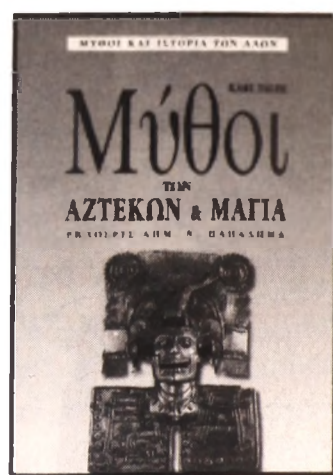
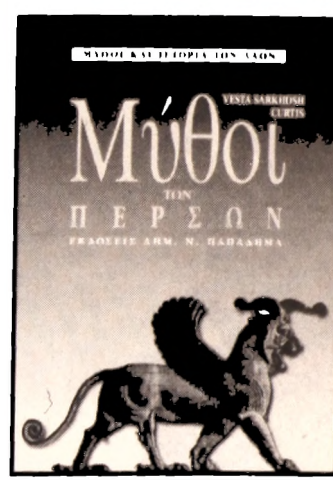
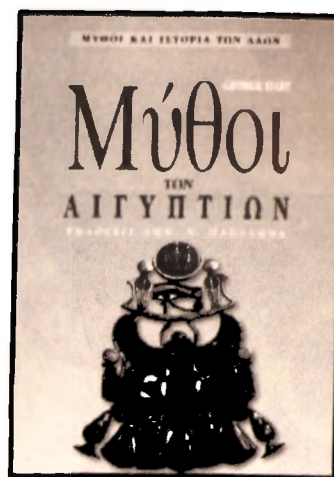
Του Πανεπιστημίου του Τέξας και του Βρετανικού Μουσείου, με εικόνες και χάρτες

Στις σελίδες των οκτώ τόμων θα συναντήσουμε τους μύθους που επί αιώνες συγκίνησαν την ανθρωπινή φαντασία, ακόμα κι όταν οι θρησκείες που στηρίζονταν σε αυτούς τους μύθους είχαν πια παραμεριστεί: τον Κατακλυσμό των Μεσοποταμίων, τους ζωόμορφους αιγυπτιακούς θεούς, τον Ώρο, τον Όσιρη, την Ίσιδα, τον Δία, την Αθηνά και τους άλλους, γνωστούς και λιγότερο γνωστούς μας θεούς του Ολύμπου και τους ρωμαϊκούς δρύλους για τον Αινεία, τον Ρωμύλο και τον Ρώμο καθώς και τη Λουκρητία, αλλά και τους μυθικούς ήρωες των Κελτών, τον Όντιν και τον Θωρ, μαζί με τις μορφές των βορείων λαών, τους αιμοδιψείς θεούς των Αζτέκων και των Μάγια και τον τόσο ανθρώπινο Αχούρα Μάζδα των Περσών με τον προφήτη του Ζωροάστρη.

Στόχος της σειράς αυτής είναι να δώσει την ιστορική πραγματικότητα που κρύβεται πίσω από τους μύθους, τεκμηριωμένη από τα αρχαιολογικά και φιλολογικά ευρήματα του κάθε λαού και τοποθετημένη με αυτό τον τρόπο στα πλαίσια του αντίστοιχου πολιτισμού. Επειδή η μυθολογία των αρχαίων λαών αποτελεί συγχρόνως και μια πηγή καλλιτεχνικής δημιουργίας, οι τόμοι αυτοί συνοδεύονται από μια πλούσια εικονογράφηση η οποία συνοδεύει τον αναγνώστη στην εξερεύνηση της δημιουργικής φαντασίας του κάθε λαού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

- Οι μύθοι των Ελλήνων
- Οι μύθοι των Αιγυπτίων
- Οι μύθοι των Ρωμαίων
- Οι μύθοι των Περσών
- Οι μύθοι της Μεσοποταμίας
- Οι μύθοι των Αζτέκων και των Μάγια
- Οι μύθοι των Βορείων
- Οι μύθοι των Κελτών



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΗΜΑ: Ιπποκράτους 8 Αθήνα, τηλ.: 36.27.318

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΟΝ ΑΕΡΑ

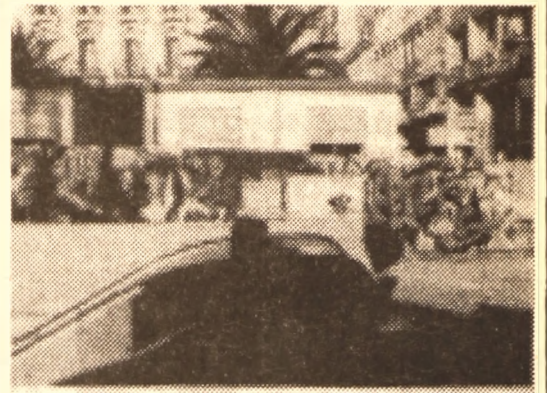
ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΟΝ ΑΕΡΑ. Μ' αυτό το σύνθημα το ΑΝΤΙ έγινε... χιπ-χοπ, κόψε ραπ στους δρόμους της Αθήνας και, με τους νεαρότερους (και πιο νέ-
 ις στην παρέα του) φίλους του έβαψε πολύχρωμα τα πλαίσια του μετρό της
 Αθήνας (βλέπε στην αντικρουστή σελίδα). Με γκράφιτι στους δρόμους της
 Αθήνας ξεκίνησε η μεγάλη γιορτή για τα 600 τεύχη – μια κίνηση και μια πράξη
 που την αγκάλιασαν οι καθημερινοί περιπατητές του δρόμου και τη χαιρέτισε
 μεδόν ολόκληρος ο αθηναϊκός Τύπος (ενδεικτικό είναι το δημοσίευμα του
 περιοδικού ΑΘΗΝΟΡΑΜΑ που παραθέτουμε δίπλα).

ΠΑΔΡΟΜΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ. Μ' αυτό το σύνθημα ξεκινούν οι γιορτές
 για τα 600 χρόνια του ΑΝΤΙ, που ξεκίνησαν απρογραμμάτιστα και θα καταλή-
 γουν προγραμματισμένα με θέατρο, τραγούδι, μουσική, κινηματογράφο, ει-
 ριστικά δρώμενα, εκθέσεις, Καραγκιόζη και πολλές πολλές ακόμη εκπλή-
 ρις κυρίως στο χώρο του Πολιτιστικού Κέντρου Μάνος Χατζιδάκις (έτσι λέ-
 γεται πλέον ο χώρος του Φωταερίου της Αθήνας, στην οδό Πειραιώς). Είναι
 το σίγμα του περιοδικού για 23 χρόνια συνεχούς παρουσίας στην πολιτική
 και πολιτιστικής παρουσίας αλλά και κυρίως μια γιορταστική αφορμή για να
 γερούμε με τους παλιούς μας φίλους (ακόμα κι όσους δεν αισθάνονται και
 τόσο φιλικά απέναντί μας) αλλά και να γνωριστούμε με τους πολλούς και-
 ρύργιους αναγνώστες μας.

ΠΕΙΔΗ ΔΕΝ ΝΟΣΤΑΛΓΟΥΜΕ ΜΟΝΟ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΧΩΡΟΥΜΕ, απο-
 ασίσαμε σήμερα, εκτός των άλλων, να τυπώσουμε ένα πολύτιμο ντοκουμέ-
 ντο. Προσφέρουμε στους φίλους μας την ύλη (όση διασώθηκε, όπως διασώ-
 ηκε) του δεύτερου τεύχους του ΑΝΤΙ που κατέσχεσε η δικτατορία. Στο δι-
 λό μας τεύχος, επίσης, έχουμε πολλή ύλη που αφορά το ΑΝΤΙ, τη ζωή του,
 τις περιπέτειές του, τους προβληματισμούς του, τις αγωνίες του και τους
 γώνες του. Οι φίλοι και οι συνεργάτες μας που προσκλήθηκαν έγραψαν με
 αρά τον δικό τους λόγο για όλα αυτά. Τους ευχαριστούμε, όπως ευχαριστού-
 ε και όλους τους φίλους αναγνώστες χωρίς τους οποίους τούτη η γιορτή εν-
 εχομένως να μην είχε νόημα.

ΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ ΣΤΗ ΓΙΟΡΤΗ.

Το ραπ της τέχνης



Γκράφιτι στις τσιγκολαμαρίνες που πε-
 ριφράζουν τα μυστήρια του Μετρό. Από
 ράπερς πιτσιρικάδες, φοιτητές της
 Α.Σ.Κ.Τ., τους Αέρα Πατέρα, το περιοδικό
 «Αντί», τον Δήμο Αθηναίων (!), που ευγε-
 νώς προσφέρει τα χρώματα, και όποιον
 άλλο ήθελε προκύψει.

Φυλές της πόλης που αποφασίζουν δυναμι-
 κά να ανακαταλάβουν τις περιφράξεις των ερ-
 γοταξίων του Μετρό, με εκείνο το αισθητικό ι-
 δίωμα που θεωρήθηκε παγκοσμίως ως η κατε-
 ξοχήν τέχνη της πόλης: το γκράφιτι. Οι πρώ-
 τες παρεμβάσεις έχουν ήδη γίνει στην Πλα-
 τεία Μαβίλη και την Ομόνοια και μέσα στο ε-
 πόμενο δίμηνο έπεται και συνέχεια. Η τέχνη ό-
 μως των δρόμων δεν είναι απλώς το αποτέλε-
 σμά της (εικόνες πολύχρωμων ιδεογραφημά-
 των που μας προσπερνάνε φευγαλέα μέσα α-
 πό τα παράθυρα του τρόλεϊ), είναι κυρίως η
 διαδικασία, η στιγμή που φτιάχνονται. Τα παι-
 διά που οργανώνουν τη φάση ελπίζουν ότι κά-
 ποιες από τις κυριακάτικες συναντήσεις τους
 θα εξελιχθούν σε χάπενινγκ με συνοδεία
 μουσικής από walking bands (οι «μπάντες
 που περπατάνε») και άλλους μουσικούς του
 δρόμου. Ειδικά για την Κυριακή, μετά από την
 Καθαρή Δευτέρα, σχεδιάζουν στην πλατεία
 Μοναστηρακίου το ραντεβού είναι για τις 2.30
 το μεσημέρι.

Τέλος, για όσους κάνουν σερφ στο Ιντερ-
 νέτ, γίνονται προσπάθειες ώστε να μπορούν
 στη διεύθυνση του «Αντί» (<http://www.compulink.gr/anti>) να βρουν το χάρτη της γραμ-
 μής του Μετρό και να δούνε πώς ήταν κάθε
 εργοτάξιο πριν από την παρέμβαση και πώς έ-
 γινε μετά.

Πάντως, από την πρώτη μέρα που στήθη-
 καν οι σουρρεαλιστικοί γερανοί του Μετρό
 (σαν τις υψικαμίνους του Εμπειρικού), φάνηκε
 ότι θα γινόταν η πιο δυνατή installation της Α-
 θήνας.

Περίοδος Β' • Έτος 23ο • Τεύχος 600 • Παρασκευή 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1996 • ΔΙΠΛΟ ΤΕΥΧΟΣ, ΔΡΧ. 1.000

ΑΝΤΙ • ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

E-mail: anti@compulink.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου - **ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:** Δημήτρης Ζαβέρδας - **MONTAZ:** Τασία Λεβόν

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστερί, τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 4.100 δρχ., Ετήσια 8.200 δρχ., Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 30.000 δρχ. Φοιτητικά ετήσια: 7.000 δρχ.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ: Εξαμ.: 30 δολ., Ετήσια: 60 δολ., ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ: Εξαμ. 35 δολ., ετήσια 70 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα **ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ:** ΔΡΧ. 400, **ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:** ΔΡΧ. 600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας περιοδικό ΑΝΤΙ, για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτοή και Σία Ε.Ε. Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

«Μετά είκοσιν έτη»

του Σοφιανού Χρυσόστομίδη (Αντήνορα)

Με τόσα έτη αιχμαλωσίας
πόσα και πόσα χιλιόμετρα
ανυπομονησίας
περπατημένα σε δέκα τετραγωνικά!
(Αλέξανδρος Μπάρας: Λέων Αφρικανικός)

Ο,ΤΙ ΚΑΙ ΝΑ ΠΕΙΣ, εξακόσια τεύχη, για ένα περιοδικό, δεν είναι παίξε-γέλασε... Ιδιαίτερα όταν το περιοδικό αυτό, στα είκοσι δύο χρόνια της ανελλιπούς παρουσίας του, έπρεπε ν' αντιμετωπίσει –και αντιμετώπισε– λογής Λαιστρυγόνες και Κύκλωπες...

Εξακόσια τεύχη είναι, ασφαλώς, ένα ορόσημο, ένα έπαθλο! Σκέφτομαι πως αν αποσυναρμολογούσαμε τα τεύχη αυτά (φύλλο φύλλο, σελίδα σελίδα), θα είχαμε μια έκταση 2.500 τ.μ., καλυμμένη με παν το επιστητό: πολιτική, κοινωνικές επιστήμες, περιβάλλον, γλώσσα, λογοτεχνία, γελοιογραφία – θέσεις, αντιθέσεις, λόγο, αντίλογο! Και καθώς η πορεία συνεχίζεται, το πρώτο και δύσκολο «εύγε» ανήκει, αυτοδικαίως, στον εκδότη του περιοδικού. Έπονται οι συνεργάτες.

Τι την ήθελε τη δημοσιογραφία ο Χρήστος Παπουτσάκης; (Η αρχιτεκτονική ήταν, και παραμένει, ένα ωραίο επάγγελμα...) Δεν ήξερε, άραγε, ότι όσοι αντιστέκονται στη «σκιά», στη «σιωπή» πληρώνουν; Να μην άκουσε ότι όσοι αγωνίζονται «για μιαν άλλη πληροφόρηση, για μιαν άλλη ηθική, έναν άλλο ρυθμό κατάκτησης του λόγου» ούτε «ευδοκιμούν» επαγγελματικά, ούτε αποκτούν, ποτέ, πρόσβαση στην εξουσία; [«Εγώ συναλλάσσομαι, εσύ συναλλάσσεσαι, αυτός συναλλάσσεται», λέει κάπου ο Μανόλης Αναγνωστάκης...] Κατά τα άλλα, το «τίμημα» έχει διάφορα ονόματα: Από τη «φιλοξενία» στο ΕΑΤ/ΕΣΑ, ως τον εμπρησμό (ή ανατίναξη με βόμβα) των γραφείων σου –των γραφείων του Αντί– ως την «αυτεπάγγελτη δίωξη», με παρέμβαση του εισαγγελέα. Και, φυσικά, αγωγές, μηνύσεις, δίκες – αναρίθμητες δίκες.

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΟΥ με το Αντί –αν αυτό έχει κάποια σημασία– ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του '76 (τχ. 54). Τότε ήμουν ακόμα πολιτικός συντάκτης της Αυγής και η πρόταση του Χρήστου Παπουτσάκη ήταν λίγο πολύ πειστική: «Δεν θα κουράζεσαι και τόσο, μου είπε. Είσαι πολιτικός συντάκτης, ζεις τα πολιτικά δρώμενα σε 24ωρη βάση, το μόνο που σου ζητώ είναι να μας

γράφεις –ανά δεκαπενθήμερο– το «Πολιτικό Δεκαπενθήμερο»!»! Δέχθηκα χωρίς επιφυλάξεις. Πού να φανταστώ την παγίδα που μου έστηνε ο εκδότης «μου». Είκοσι χρόνια τώρα, βρέξει-χιονίσει, γράφω το «Πολιτικό Δεκαπενθήμερο», χωρίς διάλειμμα, χωρίς «παύση». (Ακόμα και όταν είμασε διακοπές ή ταξιδεύω, ο Χρήστος με κυνηγά: «Υπάρχει και το FAX», μου λέει). Φυσικά, κάθε τόσο, τον «προειδοποιώ», τον λέω ότι «στο τέλος αυτού του εξαμήνου» ή «στο τέλος αυτού του χρόνου ανανέωση. Δεν είναι σωστό ο ίδιος άνθρωπος να γράφει την ίδια στήλη, επί τόσα χρόνια», κλπ. Πλην, ακόμα να φύγω! (Παρένθεση: Ένας συνάδελφος είπε, κάποτε, ότι η περίπτωση του Αντήνορα προσιδιάζει σε σκηνικό λυρικής σκηνής, με την πρωμαντόνα να λέει επί είκοσι λεπτά, «αντίο, αντίο», και ολόκληρο να μένει στη σκηνή! Και η συνέχεια: «Ο Σοφιανός, επί είκοσι χρόνια, μας λέει “αντίο”, αλλά μένει στο Αντί». Σχόλιον ουδέν! Κλείνει η παρένθεση).

ΑΝΟΙΓΩ, τυχαία, τον Ε' τόμο του Αντί (τχ. 58, 16.10.76), διαβάζω το δικό μου «Πολιτικό Δεκαπενθήμερο»: «... Στο σημείο αυτό, θα μπορούσε να καταγράψει κανείς τις επίμονες πληροφορίες –αλλά και ορισμένες ενδείξεις– ότι η σημερινή τουρκική κυβέρνηση, και προσωπικά ο Ντεμιρέλ, επιδιώκει συνειδητά ν' αναμίξει τον στρατιωτικό παράγοντα στην πολιτική ζωή της χώρας του. Από την άλλη, δεν είναι λίγοι αυτοί που πιστεύουν ότι, όσο επιδεινώνεται η εσωτερική κατάσταση στην Τουρκία –και συνεχώς επιδεινώνεται– τόσο ενισχύονται οι εξτρεμιστές του Γενικού Επιτελείου και οι θεοκράτες του Ισλάμ, άρα τόσο περισσότερο μεγαλώνει η επιβουλή κατά του ελληνικού χώρου»...

Αν η ιστορία γραφόταν με κοιτήριο τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, θα λέγαμε ότι, στα είκοσι αυτά χρόνια, τίποτε δεν άλλαξε. Ενώ, βέβαια, πολλά άλλαξαν, με κορυφαία μεταλλαγή την «κατάρρευση των τειχών» (το 1989 «που συγκλόνισε τον κόσμο...»), την κατάρρευση του «υπαρκτού». Και, βέβαια, «Καταιγίδα της ερήμου» και, βέβαια, γιουγκοσλαβικός εμφύλιος, με κορυφίδα την «ξέφρενη κόλαση» στη Βοσνία...

Σ' όλες αυτές τις εξελίξεις, το Αντί έδινε το δικό του «παρών», είχε τη δική του «πα-



ιση». Στέκομαι στο έκτακτο τεύχος περιοδικού (Πέμπτη, 17 Ιανουαρίου, το Αντί κινήθηκε σαν να ήταν ημερη-ρύλλο...), ενώ η αγωνία (αγωνία όλων να σωθεί η ειρήνη, κορυφωνόταν. Ξα-αβάζω τον Αντήνορα:

ιράντα οκτώ, 36 ή 24 ώρες πριν από κπνοή του τελεσιγράφου προς τον Σα-Χουσεϊν, οι "οδοιπόροι της ειρήνης" Αμερική, στην Ευρώπη ή στον αραβι-όσμο, δεν τα είχαν βάλει κάτω: "No no blood for oil"... Την ώρα που σύρο-οι γραμμές αυτές, τα περιθώρια απο-τής του πολέμου φαίνεται να εξαντλού-λεπτό προς λεπτό, καθώς και οι τελευ-ς προσπάθειες της Γαλλίας, στο Συμ-ιο Ασφαλείας, προσκρούουν όχι μόνο αδιαλλαξία του Σαντάμ Χουσεϊν, αλλά στην πολεμική ψύχωση που συνέχει την σιγκτον και το Λονδίνο... Ο Μπους φο-ι ότι κάθε αργοπορία στην κήρυξη του έμου, θα ανατινάξει στον αέρα τη "συ-ή" της πολυεθνικής δύναμης. Όσο για Τζον Μέιτσορ, σπεύδει να εκφράσει τη", επειδή, λέει, το γαλλικό σχέδιο υπε-η αργά! (Λες και η ειρήνη δεν μπορεί ιωθεί έστω και την ενδεκάτη)... Και η έρνησή μας; Η κυβέρνηση, σχεδόν ευ-ων, μας θυμίζει ότι απέχουμε 2,5 χιλιά-χιλιόμετρα από το τυχόν θέατρο του έμου, ότι διαθέτουμε επάρκεια καυσί-α, αλλά και τροφίμων και άλλων αγαθών και, συνεπώς "ουδείς λόγος ανησυχίας παται". Μόνο που κάθε λεπτό μετά την νοή του "τελεσιγράφου", η ειρήνη είναι,

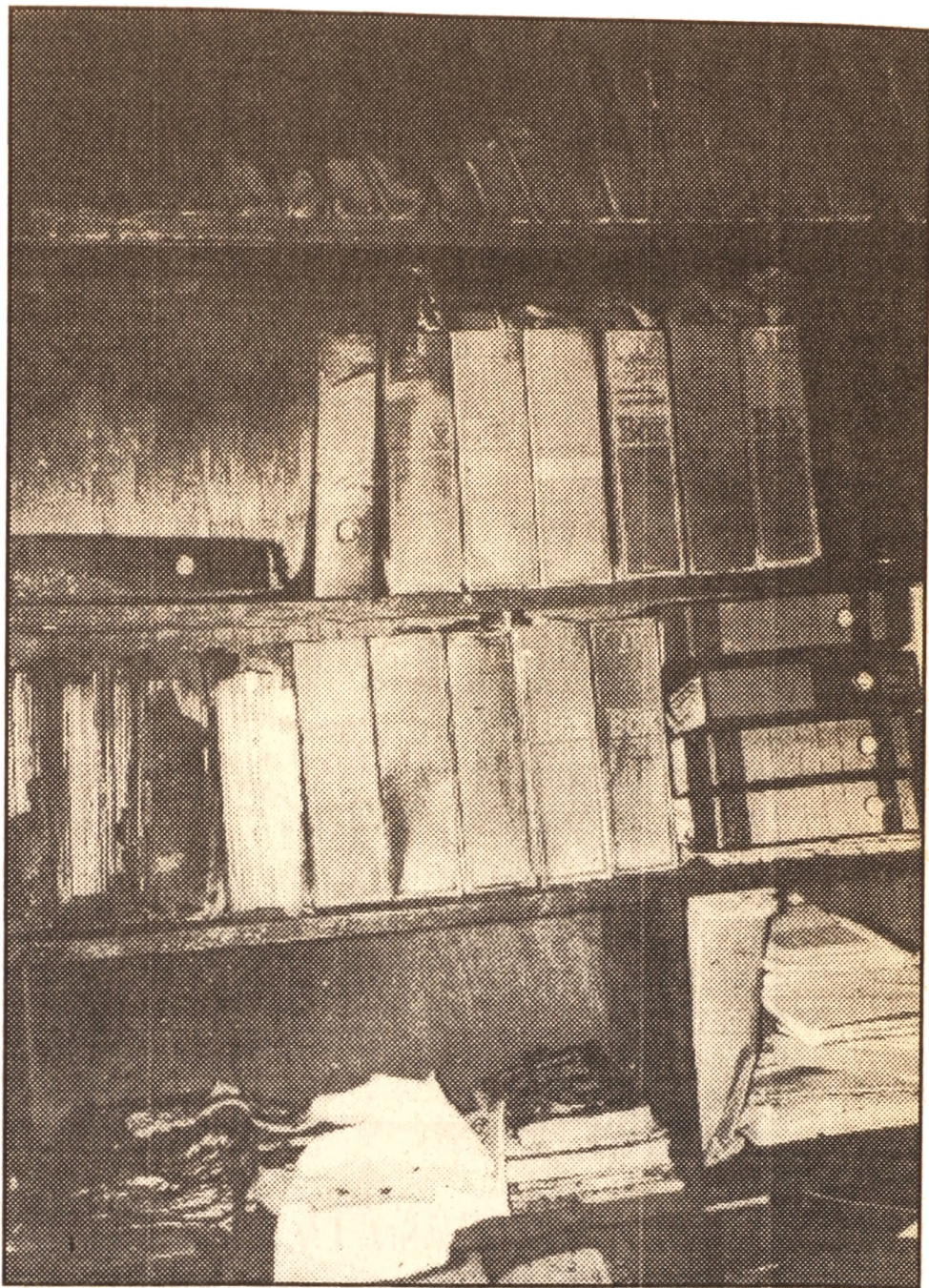
όπως είπε Αμερικα-νός αναλυτής, δάνει-ος χρόνος...»

ΚΑΙ ΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ εξελίξεις; Ο ελληνι-κός Τύπος είναι, κα-τά βάση, ελληνοκε-ντρικός. Και το Αντί, όσο και αν αφιερώνει ένα μεγάλο μέρος των σελίδων του στα «διεθνή», επικεντρών-νει, κατά κανόνα, το κύριό του θέμα στα «εσωτερικά».

Αναφέρθηκα στο 1989, που «συγκλόνι-σε τον κόσμο». Αλλά για την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ πρόβλημα των προβλημάτων, τότε, ήταν το «βρόμι-κο 1989»! Για την ηγεσία αυτή, σκάνδα-λο Κοσκωτά δεν υπήρξε, άρα θέμα ευ-θυνών (πολιτικών ή ποινικών) δεν υπήρ-χε, άρα η κάθαρση ήταν έννοια ή ζητού-μενο άνευ περιεχομέ-νου! Πόση μελάνη χύθηκε, πόσοι «δια-πρεπείς δημοσιογρά-φοι» παρήλασαν από το Ειδικό Δικαστή-ριο για να αποδείξουν ότι «τω όντι» σκάνδαλο δεν υπήρξε, «τω όντι» ου-δείς υπουργός ή υφυπουργός ή αξιωματούχος του ΠΑΣΟΚ ενέχε-ται (ή μπορούσε να ενέχεται...) στο σκάνδαλο; Αλλά και πόση -απρο-σμέτρητη- υποκρισία, όταν οι ίδιοι αυτοί «διαπρεπείς», άλλα είχαν γρά-ψει και άλλα κατέθεταν στο δικα-στήριο!

Φυσικά, για όλα τα δεινά που προ-έκυψαν από το σκάνδαλο εκείνο, έφταιε ο Συνασπισμός. Γι' αυτό και ο μεγάλος άρχων, δηλαδή η «συγκυ-βέρνηση» του ΠΑΣΟΚ έδινε στον ΣΥΝ -Οκτώβριος του '89- μαθήμα-τα ηθικής και ιδεολογικής συνέπει-ας... Αντιγράφω τον Αντήνορα, τχ. 418, 26 Οκτωβρίου 1989:

[Επιστρέφοντας, από το Παρίσι, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Α. Παπαν-δρέου, «αξιοποίησε» τη συνάντησή του με τους δημοσιογράφους...] «για να επιτεθεί, για μια ακόμα φορά, κατά της Αριστεράς. Η πολιτική του Συνασπισμού -είπε- επιφέρει μια απί-



Το «τίμημα» έχει διάφορα ονόματα...

θανη σύγχυση και φθορά των ιδεών και πρακτικών του προσοδευτικού χώρου». Αλλά ο άνθρωπος που εξευτέλισε κάθε έν-νοια σοσιαλισμού, που ταύτισε τη διακυ-βέρνησή του με τον αγριανθρωπισμό και τη χυδαιότητα του αυριανισμού, δεν σταμάτη-σε εκεί. "Η ηγεσία του Συνασπισμού -συνέ-χισε- πρέπει να ανανήψει". Και όλοι όσοι κρατούν αβυσσαλέες εμφυλιοπολεμικές μνήμες, αναρρίγησαν: "Υπόγραψε δήλωση μετανοίας, ρε... Ανάνηψε, ρε!"... Το κάλε-σμα αυτό του κ. Παπανδρέου... κ.λπ.».

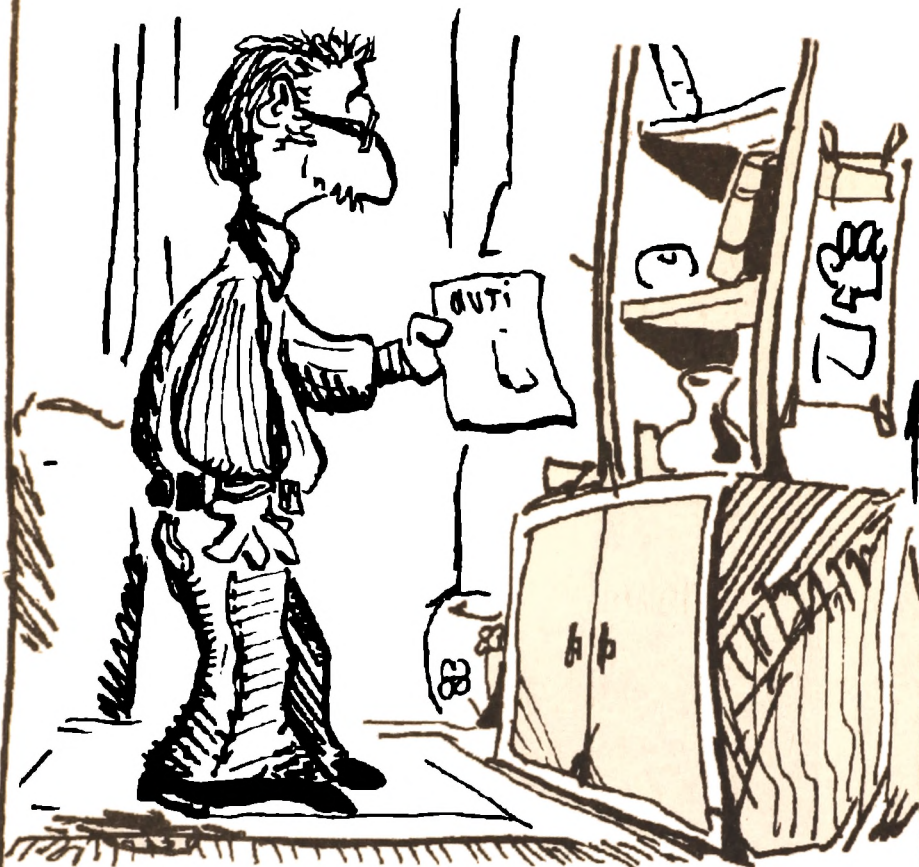
ΜΕΡΙΚΟΙ ιστορικοί υποστηρίζουν (ανάμε-σά τους και ο αξέχαστος Ν. Σβορώνος) ότι «μόνο ξεκινώντας από το παρόν, είναι δυ-νατός ο προβληματισμός της ιστορικής προβληματικής, χωρίς αυτό να σημαίνει τη μηχανιστική μεταφορά των προβλημάτων του παρόντος στο παρελθόν». Πιστεύω ότι αυτά τα είκοσι δύο χρόνια που καλύπτουν οι αντίστοιχοι τόμοι του Αντί, συγκροτούν ένα ζωντανό παρόν, που πολύ θα βοηθήσει σ' αυτόν τον «πλουτισμό» της ιστορικής μας προβληματικής. Αν μη τι άλλο συνθέτουν την «άλλη φωνή», μιαν άλλη «προσέγγιση» ή «παρέμβαση». Τόμοι γραμμένοι με πάθος, χωρίς ιδιοτέλεια.



ΙΟ τις εκδηλώσεις του Αντί στον Ελαιώνα (1990)

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΟΥ
"ΑΝΤΙ" ΤΑ ΑΓΟΡΑΣΑ ΛΟΓΩ
ΕΠΟΧΗΣ...



... ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΠΕΤΑΞΑ ΚΑΝΕΝΑ

ΑΡΧΙΚΑ ΠΙΣΤΕΥΑ ΟΤΙ ΤΑ ΦΥΛΑΓΑ
ΓΙΑ ΝΑ ΔΕΙΧΝΟ ΣΟΦΙΣΤΙΚΕ...



ΑΡΓΟΤΕΡΑ, ΕΠΕΙΔΗ ΔΕ ΜΟΥ 'ΚΑΝΕ
ΚΑΡΔΙΑ ΝΑ ΤΑ ΞΕΦΟΡ-
ΤΩΘΩ...



ΤΩΡΑ ΟΜΟΣ ΞΕΡΩ.



ΤΟ ΝΑ ΚΡΑΤΑΣ ΑΡΧΕΙΟ ΕΙΝΑΙ Η
ΜΟΝΗ ΜΑΧΗ ΠΟΥ ΔΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟ
ΧΡΟΝΟ ΣΥΜΜΑΧΟ.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΜΕ ΠΑΡΑΚΑΤΩ το πρόγραμμα των εκδηλώσεων για τα 600 τεύχη του ΑΝΤΙ. Οι εκδηλώσεις στον κεντρικό χώρο, στο ΓΚΑΖΙ (Πολιτιστικό κέντρο Μάνος Χατζιδάκις) θα ξεκινούν κάθε βράδυ στις 8.00. Ο χώρος, ωστόσο, θα ανοίγει από τις 5.00, για τους παλιούς και νέους φίλους, για ένα ποτό και μια ζεστή κουβέντα. Αναλυτικά, οι ώρες έναρξης καθεμιάς από τις εκδηλώσεις, καθώς και ενδεχόμενες μικροαλλαγές, θα ανακοινωθούν με νεότερες ανακοινώσεις στις εφημερίδες.

Σάββατο 23 Μαρτίου

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ «ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ»

(Γκάζι, οδός Πειραιώς)

• «Ο Καραγκιόζης πανκ» με το Θέατρο Σκιών Θράκης του **Γ. Βουλτσίδη** και το μουσικό συγκρότημα **Λύρατζη**.

- Νίκος Ξυδάκης
- Ρος Νταίηλυ
- Χάρρυ Ταβιτιάν
- Λουκιανός Κηλαηδόνης

Κυριακή 24 Μαρτίου

ΓΚΑΖΙ

- Χειμερινοί Κολυμβητές
- Χάρρυ Ταβιτιάν
- Λουκιανός Κηλαηδόνης

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

«Φαίδρα» σε σκηνοθεσία **Σίλβιου Πουρκαρέτε** με τον 50μελή θίασο του Κρατικού Θεάτρου της Κραϊόβας (8.30 μ.μ.)

Δευτέρα 25 Μαρτίου

• «Μικρός Ήρωας» του **Ηλία Λάγιου**, με τους **Δημήτρη Πιατά**, **Όλια Λαζαρίδου**, **Γεράσιμο Μιχελή** και τον συγγραφέα. Σκηνοθεσία: **Σταύρος Καπλανίδης**.

- Αφροδίτη Μάνου
- Ρος Νταίηλυ
- Χάρρυ Ταβιτιάν
- Λουκιανός Κηλαηδόνης

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ «ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ»

(πιλοποιείο Πουλόπουλου)

Έκθεση ζωγραφικής «*Να λέμε ιστορίες*». **Βασίλης Βλασταράς**, **Κατερίνα Διακομή**, **Τζίμης Ευθυμίου**, **Δημήτρης Ζουρούδης**, **Μάρω Μιχαλακάκου**, **Γιάννης Σκαλτσάς**, **Θάλεια Χιώτη**. Έκθεση φωτογραφίας. **Χριστίνα Βάζου**, **Μαρία Πασχαλίδου**, **Μάκης Πουλιάσης**, **Νίκος Χατζηγεωργιάδης** (15-30 Μαρτίου).

ΧΟΡΗΓΟΙ:



- ΑΦΟΙ ΒΕΡΟΠΟΥΛΟΙ
- ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Με την υποστήριξη
του Πνευματικού Κέντρου
του Δήμου Αθηναίων



αντι

μηνιαία επιθεώρηση

- Στην Αμερική
του Νίξον

- Η Τουρκία της Ντεβτζένκ

- Μέντης Μποστ:
Υπέρ Δικτατορίας

- Ο φοιτητής στο ρόλο
της βίδας

ΙΟΥΝΙΟΣ 1972

2

Η ιστορία του ξεκινήματος του ΑΝΤΙ, το 1972, μέσα στη δικτατορία είναι λίγο-πολύ γνωστή. Και το μοναδικό τεύχος που τότε κυκλοφόρησε φυλάσσεται σαν συλλεκτικό από τους κατόχους του. Στις 48 σελίδες που ακολουθούν μπορείτε να βρείτε ό,τι διασώθηκε από το δεύτερο τεύχος που δεν είχε εκδοθεί. Μας τις παρέδωσε η Λένα Δουκίδου που τις είχε διασώσει σε φωτοτυπίες. Για την ύλη που δημοσιεύεται εδώ, αντιγράφουμε τις πληροφορίες από το τεύχος 100 της 3ης Ιουνίου 1978:

«Για το δεύτερο τεύχος, που την επιμέλεια είχε ο δημοσιογράφος Δημήτρης Σαπρανίδης, είχαν ετοιμαστεί οι ακόλουθες συνεργασίες-άρθρα:

- Κοντά στους νέους εκδότες, έρευνα της Μυρσίνης Ζορμπά και του Τίτου Μυλωνόπουλου.

- Η Τουρκία της Ντεβτζένκ, ανταπόκριση του Valerio Ochetto.

- Υπέρ δικτατορίας, του Μποστ.

- Βίλχελμ Ράιχ: Μικρή εισαγωγή στο έργο του (μετάφραση -επιμέλεια από τη Ν. Μακρινικόλα).

- Φραντς Φανόν, το πορτραίτο ενός βασανιστή (δημοσιεύτηκε στο πρώτο μετά τη μεταπολίτευση «ΑΝΤΙ», της 4-9-74).

- Στην Αμερική του Νίξον, του Τζ. Κ. Γκαλμπραίθ (παρουσίαση Λένας Δουκίδου).

- Παρίσι '72. Μια επισκόπηση από τη γαλλική πρωτεύουσα.

- Μίκη Θεοδωράκη: «Το τραγούδι του Νεκρού Αδελφού» (β' μέρος)

- Espana es Diferente, ανταπόκριση από τη δικτατορική Ισπανία του σουηδού δημοσιογράφου Λάιφ Πέρσον.

- Πόσο ισχυρή είναι η δημοκρατία στην Ιταλία; μια δεύτερη ανταπόκριση του Valerio Ochetto.

- Βιετνάμ- γιατί σκοτώνονται, του Χρήστου Οικονόμου.

- Τώρα που η συζήτηση για την παιδεία άρχισε, φοιτητικό ρεπορτάζ του Νίκου Αλιβιζάτου.

- Η Σοβιετοκινεζική κρίση, του Κώστα Καλλιγά.

- Το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, του Αντώνη Φλώρου.

- Ένα έτος εύθραυστης ελευθεροτυπίας (β' μέρος, του Γιάννη Καψή).

- Το ελληνικό ροκ, του Στέλιου Ελληνιάδη.

- Καλλιτεχνικό ρεπορτάζ, της Σούλας Αλεξανδροπούλου.

Και κάποια ακόμα κείμενα, το κύριο άρθρο, το πολιτικό ρεπορτάζ, σκίτσα που δόθηκαν λίγο πριν από την έκδοση από τον Πάνο Κουτρουλάρη και συνεργασίες των: Λάζου Παπαδόπουλου, Λευτέρη Παπαδόπουλου, Κώστα Παπαϊωάννου, Κώστα Ρεσβάνη κ.ά., που δεν έφτασαν στο τυπογραφείο. Τελικά το 2ο δεν εκδόθηκε. Η γνωστή περιπέτεια του πρώτου τεύχους στάθηκε αποφασιστική.

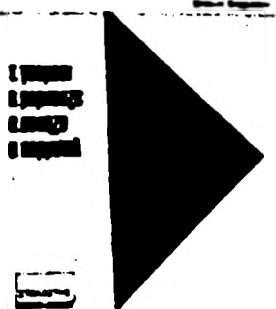
Η δεύτερη περίοδος του «ΑΝΤΙ» άρχισε με τη μεταπολίτευση. Ο Δημήτρης Σαπρανίδης σαν αρχισυντάκτης διαμόρφωσε τη νέα έκδοση του περιοδικού. Από το 2ο τεύχος, ο Αστέρης Στάγκος, ανάλαβε τη διεύθυνση της σύνταξης. Κοντά τους δούλεψαν οι Νίκος Γιανναδάκης, Πέτρος Ευθυμίου, Γιώργος Σεφερτζής, Αντρέας Λεντάκης, Χρήστος Αντωνόπουλος και η Τατιάνα Βολανάκη.»

παραίτητο να επιδιωκούνται τό-
ο μεταφράσεις όσο και άλ-
ηρικά κείμενα.
Τόν περασμένο χειμώνα
το διδλαιοπωλείο των εκδό-
σεων, έγινε μια σειρά από
προσυνάσεις νεοελλήνων λο-
γεγνών, που έφεραν πιο
οντά τους συγγραφείς στο
μόνο τους, και είχαν άρκε-
τη επιτυχία.

ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

Ο «Στοχαστής» ιδρύθηκε
ν Φεβρουάριο του 1969.
έ βασικό προσανατολισμό
το νεοελληνικό βιβλίο, κυ-
λοφόρησε από τότε 12 το-
ίδια κλασικού και σύγχρο-
νο προβληματισμού. Το πρώ-
ο ήταν τα «Κείμενα» του
ήγη Βελεστινλή και το τε-
λευταίο ο Γ' τόμος των «Εκ-
εκτών Σελίδων» του Δημή-
ρη Γληνού. Ο εκδόσιμος
ο «Στοχαστής» Λοιπός 'Α-
ελός, μάς είναι τα εξής:

η έκδοση της εκδοτικής



«Η εκδοτική προσπάθεια
ου «Στοχαστή» εντάσσεται
την έλη εκδοτική κίνηση που
ίρησε εδώ και 4 χρόνια, έ-
οιγοντας μια νέα εποχή στο
ώρο του βιβλίου. Οι νέες
κδόσεις, πλαισιωμένες από
έους ανθρώπους (άπόφοι-
ους κατά κανόνα ανωτάτων
ηολών) άνέτρεψαν σε ση-
αντικό βαθμό το παληό
status quo, εισάγοντας στον
κδοτικό χώρο στοιχεία έν-
ονα άντιεμπορικά. Με τον
ρόπο αυτό προσπαθήσαμε να
ώσουμε στην κίνηση των έ-
εών πλατύτερη έκταση άπ'
ί,τι είχε στο παρελθόν (μια
αι το βιβλίο αποτελούσε μια
ησιδα). Όχι στην κίνη-
η των όποιωνδήποτε «στα-
αρισμένων» ιδεών, αλλά κι
κείνων τις όποιες λογής
ογής «σκοπιμότητες» παραγ-
ώνιζαν χωρίς ούσιαστικά να
ίς έξαφανίζδουν. 'Η πάλη
ντή των ιδεών, στη βάση
ής άνοιχτής άντιπαράθεσης
αι σύγκρουσης, μακριά από
ους συναισθηματισμούς που
ήρουν ένα «πιστεύω» χω-
ίς διαλεκτικό άντίκρουσμα,
ήσανε ίσως, έ,τι καλύτερο
πορούσαν να προσφέρουν οι
ικρές εκδόσεις. Είναι άναμ-
ρίβολο ότι γίνανε άπ' όλους
τους νέους εκδότες πολλά
άθη. Έκείνο όμως που σύ-

να έτι με πόθος δοθήσανε
σε κάτι που πολύ λίγα έμπο-
ρικά όφελη θα τους άπεκό-
μιζε.
> Σήμερα το βιβλίο βρί-
σκεται σε μια κρίσιμη καμ-
πή. Έχοντας μέχρι ένα βα-
θμό έξασφαλίσει το δικαίω-
μα να κυκλοφορεί, εκάλλη-
σε στο έτι δέν μπορεί να
ναρκισσέυεται με το να κυ-
κλοφορεί στην ίδια και την
ίδια άλιτ των 3.000 διανοου-
μένων. Αυτό είναι το πρώτο
σημείο. Το δεύτερο συνδέ-
ται με τις παιδικές άρρώ-
στείες της επικολαιότητας και
του τυχοδιωκτισμού που κοι-
θαλά και στην έφηβική του
ήλικία. Κι όμως, ή κατά το
δυνατό πιο συστηματική εί-
δίκευση και μια κοινή συζή-
τηση και καλόπιστη άποδοχή
ένος μίνιμουμ στοιχειωδών
κανόνων έντιμης συναδελφί-
κής συμπεριφοράς θα μπο-
ρούσε να λιγοστέψει άρκετά
άπό τα καθημερινά μας μι-
κροαδιέξοδα.

> Όμως ο «Στοχαστής» θέ-
λει να τονίσει ιδιαίτερα ότι
καμιά καλή θέληση δέν μπο-
ρεί να λύσει άπό μόνη της
έποφασιστικά το θέμα του
βιβλίου. Γιατί αυτό είναι άφ-
ρηστα άρκετο με τα γενικώ-
τερα θέματα παιδείας και πο-
λιτισμού που άπασχολούν έν-
τονα τη Νεοελληνική κοινωνί-
α. Κάτω, λοιπόν, άπ' αυτό
το κρίσμα, μόνο κυλικά έ-
ξαιρέσεις το φαινόμενο, θα
μπορούσαμε να άδηγηθούμε
σε μια λύση.

§ GUTENBERG

Ο Γιώργος Δαφτανός σαν
φύθυνος των εκδόσεων
GUTENBERG μάς μίλησε για
τις εκδόσεις που ήδη έχει
κάνει και για τις προοπτικές
που άντιμετωπίζει. 'Η σει-
ρά των βιβλίων που εκδίδει,
έχει τον τίτλο «'Η Έποχή
μας» και περιλαμβάνει 'Ελ-
ληνες και ξένους συγγραφείς:
Βίλλυ Μπράντ, Μπίσσα, Χα-
τζηαργύρη, Τσοούση. Έτοι-
μάει επίσης μια σειρά με
οικονομικά έργα και μια σει-
ρά τεχνικών βιβλίων, βιβλί-
ων - έργαλειών όπως, πολύ
χαρακτηριστικά, τα όνόμασε
ο ίδιος ο εκδότης.
Πιστεύει επίσης ότι οι
νέοι προτιμούν τα «δοκιμα-
σμένα» ξένα βιβλία, παρά-
δειγμα το βιβλίο του Βίλλυ
Μπράντ: «Για την ελγή-
νη της Εύρώπης», που
είχε κυκλοφορία 3.500 αντί-
τυπα, και το βιβλίο του Τσέ:
«Σοσιαλισμός και άνθρω-
πος - Όλοι οι δρόμοι άδη-
γούν...», που είχε μέσα σ' έ-
να μόνο μήνα από την έκδο-
σή του, κυκλοφορία 2.200
αντίτυπα.
Οι εκδόσεις GUTENBERG
έτοιμάζουν για έκδοση την
«Κοινωνιολογία» του Μπότο-



παραίτητο των Μπράντ-
Σουζή. Αλλά τις μέρες θα
κυκλοφορήσει ένα έργο έκ-
παιδευτικό: «Ο Μπακίριος
και οι Σύμμαχοί του», των
'Αλέξανδρου Εύδη, Κώστα
Χατζηαργύρη, Σπύρος Λιναρ-
φέτου.

§ ΜΠΑΥΡΟΝ

Οι εκδόσεις Μπαύρον έ-
κάναν την άμφάνισή τους τον
περασμένο Δεκέμβριο με το
βιβλίο του Χριστόφορου Πετ-
ραιού «Σύντομη βιογραφία
του Ρ. Φερραίου». Άπό τό-
τε ακολουθούσαν τα «Πολιτι-
κά κείμενα» του 'Αλεξ. Πα-
παναστασίου στη σειρά «Πο-
λιτική και το θέατρο» του
νέου συγγραφέα Γ. Μπαλλή.
Στη συζήτηση που είχαμε
με τον 'Απόστολο Χαρίση,
υπεύθυνο και επιμελητή των
εκδόσεων, μάς έτόνισε:
1) Σκοπός του είναι να έκ-
δόσει βιβλίο σε σειρές. Έ-
τσι, στη σειρά «'Ιστορία» έκ-
δίδει αυτόν τον μήνα το «Υ-
πόμνημα περί 'Ελλάδος» του
Σταυρού Μανδουλίδη και την «Πο-



ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΤΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ
ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

«'Η 'Ελλάς είναι
απολύτως του
δενύματος, τόν
ρόλον και των
άγνων των έ-
ανων της»
'Αλ. Παπαναστασίου



«ΠΟΛΙΤΙΚΗ»

λιτική οικειογραφία της 'Ελληνικής 'Επαναστάσεως» του Γερμανού συγγραφέα του περασμένου αιώνα Κλίμα, σε μετάφραση Πολυζωίδης. Στη σειρά «Πολιτική» πρόκειται επίσης να εκδόσει σύντομα, κείμενα του Πλαστήρα και του Καραντάση. Τέλος, ένα θεατρικό έργο του 'Ανδρέα Βενιουράκου εκδόθηκε πριν λίγες μέρες στη σειρά «Θέστρο».

Γ. ΣΚΛΗΡΟΥ

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ
ΜΑΣ ΖΗΤΗΜΑ



§ **ΥΔΡΟΧΟΟΣ**

Στον αριθμό 94 της οδού Σόλωνος, σ' ένα μικρό αλλά φιλόξενο χώρο, στεγάζονται οι τρεις εκδόσεις: 'Υδροχόος — Έρευνα — Πράξη.

Εκίνησαν και οι τρεις στις αρχές αυτού του χρόνου. 'Ο 'Υδροχόος έχει εκδώσει ως τώρα τους «'Αναρχικούς» του Κένγουορντ και έναν πρώτο μικρό τόμο με έργα της Ρόζας Λούξεμπουργκ. Αυτές τις μέρες κυκλοφορεί και δεύτερος. 'Ο Τίμος Παπαδόπουλος που είναι υπεύθυνος στον 'Υδροχόο, μάς μίλησε για τις προσπάθειες που σάν νέος εκδότης κάνει για να παρουσιάσει βιβλία που θα βοηθήσουν στην κατανόηση των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων. Για τη συγκατοίκηση και τη συνεργασία του με τις άλλες δυο 'Εκδόσεις, μάς είπε ότι αποτελεί το μόνο ίσως όπλο των μικρών εκδοτών για να επιζήσουν και να μπορέσουν να παρουσιάσουν με μεγαλύτερη συνέπεια και επιτυχία, έργα που χρειάζονται αρκετές δυνατότητες οικονομικές



§ **ΠΡΑΞΗ**

'Ο τρίτος «συγκατοικοφ» είναι οι εκδόσεις «Πράξη». Έχει εκδώσει το βιβλίο του Λεφέμπο: «Μάρξ — 'Η ζωή του — 'Η φιλοσοφία — 'Αποσπάσματα». Αυτές τις μέρες κυκλοφορεί ένα βιβλίο με έργα του Καρντάν, εκδοχή του γνωστού περιοδικού «SOSIALISME E BARBARIE». 'Ο Γιώργος Σιάθης, υπεύθυνος των εκδόσεων, γράφει στον πρόλογο του βιβλίου του Λεφέμπο χαρακτηριστικά: «Το βιβλίο αυτό αποτελεί την πρώτη πραγμάτωση της επιδίωξής μας που είναι η παρουσίαση αντιπροσωπευτικών έργων του προβληματισμού της προοδευτικής σκέψης. 'Η προσπάθειά μας αυτή έχει σκοπό να παρουσιάσει και έργα άγνωστα στο πλατύ αναγνωστικό κοινό. Διαπιστώνοντας πως η εποχή μας είναι πλούσια σε πιστικά ερωτήματα και φτωχή σε απαντήσεις — τουλάχιστον στην απομονωμένη γλωσσικά 'Ελλάδα — πιστεύουμε πως η παρουσίαση των ερωτημάτων σ' όλη τους την καθαρότητα με την παράθεση των σημαντικότερων απαντήσεων, συμβάλλει στην ανάπτυξη της προβληματικής».

§

Τò 30% των βιβλίων καλύπτεται από τόν κοινωνικο -πολιτικό στοχασμό, όχι όμως της πατρίδας μας...

ΟΙ ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ



h.lefebvre

μαρ

η ζωή το
η φιλοσοφία
αποσπασμα

πραξη.

Μιά χώρα
πού
γεννιέται
στά
Πανεπιστήμια

Η ΤΟΥΡΚΙΑ

ΤΗΣ

Τοῦ VALERIO OCHETTO
εἰδικὰ γραμμένο γιὰ τὸ «ΑΝΤΙ»

ΝΤΕΒΤΖΕΝΚ

πεδαίνει
μὲ συνέπεια,
τραβώντας
μόνη της
τὸ σκοινὶ
τῆς
κρεμάλας.



Τὸ Ἰσλὰν καὶ οἱ Μοσσοῦλμαῖοι χαιδεύονται! Θεοσεβία, Πιστὴ, Ἀγιότητα βλάσκειται σὲ χιόδινο! Ἡ κόκκινη φωτιά τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς τρεφούς σκεπάζει τὸν οὐρανὸν τῆς γῆρας. Ἦθε ἢ ἀπὸ γιὰ τὸν ἱερὸ Πόλεμον!

Μπουρζουε 21 - 5 - 68

Καὶ ὁ πόλεμος ἄρχισε. Ἐνὰς πόλεμος ἀλλὰ - τουρκικά : Ἐργάτες μαχαιρώνονται, βουλευτὲς κακοποιεῖνται, ἀγρότισες βιάζονται καὶ στοργαρίζονται. Εἶναι ἡ ὑποδοχὴ πὺρ ἐπιγυλάσεται στὸ νεωρὸ ἐργατικὸ καὶ σοσιαλιστικὸ κίνημα τῆς Τουρκίας.

Ὅταν τὸ 1961 ἀνακοινώθηκε ἡ ἱδρυσις τοῦ Τουρκικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος, πολλοὶ ξαφνιάστηκαν, λίγοι τὸ πῆραν στὰ σοβαρά, μὰ κανεὶς δὲν μπορούσε νὰ φανταστεῖ ὅτι ἀποτελοῦσε τὴ σπύθα πὺρ θὰ ἐβάζε φωτιά σὲ ὀλοκαυτώματα, ὅπως ἐκεῖνο τοῦ περασμένου Μαρτίου τοῦ φοιτητῆ Μεχμέτ Καραγιάν, τῶν ἐννέα συντρόφων του καὶ τῶν τριῶν ὁμήρων τους καὶ ὅτι θὰ ἄναβε τὸ κανράγιον στὸ στήθος τῶν καταδικασμένων σὲ θάνατον ἀγωνιστῶν, τόσο ὥστε νὰ αὐταπαγχονίζονται, ὅπως συνέβη τὸν Μάϊο.

Γεγονὸς καθοριστικῆς σημασίας : Ὁ διπλασιασμὸς τοῦ Τουρκικοῦ προλεταριάτου στὴν δεκαετία 61 - 70. Ἡ ἐκμετάλλευσή τῶν ἀναλφάβητων Τούρκων ἐργατῶν εἶναι γυναικῶς ἄγρια καὶ ἡ ζωὴ τους πανάθλια. Ὅμως ἡ συγκέντρωσή τους στὰ κέντρα, οἱ ἐπαφές μεταξύ τους, τοὺς βοηθοῦν νὰ ἀποκτήσουν συναίσθησι τῆς δυνάμεώς τους. Οἱ προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀνάπτυξη καὶ στὴν Τουρκία ἐνὸς σύγχρονου προοδευτικοῦ κοινωνικοῦ ἀγώνα, εἶναι ὑπαρκτές. Οἱ ἀπεργίες ἀπὸ 40 στὴ τριετία 61 - 63, γίνονται 83 ἀπὸ τὸ 63 ὡς τὸ 66, ξεπερνᾶν τὶς 150 τὴν ἐπόμενη τριετία κ.ο.κ. Τὸ 1967 ἐμφανίζεται ἡ Ἐπαναστατικὴ

Συνδικαλιστική Όμοσπονδία και το ΤΙΠ — Τουρκικό Έργατικό Κόμμα — έχει ήδη κερδίσει στις εκλογές του 65 το 3% των ψήφων, κατορθώνοντας έτσι να εμφανιστεί στη Βουλή 15 βουλευτές.

Το ποσοστό 3% φαίνεται αμελητέο. Άλλά, μιὰ σπύθα λέει ο Μάο μπορεί να βάλει φωτιά στον κάμπο. Και ο κάμπος, που λέγεται Τουρκία, είναι θεόξερος. Η ολιγαρχία το ξέρει αυτό και οργανώνει την επίθεσή της. Με τα συνθήματα «αντικομμουνισμός», «παντουρισμός», «πανισλαμισμός» και με μπόλικο παρό όπλίζει τη νεολαία που διαθέτει και επιστρατεύει κάθε διεφθαρμένο και αλογόσχολο στοιχείο. Η οργάνωση «Κόμμα Έθνικής Τάξεως» είναι ο καθοδηγητής. Το 1970 χωρίζεται από το κυβερνητικό Κόμμα της Δικαιοσύνης για να συνεργαστεί με τον «Σύνδεσμον διά την Διάδοσιν της Έπιστήμης», τον «Σύνδεσμον διά την καταπολέμησην του Κομμουνισμού», πέντε ισλαμικά Ίνστιτούτα, 62 θρησκευτικές σχολές, δεκάδες χιλιάδες κοσάνικα συμβούλια. Τη χρηματοδότησή τους έχουν αναλάβει η διεθνής οργάνωση των Άδελφών του Μοσλέμ και η Άγγλοαμερικανική εταιρία Άσάμκο. Έκδίδουν τις έφημερίδες «Μπουγκούν» και «Σαμπάχ» οι οποίες μοιράζονται δωρεάν.

Παραθέτουμε μερικά αποσπάσματα από άρθρα των εφημερίδων αυτών, αποδείξεις αδιάφυστες για το τι επιτέλεσε το κατεστημένο στους Τούρκους εργάτες, τους φοιτητές και τους προοδευτικούς διανοούμενους :

«Σαλεύτε μόνο ! Προσπαθήστε να οργανωθείτε. Θα σας σκοτώσουμε σαν σκυλιά ! Θα σας λυώσουμε σαν χοιριούς. Κανείς δεν θα μπορέσει να σας σώσει από τα χέρια μας. Τα ποτάμια της Ίνδονησίας θα είναι για αιώνες κόκκινα από το αίμα των κομμουνιστών. Οί ύαινες στα δάση και οί καρχαρίες στις θάλασσες έχουν χροτάσει από ανθρώπινες σάρκες. Οί σχιστομάτηδες άδελφοί μου της Ίνδονησίας, ελθε να ζούν αιώνια !»

Μπουγκούν 7 - 4 - 67

«Άξιότιμοι κυβερνήτες ! Σας καλώ ! Κλείστε το στόμα αυτών που αυτοονομάζονται Σοσιαλιστές. Άν δεν μπορείτε σεις δώστε την άδεια να τους κάνουμε εμείς να σιωπήσουν για πάντα...»

Σαμπάχ 5 - 5 - 68

Πήραν ή δεν πήραν την άδεια, ή σφαγή άρχισε. Το σύνθημα δόθηκε μέσα στην ίδια τη βουλή από τους τόσο ευαίσθητους στα θέματα της πατρίδος και των νεοαποικιακών Τούρκους βουλευτές της δεξιάς. Και άρχισαν άγρίως τους συναδέλφους τους του Έργατικού Κόμματος. Συνέβη τον Φεβρουάριο του 68...

Το ξεκίνημα έγινε ! Έργάτες πυροβολούνται όταν διαδηλώνουν και σκοτώνονται. Φοιτητές άδρονται άηλεώς. Δάσκαλοι και καθηγητές τιμωρούνται κατά τους κανόνες του Ίσλάμ... Πολλές οργανώσεις υποχρεώνονται να περάσουν στην παρανομία. Νέες, συγκροτούνται από εργάτες και φοιτητές αποφασισμένους να υπερασπίσουν τη ζωή τους και τα ιδανικά τους δυναμικά. Έτσι εμφανίζονται ο Λαϊκός Άπελευθερωτικός Στρατός, ή Ντε Τζένκ και άλλες, που εφαρμόζουν την λατινοαμερικανική επαναστατική τακτική «Άντάρτικο στις πόλεις».

Ο Μεχίρ Καγιάν, οί έννηδ σύντροφοί του, οί τρεις άδελφοί και οί τρεις νεαροί άντάρτες που άπαγχονίστηκαν είναι θύματα της τουρκικής ολιγαρχίας, που οργανώνοντας τις εγκληματικές επιθέσεις κατά των προλεταριακών μαζών, ένισχύοντας κάθε είδους στοιχεία της αντίδράσεως και του υποκόσμου κατά των φοιτητών, άφυνε τον παλμό της ταξικής πάλης.

Ποιά θα είναι ή τύχη του άντάρτικου της πόλεως; κανείς δεν ξέρει. Ένα άδμως είναι βέβαιο : Το φράγμα του σκότους που κρατούσε την Τουρκία στην προαίωνα καθυστέρηση της έχει πιά διαρραγεί. Οί σοσιαλιστικές ιδέες παραμερίζουν με δύναμη τη φιλοσοφία του Κοσταντίνου. Όσο κι αν σούλιάζουν οί Μπουγκούν και Σαμπάχ όσο κι αν άδρονουν οί μερακλωμένοι Τούρκοι βουλευτές της δεξιάς, όσα κι αν πληρώνουν οί Άγγλοι, οί Άμερικανοί και ή ΑΡΑΜΚΟ τους, το παιχνίδι θα το χάσουν.



Ο ΓΙΑΣΑΡ ΚΕΜΑΛ είναι άπ' τοίς λίγους εκπροσώπους της άριστεράς στην Τουρκία που είναι διατεθειμένοι ακόμα και σήμερα να μιλήσουν δημοσία. Στην Τουρκία της υπό καθεστώς εγκαταστάσεως πολιτορχίας — μιās καταστάσεως που έπέβαλαν οί στρατιωτικοί στις 26 Άπριλίου 1971 κι άπό τότε την παρατείνουν κάθε δυό μήνες έπ' άόριστον — μιὰ συνέντευξη μπορεί να σε φέρη κατευθείαν στο στρατοδικείο. Μά ο Γιασάρ Κεμαλ δεν φοβάται. Έχει μιὰ πείρα διώξεων τριάντα χρόνων και στη

Πολιτική κρίση και άγχος : Η Τουρκία περνάει συνταρακτικές στιγμές. Τι άκριβώς συμβαίνει; Ο μόνιμος συνεργάτης μας κ. ΒΑΛΕΡΙΟ ΟΚΕΤΤΟ, άναζητώντας μιὰ άπάντηση για τους άγανώστες του ΑΝΤΙ πήρε στην Κωνσταντινούπολη άπό όπου μūs έστειλε δύο ενδιαφέρουσες συνεντεύξεις : Με τον διάσημο Τούρκο συγγραφέα Γιασάρ Κεμαλ και μ' ένα άνώνυμο —για λόγους εύνηήτους— μαχητή του λαϊκού άπελευθερωτικού στρατού, σύντροφο των τριών άνταρτών που άπαγχονίστηκαν τον Μάιο

τον. Σε ηλικία πενήντα χρόνων είναι σήμερα ο πιο διάσημος άπ' τους σύγχρονους Τούρκους συγγραφείς. Το βιβλίο του «Ίντζέ Μεχμέτ» έχει μεταφραστεί σ' όλες σχεδόν τις γλώσσες.

Τί συνέπειες είχε στη ζωή του το προαχικόπημα της 12ης Μαρτίου 1971;

Ο Γιασάρ άφηγεΐται :

«Την εποχή εκείνη το ραδιόφωνο μετέδιδε σε συνέχειες το μυθιστόρημά μου «Ίντζέ Μεχμέτ». Πάλλ άπ' το ραδιόφωνο ήρθε διαταγή να με συλλάβουν. Έκείνη την εποχή

ης του Έργατικού Κόμματος, δημοκρατικού μαρξιστικού κόμματος, που κατόπιν διαλύθηκε. Μετά και, χωρίς να μου δώσουν καμιά εξήγηση, με κράτησαν πάλι 21 μέρες.

Πάλι χωρίς καμιά εξήγηση, φησαν ελεύθερο. Έμαθα πώς ήταν καταγγέλει γιατί είχα μελάβει το βιβλίο του Έμιλ Μπερνς, μικρό εγχειρίδιο μαρξισμού. Και έμαθα — από τις εφημερίδες — ότι με καταδίκασαν σε 18 μήνες φυλάκιση. Άμέσως φρόντισα να σκησω έφεση κατά της καταδίκης. Την αύγη ήρθαν σπίτι μου συνομικοί. Νόμιζα ότι είχαν έλθει για μένα. Όμως, αντί για μένα ήσαν μαζί τους τη γυναίκα μου, Ματθίλδη Γκοκτσέλι.

Έπλ μία έβδομάδα έστελνα τηλεγράφημα στα πολιτικές και οικονομικές αρχές εξηγώντας τους εκτός από το γεγονός ότι ήταν γυναίκα μου και Ισραηλίτισσα, δεν ήμουν σε τίποτε άλλο. Στο δικαστήριο την κατηγορούσαν ότι θέληνα να συστήσω παράνομη οργάνωση για να ανατρέψω το κοινωνικό σύστημα. Όλη η κατηγορία βασίστηκε στην αλληλογραφία που είχα με φίλους του έξωτερικού.

ΜΙΑ ΠΑΛΙΑ ΓΡΑΦΟΜΗΧΑΝΗ

Ο ΓΙΑΣΑΡ Κεμάλ θα προτιμούσε να κάνει μόνο τον συγγραφέα. Όμως με την αυθαιρεσία που επικρατεί στη σημερινή Τουρκία του είναι αδύνατο να σωθεί. Έτσι, απειλά του σχεδόν, επέστρεψε στην πολιτική.

Είναι ένας επαναστάτης που πιεστεί στις αξίες της λαϊκής παράδοσης. Κατηγορεί τον καπιταλισμό ότι εκμηδενίζει τις αξίες αυτές σε ένα ένοχο κερδοσκοπικό «κοσμοποτισμό». Ποιό, κατά τη γνώμη του, είναι το σοβαρότερο σφάλμα του καπιταλισμού;

Ότι καταστρέφει τη δημιουργικότητα του ανθρώπου για να μπορέσει να τον εκμεταλλευτεί. Έξηγου-

σε ο Τουρκός είναι κυρίως αυτός, ένας άνθρωπος με τις ρίζες του στη γη. Ο καπιταλισμός, ο νεοκαπιταλισμός υποκαθιστούν τις αξίες της αλληλεγγύης και της φιλίας που χαρακτηρίζουν την αγροτική κοινωνία με ψευδοαγροτική αγορά, όπως είναι ο κερδοσκοπικός ανταγωνισμός. Συγχρόνως καταστρέφουν το άπιο περιβάλλον, τη φύση. Κι εγώ πιστεύω ότι ο πρόοδος. Άλλα σε μια πρόοδο θα σώσει τη φύση. Όχι να την



Η σύλληψη του Μεχμέτ Καγιά. Αντιμέτωπος όχι μόνο του στρατού και της αστυνομίας, αλλά και του όχλου. Άξεστοι και αναλφάβητοι, χαμάληδες και κακοποιοί, διατηρημένοι στο επίκεντρο της «συνεργασίας».

εκρηκνεί. Και κυρίως, σε μια πρόοδο που επιτρέπει σε έναν λαό να εξελιχθεί στο πεδίο των δικών του αξιών. Που δίνει στον άνθρωπο τη δυνατότητα να είναι αιδετικός.

Ο Γιασάρ είναι θαυμαστής του Ιταλού μαρξιστή Γκράμι. Λυπάται που μόνο πρόσφατα τον διάβασε. Κι όμως, από την αρχή, ολόκληρο το έργο του Γιασάρ αποτελεί μια επιβεβαίωση των θέσεων του Γκράμι σχετικά με την εθνικολαϊκή λογική. Ο Γιασάρ ζωντανεύει στο έργο του την εποποιία του αγρότη, τα όνειρά του, την πάλη του με τη γη. Γιατί η αγροτική μεταρρύθμιση, αποτελεί ακόμα στην Τουρκία μια προοπτική μελλοντική — όλοι μιλάνε για αυτήν, κανείς ποτέ δεν την πραγματοποίησε.

Η ζωή του Γιασάρ Κεμάλ θυμίζει τη ζωή των ήρώων του, των αγροτών, των επαναστατημένων από αγάπη. Σε ηλικία πέντε χρόνων, σκότωσαν τον πατέρα του μπρος στα μάτια του σε μια ταραχή που ξέσπασε σε ένα τζαμί. Η παιδική του ηλικία πέρασε μέσα σε απελπιστική φτώχεια. Τα τέσσερα αδέρφια του πέθαναν από την έλωση. Ο ίδιος έκανε όλα τα επαγγέλματα: μεροκαματιάς στους δρυζώνες και στα χαμάκια, τσαγκάρης, ιχθυοπώλης. Στα διαλείμματα της δουλειάς έμαθε να διαβάζει και να γράφει. Ήταν το μοναδικό παιδί στο χωριό του που δεν ήταν αναλφάβητο. Με τις πρώτες οικονομίες του αγόρασε μια παλιά γραφομηχανή για να βοηθήσει τους χωρικούς να γράφουν τα αιτήματά τους προς την κυβέρνηση.

Σαν μεγάλωσε, γύρισε με τα πόδια όλη την Ανατολία, πέρασε σε απειρώτα αγροτάκια της αναζητώντας λαϊκούς θρύλους και τραγούδια. Έτσι συγκέντρωσε το ανεξάντλητο υλικό των μυθιστορημάτων του.

ΒΑΘΕΙΕΣ ΡΙΖΕΣ

ΣΤΑ θέματα της σημερινής καταστάσεως στην Τουρκία, οι ιδέες του Γιασάρ Κεμάλ είναι απόλυτα ξεκαθαρισμένες. Ξεκινούν από τις μεταρρυθμίσεις του Ατατούρκ, του ιδρυτή της σύγχρονης Τουρκίας:

«Ο Ατατούρκ υπήρξε ένας μεγάλος αντι-ιμπεριαλιστής ηγέτης, αλλά το έργο του έμεινε ήμιτελές. Χτύπησε τον φεουδαρχισμό για να δημιουργήσει ένα έθνος σύγχρονο, αλλά δεν άγγιξε τη γραφειοκρατία, που έχει σε μας πολύ βαθιές ρίζες, ζωή εκατοντάδων χρόνων. Από τη γραφειοκρατία ξεπήδησε η εθνική μας άστική τάξη.

» Ένα παράδειγμα: Όταν αποφασίστηκε η επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου, ένας μηχανικός του υπουργείου κατάφερε να του ανατεθεί από το κράτος η κατασκευή μιας γραμμής, που χρηματοδοτήθηκε από την κρατική τράπεζα. Πολύ σύντομα μετεβλήθη σε καπιταλιστή, έγινε ο βασιλιάς των σιδηροδρόμων.

» Στη χώρα μας — προσθέτει ο Γιασάρ — η ντόπια άστική τάξη δεν είναι αυτόνομη. Συνδέθηκε με το διεθνές κεφάλαιο για να μπορέσει να αναπτυχθεί. Έτσι, έχει εν μέ-

χει απομακρυνθή από τη γραφειοκρατική τάξη απ' όλην, κατάγεται. Από εκεί προέρχονται οι αντιθέσεις ανάμεσα στην γραφειοκρατία και στην τοπική αστική τάξη. 'Αλλ' ες μὴν τρέφουμε ανταπότες: ο σοσιαλισμός των γραφειοκρατών δεν είναι παρά μία τακτική τους για ν' αποσπάσουν τη λαϊκή υποστήριξη έναντι της αστικής τάξεως που ξέφυγε από τον έλεγχό τους. Στην πραγματικότητα, όταν πρόκειται να χτυπηθούν οι λαϊκοί αγώνες, οι αγώνες των αγροτών, οι αγώνες της εργατικής τάξεως που τώρα γεννιέται, γραφειοκράτες και άστοι συμφιλιώνονται και πάλι. Αυτό φανερώνει κι η σημερινή κατάσταση. 'Η κατάσταση πολιορκίας έχει κυρίως αντιλαϊκά κίνητρα.

Στο πιο γνωστό απ' τα μυθιστορήματα του Γιασάρ Κεμάλ, ο πρωταγωνιστής 'Ιντζέ Μεχμέτ σκοτώνει έναν ανιψιό του αγα, του γαιοκτήμονα, για νά προστατέψη την αγαπημένη του. Παίρνει κατόπιν τα βουνά και γίνεται ληστής, όχι για νά κλέβη, αλλά για νά βοηθήσει τους καταπιεσμένους. 'Ονειρεύεται την αγροτική μεταρρύθμιση. Το μυθιστόρημα έχει γραφή πρὶν χρόνια, αλλά ο πρωταγωνιστής του θα μπορούσε νά είναι το πορτραίτο κάποιου από τους τόσους σημερινούς νεαρούς επαναστάτες.

ΤΑ ΠΤΡΑΤΛΟΦΟΡΑ ΚΑΙ Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

Ο ΓΙΑΣΑΡ μένει στο χωριό των δημοσιογράφων, στο Μπασίνκοϊ, μία νεόχτιστη συνοικία της Πόλης, πάνω στη θάλασσα. Καθώς περνάμε μέσα από ένα πευκόδασος που φτάνει μέχρι την παραλία, κοιθεντιάζουμε για τα προβλήματα της Μεσογείου. 'Ο Γιασάρ λέει:

«Τί γυρεύει σ' αυτή τη θάλασσα ο Έκτος 'Αμερικανικός Στόλος; Τί γυρεύει ο Σοβιετικός στόλος που ακολουθούσε τον 'Αμερικανικό; Μὲ το πρόσχημα ότι διατηρούν την ισοφ-

ρακία των δυνάμεων, δεν κάνουν τίποτ' άλλο από τὸ ν' αἰξάνουν την ένταση. 'Η Μεσογείας πρέπει νά γίνει θάλασσα ειρήνης κι όχι θάλασσα που διασχίζεται απ' άκρη σ' άκρη από πηριπόλοφρα καταδρομικά. Πρόκει να ξαναγίνει θάλασσα που αποτελεί πηγή ζωής, όχι θάλασσα υπερδυνάμεων. Αὐτὸ δὲν τὸ λέω από πνεῖμα εθνικιστικό, τὸ λέω για την ειρήνη. Πιστεύω όμως ότι στον στόχο αὐτόν θα φτάσουμε μονίχα όταν τὸ συνειδητοποιήσουν οι λαϊκές μάζες, μόνο μέσα από τον αγώνα τὸν δικό τους».

ΜΕ ΕΝΑΝ ΑΝΤΑΡΤΗ — ΦΟΙΤΗΤΗ

ΜΕ τὸν Γιασάρ Κεμάλ δὲν δυσκολεύτηκε νά μιλήσω. Δὲν ήταν όμως τὸ ἴδιο εύκολο νά συναντηθῶ μ' έναν μαχητὴ τῆς «Ντεβ - Τζένκ». 'Η Ντεβ Τζένκ, νεολαία επαναστατική, είναι τὸ κίνημα που ξέσπασε στὰ τουρκικά πανεπιστήμια τὸ 1970. Τὸ κυριώτερο κίνητρο τῆς ἐπεμβάσεως τῶν στρατιωτικῶν στὰ δημόσια πράγματα ἦταν νά σταματήσουν τὴν ἀναταραχή στὰ πανεπιστήμια. 'Όταν ἐτέθη ἐκτὸς νόμου, ἡ Ντεβ - Τζένκ ξεπήδησε πάλι μ' ἴσλο ὄνομα καὶ πήρε τὴ φυσιογνωμία κινήματος ἀνταρτῶν πόλεων. 'Η εἰδησεογραφία ἀναφέρεται στὶς ἐπιχειρήσεις τοῦ «ἐπτελευθερωτικοῦ στρατοῦ τοῦ τουρκικοῦ λαοῦ», ἀπὸ τὴ μάχη τοῦ Κιλζέντερε όπου σκοτώθηκαν οἱ τρεῖς ὁμηροὶ απ' τὸ ΝΑΤΟ καὶ ἔντεκα ἀντάρτες, ὡς τὴν πρόσφατη ἐκτέλεση τῶν τριῶν ἡγετῶν του, τοῦ Γκεζμὶς, τοῦ 'Ασλάν, καὶ τοῦ 'Ινὶν. Στην πραγματικότητα δὲν είναι ὅλα τὰ μέλη τῆς «Ντεβ - Τζένκ» ἀντάρτες. 'Η πλειοψηφία μάλιστα, εἶναι ἀντίθετη στὸν ἔνοπλο ἀγῶνα μικρῶν δυνάμεων καὶ πρὶν απ' τὴ διάλυση τῆς κινήσεως, ἦταν ὡς τῆς ὁργανώσεως μαζικῶν ἀγῶνων. 'Εν συνεχεία, ὁ κύκλος καταπίεση - πρόκληση ἀνέδειξε τὰ πιο ἀτομικιστικά καὶ φιλοσπαστικά στοιχεία.

'Η «Ντεβ - Τζένκ» ἔχει ἰσχυρὸν δεῖ νά ἔχη μεγάλη ἐπάρρη ἀντίστασιν στὸς φοιτητές. 'Αντίθετα κατέφερε λίγους μόνο δεσμούς νά στήνῃ μὲ τοὺς ἀγρότες καὶ τοὺς ἱσχυρούς.

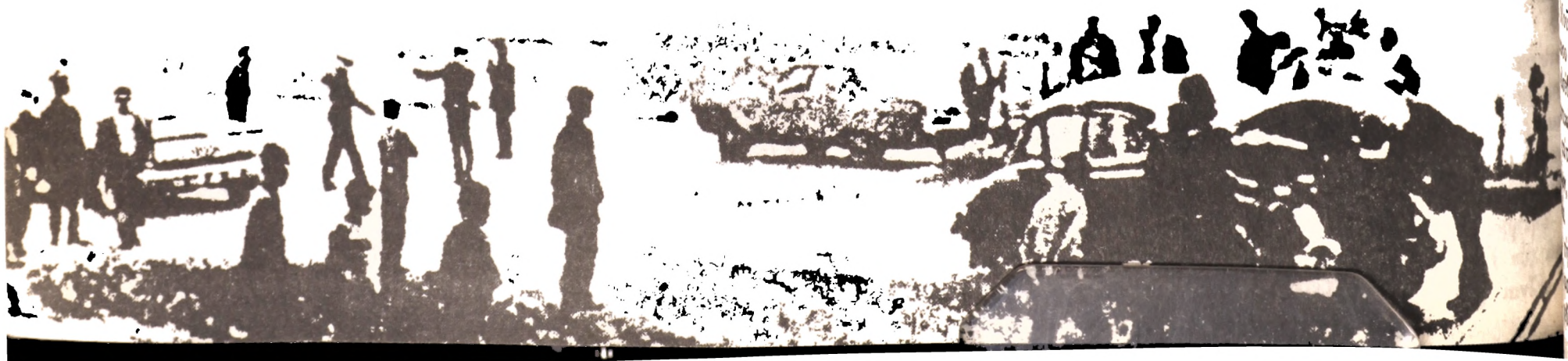
ΔΕΝ ΕΙΧΑΝ ΣΚΟΤΩΣΕΙ ΚΑΝΕΝΑ

ΓΙΑ νά μιλήσω νά μιλήσω ἔναντι «Ντεβ - Τζένκ» χρειάστηκε νά βρῶ κάποια ἐπαφή μὲ τὴ Φιλοσοφική Σχολή τῆς Κωνσταντινουπόλεως. 'Αφοῦ εἶδα τὴ ταυτότητα τοῦ ξένου δημοσιογράφου, μὲ ὁδήγησαν σ' ἕνα μπαρ. 'Αργότερα ἦρθε καὶ μᾶς συνάντησε καὶ — ἔμένα καὶ τὸ άτομο πὺ συνώδειε — ὁ μαχητὴς τῆς Ντεβ Τζένκ. 'Η συζήτηση ἔγινε σὺν πύρκο ἐνὸς προαστείου τῆς πόλεως ἀπὸ πῆγάμε μὲ ταξί. 'Ο μαχητὴς τῆς Ντεβ - Τζένκ δὲν εἶχε τὴ διάθεση νά δώσῃ συνέντευξη. Πρὶν τήμῃσε νά κάνει μιὰ δήλωση:

«'Ο Ντενὶς Γκεζμὶς ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτεροὺς μας. Σκοτώθηκε πολεμώντας τὸν ἱμπεριαλισμό, πῶς εἶπε πρὶν τὸν κρεμάσουν. Δὲν τὸν θεωροῦμε ἡρώα, ἀλλὼς ἕνα γενναῖο καὶ ἀφοσιωμένο ἀγωνιστὴ πὺ ἔπεσε για τὴν ὑπόθεσή μας. Δὲν νὲ πὼς εἶμαστε αἰμοχαρεῖς. Δὲν κ' μαρῶνῶ για τοὺς φόνους πὺ ἀνταστήκαμε νά κάνουμε. Θέλω ὅμως νά ὑπενθυμίσω ότι ὁ Ντενὶς Γκεζμὶς καὶ οἱ ἄλλοι σύντροφοί του δὲν εἶχαν σκοτώσει κανένα. Κι δὲν τοὺς κρέμασαν.

» 'Υπολογίζουμε ότι τοὺς πύ ταίους μῆνες ἔχουν συλληφθῇ ὡς τρεῖς χιλιάδες φοιτητές. Νομίζουμε ότι μοναδική λύση εἶναι ὁ ἐνοπλος ἀγῶνας. Δὲν πιστεύουμε ότι εἶναι δυνατὴ ὁποιαδήποτε μορφή διαλόγου μὲ τὴ σημερινή κυβέρνηση πὺ ἔχει ἐξαπολίσει ἕναντιον μὲ αὐτὴν τὴν καταπίεση. Οὔτε ἐπὶ ὡκοιμε σὺμμαχία μὲ τὴν ἀστική ῥιστερά ἢ τοὺς ρεβιζιονιστὲς μὲ ξιστές. Θέλουμε νά μείνουμε πισ-

Τὸ ἀνθρωποκίνητο... Στρατός καὶ ἀστυνομία σὲ ἀναζήτηση ἐκρηκτικῶν, προκηρύξουν καὶ δπλαν. "Ενα μπλόκο στοὺς δρόμους πὺ ὁδηγοῦν στὴν Κωνσταντινούπολη.





...εις κόκκινά σκυλιά,
...ς Θεό, χωρίς ιερὰ βιβλία,
...ς πίστη!
...πος σέ δλους σας, θάνατος!»
... απόσπασμα από τίτλο
... «Μπαρμπαλίντε Σαμπάχ»
... το τῶν Ἀδελφῶν τοῦ Μουσλέκ
... τῆς Ἀγγλοαμερικανικῆς ἐταιρείας
... κάμχο».

...δοχο πού δώσαμε μπαίνοντας
... «Ντέβ - Τζένκ». Θά συνεχί-
...με τόν ἀγῶνα μας γιά τήν ἀπε-
...έρωση τοῦ τουρκικοῦ λαοῦ στί-
...α τοῦ μαρξισμοῦ - λενινισμοῦ.

ΚΑΙ... ΠΕΡΙ ΡΕΒΙΖΙΟΝΙΣΜΟΥ

...ΩΤΗΣΑ τόν φοιτητή πῶς ζοῖ-
...σε. Μοῦ ἀπάντησε ὅτι ἀπό
...κάμποσο καιρό, ἀφ' ὅτου ἡ ἡ-
...ομία εἰσέβαλε γιά νά ἀναζητή-
...μαρξιστικά κείμενα, δέν μένει
...στό σπίτι του. Κοιμάται στί-
...α φίλων, ἀλλάζοντας κάθε βρά-
...ατοικία.

...ήτησα τήν πολιτική του κρίση
...τόν Γιασάρ Κεμάλ. Μοῦ εἶπε:
...ἔναι ρεβιζιονιστής.

Πρόφερε τή λέξη μ' ἓναν μορ-
...φασμό περιφρονήσεως. Μοῦ φάνη-
...κε ἀπελπισμένος. Χαιρετηθήκαμε
...σιωπηλά. Μονάχα τή στιγμή πού
...χωριζόμαστε τόν εἶδα νά χαμογε-
...λάει.

Κι ὅμως, αὐτοὶ ἀκριβῶς οἱ «ρε-
...βιζιονιστές» βρίσκονται σήμερα
...στήν πρώτη γραμμή τοῦ ἀγῶνα ἐ-
...ναντίον τῆς καταπίεσεως. Διανοού-
...μενοι, καθηγητές πανεπιστημίων,
...μαχητικοὶ πολιτικοί.

Παρ' ὅλ' αὐτά, παρ' ὅλη τήν
...καταπίεση, ἡ κατάσταση δέν μπορεί
...νά θεωρηθῇ ἀκόμα ἀπόλυτα κατα-
...σταλαγμένη. Τό στράτευμα, πού
...κατά τὸ παρελθόν εἶχε ἀκολουθήσει
...τήν προοδευτική παράδοση τοῦ Ἀ-
...τατούρκ, γιά πρώτη φορά, στίς 12
...Μαρτίου 1971 ἔκανε ἓνα κίνημα γιά

λογαριασμό τῆς δεξιᾶς. Αὐτό προ-
...κάλεσε σοβαρὲς διαμάχες καὶ ἀντι-
...θέσεις ἀκόμα καὶ στο ἐσωτερικό του.

Οἱ πολιτικοὶ πού προσπαθοῦν νά
...διερμηνεύσουν τή θέληση τῶν στρα-
...τιωτικῶν ἀπέτυχαν στὸν στόχο τους:
...δέν κατάφεραν νά ἐφαρμόσουν τίς
...μεταρρυθμίσεις, οὔτε κἂν νά ἐπι-
...βάλουν τήν τάξη. Ἡ ἐριστερά ἀνα-
...διοργανώνεται. Ὁ Μπουλέντ Ἐτσε-
...δὶτ ἀπέσπασε τήν πλειοψηφία τοῦ
...δημοκρατικοῦ λαϊκοῦ κόμματος, τοῦ
...δευτέρου τουρκικοῦ κόμματος, πού ἔ-
...χει κηρυχθῇ ἄμεσος κληρονόμος τῶν
...μεταρρυθμίσεων τοῦ Ἀτατούρκ. Κι
...ὁ Ἐτσεδὶτ εἶναι ἀποφασισμένος νά
...ξαναδώσει στο κόμμα του καὶ στήν
...δημοκρατική ἀντιπολίτευση μιὰ ἰσχυ-
...ρή πολιτική πρωτοβουλία.

ΒΙΛΧΕΛΜ ΡΑΪΧ

Τὰ τελευταία χρόνια, μέσα στην ταραχώδη όσο και άδουληρή αναζήτηση της νεολαίας για κάποιο νέο δρόμο καὶ θὰ τὴ βοηθήσει νὰ καταλάβῃ καὶ τελικὰ νὰ ἀλλάξῃ τὸν κόσμον μας, ὁ Β.Υ.χελμ Ράιχ ἔχει παίξει ἓνα ρόλο πρωταρχικό. Ὁ βαθὺς ἐπαναστατικὸς ρομαντισμὸς ποὺ διατρέχει ὅλη τὴν σκέψιν καὶ τὸ ἔργο του ἔχουν ξεσηκώσει θύελλες ἐνθουσιασμοῦ καὶ θαυμασμοῦ ἔτσι ὥστε ἀπὸ πολλοὺς νὰ θεωρῆται σὰν προφήτης καὶ σὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἐλευθερωτὲς τῆς ἀνθρωπότητας. Παρ' αὐτὸ, μὲ ἀπληστία, διαβάζονται τὰ βιβλία του ὅπου κυριαρχεῖ αὐτὴ ἡ γιγάντια προσπάθεια νὰ ἐπιτύχῃ μιὰ σύνθεση τῆς ψυχανάλυσης μὲ τὴν ἐπαισθητικὴ πολιτικὴ, καὶ ὅπου μὲ πάθος προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ τὴν πολιτικὰ ἐκρηκτικὴ φύσιν τῶν σεξουαλικῶν σχέσεων. Ὁ Ράιχ εἶναι ὁ θεωρητικὸς τῆς «σεξουαλικῆς ἐπανάστασης».

Ἀπόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης, ὁ Ράιχ γρήγορα ἐξεκρίσθη σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς πρῶς σημαντικοὺς ψυχανάλιτες ποὺ συγκεντρώνονται γύρω ἀπ' τὸν Φρόυντ στὰ 1920. Πολὺ νωρὶς ὅμως, ἀναζητώντας τὶς καθαρά βιολογικὰς βάσεις τῆς ψυχικῆς μας ζωῆς, ἀκολούθησε ἓναν δικό του δρόμο.

Οἱ βασικὲς του ιδέες ἀναπτύχθηκαν μέσα στὴν προσπάθειά του νὰ ἐρμηνεύσῃ τὶς αἰτίες τῶν νευρώσεων. Ὅλες οἱ νευρώσεις συνοδεύονται ἀπὸ μιὰ διαταραχὴ τῆς γενετήσιας ὁρμῆς. Ἀπὸ καὶ πηγάζει ἡ ἐπιμονή του ὅτι γιὰ τὴν κατανόηση τῶν νευρώσεων πρέπει νὰ μάθουμε ὅσα περισσότερα μπορούμε γιὰ τὴ σεξουαλικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴς κοινωνικῆς δυνάμεως ποὺ ἐπηρεάζουν αὐτὴ τὴ λειτουργία ὥστε νὰ δημιουργοῦν νευρώσεις σὲ μὲντες ὁλόκληρες.

Ἡ εἰκόνα ὅμως ποὺ παρουσιάζεται μπροστά του μέσα ἀπ' τὶς κλινικὲς καὶ τοὺς ἰδιωτικὸς ἀσθενεῖς του εἰδείνε ξεκάθαρα ὅτι ἡ ψυχανάλυση ἀποτυχαίνει στοὺς στόχους τῆς ἐὰν περιορίζεται στὴ θεραπεία ἀτομικῶν περιπτώσεων «ὅταν σὲ μιὰ πόλιν σὰν τὸ Βερολίνο τοῦ 1933 ἐπῆρχαν ἑκατομμύρια ἀνθρώποι ἑτοιμομετρητοὶ ἀπὸ ὅλων τῶν εἰδῶν τὶς νευρώσεις». Ἀπὸ τὴ στιγμή ὅμως ποὺ ἀρχίζουν νὰ διαφαίνονται οἱ κοινωνικὲς ἐπιπτώσεις τῆς ψυχανάλυτικῆς θεωρίας, ἡ ψυχανάλυση παύει νὰ εἶναι ἓνα βολικὸ ἐπάγγελμα καὶ ἀρχίζει νὰ γίνεται μιὰ ἐπικίνδυνη ἀπασχόληση.

Αὐτὸ ποὺ τὸν ἀπομόνωσε ἀπὸ ὅλους τοὺς συγχρόνους του ἦταν ἡ χωρὶς συμβιβασμοὺς ἐχθρότητά του γι' αὐτὸ ποὺ ἀποκαλοῦσε προσωπικότητα. Ἐνῶ στὴν ἀρχὴ μιλοῦσε γιὰ «νευρωτικὲς προσωπικότητες», πολὺ νωρὶς ἄρχισε νὰ θεωρῇ τὸ «χαρακτήρα» γενικὰ σὰν μιὰν ἀσθένεια. Ὁ χαρακτήρας ἦταν ἓνα εἶδος «παροπλάσεως», ἓνα σκληρὸ ἐξωτερικὸ κέλυφος ποὺ προστατεύει τὸ ἄτομο ἀπὸ τὰ χτυπήματα τῆς πραγματικότητας, συγχρόνως ὅμως περιορίζει τὴν ἱκανότητά του νὰ γεύεται τὴν ζωὴ καὶ ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ σὲ ὅλη τὴν ἐκταση.

Τελικὰ εἶδε τὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητα σὰν ἓνα μορτέλο τριῶν ἐπιπέδων. Στὸ βαθύτερο ἐπίπεδο βρίσκονται «ἡ ψυχή καὶ κοινωνικότητα καὶ σεξουαλικότητα τοῦ ἀνθρώπου, ἡ αὐθόρμητη ἀπόλαυση γιὰ ἐργασία καὶ ἡ δύναμη γιὰ ἀγάπη». Ὅταν αὐτὰ τὰ ὑγιή ἐνστικτὰ καταπιέζονται, ὅπως μέσα στὸν πολιτισμὸ μας, τότε ἓνα δεύτερο στρώμα δημιουργεῖται, τὸ «ὑποσυνείδητο», ὅπου κυριαρχοῦν ὁ σαδισμὸς, ἡ πλεονεξία, ἡ ἀσέλγεια, ὁ φθόνος καὶ ὅλων τῶν εἰδῶν οἱ διαστροφές. Αὐτὸ τὸ στρώμα καλύπτεται γερὰ καὶ ἐλέγχεται ἀπὸ τὸ ὑπεροικοδόμημα τῆς προσωπικότητας καὶ τὴν τεχνητὴ μάσκα τῆς ἀξιοπρέπειας τῆς καταναγκαστικῆς, ψεύτικης εὐγένειας καὶ τῆς ἐπιτηδευμένης κοινωνικότητας.

Μέσα στὴ θεωρία του γιὰ τὰ ἐνστικτὰ δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία γιὰ τὴ βασικὰ ἀγαθὴ φύσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἴδιος ἀναφέρει: «Ἡ κατάπνιξη τῆς σεξουαλικότητας... κάνει τὴν ἐπιθετικότητα μιὰ δύναμη ποὺ ξεπερνᾷ κάθε ἐλεγχό, γιατί ἡ καταπιεσμένη σεξουαλικὴ ἐνέργεια μετατρέπεται σὲ ἐνέργεια καταστροφῆς».



γιὰ μιὰ
γνήσια
δημοκρατία

Τὸ μυστικό ἐκκώπημα ποὺ τὸν ἀπασχόλησε κυρίως στὰ κοινο-
φιλοσοφικά ἔργα του ἀνάμεσα στὰ 1929 καὶ 1935, ὅταν ὁ φα-
ρισμὸς εἶχε σαρώσει τὰ πάντα στὴ Γερμανία, ἦταν ἡ αὐτοδυνα-
μία τῆς ιδεολογίας. Ἡ ἀπάντηση τοῦ Ράιχ ἦταν πῶς ἡ ιδεολογία
σωτηριάζεται καὶ μπλέκεται μέσα στὴν ἴδια τὴ δομὴ τοῦ
κατακτητοῦ κάθε ἀτόμου. Βέβαια, οἱ ιδέες, οἱ ἠθικὲς προσαγωγές,
ἡ βοηθητικὰ ἐκφράζον οἰκονομικὲς καὶ τεχνολογικὲς ἐξελίξεις. Τὰ
μὴ ὅμως μιᾶς κοινωνίας δὲν τίς δέχονται ἐξωτερικά. Ἀπειθα-
γιά οἱ ιδέες αὐτὲς ριζώνουν μέσα στὴ δομὴ τῆς προσωπικότητας
καὶ ἔτσι, σὰν ἀποτέλεσμα τῆς ιδεολογίας, οἱ ἄνθρωποι δὲν σκέ-
πτονται ἀπλῶς διαφορετικὰ ὁ ἓν ἀπ' τὸν ἄλλον· εἶναι δια-
κριτικοί.

Πῶς συμβαίνει αὐτὸ τὸ ριζώμα τῆς ιδεολογίας μέσα στὴν
προσωπικότητα; Μόνο μέσα στὴν οἰκογένεια. Ἡ οἰκογένεια, ποὺ
αὐτὴ εἶναι τὸ προϊόν μιᾶς ἱστορικῆς διαδικασίας μὲ συγκεκρι-
μένα χαρακτηριστικὰ δημιουργεῖ μέσα ἀπ' τὴν ἀγαπώμενη τὴν
παιδικὴν, τὸν τύπο τῆς προσωπικότητάς ποὺ στήριζει τὴν πολι-
τικὴ καὶ οἰκονομικὴ οργάνωση τῆς κοινωνίας.

Σὲ μιὰ προσπάθεια νὰ συλλάβῃ ὅλη τὴν πορεία τῆς κοινο-
κτοποίησης τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Ράιχ, μὲ τὴ βοήθεια τῆς γόνιμης
καὶ τολμηρῆς φαντασίας του ποὺ συχνὰ τὸν ἀπομάκρυνε ἀπ'
αὐτὸ κατ' αὐτὸ δρόμους τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, βλέπει πᾶ-
σι τὴν ἱστορία νὰ κυριαρχοῦν δύο βασικοὶ τύποι οἰκογενειῶν·
ἡ μητριαρχία, καὶ ἀπὸ τὸ 4000 π. Χ. καὶ μετὰ, ἡ πατριαρχικὴ πα-
τριαρχία. Ἐπομένως οἱ ἄνθρωποι χαρακτηρίζονται, μέσα στὴ μακροαίω-
ν ἱστορία κατατάσσονται σὲ δύο κύριες κατηγορίες· τὸν ἐλευθε-
ρημένο, σεξουαλικὰ, ἄνθρωπο τῆς μητριαρχικῆς κοινωνίας ποὺ
εἶναι ἄξιος νὰ ὀρίσῃ τὸν ἑαυτό του, καὶ τὸ νευρωτικὸ ἄνθρωπο
τῆς πατριαρχικῆς κοινωνίας ποὺ σὰν βασικὴ στάση ἔχει τὴν ὑπο-
ταγή.

Πιστεύει ὅτι ἡ πατριαρχικὴ οἰκογένεια, βασισμένη στὸ θε-
μελιώδες μονογαμίας, ἔχει χρησιμεύσει σὰν «ἐργαστάσιο παραγωγῆς
πολιτικῶν ιδεολογιῶν καὶ συντηρητικῶν χαρακτηρισμῶν». Ἀ-
ντιτίχθηκε γιὰ τὰ στεριώσῃ τὸ σύστημα τῆς ἐκμετάλλευσης καὶ
τῆς κυριαρχίας. Τὸ σκοπὸς τῆς αὐτὸ τὸν ἐκπληροῖ μὲ ἓνα καὶ
αὐτὸν τρόπο· μὲ τὸ νὰ καταπιέσῃ ὅλα τὰ σημάδια τῆς σεξουαλικό-
τητας στὰ παιδιά καὶ τοὺς ἐφήβους. Ἡ οἰκογένεια ἔχει βέβαια
πολλοὺς ἄλλους λόγους ἐπαρξέως — ὁ βασικὸς ὅμως εἶναι ἡ κα-
ταπίεξη τῆς σεξουαλικότητος.

Ἡ σχέση ἀνάμεσα στὴν κατάπιεξη τῶν σεξουαλικῶν ὁρμῶν
καὶ τὴν αὐταρχικὴν κοινωνία εἶναι ἀπλὴ· τὸ παιδί ποὺ ἰφίσταται
αὐτὴ τὴν καταπίεξη στὴν ἴδια του τὴ φύση ἔχει γιὰ πάντα ἀκρω-
τηριασθῇ. Ἀναπότρεπτα ἐκφράζεται μὲ ὑποταγή, μὲ φόβο γιὰ
τὴν ἐξουσία καὶ εἶναι ἀνίκανο νὰ ἐπαναστατήσῃ. Μὲ ἄλλα λόγια,
ἔχει ἀναπτύξῃ ἀκριβῶς τὴ δομὴ τῆς προσωπικότητος αὐτῆς ποὺ
τὴν γιγνὴ τὸ ἐπὶ βυθὸς μιᾶς κοινωνίας βασισμένης στὴν ἀδικία καὶ
τὴν ἐκμετάλλευση. Ἡ πρώτη πράξη καταπίεξης ἐτοίμασε τὸ
καὶ γιὰ ὅλες τὶς μετέπειτα τυραννίες.

Ὅλα αὐτά, γιὰ τὸν Ράιχ, ἀποδεικνύουν πόσο σημαντικὴ εἶναι
ἡ ἀλληλεξάρτηση τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς σεξουαλικῆς ἀτελευθέ-
της. Ἡ σεξουαλικὴ ἐπανάσταση δὲν θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἓνα
παραπλήρωμα τῆς πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐπανάστασης. Ἀντί-
θετα, ἡ ἴδια ἡ ἐπανάσταση εἶναι καταδικασμένη σὲ ἀποτυχία ἂν
δὲν συνοδεύεται ἀπ' τὴν κατάργηση αὐτῆς τῆς ἠθικῆς ποὺ εἶναι
βασισμένη στὴν καταπίεξη. «Ὁ ὀρισμὸς τῆς ἐλευθερίας ταυτί-
ζεται μὲ τὸν ὀρισμὸ τῆς σεξουαλικῆς ὑγείας».

Οἱ ρομαντικὰ ἀκροαῖες θέσεις ποὺ παλίνει μέσα στὰ ἔργα του,
καὶ ὁ προφητικὸς καὶ συχνὰ δόξος τόνος τῶν γραπτῶν του ἔ-
ργων δημιουργοῦν τὸ μῦθο ἑνὸς ἐξτρεμιστοῦ καὶ ἐπαναστάτη. (1)
Ἡ ἴδια ἀνησυχία σοβαρὰ γιὰ τὸ πῶς θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἐρημεύ-
σουν οἱ θεωρίες του στὸ ἄμεσο μέλλον. Παρ' ὅλα αὐτὰ σὲ ὅλη τὴν
τὴν ζωὴ βρίσκεται ὑπὸ διωγμὸν.

Μέσα στοὺς κύκλους τῶν ψυχαναλυτῶν ὑπερασπίζεται μὲ φα-
νταστικὴν ἀρχὴν τοῦ Μαρξισμού. Σιγῶντως προσπαθεῖ νὰ πείσῃ
τὰ κομμουνιστικὰ κινήματα στὴν Λατвіα καὶ τὴν Γερμανία νὰ
ἐνθουσιάζονται στὰ προγράμματα πῶς τὶς ἀρχὲς τῆς σεξουαλικῆς
ἐπανάστασης. Τὸ 1933 ἤδη ἔχει ἀποδιωχθῇ ἀπὸ τὸ Κόμμα καὶ
ἔχει διαγραφῇ ἀπὸ τὴν Ψυχαναλυτικὴν Ἑταιρεία.

Καταφεύγει στὴ Νορβηγία. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἀρχίζει
νὰ νύει φάση στὴν ἐπιστημονικὴν του καριέρα ποὺ ἔχει διατείνει
τὸν κόσμον γύρω του σὲ πιστοὺς ἀπαδόνες ἢ ἀδιάλλακτους ἐχθρὸς
καὶ ποὺ δημιουργεῖ μεγάλες δυσκολίες σὲ ὅσους θέλουν νὰ μελε-
τήσουν σοβαρὰ αὐτὴ τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς ζωῆς του.

Ἐγκαταλείπει τόσο τὸ ρόλο τοῦ κοινωνικοῦ φιλοσόφου καὶ
ἐκπαιδευτοῦ ὅσο καὶ τὶς ἀρχὲς καὶ τὶς μεθόδους τῆς ψυχανάλυσης.
Ὡς ἡ ἀνάλυση τῶν κοινωνικῶν παρὰόντων οὐτε ἡ θεωρία τῆς
ψυχανάλυσης τοῦ ἀρχαίου παι. Στοιφεῖται ἀποκλειστικὰ στὴ βιο-
λογία καὶ μέσα ἀπ' τὴν ἐρευνᾶν τὸν προσπαθεῖ νὰ ἀνακαλύψῃ ὅλα
τὰ μὴ τὸν βιολογικὸν παρὰόντες τῆς γυναικῆς μας ἀνάπτυ-
ξης ἀλλὰ αὐτὴν τὴν εἰδικὴν ἐνέργειαν ποὺ εἶναι ἡ κινήτρια δύναμις
ὅλης τῆς ζωῆς μέσα στὸ σῶμα. Τὸ 1939 πιστεύει ὅτι τὴν ἔχει
ἀνακαλύψει τὴν ἐνέργειαν αὐτὴ καὶ τῆς δίνει τὸ ὄνομα «Ὀργάνη».



Αδελφ: Ηρώς: οι Αγγολίτες τον ξεσηκώνουν τον έπιστημονικό κόσμο
έναντίον του και δεν του μένει άλλη λύση απ' το να εγκαταλείψει
τη Νορβηγία.

Εγκαθίσταται στην Αμερική το 1939 και μέχρι το τέλος
της ζωής του, με αδιάκοπες έρευνες και πειράματα θα εξακολου-
θήσει να επεξεργάζεται αυτόν τον παράλογο όσο και καταπληκτικό
μύθο. Πιστεύει πως μπορεί να απομονώσει την ενέργεια αυτή και
να χαλιναγωγήσει τις απεριόριστες θεραπευτικές της ιδιότητες.
Μέσα στα εργαστήρια του Ινστιτούτου που έχει ήδη ιδρύσει συγ-
κεντρώνει την Οργάνη σε ειδικούς συσσωρευτές και εν συνεχεία
τη μεταχειρίζεται για τη θεραπεία ψυχικών διαταραχών, ακόμα
και για ασθένειες όπως ο καρκίνος.

Και εδώ δεν μπόρεσε να αποφύγει το διωγμό. Η καταδίκη
του και ο θάνατός του στη φυλακή είναι απ' τα γεγονότα που
έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του μύθου που τον
περιβάλλει.

Το 1954 δια δικαστικής απόφασης ζητείται να απαγορευθεί
ή χρησιμοποίηση και η πώληση των συσσωρευτών της Οργάνης.
Ο Ράιχ αρνείται όχι μόνο να υπακούσει αλλά ακόμα και να ανα-
γνωρίσει την αρμοδιότητα των δικαστηρίων να εκδικάσουν θέματα
που ανήκουν στο χώρο της καθαρής επιστήμης. Στην επίσημη
απάντησή του προς το δικαστήριο με συγκίνηση και πάθος εκθέτει
τους λόγους που τον κάνουν να κρατήσει αυτή τη στάση:

«Για λόγους ήθικους, νομικούς και πρακτικούς, δεν επι-
τρέπεται να εξαναγκάζεται ένας επιστήμων να εκθέτη ενώ-
πιον δικαστηρίου τα αποτελέσματα και τις μεθόδους των
ερευνών του... Τα επιστημονικά ζητήματα ποτέ δεν είναι
δυνατόν να λυθούν μέσα στα δικαστήρια. Η προώθησή
τους πετυχαίνεται μόνο με παρατεταμένες και τίμια σω-
στές παρατηρήσεις, μέσα σε φιλικές ανταλλαγές γνώμων
και ποτέ με δικαστικές αποφάσεις».

Ο Ράιχ καταδικάστηκε για προσβολή των δικαστηρίων σε
δύο χρόνια φυλάκιση. Το έργο του όμως διώχτηκε και καταστρά-
φηκε. Η δικαστική απόφαση διατάσσει την καταστροφή όλων
των συσσωρευτών Οργάνης και όλων των εγκαταστάσεων και
μηχανημάτων που είχαν κάποια σχέση με την παραγωγή της.

Η απόφαση διατάσσει επίσης να αποσυρθούν απ' την κυ-
κλοφορία και να καταστραφούν όλα τα έργα του Ράιχ όπου είναι
δυνατόν να αναφέρεται κάτι για την ζωική αυτή ενέργεια. Έτσι
το 1954, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, υπό τον έλεγ-
χο κρατικών υπαλλήλων κήσαν όλα τα επιστημονικά συγγράμ-
ματα και άρθρα του και ανάμεσά τους «Η Ανάλυση της Προσω-
πικότητας» ένα απ' τα κλασσικά πια βιβλία στη θεωρία της Ψυ-
χανάλυσης, «Η Σεξουαλική Επανάσταση», «Η λειτουργία του
Όργασμου» και «Η Μαζική Ψυχολογία του Φασισμού».

Με πρόφαση την απαγόρευση της αμφισβητούμενης επιστη-
μονικής του ανακάλυψης των τελευταίων ετών επιχειρήθηκε η
εξαφάνιση όλου του έργου ενός ανθρώπου που μέσα απ' το βαθύ
ανθρωπισμό του έφερνε νέα μηνύματα και μία προή αισιοδοξίας.

Ο Ράιχ πέθανε, εκτίοντας την ποινή του, από καρδιακή προσ-
βολή στις 3 Νοεμβρίου του 1957.

Το απόσπασμα του Ράιχ που ακολουθεί είναι ένα μέρος από
το κείμενο με το οποίο προλόγισε το Νοέμβριο του 1940 την
Αμερικάνικη έκδοση του βιβλίου του «Η λειτουργία του Όργα-
σμου».

PARIS, 1957

WILHELM REICH

L'IRRUPATION DE LA MORALE SEXUELLE

COLLECTION SCIENCE DE L'ÉDUCATION

SU



«Νά δημιουργήσουμε μιὰ ζωντανή Δημοκρατία! Χωρίς

ύποκρισιές. Άλλιώς, ό φασισμός θά νικήση παντού»

ΑΝ ΚΑΙ δεν ανήκω σε καμία
πολιτική ή θρησκευτική οργά-
νωση, έχω παρ' όλ' αυτά μιὰ
ξεκαθαρισμένη αντίληψη για την
κοινωνική ζωή. Η αντίληψη αυτή,
αντίθετα απ' όλες τις ποικίλες πο-
λιτικές, καθαρά ιδεολογικές ή μυ-
στικιστικές κοσμοθεωρίες, είναι έ-
πιστημονική — όρθολο-
γιστική. Με βάση την αντίλη-
ψη αυτή, πιστεύω πως δεν είναι δυ-
νατόν να υπάρξει ειρήνη πάνω στη
γη μας και πως όλες οι προσπά-
θειες να κοινωνικοποιηθί ό άνθρω-
πος θά πηγαίνουν χαμένες όσο οι
διάφοροι πολιτικοί ή δικτάτορες, ά-
γνοώντας έντελώς τις πραγματικές
διαδικασίες της ζωής, θά ήγούνται
σε μάζες ένδημικά νευρωτικές και
σεξουαλικά άρρωστες. Η κοινωνι-
κοποίηση του ανθρώπου λειτουργεί
σωστά όταν εξασφαλίζει εργασία
τι φυσική όλοκλήρωση στον έρω-
τα. Τς οι δύο όλοκληρές όρα-

στηριότητες του ανθρώπου ήταν
πάντα εξαρτημένες από την επιστη-
μονική έρευνα και σκέψη. Γνωση,
εργασία, έρωτας είναι
οι πηγές της ζωής. Αύ-
τες πρέπει να είναι και οι δυνάμεις
που θά την κυβερνούν με την πλήρη
εύθύνη όλων αυτών που εργάζον-
ται παραγωγικά.

ΑΛΛΙΩΣ, Ο ΦΑΣΙΣΜΟΣ ΘΑ ΝΙΚΗΣΗ ΠΑΝΤΟΥ

«Αν μās ρωτήσουν κατά πόσο εί-
μαστε υπέρ ή κατά της δημοκρα-
τίας, ή απάντησή μας είναι: Είμα-
στε υπέρ της δημοκρατίας χωρίς δι-
σταγμούς και συμβιβασμούς. Ό-
μως, είμαστε υπέρ μιās γνήσιας δη-
μοκρατίας μέσα στην πραγματική
ζωή και όχι στά χαρτιά. Έπικητού

με την πλήρη πραγματοποίηση ό-
λων των δημοκρατικών ιδανικών έ-
τε αυτά είναι «Κυβέρνησις του λαού,
διά του λαού και για τον λαό, έ-
τε «Έλευθερία — Ισότης — άδελ-
φωσύνη», προσθέτοντας ένα σημασι-
κό σημείο: Νά εξασφαλίσου-
με όλ' αυτά που ού μπι-
νουν έμπόδιο στην πρα-
γματοποίησή τους. Νά
δημιουργήσουμε μιὰ
ζωντανή Δημοκρατία!
Χωρίς ύποκρισιές. Άλ-
λιώς, ό φασισμός θά
νικήση παντού.

Για να έπιτευχθί ή ψυχική όγεία
στις πλατειές μάζες πρέπει να έπι-
κρατήση ή γνώση ένάντια στην ά-
γνοια, ή ζωτική εργασία ένάντια
στον όποιοδήποτε παρασιτισμό, οι-
κονομικό, πνευματικό ή φιλοσοφικό.
Μόνο ή έπιστήμη, άν δεχθί σοβαρά
την άπρωτολή της, μπορεί να πολε-
μήση τις δυνάμεις αυτές που προσ-

ήταν πραγματικά ζωντανό χαρακτηριστικό την παιδεία από κάθε άποψη. Η έννοια «δημοκρατία» σήμαινε μια κατάσταση ελευθερίας υπό εγγύησιν και όχι τις δικαστικές εκθέσεις που ο θόρυβος της ανάπτυξης της εθνοτικής στίξης μάζας. Και μέσα στις δημοκρατίες οι άνθρωποι, και πριν και τώρα ακόμα, διαπαιδαγωγούνται να υποτάσσονται στην εξουσία. Νά τί μας διδάξαν τα γεμάτα συμφορές γεγονότα του καιρού μας: Αναθρεμμένοι έτοιμοι ώστε να είναι μηχανικά υποταγείς, οι άνθρωποι υποκλίνουν την ελευθερία τους: Δολοφονούν αυτόν που τους παρέχει ελευθερία και το σκάνε με τον δικτάτορα.

Ο ΠΑΡΑΛΟΓΟΣ ΦΟΒΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ

Δέν είμαι πολιτικός και δέν έχω ιδέα από πολιτική, είμαι όμως ένας έπιστήμονας με βαθειά επίγνωση της κοινωνικής πραγματικότητας. Έχω επομένως το δικαίωμα να πω αυτό που πιστεύω ότι είναι το σωστό. Εάν τα έπιστημονικά μου κείμενα βοηθήσουν ώστε να αναπτυχθούν καλύτερες ανθρώπινες συνθήκες, τότε θα αισθάνωμαι ότι έχει εκπληρωθή ο σκοπός της δουλειάς μου. Υστερα από την κατάρρευση των δικτατοριών ή ανθρώπινη κοινωνία θα έχη ανάγκη από αλήθειες και μάλιστα δυσάρεστες αλήθειες. Οι αλήθειες αυτές που αγγίζουν τις αιτίες που κανείς δέν ομολογεί, σχετικά με το σημερινό κοινωνικό χάος, θα επικρατήσουν. άργα ή γρήγορα, είτε το θέλουν οι άνθρωποι είτε όχι. Μιά τέτοια αλήθεια είναι ότι ή δικτατορία είναι ριζωμένη μέσα στον παράλογο φόβο για την ζωή, που αισθάνονται οι άνθρωποι γενικά. Αυτό που εκπροσωπεί τέτοιες ιδέες βρίσκεται σε μεγάλο κίνδυνο. Άλλα μπορεί να περιμένη. Δέν έχει ανάγκη να αποδυθή σε άγωνα επικρατήσεως για να επιβάλη την αλήθεια. Η δύναμή του βρίσκεται στο ότι ή γνώση του βασίζεται πάνω σε αλήθειες που άφορούν την ανθρωπότητα ολόκληρη. Όσο δυσάρεστες και άν είναι οι αλήθειες αυτές, σε εποχές κοινωνικής κρίσης ή θέληση της κοινωνίας να επιζηση θα έξαναγκάση την παραδοχή τους παρ' όλα τα έμπόδια που θα παρουσιαστούν.

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑ

Ο έπιστήμονας έχει καθήκον κάτω από όποιεσδήποτε συνθήκες να διαφυλάσση το δικαίωμα να έκφράζη ελεύθερα τις ιδέες του, και ακόμα να μήν εγκαταλείπη το δικαίωμα αυτό σε όσους πιστεύουν στην κατάντηξη της ζωής. Γίνεται τόσοσ λόγος για το καθήκον του στρατιώτη

νά δίνη την ζωή του για την πατρίδα του. Πολύ σπάνια όμως αναφέρεται το καθήκον του έπιστήμονα να υπερασπίζεται κάτω απ' όλες τις συνθήκες και με κάθε θυσία αυτό που αναγνωρίζεται σαν αληθινό. Ο γιατρός ή ο δάσκαλος έχει μόνο μίαν υποχρέωση: να έξασκη το έπάγγελμά του χωρίς συμβιβασμούς, άγνοώντας τις δυνάμεις που προσπαθούν να στραγγαλίσουν την ζωή, και να άσχοληται μόνο για το καλό αυτών που έχει αναλάβει την φροντίδα τους. Δέν είναι δυνατόν να έκπροσωπή ιδέες που βρίσκονται σε σύγκρουση με το πραγματικό λειτουργήμα του γιατρού ή του δασκάλου.

Όποιος άμφισβητεί αυτό το δικαίωμα στον έπιστήμονα, τον γιατρό, τον δάσκαλο, τον τεχνικό ή τον συγγραφέα, και άποκαλεί τον έαυτό του δημοκράτη είναι ένας υποκριτής ή τουλάχιστον ένα θύμα αυτής της μάστιγας του παραλογισμού. Ο άγώνας ένάντια στην μάστιγα της δικτατορίας είναι μάταιος άν δέν γίνεται με άποφασιστικότητα και βαθειά φροντίδα για τις διαδικασίες της ζωής. Γιατί ή δικτατορία ζή — και μόνον έτσι μπορεί να ζήση — μέσα στο σκοτάδι των άλυτων προβλημάτων που άφορούν τις διαδικασίες της ζωής. Ο άνθρωπος αισθάνεται άπροστάτευτος χωρίς γνώση. Αυτή ή άδυναμία που γεννιέται από την άγνοια άποτελεί το εύφορο έδαφος για την δικτατορία. Μία κοινωνική όργάνωση δέν είναι δυνατόν να άποκαληται δημοκρατική άν φοβάται τις ούσιαστικές έρωτήσεις, τις άσυνήθιστες άπαντήσεις και την σύγκρουση των γνώμων που αυτές θα προκαλέσουν. Εάν περικλείη τέτοιους φόβους, τότε, με την παραμικρή επίθεση έναντίον των θεσμών της από έν δύναμη δικτάτορες, ανατρέπεται. Αυτό συνέβηκε στην Εύρώπη.

ΦΥΣΙΚΗ ΗΘΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Η «ελευθερία της θρησκείας» είναι δικτατορία όσο δέν υπάρχει συγχρόνως και ελευθερία της έπιστήμης» και επομένως όσο δέν υπάρχει ελεύθερος ανταγωνισμός στην έρμηνεία των διαδικασιών της ζωής. Πρέπει μιά και καλή να άποφασίσουμε άν ο Θεός είναι μία παντοδύναμη γενειοφόρα μορφή στον ούρανό ή άν είναι ο παγκόσμιος φυσικός νόμος που μάς κυβερνά. Μόνον όταν ο Θεός και ο φυσικός νόμος ταυτισθούν θα είναι δυνατόν ή έπιστήμη και ή θρησκεία να συμφιλιωθούν. Από την δικτατορία των επιγείων αντιπροσώπων του Θεού ως τη δικτατορία αυτών που επιθυμούν να τον αντικαταστήσουν στη γή δέν υπάρχει παρά μονάχα ένα θήμα.

Η ήθική είναι μία μορφή δικτατορίας όταν φθάνη στο σημείο να ταυτίζη τα φυσικά αισθήματα για την ζωή με την πορνογραφία. Είτε το θέλει είτε όχι, παρατείνει την ύπαρξη του ρύπου που περιβάλλει τον έρωτα και καταστρέφει την έρωτική εύτυχία. Πρέπει να διατηρηθούμε έντονα όταν ένας άνθρωπος που βασίζει την κοινωνική του

συμπεριφορά σε έξωτερικούς νόμους και όχι σε έξωτερικούς καταναγκαστικούς τύπους, άποκαληται ήθικός. Οι άνθρωποι άποτελούν ζευγάρια όχι γιατί εύλογήθηκαν με το μυστήριο του γάμου, αλλά γιατί αισθάνονται ζευγάρια. Ο έξωτερικός και όχι ο έξωτερικός νόμος είναι το μέτρο της γνήσιας ελευθερίας. Η υποκριτική ήθικολογία δέν είναι δυνατόν να καταπολεμηθή με κάποιο άλλο είδος καταναγκαστικής ήθικης, αλλά μόνο με την γνώση του φυσικού νόμου της σεξουαλικής διαδικασίας. Η φυσική ήθική συμπεριφορά προϋποθέτει ελευθερία της φυσικής έρωτικής ζωής. Αντίθετα, ή καταναγκαστική ήθική και ή άρρωστημένη σεξουαλικότητα πάντα συνυπάρχουν.

ΤΟ ΕΥΚΟΛΟ ΚΑΙ ΤΟ ΔΥΣΚΟΛΟ

Αυτό που όρίζει τον καταναγκασμό είναι αντίστοιχα ή ύπαρξη της ελάχιστης αντίστασης. Είναι εύκολώτερο να άπαιτη κανείς πειθαρχία και να την επιβάλλη άυταρχικά παρά να άνατρέψη παιδιά χαρούμενα και υπεύθυνα τόσο στην εργασία τους όσο και στην έρωτική συμπεριφορά τους. Είναι εύκολώτερο να άυτοκηρυχθή κανείς παντογνώσης, θεόσταλτος Φύρερ και να θεοπίλη τί πρέπει να κάνουν και να σκέφτονται έκατομμύρια άνθρωποι, παρά να άφήνη τον έαυτό του έκτειθειμένο στην πάλη άνάμεσα στο λογικό και το παράλογο μέσα στην σύγκρουση ιδεών. Είναι εύκολώτερο να επιβάλλη κανείς διά νόμων την έκφραση του σεβασμού και της άγάπης παρά να κερδίση την φίλιν των άλλων με ειλικρινή ανθρώπινη συμπεριφορά. Είναι εύκολώτερο να ξεπουλήση κανείς την άνεξαρτησία του με άντάλλαγμα την οικονομική ασφάλεια παρά να ζή μιά ελεύθερη, υπεύθυνη ζωή και να είναι κύριος του έαυτού του. Είναι εύκολώτερο να ύπαγορεύης στους κατωτέρους τί πρέπει να κάνουν από το να τους καθοδηγής με σεβασμό για την άτομικότητά τους. Γι' αυτό ή δικτατορία είναι πάντα πιό εύκολη απ' την πραγματική δημοκρατία. Γι' αυτό ο νωθός δημοκρατικός ήγέτης φοβνεί τον δικτάτορα και προσπαθεί με άνεπαρκή μέσα να τον μιμηθή. Είναι εύκολο να έκπροσωπής την κοινοτυπία και δύσκολο να έκπροσωπής την αλήθεια.

Όποιος δέν πιστεύει βαθειά σε ότι είναι ζωντανό, ή έχει χάσει αυτήν την πίστη, εύκολα γίνεται έρμαιο αυτού του υποχθόνιου φόβου για την ζωή που γεννά τις δικτατορίες. Ο, τι είναι ζωντανό είναι άπό μόνο του «ελαγικό». Γίνεται καρικατούρα όταν δέν του έπιτρέπουν να ζήση. Εάν ή ζωή γίνη μιά καρικατούρα, τότε μόνο τον τρόπο έμπνέει. Γι' αυτό μόνον ή γνώση του ζωντανού μπορεί να καταργήση τον τρόπο.

Τό πορτραίτο

νός

Βασανιστού

«... Γιατί τὶς ἄλλες ἀνθρώπινες σχέσεις δὲν ζητᾶμε νὰ ἀντι-
καταστήσουμε τὴ μία βαρβαρότητα μὲ μία ἄλλη, δὲν ζητᾶμε
νὰ ἀνταλλάξουμε τὴ μία μορφή καταπίεσης μὲ μία ἄλλη κα-
ταπίεση. Αὐτὸ ποὺ θέλουμε ἐμεῖς οἱ Ἀλγερινοὶ εἶναι νὰ ἀνα-
καλύψουμε τὸν ἄνθρωπο πίσω ἀπὸ τὸν ἀποικιοκράτη — αὐτὸν
τὸν ἄνθρωπο ποὺ εἶναι τόσο ὁ ὀργανωτὴς ὅσο καὶ τὸ θῦμα ἐνὸς
συστήματος ποὺ τὸν ἔχει πνίξει καὶ τὸν ἔχει βυθίσει στὴ σιω-
πή».

Φράντς Φανόν



ἦταν ἔτσι», διὸ σπάνια ἔχανε πάρα-
τηρήσεις στὰ παιδιά του κι ὀπωσδήποτε δὲν τρακωνόταν ποτὲ μὲ τὴ
γυναίκα του. Τὰ τωρινὰ φαινόμενα ἐμφανίστηκαν ἀπὸ τότε ποὺ «ἄρχι-
σαν τὰ γεγονότα»: «Γιατί, λέει, τὴν-
ρα κάνουμε τὴ δουλειά τοῦ πεζικοῦ.
Τὴν περασμένη ὀδομάδα π.χ., εἴ-
μασταν σ' ἐπιχείρηση σὰν ν' ἀνέκα-
με στὸ στρατό. Οἱ κύριοι τῆς κυβέρ-
νησης λένε πὼς δὲν ἔχει πόλεμο
στὴν Ἀλγερία καὶ πὼς οἱ δυνάμεις
τῆς τάξεως, δηλαδή ἡ ἀστυνομία,
πρέπει νὰ ξαναφέρουν τὴν ἡρεμία.
Ἀλλὰ εἶναι πόλεμος στὴν Ἀλγερία,
κι ἦταν τὰ καταλάβουνε θὰ εἶναι
πολύ ἄργά. Αὐτὸ ποὺ μὲ σκοτώνει
περισσότερο εἶναι τὰ βασανιστήρια.
Αὐτὸ δὲ σὰς λέει τίποτα ἑσᾶς;... Με-
ρικές φορές βασανίζω δέκα ὥρες
συνέχεια...

— Τί ἐπίδραση ἔχουν πάνω σας
τὰ βασανιστήρια;

— Μὰ εἶναι κουραστικό... Εἶναι
ἀλήθεια διὸ ἀλλάζουμε βάρδιες, ἀλ-
λὰ τὸ θέμα εἶναι νὰ ξέρεις ποιὰ
στιγμὴ πρέπει νὰ σκαντζάρεις μὲ τὸ
συνάδελφο. Ὁ καθένας μας νομίζει
πὼς εἶναι στὸ τᾶκ νὰ πάρει τὴν
πληροφορία καὶ προσέχει νὰ μὴν
δώσει τὸ φαγητὸ ἑτοιμο στὸν ἄλλον,
ποὺ φυσικά θὰ πάρει ὅλη τὴ δόξα.
Ἔτσι, ἀλλάζουμε, ἢ δὲν ἀλλάζου-
με...

»Φτάνουμε μάλιστα νὰ προτεινου-
με στὸν τύπο καὶ λεφτά, λεφτά ἀπ'
τὴν τσέπη μας, γιὰ νὰ τὸν κάνουμε
νὰ μιλήσει. Γιατί τὸ πρόβλημα γιὰ
μας εἶναι: Εἶναι ἱκανὸς νὰ κάνει
αὐτὸν τὸν τύπο νὰ μιλήσει; Εἶναι

Τοῦ Φράντς Φανόν

πρόβλημα προσωπικῆς ἐπιτυχίας.
Συναγωνισμός βλέπετε... Στὸ τέλος
πιάνονται τὰ χέρια μας. Τότε χρη-
σιμοποιοῦμε τοὺς «Σενεγάλεζους».
Ἀλλὰ αὐτοὶ χτυπᾶνε ἢ πολὺ δυνατὰ
κι ὁ τύπος εἶναι τέζα σὲ μισὴ ὥρα,
ἢ πολὺ σιγὰ καὶ δὲν γίνεται τίποτε.
Γιὰ νὰ πετύχεις σ' αὐτὴ τὴ δουλειά
πρέπει νὰ 'σαι ἐξυπνος. Πρέπει νὰ
ξέρεις ποιὰ στιγμὴ νὰ σφίξεις καὶ
ποιὰ νὰ ξεσφίξεις. Εἶναι ζήτημα
ἐξυπνάδας. Ὅταν ὁ τύπος εἶναι ὠ-
ριμος, δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ συνε-
χίσαι νὰ χτυπᾶς. Γι' αὐτὸ πρέπει
νὰ κάνεις τὴ δουλειά μόνος σου: πα-
ρακολουθεῖς καλύτερα τὴν πρόοδο.
Δὲν συμφωνῶ μ' αὐτοὺς ποὺ θάζουν
ἄλλους νὰ προετοιμάσουν τὰ παιδιά
καὶ ποὺ ἔρχονται κάθε τόσο νὰ δοῦν
ποῦ θρυσκόμαστε. Αὐτὸ ποὺ πρέπει
πρὶν ἀπ' ὅλα εἶναι νὰ μὴ δώσεις
στὸν τύπο τὴν ἐντύπωση πὼς δὲν θὰ
θγεί ζωντανὸς ἀπὸ τὰ χέρια σου.
Τότε θ' ἀναρωτηθεῖ γιατί νὰ μιλή-
σει ἂν δὲν εἶναι νὰ σώσει τὴ ζωὴ
του. Τότε δὲν ἔχετε καμιὰ εὐκαιρία
νὰ μάθετε τίποτα. Πρέπει νὰ ἐλπί-
ζει: ἢ ἐλπίδα θὰ τὸν κάνει νὰ μιλή-
σει.

»Ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ μ' ἐνοχλεῖ εἶναι:
ἡ ἱστορία τῆς γυναίκας μου. Εἶναι:
σίγουρο πὼς κάτι δὲν πάει καλὰ
ἐδῶ. Αὐτὸ πρέπει νὰ μοῦ τὸ τακτο-
ποιήσετε γιατρέ».

Καθὼς ἡ διοίκησή του τοῦ ἀρνι-
οῦνταν τὴν ἄδεια, κι ἄλλωστε ἐπει-
δὴ ὁ ἀσθενὴς δὲν ἤθελε πιστοποιητι-
κὸ ἐνὸς ψυχιάτρου, ἔγινε θεραπεία
σὲ «πλήρη δραστηριότητα». Μαν-
τεύει κανεὶς εὐκόλα τίς ἀδυναμίες
μιας τέτοιας φόρμουλας. Αὐτὸς ὁ ἄν-
θρωπος ἤξερε μιὰ χαρὰ διὸ ὅλες αὐ-
τὲς οἱ διαταραχὲς προέρχονταν ἀ-
μεσα ἀπὸ τὸν τύπο τῆς δραστηριό-
τητάς του στὶς αἰθούσες ἀνακρίσεων,
ὅσο κι ἂν προσπαθοῦσε νὰ ρίξει ὀλό-
κληρη τὴν εὐθύνη «στὰ γεγονότα».
Ὅπως δὲν σκόπευε (θὰ ἦταν ἀνόη-
το) νὰ σταματήσει νὰ βασανίζει
(τότε θὰ ἔπρεπε νὰ παραιτηθεῖ) μοῦ
ζητοῦσε χωρὶς περιστροφές νὰ τὸν
βοηθήσω νὰ βασανίζει τοὺς Ἀλγε-
ρινούς πατριῶτες χωρὶς τύψεις συν-
είδησης, χωρὶς διαταραχὲς συμπε-
ριφορᾶς, γαλήνεια (*).

(*) Μ' αὐτὴ τὴν παρατήρηση διακι-
σιῶνουμε τὴν παρουσία ἐνὸς συστήμα-
τος ποὺ δὲν ἀφήνει τίποτε ἀνέπαφο.
Ὁ δῆμιος ποὺ ἀγαπάει τὰ πουλιά ἢ ἀ-
πολαμβάνει μὲ ἡρεμία μιὰ συμφωνία ἢ
μιὰ σονάτα δὲν εἶναι παρὰ ἓνα στά-
διο. Πιὸ πέρα ὑπάρχει ἀπλῶς μιὰ ὑ-
παρξὴ ποὺ ἐγγράφεται στὰ πλαίσια ἐ-
νὸς οὐκείου καὶ ἀπόλυτου σπιδισμοῦ.

Ὁ Ρ..., 30 χρόνων, ἔρχεται: αὐ-
τομῆτα νὰ μᾶς συμβουλευτεῖ. Εἶ-
ναι ἀστυνομικὸς ἐπιθεωρητής, καὶ
ἀπιστῶνε: ἐδῶ καὶ μερικὲς
ὀμάδες «δὲν» πᾶμε καλὰ. Παν-
μενός, τρία παιδιά. Καπνίζει πο-
λύ: πάντα πακέτα τσιγάρα τὴν ἡμέ-
ρα. Δὲν ἔχει πιὰ ὄρεξη κι ὁ ὕπνος
ἐν ταραχῇ: συχνὰ ἀπὸ ἐφιάλτες.
Ὅσοι οἱ ἐφιάλτες δὲν ἔχουν σαφὴ
πρακτικότητά. Αὐτὸ ποὺ τὸν ἐνο-
χλεῖ περισσότερο εἶναι: αὐτὸ ποὺ ἀ-
νοχλεῖ «κρίσεις τρέλλας». Πρῶτα
π' ὅλα δὲν τοῦ ἄρεσε: νὰ τοῦ φέρ-
ουν ἀντιρρήσεις. «Γιατρέ, γιὰ ἐξη-
γεῖστέ μου αὐτό. Μόλις συναντή-
ω μὲν ἀντίθετη αἰσθάνομαι τὴν
ἀνάγκη νὰ χτυπήσω. Ἀκόμα κι ἔξω
π' τὴ δουλειά, μὲ ῥχεται νὰ κα-
νίσω ὅποιον πάει νὰ μοῦ φράξει
ὁ δρόμος. Ἐνὰ τίποτα. Νά, ἂς ποῦ-
τε, πάω ν' ἀγοράσω τίς ἐφημερίδες
τὸ περίπτερο. Ἐχει πολὺν κόσμο.
Αναγκαστικά πρέπει νὰ περιμένω.
Απλώνω τὸ χέρι μου (ὁ τύπος ποὺ
κρατᾷ τὸ περίπτερο εἶναι συνά-
ελφος) γιὰ νὰ πάρω τίς ἐφημερί-
ες μου. Κάποιος στὴν οὐρὰ μοῦ λέει
ἰσοπροκλητικά: «Νὰ περιμένετε
ἢ σεῖρά σας». Ἐ λοιπόν, μοῦ ῥχε-
ται: ὄρεξη, νὰ τὸν βαρέσω, καὶ λέω
ἐντα μου: «Φίλαράκο, ἂν σ' εἶχες
τὰ χέρια μου μερικὲς ὥρες, δὲν θὰ
κανες τόσο πολὺ τὸν ἐξυπνο μετὰ».
Δὲν τοῦ ἄρεσε: ὁ θόρυβος. Στὸ σπίτι
τοῦ ἔχει διάθεση νὰ χτυπήσει τοὺς
ἐάντες, συνέχεια. Καὶ πραγματικά
χτυπάει τὰ παιδιά του, ἀκόμα καὶ
ὁ μικρὸς ποὺ εἶναι: 20 μηνῶν μὲ μιὰ
πάνια ἀγριότητα.

Ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ τὸν τρώμαζε ἦταν
νὰ θράβῃ ἐπὶ τὴ γυναίκα του τὸν
ἴλε ἰδιαιτέρα κριτικάρει διὸ χτυ-
ποῦσε πολὺ τὰ παιδιά του (τοῦ εἶχ-
ται ἀκόμα: «μὰ τὸ Θεό, εἶσα: τρελ-
λός») κι ἐκεῖνος ρίχτηκε πάνω της
καὶ χτύπησε καὶ τὴν ἔδεσε σὲ μιὰ
καρέκλα λέγοντάς της: «Θὰ σοῦ μᾶ-
θω μιὰ γιὰ πάντα διὸ: ἐγὼ εἶμαι τ'
ἐπεντικὸ ἐδῶ μέσα».

Εὐτυχῶς τὰ παιδιά του ἄρχισαν
νὰ κλαῖνε καὶ νὰ φωνάζουν. Τότε
ἐννοεῖται τὴν ὀδυστοχία τῆς
ἀντιπεριφορᾶς τοῦ, λυγνέ: τὴ γυναίκα
του καὶ τὴν ἄλλη μέρα ἀποφασίζει
νὰ συμβουλευτεῖ ἑνὰ γιαντὸ «εἰδικὸ»
τὰ τὰ νεύρα. Λέει πὼς «πρὶν δὲν

ΜΙΑ ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΑΣΚΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΗΠ

ΕΝΑΣ ΠΟΛΥ ΜΤΑΛΩΜΕΝΟΣ Άγγλος έγραψε κάποτε πώς δέν θάπρεπε νά έπισκεφθῇ κανείς τίς Ένωμένες Πολιτεῖες γιά μιá μονάχα φορά. Κι αυτό, όχι γιατί ó ταξιδιώτης θά εύρισκε εκεί τή ζωή πιό επικίνδυνη ἢ — όπως είναι πράγματι σήμερα — πιό άκριβή άπό όπουδήποτε άλλου, αλλά, άπλούστατα γιατί, ακούγοντας έπί τόπου αυτά πού λένε οἱ άνθρωποι, θά επέστρεφε στή χώρα του γεμάτος λαθεμένες άντιλήψεις.

Ό Άγγλος αυτός είχε δίκιο. Άπ' όλες τίς φυλές του κόσμου, οἱ Άμερικανοί, μέ έξαίρεση μερικές άγνωστες φυλές Βεδουίνων, είναι οἱ πιό έπιρρεπείς στό νά διαδίδουν άνακριβεῖς πληροφορίες. Μή νομίσετε πώς πρόκειται γιά καμμιά ιδιαίτερη ροπή στό ψεῦδος. Άπλως ἡ οὐσία αὐτοῦ πού πιστεύουνε γι' αἰληθινό είναι έσφαλμένη. Έλπίζω έν τούτοις ότι αὐτή ἡ ξενάγηση, αν και άμερικανικῆς προελεύσεως, είναι δυνατό νά θεωρηθῇ αξία έμπιστοσύνης.

Στήν Ἀμερικὴ τοῦ Νίξον

Τοῦ Ἀμερικανοῦ Καθηγητοῦ
• ΤΖ. Κ. ΓΚΑΛΜΠΡΑΙΗΘ

Ήδη και έθιμα

Γενικά, για τὰ αμερικανικά ήθη και έθιμα έχουμε άχιστα να ποῦμε. Όλοι οι επισκέπτες, πριν από τὸ ταξίδι τους, θὰ εἶχαν ἀσφαλῶς τὴν εὐκαιρία νὰ γνωρίσουν αμερικανούς τουρίστες. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτούς ἔχουν ἔρθει σὲ ἐπαφὴ μὲ ὑπαλλήλους τῆς Τζένεραλ Μότορς, τῆς Φόρντ, τῆς IBM ἢ τῆς CIA. Μερικοὶ θὰ εἶναι ἴσως μάλιστα τὴν εὐκαιρία καὶ νὰ δουλέψουν γιὰ τὸ αἶμα ἢ τὸ ἄλλο ἀπ' αὐτὰ τὰ σύμβολα τοῦ αμερικανικοῦ επιχειρηματικοῦ πνεύματος. Είναι ἀδύνατο νὰ γίνη διάκριση ἀνάμεσα στὸν Ἀμερικανὸ πού ζεῖ στὴ χώρα του καὶ αὐτὸν πού βρίσκεται στὸ ἑξωτερικόν, παρ' ὅλο πὸς ὁ τελευταῖος ἔχει πάντοτε τὸ αἶσθημα ὅτι τὸ ταξίδι του τὸν φέρνει τὴ λάμψη τῆς ἀτομικῆς του κουλτούρας.

Ὅμως ὁ ταξιδιώτης καλὰ θὰ κάνη νὰ ἐτοιμαστῇ νὰ αντιμετωπίσῃ τὴν ταξικὴ συνείδηση τῶν Ἀμερικανῶν. Γιατί, ἂν καὶ δὲν τολμᾷ νὰ τὸ ὁμολογήσῃ, ὁ κάθε συνομιλητὴς σας εἶναι πεπεισμένος πὼς ἡ τάξη του εἶναι ἀνώτερη ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες καὶ θάπρεπε κανονικὰ νὰ εἶναι ἰδύνουσα. Οἱ Ἀμερικανοὶ επιχειρηματίες πιστεύουν ὅτι τὸ ρωμαλέο πρακτικὸ τους πνεῦμα, πού ἐκδηλώνεται ἐν γὰρ στίς ἐξαιρετικὰ περίπλοκες διαπραγματεύσεις, συνδυασμένο μὲ τὴ γνώση τῆς σύγχρονης τεχνικῆς τοῦ MANE-ITZMENT καὶ τῶν δημοσίων σχέσεων, τοὺς καθιστᾷ φυσικοὺς ἰδύνοντες τῆς Δημοκρατίας. Οἱ δικηγόροι συγκινῶν τὸ ἴδιο αἶσθημα, ἐξ αἰτίας κυρίως τῆς θλιβερῆς καὶ ἀναγκαστικῆς πείρας πού ἀπέκτησαν ὀδηγώντας τοὺς παραπάνω επιχειρηματίες μέσα ἀπὸ πολὺπλοκα προκλήματα πού συνήθως τοὺς διαφεύγουν. Οἱ Ἀμερικανοὶ πιστῆμονες κατέχονται ἀπὸ τὸ ἴδιο αἶσθημα ἀνωτερότητας λόγω τῶν γνώσεών τους γιὰ τὴν πυρηνικὴ φυσικὴ, τὴ σύγχρονη βιολογία, τὶς ἐξελικτικὲς τάσεις τῆς ἀνθρωπότητας, τῶν δυνατοτήτων καὶ τῶν συναφῶν ὁρίων τοῦ καλογιστοῦ. Οἱ ἴδιες ἀντιδράσεις παρουσιάζονται καὶ ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους διανοουμένους, γιατί νομίζουν ὅτι κατανοοῦν σαφέστερα τὶς διαθέσεις τοῦ Πενταγώνου ἢ τὶς τάσεις τοῦ αμερικανικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ.

Τὸ φαγητό

Στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ὅλες οἱ ὑποθέσεις πού ἐν διεκπεραιώονται μὲ τὸ τηλέφωνο, συζητιοῦνται σὲ συνδυασμὸ μὲ γενναῖο φαγοπότι καὶ συχνὰ σὲ συνθήκες ραιπάλης. Αὐτὸ ἔχει κάποια ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὸν επισκέπτη μὲ τὰ περιορισμένα μέσα, πού ἐπὶ πλέον εἶναι υποχρεωμένος νὰ πληρώνῃ τὰ ἑξοδά του. Στὴν πραγματικότητα σημαίνει, μ' ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις, ὅτι τὰ ἀκριβότερα ἐστιατόρια εἶναι συνήθως καὶ τὰ χειρότερα. Ἰράγματος, ἐπειδὴ ἡ τροφὴ δὲν παίζει ἐκεῖ παρὰ δευτερεύοντα ρόλο, τῆς δίνουν πολὺ λίγη σημασία. Καὶ καθὼς οἱ ὅσοι συχνάζουν σ' αὐτοὺς τοὺς χώρους δίνουν σ' ὅλο τὸν κόσμον τὴν ἐντύπωση ὅτι συζητοῦν γιὰ ἐπιχειρήσεις ὅτι μ' αὐτὸ τὸ πρόσχημα τὰ «κοπανᾶνε», οἱ λογαριασμὸι μποροῦν νὰ περάσουν στὸ σκέλος τῶν ἐξόδων ἢ τοῦλάχιστον, ν' ἀφαιρεθοῦν ἀπ' τὴ φορολογικὴ δήλωση τοῦ πελάτη ἀπ' αὐτὰ τὰ μέλη τῆς σπασίας. Κατὰ συνέπεια



κανένας οικονομικὸς νόμος δὲν χαλιναγωγεῖ τὴν ὑψωση τῶν τιμῶν στὰ ἐστιατόρια. Ἀντίθετα, στὰ λιγότερο ἀκριβὰ ἐστιατόρια — ὡς συγκρατήσουμε τὰ ὀνόματα Nedicks, Chock Full O'Nuts καὶ Horn and Hardart — μπορεῖ κανεὶς νὰ φάῃ καλὰ. Ἐκεῖ τὸ φαγητὸ ἐξακολουθεῖ ν' ἀποτελῇ ἀντικείμενο κάποιας φροντίδας.

Οἱ συνοιωνίες

Οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες εἶναι ἀέραντες καί, ἀντίθετα μὲ τὴν Αὐστραλία, ὁ πληθυσμὸς εἶναι κατανεμημένος στὸ σύνολο τοῦ ἐδάφους, πρᾶγμα καθόλου βολικόν γιὰ τὸν τουρίστα. Ἔτσι, ἂν δὲν εἶναι γνήσια ἐκκεντρικός, θὰ περιοριστῇ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴ Νέα Ὑόρκη, τὴν Οὐάσιγκτον, τὸ Σάν Φραντσίσκο ἢ τὸ Λὸς Ἀντζελες, κάποιο ἀπ' τὰ μεγάλα ἐθνικὰ πάρκα, τὸ Grand Canyon καὶ φυσικὰ τὴ Νέα Ἀγγλία. Μέσα σ' αὐτὰ τὰ δρια πολὺ λίγα θὰ δῇ ἀπὸ τὴ χώρα, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν μπορεῖ νὰ κάνη καὶ διαφορετικά. Γιατί θὰ εἶναι υποχρεωμένος νὰ ταξιδέψῃ μὲ ἀεροπλάνο, ἐκτός καὶ ἂν ἀποφασίσῃ νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ κάθε ἄνεση ἢ ν' ἀποδεχτῇ μιὰ δαπάνη πού θὰ ξεπερνᾷ κατὰ πολὺ τὰ δρια τῆς ἀντοχῆς του. Καὶ ἀπὸ τὸ ὕψος πού πετοῦν τὰ σύγχρονα ἀεροπλάνα, ὅλα τὰ ἐδάφη μοιάζουν μεταξύ τους, ἐκτός ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ Ἀλγερία εἶναι καφετιά, ἡ Βραζιλία πράσινη καὶ ὁ Καναδὴς τὸν χειμῶνα γκριζοῖσπρος. Ἀπ' ὅλα τὰ πολιτισμένα ἔθνη μόνον οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες δὲν διαθέτουν ἕνα ὀργανωμένο σιδηροδρομικὸ δίκτυο γιὰ τὴ μεταφορὰ ἐπιβατῶν μὲ καλὲς συνθήκες. Παρ' ὅλα αὐτά, ὁ σιδηρόδρομος παραμένει τὸ μοναδικὸ οικονομικὸ καὶ ἄνετο μέσο γιὰ νὰ σχηματίσῃ κανεὶς μιὰ ἰδέα γιὰ τὸ τοπίο. Ὁ ταξιδιώτης πρέπει νὰ θυμᾶται αὐτὲς τὶς ἐλλείψεις ὅταν — πρᾶγμα πού συμβαίνει συχνὰ — τοῦ ἐγκωμιάζουν τὰ εὐεργετήματα τῆς αμερικανικῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως. 25

Στις 'Ηνωμένες Πολιτείες ή διακίνηση των έπιβατών αφέθηκε στα χέρια της ιδιωτικής επιχειρήσεως. Είναι ή μόνη χώρα που άποπειράθηκε κάτι τέτοιο. Το πείραμα όμως απέτυχε. Έγκαινιάζουν τώρα ένα νέο σύστημα μεταφοράς έπιβατών που το ονομάζουν Amtrak. Άλλά καθώς αυτό χρηματοδοτήθηκε εν μέρει από το δημόσιο — πράγμα που αποτελεί μία μορφή σοσιαλισμού — φρόντισαν να είναι τόσο ελαττωματικό στη βάση του, ώστε ν' αποθαρρύνει πλήρως το κοινό. Η έμπειρία φαίνεται θλιβερή για όλους, εκτός από τους έπιβάτες εκείνους οι όποιοι κατέχονται από ισχυρές ιδεολογικές προκαταλήψεις.

Το αεροπλάνο

Ο Έυρωπαίος επισκέπτης εισέρχεται στις 'Ηνωμένες Πολιτείες από το αεροδρόμιο Τζών Φ. Κέννεντυ, εκτός κι αν ειδικά του σύστησαν να φτάση μέσω Βοστώνης, Φιλαδέλφειας ή Ουάσιγκτον. Μόλις αποδιδαστή θα παραστή μάρτυς σκηνών απερίγραπτης συγχύσεως. Στο Λονδίνο, όπου υπήρχε ανάγκη για ένα νέο αεροδρόμιο, μόλις τώρα, ύστερα από σοβαρές και κάποτε ζωηρές συζητήσεις, κατέληξαν για το μέρος όπου θα έπρεπε να κατασκευαστή. Στη Νέα Υόρκη, όπου ή ίδια ανάγκη έγινε αισθητή, αποφάσισαν να μην κατασκευάσουν αεροδρόμιο — τουλάχιστον στο προσεχές μέλλον — στον άμεσο περίγυρο της μητροπόλεως. Απόφαση πέρα για πέρα ορθολογιστική. Τα αεροπλάνα είναι θαυμάσια για τη μειοψηφία που βρίσκεται μέσα σ' αυτά, φρικτά όμως για την πλειοψηφία που βρίσκεται έξω ή κάτω απ' αυτά. Έν τούτοις ή απόφαση σέβεται μάλλον τα δικαιώματα των «έξω» παρά των «μέσα». Σημαίνει ότι, ύστερα απ' όλη αυτή την αταξία που προξενεί ή αεροπορική συμφορά, ή διακίνηση θα προσανατολιστή σ' άλλες πόλεις, πράγμα που θ' αναγκάσει άλλους να πάρουν το τραίνο για τη Νέα Υόρκη κι άλλους ν' αποφύγουν έντελώς το στοίβαγμα. Αυτή ή εκδήλωση πνεύματος κατανόησης κοινωνικά θα πρέπει να τονώνει το ήθικό των ταξιδιωτών όλες εκείνες τις ώρες που ταλαιπωρούνται στο αεροδρόμιο Κέννεντυ ή πετούν πάνω απ' αυτό.



Η ασφάλεια

Η Νέα Υόρκη υποβάλλεται μόνιμα σ' ένα πείραμα που έχει σαν συνέπεια για τον ταξιδιώτη την έλλειψη άνεσεων και ασφάλειας. Το πείραμα συνίσταται στο να επιχειρηθεί να τεθ ή σέ λειτουργία μία πόλη τέτοιων διαστάσεων με τα μισά απ' τα κεφάλαια που απαιτούνται για να κάνουν τη ζωή άτλως υποφερτή και, αν προτιμάτε, με το τέταρτο εκείνων που απαιτούνται για να την κάνουν ευχάριστη. Οι πιο πλούσιοι κάτοικοι — που γενικά είναι πάρα πολύ πλούσιοι — συμμετέχουν σ' αυτό το πείραμα μ' έναν ένδοιςιασμό που σπάνια δείχνουν οι πλούσιοι για τις κοινωνικές έμπειρίες — κι αυτό με τίμημα μεγάλες δαπάνες. Πληρώνουν έναν άπίστευτο αριθμό σωματοφυλάκων, στέλνουν τα παιδιά τους σε πολυδάπανα ιδιωτικά σχολεία, θυσιάζουν ένα σημαντικό μέρος της ιδιωτικής τους περιουσίας στους διαρρηχτες, θυσιάζουν την έλευθερία να κυκλοφορούν μετά τη δύση του ήλίου. Έξοικειώνονται με τη θεία και την δομή των απορριμμάτων. Υποβάλλονται τελικά σε πολιάριθμες άλλες θυσίες για ν' αποδείξουν ότι ο ιδιωτικός πλούτος συμβαδίζει με το δημόσιο ρίπο. Άκόμα κι αυτοί που αμφιβάλλουν για την αξία ενός τέτοιου πειράματος κατέχονται από την έμμονη πεποίθηση ότι οι δαπάνες της κοινότητας πρέπει να καλύπτονται από την όμοσπονδιακή φορολογία μάλλον παρά από μία μεγαλύτερη τοπική φορολογία. Η όμοσπονδιακή κυβέρνηση, απ' την πλευρά της, ενδιαφέρεται περισσότερο για την ασφάλεια των δρόμων της Σαϊγκόν. Άξιοθρήνητη κατάσταση.

Αυτός που διευθύνει τη δημοτική αρχή της Νέας Υόρκης, κατ' έξοχήν κάτοχος της έμπειρίας που αναφέραμε, είναι ο δήμαρχος Τζών Λίντσεϋ, που διανεί τώρα τη δεύτερη θητεία του. Στις τελευταίες εκλογές ο Λίντσεϋ αρνήθηκε το χρίσμα του ρεπουμπλικανικού κόμματος, παρ' όλο που δεν είναι τυπικό μέλος του. Κατά συνέπεια, είχε ν' αντιμετωπίση τον ανταγωνισμό ενός δημοκρατικού κι ενός ρεπουμπλικάνου. Έξελέγη λοιπόν από μία συνεργασία δημοκρατικών και ρεπουμπλικάνων. Τώρα που είναι επίσης δημοκρατικός, μιλοΐν για τον Λίντσεϋ σαν έναν πιθανό υποψήφιο για την προεδρία. Θα μπορούσε κι αυτό ακόμα να συμβή, αν και μερικοί πιστεύουν πως υπάρχει ακόμα μία κάποια αίσθηση του χιούμορ.

Οι παλές τέχνες

Η κοινωνική δομή της πόλεως της Νέας Υόρκης επιδέχεται στις ήμέρες μας κάθε δυνατή περιγραφή. Γίνεται πιο πολύπλοκη ακόμα, με την τάση που έχουν, όπως αναφέραμε, όλες οι άμερικανικές κάστες να θεωρούν ότι προέρχονται από τον μηρό του Δία. Προφανώς στο επάνω μέρος της κλίμακος βρίσκουμε πρόσωπα προικισμένα με κοινωνική και καλλιτεχνική ευαισθησία, που τα ξεχωρίζει από τους κοινούς πλούσιους. Τπολογίζεται πως αυτήν τη θέση την κατέκτησαν τρεις χιλιάδες περίπου πρόσωπα, πατρνάροντας τις Καλές Τέχνες, τους φιλελεύθερους πολιτικούς και κάθε παρόμοια πανίκεια. Αναπτύχθηκε πρόσφατα κάποια σύνεση απέναντι σ' όλα όσα μπορούν να χαρακτηριστούν έξτρεμιστικά (κριτικαρίστηκε λίγο αυτό που ονομάστηκε «κομπός άριστερισμός»). Παρ' όλ' αυτά, ή υπερέσπιση του έλέγχου των γεννήσεων εξακολουθεί να είναι μία θέση πολύ άσφαλης. Η διακόσμηση του διαμερίσματος του όπως κι αυτή του σώματος παραμένει και σήμερα ένα από τα

στας τὸ ἀναγνωρίζεις παντοῦ κυρίως ἀπὸ τὸ γεγονὸς ἀποκαλεῖ «Λέννι» τὸν κ. Λεονάρδο Μπερνστάιν. Ὁ ισκέπτης μπορεῖ εἴκοლა νὰ γίνη δεκτὸς σ' αὐτὸν τὸν κλο χρησιμοποιώντας αὐτὴ τὴν προσφώνηση. Ὁ κ. Μπερνστάιν ἀφοσιώνεται, μὲ μιὰν ἄγρια ἐπιμονή, σ' ὅλα ἀντιδημοτικὰ ζητήματα, πρᾶγμα ποὺ τοῦ χαρίζει μιὰ γάλη προσωπικὴ δημοτικότητα.

Μετὰ ἀπὸ τοὺς μαικῆνες τῶν τεχνῶν καὶ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου, ἔρχονται οἱ ἀρτίστες, φερ' εἰπεῖν, σκηνοθέτες καὶ παραγωγοὶ τοῦ θεάτρου, ἠθοποιοί, γγγραφεῖς, δημοσιογράφοι, χρονικογράφοι, πορνογράφοι, μουσικοὶ, ζωγράφοι, γλύπτες, ἀρχιτέκτονες, σκηνοτέες, μαῖτρ τῆς ὑψηλῆς ραπτικῆς, ἠθοποιοὶ τῆς τηλεοπλεως καὶ στίς παρυφές, καὶ ἀπὸ κανέναν συμπτωματικὸς ὑπερήφανος τῆς τηλεοράσεως. Οἱ καλλιτεχνικὲς τάις αὐτῆς τῆς κοινότητος, ποὺ ὑπολογίζεται σὲ δέκα χιλιάδες μέλη πάνω - κάτω, ἀποτελοῦν τόσο στίς Η.Π.Α. ο καὶ σ' ὅλοκληρο τὸν κόσμον ἀντικείμενο μιᾶς καθολικῆς ἀποδοκιμασίας. Γενικῇ, δέβαια, εἶναι καὶ ἡ μίμησή

Τὸ χωνευτήρι

Ὅλες οἱ φυλές τοῦ κόσμου — Μαῦροι, Πορτορικανοί, Ἑβραῖοι, διαφέρουν ἀνάλογα μὲ τὴν καταγωγή τους ἀπὸ τὴν ἡμερομηνία ἀφίξεώς τους. Ἰρλανδοί, Ἴταλοί καὶ ἀγγλοσάξωνες. — συνυπάρχουν στὴ Νέα Ὑόρκη σὲ ἀφορετικὲς βαθμίδες. Ἄλλοτε ἐπανελάμβαναν μ' ἐπιμονὴν τὸν ἐπισκέπτη διὰ τὴν πόλιν ἦταν ἓνα χωνευτήρι. Ὡς τὴν ἱστορία δὲν εἶχαν δεῖ νὰ συνυπάρχουν τόσο ρηθικά τόσο πολλοὶ ἄνθρωποι, τόσες γλώσσες, ἔθνη, ὀνόματα καὶ τόσο διαφορετικὲς προσωπικὲς συνήθειες ἱστονομίας καὶ ὑγιεινῆς. Ἄν καὶ ἡ Νέα Ὑόρκη παραμένει ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις ἀκόμα εἰρηνικὴ, μιὰ τέτοια ἀποικανοποίηση συναντιέται ὅλο καὶ σπανιώτερα, ἀφ' ὅπου ἀνακαλύφθηκε ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια ὅτι, ἡ φυλετικὴ ἁρμονία ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὴν καλὴ θέληση τῶν Μαύρων (καὶ μετὰ τῶν Πορτορικανῶν) νὰ κάνουν τίς πιὸ ἐπιφρονημένες δουλειές μὲ ἀντάλλαγμα χαμηλοῦς μισθοῦ καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιστρέφουν τὸ βράδυ στίς ὁδρῶνικες τρώγλες.

Δύο ἐνδοξοὶ θεσμοὶ τῆς Νέας Ὑόρκης ἀξίζει νὰ μνημονευθοῦν. Ὁ ἓνας εἶναι ὁ Ο.Η.Ε. ποῦ, σύμφωνα μὲ τίς ἐπιθυμίες ἐλπίδες, θὰ καθιστοῦσε τὴ Νέα Ὑόρκη νεώτατη πρωτεύουσα ἐνὸς ἐνδεχομένου παγκόσμιου Κράτους. Παράμεινε ὅμως ἓνας ἐνδιαφέρων τόπος ὅπου οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Κρατῶν ἐκφέρουν τίς κρίσεις τοὺς ὅταν δὲν διαθέτουν πιά ἀρκετὴ φαντασία γιὰ νὰ κάνουν κάτι ἄλλο ὅπου οἱ γονεῖς ὁδηγοῦν τὰ παιδιά τοὺς ὅταν θέλουν νὰ ἀναπτύξουν τὴ φαντασία τους. Πέρα ἀπ' αὐτό, ὑπάρχει καὶ ἓνας διακεκριμένος κόσμος τοῦ δὲν ἔρχεται σὲ σύγκρουση μὲ τὴ ζωὴ τῆς πό. Ὡς πρὸς ὅταν τ' αὐτοκίνητα τῶν διπλωματῶν σταθμεύουν σ' ἀπαγορευμένους χώρους.

Ἡ Γουὼλ Στρήτ

Ἄλλος ἀξιοσημείωτος θεσμός, τῆς Νέας Ὑόρκης: Ἡ Γουὼλ Στρήτ. Σύμφωνα μὲ τὸ θροῦλο, ἡ Γουὼλ Στρήτ εἶναι ἡ κινητὴ πτέρυγα τῆς Ἀμερικῆς ποὺ μάχεται ἐνάντια στὸν κομμουνισμό στὴν Ἰνδοκίνα, ὁ ὑπερ-πιστὴς τῶν ἀμερικανικῶν ἱμπεριαλιστικῶν συμφερόντων ἐνὰ τὸν κόσμον καὶ ἡ σιδερένια λόγχη τοῦ ἀγῶνα ἐνάντια πρὸ σοσιαλισμὸ στίς Ἠνωμένες Πολιτεῖες. Μὲ κάποια σὺννεπεια, αὐτὴ ἦταν ὁ μεγαλύτερος χρηματοδότης τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας τοῦ γεροισιαστῆ Μακάρθου ἐνάντια στὸν πόλεμον τοῦ Βιετνάμ ὅταν ἦταν ἀποψηφισ



για τὴν προεδρία τὸ 1968 καὶ αὐτὴ κατὰφερε (μὲ τὴ βοήθεια καὶ τῆς κυρίας Τζόνσον) νὰ πείσῃ τὸν πρόεδρο Λύντον Τζόνσον νὰ μὴν ὑποβάλῃ ξανά ὑποψηφιότητα. Χρηματοδότης τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας τοῦ γεροισιαστῆ Μακάρθου ἦταν ὁ κ. Χόβαρντ Στέιν, διευθύνων τῆς χρηματιστικῆς ἐταιρίας Ντρέϋφους, τοῦ πιὸ μεγάλου χρηματιστικοῦ γραφείου τῆς Γουὼλ Στρήτ.

Ἔως πρὶν δύο χρόνια, μιὰ νεώτερη γενιά πολιτῶν τῆς Γουὼλ Στρήτ — ἰδρυτὲς ἐταιριῶν ἀναπτύξεως, ἐταιριῶν ἐκτελέσεως ἔργων, αἰσχροκερδῶν ἐταιριῶν, ἐταιριῶν γιὰ τοὺς εὐπιστους καὶ ἄλλων τέτοιων ὁργάνων λαϊκοῦ πλουτισμοῦ — ἀπολάμβαναν μεγάλῃ ἐκτίμησιν γιὰ τὸ φοβερό τους δαιμόνιο νὰ διαχειρίζονται τὰ χρήματα τῶν ἄλλων. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶχαν ἀναγνωριστεῖ ἀπ' τὸ σύνολο τῆς κοινωνίας καὶ οἱ πιὸ ριψοκίνδινοι προσκαλοῦνταν σὲ συζητήσεις ἀπὸ τὴν τηλεόραση. Ἀργότερα ἔγινε ἀντιληπτὸ ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοὺς ἐξαρτιόταν, μὲ τὸν πιὸ ἀξιοθρήνητο τρόπο, ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἀγορὰ ἐπεκτεινόταν. Ἐνας ταξιτζῆς τοῦ ἀεροδρομίου τῆς LA (GUARDIA) μοῦ ἔλεγε πρόσφατα ὅτι αὐτοὶ οἱ διαχειριστὲς τοῦ χρήματος τοῦ δίνανε στὰ νεῦρα. «Ἄλλοτε κυκλοφοροῦσαν μὲ σωφὲρ, σὺν ἀφεντικά, τώρα ὁδηγοῦνε μονάχοι τίς σακαράκες τους. Πρόκειται γιὰ ἓναν ἀνταγωνισμό ποῦ, γιὰ τίς σημερινὲς οικονομικὲς συνθήκες τῆς πόλεως εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀπαράδεκτος».

Ἡ κρίση τῆς χρηματιστικῆς ἀγορᾶς στὰ 1970, μετὰ τὴν περίοδο τοῦ «μπούμ», προκάλεσε σοβαρὲς οικονομικὲς δυσκολίες στὰ μισὰ σχεδὸν χρηματιστηριακὰ γραφεῖα τῆς Γουὼλ Στρήτ. Μετὰ, ἡ κατάσταση ἐπιδεινώθηκε ἀκόμα περισσότερο ἀπὸ τρομακτικὰ διαχειριστικὰ λάθη. Ἄν καὶ τὰ λάθη αὐτὰ συχνὰ τὰ παρουσιάζουν σὰν τὸ κλειδί τῆς κάμψεως μιᾶς ἐλεύθερης ἐπιχειρήσεως, μὲ μιὰ θρασύτητα χωρὶς προηγούμενο, οἱ ἐταιρίες τῆς Γουὼλ Στρήτ καὶ τὸ Χρηματιστήριον οὔτε στιγμή δὲν δίστασαν ν' ἀπειθῶντο στὴν κυβέρνηση τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν γιὰ νὰ ἰδρῶσιν μιὰ ἐταιρία μὲ κεφάλαιο ἓνα δισεκατομμύριο δολάρια (τὴν Ἐταιρία γιὰ τὴν Προστασία τῶν Ἐπενδύσεων) μὲ σκοπὸ νὰ τίς προστατεύσῃ ἀπὸ κάθε παραπέρα ἐνόχληση. Αὐτὸ ἀποκαλύπτει μιὰ γενικὴ τάση τῶν Ἀμερικανῶν, ὅπως σύντομα θὰ διακρίνῃ ὁ ἐπισκέπτης, ἂν κόβῃ τὸ μυκλὸ του. Τὰ κρατικὰ δάνεια στίς ἀεροπορικὲς ἐταιρίες, οἱ κρατικὲς ἐπιχορηγήσεις γιὰ τίς

υπερηχητικές πτήσεις, οι έγγυθσεις που παρέχονται από μέρους της κυβέρνησεως για τις έρευνες και τη βιομηχανική ανάπτυξη, απολαμβάνουν μεγάλη εκτίμηση από μέρους των Αμερικανών συντηρητικών. "Αν και οι Ηνωμένες Πολιτείες αποδοκιμάζουν το σοσιαλισμό ή το διευθυντισμό, ο κανόνας επιδέχεται εξαίρεση όταν το χρειάζονται οι κλούσιοι.

Το κατεστημένο

Πηγαίνοντας από τη Νέα Υόρκη στην Ουάσιγκτον, ο επισκέπτης με τις όχι και τόσο πρόσφατες πληροφορίες δεν θα παραλείψει να σκεφτεί ότι το αμερικανικό κατεστημένο εξασφαλίζει το δεσμό ανάμεσα στις δυο πόλεις. Το κατεστημένο, όπως θαχτε ακούσει, κατέχει τις θέσεις κλειδιά και στους δυο αυτούς χώρους.

Εδώ και μιά δεκαετία θαχε κανείς δικιο αν το έλεγε αυτό. Σήμερα όμως αυτό έπαψε πιά να ισχύει.

Το αμερικανικό κατεστημένο απαρτίζεται από διοικητικούς της Νέας Υόρκης και της Ουάσιγκτον, με άψογη έκπαίδευση, που συνδυάζουν ένα έντονο ενδιαφέρον για το δημόσιο συμφέρον με την έπιωφελή φροντίδα για τις ανάγκες των μεγάλων εταιριών που τους προμηθεύουν την πελατεία τους. Δίπλα τους φιγουράρουν οι πρόεδροι των ιδρυμάτων Φόρντ και Ροκφέλλερ, μερικοί διευθυντές τραπεζών και άλλων εξαιρετικά εκλεκτών επιχειρήσεων, οι πριτάνεις των πιο παλιών ιδιωτικών πανεπιστημίων κι ένας άριθμός καθηγητών της ανωτάτης εκπαίδευσως, πρόσωπα μεγάλου κύρους που στρατολογήθηκαν εξ αιτίας της ικανότητάς τους να προσφέρουν μια γερή θεωρητική βάση στις αλήθειες του κατεστημένου.

Εδώ και δέκα χρόνια, καμιά θέση δεν μπορούσε να φανή πιο σίγουρη από εκείνη του κατεστημένου. Στα 1961, ο κ. Ντήν Ράσκ έγινε υπουργός διαδεχόμενος τον κ. Μ. Χέουερ και τον Φόστερ Ντάλλες, διασημότητες του κατεστημένου.

Ο κ. Ντούγκλας Ντάλλον που είχε πολύ έργαστεί στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ στην κυβέρνηση Άλντχάουσερ, πήρε το υπουργείο των Οικονομικών. Ο κ. Άλλεν Ντάλλες που από καιρό διηύθυνε τη CIA, διατηρήθηκε στη θέση του από τον πρόεδρο Κέννεντυ. Ο κ. Μάκ Τζώρτζ Μπάντυ τέθηκε επικεφαλής της Έπιτροπής Έθνικής Ασφαλείας στον Λευκό Οίκο, ο κ. Ρόμπερτ Μάκ Ναμάρα, ένα είδος δοντσαίντερ, θρονιάστηκε στο Πεντάγωνο τριγυρισμένος από νομικούς και πολιτικούς συμβούλους που ανήκαν στο κατεστημένο.

"Όσοι ήταν έξω απ' τα πράγματα και φαίνονταν όχι και τόσο καλά κατατοπισμένοι για ν' ασχοληθούν με τις έξωτερικές υποθέσεις, είτε κρατήθηκαν σε απόσταση είτε απολύθηκαν, όπως έγινε στην περίπτωση του κ. Τόστερ Μπώλλ.

Και νά πού, δέκα χρόνια αργότερα, το κατεστημένο είναι στερημένο από κάθε υπευθυνότητα και παραπεταμένο στο σκότος το έξώτερον. Τα τυχερώτερα από τα μέλη του ανέλαβαν και πάλι νομικά λειτουργήματα ή π. λούν όμολογίες. Άλλοι, όπως ο κ. Ντήν Ράσκ, είναι σαν σέ έξορία (διδάσκει στην Αθήνα της Γεωργίας, κάτι αντίστοιχο με το Ούλν Μπατόρ*). Οι πριτάνεις της Κολούμπια και του Χάρβαρντ εγκατέλειψαν τις θέσεις τους εξ αιτίας των έχθρικών απέναντί τους εκδηλώσεων μέσα στα πανεπιστήμια. Τα ε'Απόρρητα του Πενταγώνου, όπως τα αποκαλούν, προμήθευσαν μιά σειρά ντοκουμέντων για τις βαθύτερες σκέψεις του κατεστημένου που δημόσια πιά αποκαλύφθηκαν σαν μοναδικά στερημένες από κάθε διορατικότητα.

Οι έξοπλισμοί

Αυτό που συνέβαλε περισσότερο στο να πέση το κατεστημένο στην εκτίμηση του κοινού, είναι ή υποστήριξη που έδωσε στον πόλεμο του Βιετνάμ. Αύτός ο πόλεμος στάθηκε ή πιο καταστροφική συμφορά όλης της αμερικανικής ιστορίας. Και αυτός που επισκέπτεται τις Ηνωμένες Πολιτείες θα τύχη ίσως να δει εκδηλώσεις αποδοκιμασίας για αυτή την επιχείρηση, που ξεπερνούν κάθε φαντασία. Το κατεστημένο, αρχιτέκτων της διεθνούς πολιτικής, της άμυνας και του συνηγόρου του πολέμου, γίνεται αντικείμενο της πιο βαρείας μομφής.

Θεωρητικά, οι νόμοι ψηφίζονται από το Κογκρέσο και ο πρόεδρος τους εκτελεί. Στην πράξη όμως, ή νομοθετική και διοικητική διαδικασία όπως κι αυτή της κατανομής των πιστώσεων, είναι όλωσδιόλου διαφορετικές. Έτσι, ή πρώτη απόφαση για την εκ νέου εισβολή στην Ινδοκίνα ή για τη δημιουργία ενός νέου αντιβαλλιστικού συστήματος για την άμυνα της Δημοκρατίας, δεν πάρθηκε από το Κογκρέσο ούτε και από τον Πρόεδρο. Προβλεπεται από τις στρατιωτικές αρχές ύστερα από συζητήσεις με τις υπηρεσίες πληροφοριών, όταν πρόκειται για εισβολή, και με τις φίρμες παραγωγής όπλων, όταν πρόκειται για έξοπλισμούς. Έπομένως ή απόφαση αυτή, με την τρέχουσα έρμηνεία του όρου, επιβάλλεται στον πρόεδρο που δεν διατηρεί παρά περιορισμένη δυνατότητα να την τροποποιήσει. Κατόπιν, ή απόφαση επικυρώνεται από εκείνα να μέλη του Κογκρέσου που συνδυάζουν τη μακρόχρονη παραμονή τους στο κοινοβούλιο με μιά πολύ χλιαρή τάση κριτικής των πρωτοβουλιών ή των άναγκών των στρατιωτικών. Οι αντιρρήσεις των υπόλοιπων μελών του Κοινοβουλίου ή της κοινής γνώμης ακούγονται βέβαια, αλλά δεν λαμβάνονται σοβαρά ό

(*) Σ.τ.μ. Ούλν Μπατόρ: πρωτεύουσα της Λαϊκής Δημοκρατίας της Μογγολίας (160.000 κάτοικοι).



Οι υπηρεσίες που παρέχουν αυτές τις αποφάσεις —
Ταυτότητα Αιτών και κατά δεύτερο λόγο η CIA —
εξασφαλίζουν στην προώθηση της Κοινοβουλίας αλλά στη
Πολιτεία της Βιρτζίνια. Η παρατήρηση έχει
παραμείνει και ανεπίσημα δεν θα περιλείπον να πουν
στη έκθεσή της ότι η πενταετής ίδρυση της κυβέρνησης
παραμείνει στην Ουάσινγκτον, προώθηση της Κοινοβουλίας.

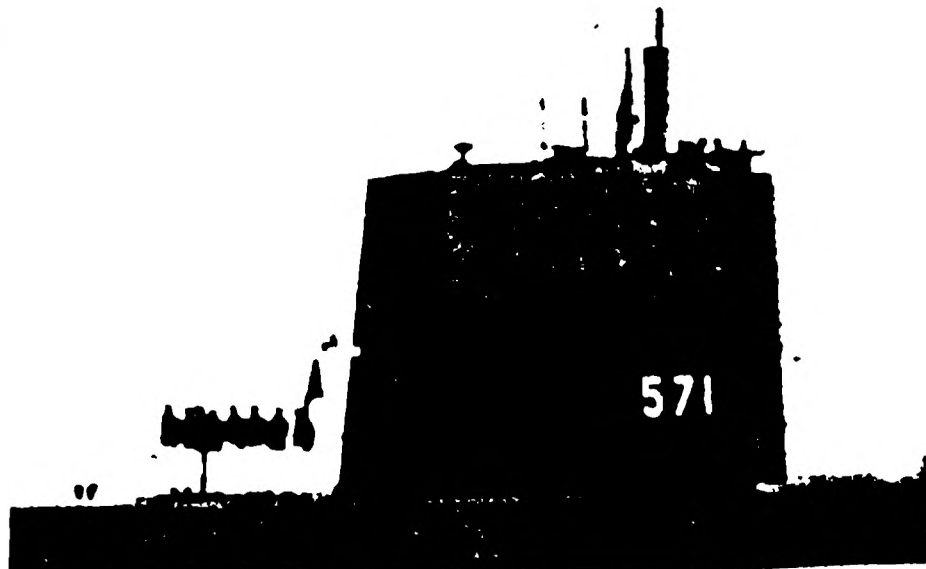
Τό κογκρέσο

Τα μικρότερης σημασίας προβλήματα που αφορούν
την κυβέρνηση ή τη δημόσια διοίκηση, γίνονται αντι-
μέτωπο των κοινοβουλίων από τις δημόσιες υπηρεσίες που
εξασφαλίζουν στην Ουάσινγκτον και, ειδικά, από τον
πρόεδρο και το Κογκρέσο. Για όλους αυτούς τους λό-
γους, αλλά κυρίως λόγω παραδοσιακής, ο πρόεδρος και το
Κογκρέσο συνεργάζονται να προσελκύουν ένα πολύ μεγάλο
έκδο της προώθησης. Αιτή την περίοδο έχουν αναληφθή
πολλές προσπάθειες για την αποκατάσταση κάποιας έ-
κδο της κοινοβουλίας πάνω στις αποφάσεις που αφο-
ρούν τον πόλεμο, την ειρήνη, τις άγυρες, πολεμικού ύλι-
νου, πράγματα που για πολύ καιρό εξαφανίζονταν από το
Πεντάγωνο και τις συναφείς γραφειοκρατίες. Οι διανο-
μενοί υποστηρίζουν ότι αυτές οι προσπάθειες θ' απο-
χούν. Πρέπει να σημειώσουμε πως οι Αμερικανοί δια-
κείμενοι πάντοτε εκδηλώνουν, στις προβλέψεις τους
ότι αφορούν τα δημόσια πράγματα, ένα βαθύ πεσιμι-
σμό. Συμβολίζουμε το μορφωμένο που θα τοίς έπισκε-
δη να μην το ξεχάσει αυτό, αν θέλη να πάρουν στα σο-
κρά και τις δικές του τις αποφάσεις.

Το Κογκρέσο των Ηνωμένων Πολιτειών διαρτι-
ται από δύο σώματα. Τη Γερουσία και τη Βουλή των
Αντιπροσώπων. Η Γερουσία δεν έχει περιορισμούς στις
ζητήσεις της. Στη Βουλή οι συζητήσεις υπόκεινται σε
συνεπείς περιορισμούς. Μπορούμε να πούμε πως υπάρ-
χουν τεχνικές συζητήσεων που είνονχίζον πολύ αποτε-
λεσματικά τις δημοκρατικές διαδικασίες. Σε κάθε πε-
ρίπτωση, το κύριο ανώδοτο στην αμερικανική δημοκρατία
είναι η αμερικανική γεροντοκρατία. Η διάρκεια της έπι-
στάσεως μέσα στο Κοινοβούλιο είναι αυτή που, ανεξάρτη-
τα από την προσωπική αξία του καθενός, καθορίζει στο
Κογκρέσο την απονομή των πόσων ή των θεωρουμένων
των τέτοιων. Οι επικύλαιο παρατηρητές πολύ καιρό κα-
τηγορούσαν τις Ηνωμένες Πολιτείες για φετιχισμό της
ολοκλήσιας. Αυτό είναι ανακριβές. Απ' όλους τους δημό-
σιους ή ιδιωτικούς διοικητικούς οργανισμούς, το Κοινο-
βούλιο είναι το μόνο που ιδιαίτερος ανταμείβει το γή-
ρας. Η ίδια αρχή ισχύει σε ό,τι αφορά τη διεύθυνση
της κυριώτερης υπηρεσίας προλήψεως του έγκληματος,
το FBI. "Αν και η έγκληματικότητα αυξήθηκε στις Η-
νωμένες Πολιτείες εδώ και λίγα χρόνια, αυτοί που έχουν
την ευθύνη της τηρήσεως του νόμου και της τάξεως, απο-
λύγουν να καταστήσουν κατά κάποιον τρόπο υπεύθυνο
τον κ. Έντγκαρ Χούβερ, άμετακίνητο διευθυντή του
FBI — άλλη μια ενδιαφέρουσα παρέκκλιση της έννοιας
των δημοσίων υποθέσεων.

Τό F. B. I.

Κι όμως, η γεροντοκρατία του Κογκρέσου γίνεται
παρακείμενο συχνών επιθέσεων, όπως και ο κ. Χούβερ,
πράγμα πολύ περίεργο. Ένδεχεται ο κ. Χούβερ να έπε-
θύμα της αμερικανικής σεξουαλικής επανάστασεως.
Έχει πρόσφατα, η σκέψη και μόνον των λεπτομερών
του φακέλλων πάνω στις σεξουαλικές ή φορολογικές τους
ερωτήσεις ήταν αρκετή για να επιβάλει σιγή ή να κατα-
τήρηση συνεργούς και τους τολμηρότερους πολιτικούς. "Ο-



ποι διέπραξαν μέχρις άσφαλίας αισθάνονται ακόμα κά-
πως στενοχωρημένοι. Αλλά πολλοί άλλοι σκέφτονται ότι
η διάδοση μερικών σκανδαλιστικών επεισοδίων της σε-
ξουαλικής τους ζωής θα πρόσθετε κάποιο λούστρο στην
επόλεση πεζή προσωπικότητά τους. Επιτίθενται λοιπόν
ατιμωρητί έναντίον του κ. Χούβερ.

"Όμως ούτε κι αυτή η άπαιτρα ούτε και η άλλη έ-
ναντίον του συστήματος της γεροντοκρατίας δεν μπο-
ρούν, κατά την γνώμη των καλά πληροφορημένων να
στεφθούν με περισσότερη επιτυχία απ' όση η πάλη που
διεξάγεται έναντια στο Πεντάγωνο.

Ο πόλεμος

Πιθανόν να σφάλλουν. Κατά την τελευταία περίοδο,
η Γερουσία δέχτηκε στους κόλπους της μερικούς από
τους πιο προικισμένους πολίτες των Ηνωμένων Πολι-
τειών. Και η ποιότητα των μελών της Βουλής των αντι-
προσώπων βελτιώθηκε αισθητά. (Η πόλη της Νέας Υ-
όρκης είχε άλλοτε τη χειρότερη αντιπροσωπεία στο Κογ-
κρέσο. Τώρα έχει την καλύτερη. Το ίδιο συμβαίνει και
με τη Μασσαχουσέτη). Ένα σημαντικό μέρος της ισχύ-
ος των στρατιωτικών στα χρόνια του ψυχρού πολέμου,
ατέρρευε απ' το γεγονός ότι κανείς δεν τους αντιστεκό-
ταν. Τώρα οι στρατηγοί πολεμούν έναντίον της Ίνδοκί-
νας, έναντίον του Κογκρέσου κι έναντίον της χώρας.
Γι' αυτό ακριβώς σήμερα, όπως και στο παρελθόν, το
Κογκρέσο και η χώρα μαζί μπορούν ένδεχομένως να
υπερισχύουν.

Κανονικά, οι δημοκρατικοί κυβερνούν τις Ηνωμένες
Πολιτείες κι έτσι πιστεύουν και οι ίδιοι. Έχουν την
πλειοψηφία και στα δύο σώματα και θα μπορούσαν να
έχουν και την προεδρία αν δεν εμφανίζονταν μονίμως
έπιρρεπείς στον πόλεμο. ("Όλοι οι πόλεμοι αυτού του
αιώνα έγιναν υπό την αγγίδα των δημοκρατικών). Απ'
αυτή τη νομιμοποίηση της παρουσίας των δημοκρατικών
στην έξοικία απορρέει η αντίληψη ότι ο κ. Νίξον και
οι συνεργάτες του θεωρούνται παρείσακτοι στην Ουά-
σινγκτον. Μερικοί παρατηρητές τους παρομοιάζουν με
στρατιωτικούς στρατοπεδευμένους σε μια κατεχόμενη
πόλη.

Ὁ Λευκὸς Οἶκος

Ὁ ἐπισκέπτης τῆς Οἰκιστικτὸν θὰ συναντήσῃ διὰ πρώτην διαφορετικὰς ἀντιλήψεις γὰρ τὸ τί θάπρεπε νὰ εἶναι ὁ Λευκὸς Οἶκος. Ἡ μία, μοναρχικῆς ἐκείνης, φρονεῖ ὅτι θάπρεπε νὰ εἶναι ἕνας τόπος γοήτρου καὶ γοητείας, ἕνα σύμβολο τοῦ μεγαλείου τοῦ κράτους, μιὰ διτρίνα τῆς ἐθνικῆς κοινότητος. Αὕτη ἡ ἔκδοσις εἶναι ἰδιαίτερα προσφιλεῖς τοῖς φιλελεύθεροις τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ τῆς Οἰκιστικτὸν ποὺ συνηθίζοντε νὰ προσκαλοῦνται στὸ Λευκὸ Οἶκο ἢ εἶχονται νὰ συμβῇ κατὰ τέτοιο. Ἡ δευτέρα καὶ ὑψέστερη ἔκδοσις καταλήγει στὸ συμπέρασμα πὼς ὅσο λιγώτερες συζητήσεις προκαλεῖ γύρω του ὁ Λευκὸς Οἶκος, τόσο τὸ καλότερο. Σὲ μιὰ δημοκρατία, ὁ μέσος πολίτης θάπρεπε νὰ εἶναι σὲ θέσιν νὰ θυμᾶται τὸ ὄνομα τοῦ προέδρου, τῆς γυναίκας του, ἀλλὰ ὅχι καὶ τῶν παιδιῶν του καὶ τῶν κυριωτέρων συνεργατῶν του. Μὲ τὸν πρόεδρο Νίξον, ὁ Λευκὸς Οἶκος εἶναι σκινθρωπός. Ἡ οἰκογένειά του καὶ οἱ δοιοὶ του φαίνονται ἰδιαίτερα προσιζιμένοι γὰρ νὰ διατηρήσιν αὕτη τὴν παράδοση.

Ἄν ἐξαίρεσις κανεῖς τὸν Δόκτορα Χένρυ Κίσιγκερ, σίμβολο τοῦ προέδρου γὰρ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, ποὺ ἀποτελεῖ ἐξαίρεσις τόσο γὰρ τὸ πανεπιστημιακὸν του παρελθόν (προέρχεται ἀπὸ τὸ Χάρβαρντ) ὅσο καὶ γὰρ τὴν ῥοπήν του στὴν κομματικὴν δραστηριότητα, ὅλοι οἱ σίμβολοι τοῦ προέδρου εἶναι ἄγνωστοι. Τὸ μόνο τους χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ἔχουν γερμανικά ὀνόματα χωρὶς νὰ μπορῇ κανεῖς ὥσπότε νὰ ἐλπίζῃ ὅτι λειτουργοῦν μετριοταγιστὴ ἀποτελεσματικότητά. Καθιστώντας τὸ Λευκὸ Οἶκο πληρῆστον μέχρι θανάτου, οἱ Νίξον ἀποδείχτηκαν, χωρὶς ἴσως νὰ τὸ θέλουν, πιστὴν στὴν παράδοση τῆς Δημοκρατίας.

Ὁ πρόεδρος Νίξον

Τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια εἶχε διαδοθῇ ἡ ἀντίληψη ὅτι οἱ Ἡνωμέναις Πολιτεῖες θὰ γνώριζαν πιθανόν μιὰ μαζικὰ σειρὰ προέδρων ποὺ δὲν ἔδιδον ἀσχοῦσαν παρὰ μιὰ μονάχα θητεία. Ὁ λόγος, ποὺ δὲν τὸν ὁμολογοῦν τόσο συχνά, εἶναι ὅτι ὁ καθένας σκέφτεται πὼς ἡ γραφειοκρατία, καὶ συγκεκριμένα τὸ Πεντάγωνο, θὰ σπρώξῃ τὸν πρόεδρο νὰ κινήῃ ἕνα πρᾶγμα, ἐνῶ ἡ χώρα θὰ τὸν σπρώξῃ νὰ κινήῃ τὸ ἀντίθετο. Θὰ ὑποταχθῇ στὸ Πεντάγωνο, ἀλλὰ θὰ ὀφείλῃ ταυτόχρονα νὰ δάλλῃ πάλι ὑποψηφιότητα μπροστὰ στὴν χώρα...

Ἡ οἰκονομία ἐν τοῖτοις θάπρεπε, νὰ θολώνῃ σοβα-

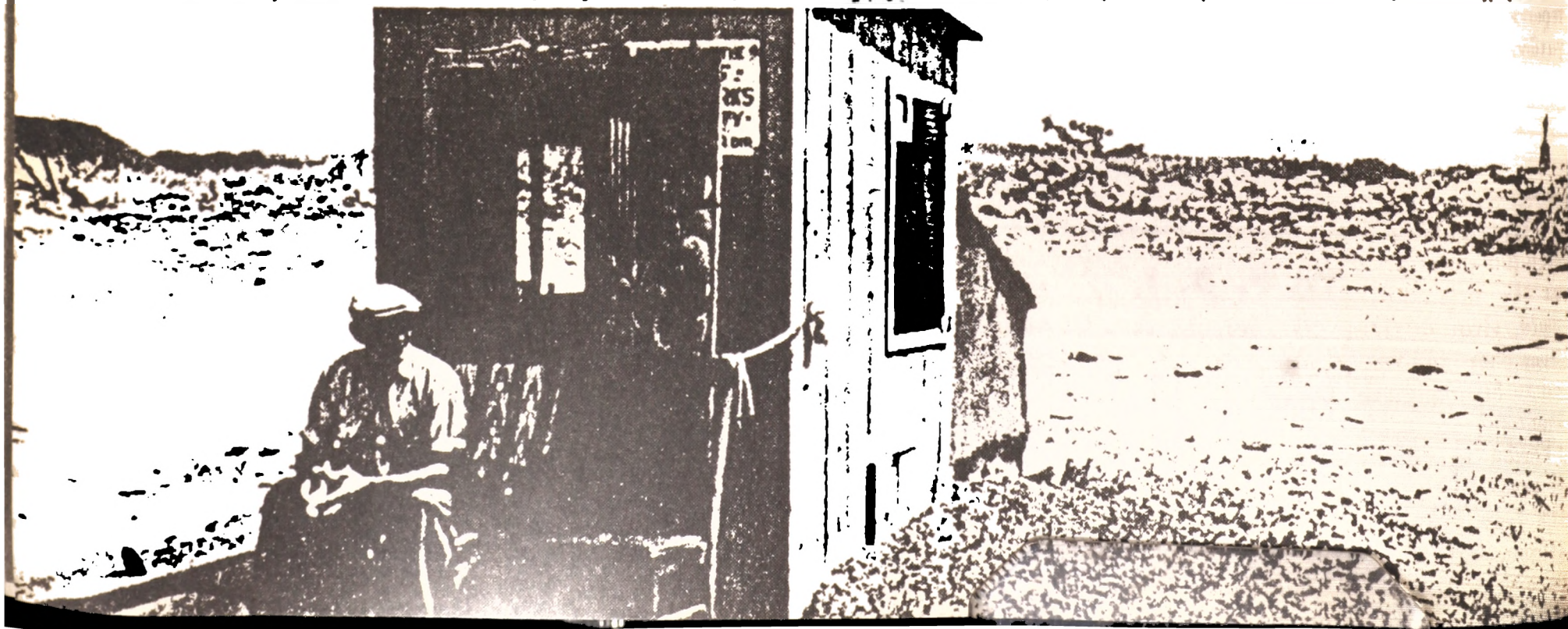
ρώτερα τὶς προοπτικὰς τοῦ κ. Νίξον. Ὅταν ἀνέβηκε στὴν ἐξουσία, ἐδῶ καὶ τρία χρόνια, ἡ ἀνεργία δὲν ἦταν πολὺ τρομακτικὴ καὶ οἱ τιμὲς αὐξάνονταν μὲ ρυθμὸ μᾶλλον μέτριο. Ὁ κ. Νίξον ὑποσχέθηκε νὰ τὰ τακτοποιήσῃ ὅλα μὲ αἱματηρὰς οικονομίας, μ' ἕνα ἰσοσκελισμένο προϋπολογισμό, μεγαλύτερους φόρους καὶ ἀποκατάστασις τῆς ἐμπιστοσύνης στὴν ἀγορά. Ἐδινε τὴν ἐντύπωσιν νὰ πιστεύῃ ὅτι αὐτὰ τὰ φάρμακα δὲν εἶχαν ξαναχρησιμοποιηθῇ στὸ παρελθόν. Ἡ ἀνεργία αὐξήθηκε καὶ ὁ πληθωρισμὸς ἐπιδεινώθηκε. Αὐτὰ τὸν ἀνάγκασαν ν' ἀναγγεῖλῃ τὴν ἐπιστροφήν του στὶς θεωρίες τοῦ Τζὼν Μέυναρντ Κέυνς, ποὺ οἱ μαχητικοὶ ρεπουμπλικάνοι θεωροῦσαν ταυτόσημους μὲ τῶν Μάρξ καὶ Λένιν ἐδῶ καὶ τριανταπέντε περίπου χρόνια, καὶ τῶν ὁποίων τὸ οἰκονομικὸν σύστημα εἶναι σήμερον ξεπερασμένον.

Ἐνῶ τὰ πράγματα χειροτερεύουν καὶ οἱ ἐλλογὲς πλησιάζουν, ὁ πρόεδρος ἀνήγγειλε τὴν ὀψιμὴ μεταστροφήν του στὸν ἔλεγχον τῶν τιμῶν καὶ τῶν μισθῶν σὲ εὐρεία κλίμακα. Προηγούμενα, εἶχε ἀσκηθῇ ἐντονὴ κοτικὴ σὲ ἐκείνους ποὺ εἶχαν ὑπαγορεύσει παρόμοιες τρέλλες...

Ὁ ἐπισκέπτης θ' ἀκούσῃ ἐπίσης ἐπαίνους γὰρ τὴν εὐελξία τοῦ κ. Νίξον στὰ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ θέματα, καθὼς ἐπίσης καὶ ἀπέναντι στὴν Κίνα. Καὶ πραγματικὴν εἶναι γεγονὸς ὅτι οἱ ἀλλαγὲς προσανατολισμοῦ ποὺ πραγματοποιεῖ χωρὶς ἀρχές, γίνονται εὐνοϊκὰ ἀποδεκταί ἀπὸ πολλοὺς Ἀμερικανούς ποὺ τὶς προτιμοῦν ἀπ' τὴν δογματικώτερη προσήλωσιν σὲ μιὰ λαθεμένη πολιτικὴν γὰρ τὸ Βιετνάμ ἢ τὸν πυρρὸν πόλεμον.

Μ' αὕτη τὴν ἐννοια ὁ σκεπτόμενος ἐπισκέπτης θὰ πρέπει νὰ εἶναι συνετὸς προσεγγίζοντας τὸν ὁρισμὸν τῆς πολιτικῆς ἱκανότητος ποὺ γενικὰ δίνεται στὶς Ἡνωμέναις Πολιτεῖς. Οἱ Ἀμερικανοὶ χρονικογράφοι καὶ οἱ σχολαστὲς τῆς τηλεθέσεως, τῆς ἐκδοτικῆς, τῶν ὁποίων τὸ πολιτικὸν ὄραμα κοινὰ ὀφείλει πολλὰ στὴ στοιχειώδη κατὰχρησιν, θαυμάζουν ὑπερμετρὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν τεχνικὴν στὸν πολιτικὸν τομέα. Τὸς μεγαλύτερους ἐπαίνους τὰ τελευταῖα χρόνια τοῖς ἐπεφύλαξαν στὸν Λίντον Τζόνσον, τοῦ ὁποίου μοναδικὸς ἀντίπαλος εἶναι ὁ Ρίτσαρντ Νίξον. Κανεῖς δὲν μπόρεσε νὰ συγκριθῇ μ' αὐτοὺς τοὺς δύο ἀνθρώπους στὸν τομέα τῆς πολιτικῆς τακτικῆς, τῆς μανόβρας καὶ τῶν ὑπεκφυγῶν.

Ὁ πρόεδρος Τζόνσον τόσο πολὺ ἀναλώθηκε σὲ προχειροὺς διαξιφισμοὺς γὰρ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Βιετνάμ, ποὺ ἔσχασε νὰ προσέξῃ ὅτι ἡ περιπέτεια αὕτη δὲν εἶχε οἰσαστικὰ νόημα καὶ ὅτι ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς δὲν μποροῦσε νὰ τὴν σηκώσῃ. Παρόμοιες τάσεις ἔδειξε ὁ κ. Νίξον στὸν ὑπερβάλλοντα ζῆλον του νὰ κερδίσῃ τὸ Νότο, στὶς ἐπιθέσεις του ἐναντίον τῶν νέων καὶ στὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἀντιπροέδρου Ἀγκνιουν σὺν δεξί του χέρι. Ὁ



χαρίτης Α. Τζ. Λάιμπλιγκ του «Νιού Γουόρκερ», ανα-
οντας αυτές τις τάσεις, διατύπωσε έναν νόμο που έχει
λύ μεγάλη σημασία για τον παρατηρητή της αμερικα-
κής σκηνής. Σύμφωνα με τον «νόμο του Λάιμπλιγκ»,
θε επιδέξιος πολιτικός όταν καταπιαστή μ' ένα ζητη-
ἀρχετὰ μπλεγμένο, μπορεί να καταφέρει να πιαστή
διος απ' το μπατζάκι του και να στρωθή φαρδύς - πλα-
; κάτω στον δρόμο.

Οί μαδροι

Αφήνοντας την Ουάσιγκτον για να ταξιδέψη μέσα
η χώρα, ο επισκέπτης που ενδιαφέρεται για την πολι-
κή θα θέλη να παρατηρήσει τη λειτουργία της κυβερ-
σεως μιας Πολιτείας και, γενικώτερα, να πληροφορη-
για τα τοπικά και περιφερειακά προβλήματα. Πρέ-
ι να χαλιναγωγήσουμε αυτήν του την παρόρμηση. Οί
σκολιές είναι τεράστιες. Μπαίνουμε σ' έναν τομέα που
ες οί αληθοφανείς πληροφορίες, διαψεύδονται από τα
γονότα. Έτσι στο «Βαθύ Νότο», όπως ξέρουν αυτοί
υ μελετούν την αμερικανική ιστορία, το δημοκρατικό
μμα είναι ισχυρό και άντλει τη δύναμή του απ' τον πα-
του αγώνα για να διατηρήσει τους μαύρους στην πρώ-
τους κατάσταση, απόπειρα που γενικώτερα την όνο-
ίζουν: υπεράσπιση των παραδόσεων του Νότου. Το
πομπλικανικό κόμμα, δημιουργημένο αρχικά από τον
βραύμ Λίνκολν, παρουσιάζεται κατ' εικόνα και καθ'
οίωσίν του ως κόμμα της χειραφετήσεως.

Στην πραγματικότητα, οί ρεπουμπλικάνοι του Νότου
ικαλοῦνται το σκληρότερο πυρήνα των όπαδών της
υκής υπεροχής. Αιτή είναι ή μεγάλη ιδέα, αν μπορού-
να ποιήμε, που υποβάσκει στη στρατηγική του προέ-
ου Νίξον για τον Νότο. Οί δημοκρατικοί παίρνουν τη
θάνς εκλεγόμενοι όλο και συχνότερα με την υποστή-
ξη των μαύρων. Ένας όλοένα μεγαλύτερος αριθμός
ύρων δάζει υποψηφιότητα για τα δημόσια αξιώματα,
εδόν πάντα κάτω από την έτικέττα των δημοκρατικών,
υ κόμματος των παλιών καταπιεστών τους.

Η αλήθεια είναι ότι οί τάσεις του ανθρώπου για
όδο ενισχύθηκαν σημαντικά στο Νότο απ' την ανάγ-
να φανοῦν εὐγενικοί στοῖς μαύρους, τις ψήφους των
οίων έκλιπαροῦσαν. Κατὰ συνέπεια, όλοι οί δημοκρα-
οί υποψήφιοι μιλοῦν με το μεγαλύτερο σεβασμό για
ς μαύρους και τον Ιανουάριο 1971, πολλοί δημοκρα-
οί κυβερνήτες που επρόκειτο να εκλεγούν στο Νότο
ν δίστασαν να ξανοιχτοῦν σ' αυτόν τον τομέα. Μόνον
κ. Τζώρτζ Ουίλλας ίσως δέν είχε την εὐελιξία να με-
τοπισθῇ από την υπεράσπιση της υπεροχής των «άνώ-
ρων» λεικῶν στην υπεράσπιση των καταπιεζομένων έρ-
τών.

Τό Τέξας

Προχωρώντας δυτικά, ο επισκέπτης θα πρέπει να
ξη μια σύντομη ματιά στο Τέξας. Τοπογραφικά, ή χώ-
α δέν παρουσιάζει κανένα ενδιαφέρον. Στόν πολιτικό
μέα, είναι ο τελευταῖος χώρος των Ήνωμένων Πολι-
των όπου τα δυό μεγάλα κόμματα, το ρεπουμπλικανικό
α το δημοκρατικό ανταγωνίζονται με όμολογημένο συν-
ρητισμό να κερδίσουν την υποστήριξη των πλουσίων.
Επειδή τα εισοδήματα από τα πετρέλαια εξαιρούνται
μεγάλη κλίμακα από τη φορολογία, ή Πολιτεία έχει
σι έναν εξαιρετικά μεγάλο αριθμό κατοίκων που ξε-
ύγουν από την όμοσπονδιακή φορολογία). Όλοφάνε-
συντηρητικοί, οί δημοκρατικοί ιθιγόντες του Τέξας
ύστην έκτιμηση, έχουν στην υπόλοιπη χώρα. Τόσο ή





λογίζον μόνο σάν ενδεχομένους χρηματοδότες κάθε έκλογικής καμπάνιας. Συνεπώς σ' αυτό ο κ. Τζών Κόναντ, κυβερνήτης μέχρι πρόσφατα, μεταπήδησε τον περασμένο χρόνο στην παράταξη των ρεπουμπλικάνων και τώρα είναι ύπουργός των Οικονομικών του προέδρου Νίξον. Άς μή φανταστή όμως ο έπισκέπτης ότι οι δημοκρατικοί εκδηλώνουν ιδιαίτερη λύπη γι' αυτό.

Άναμφίβολα, έπειδή ή προοπτική νά φθάσουν στην έξουσία είναι πολύ ισχνή, οι φιλελεύθεροι του Τέξας είναι από τους πιο ζωντανούς και τους λιγώτερο κυνηγημένους όλης της χώρας. (Στις Ένωμένες Πολιτείες, ή έξουσία φθείρει, αλλά ή έλπίδα για την έξουσία παραλύει). Έχουν τή δική τους έφημερίδα, τον «Τέξαν Όμπσέρβερ», που είναι πολύ έγκυρη.

Θά πούν στον έπισκέπτη ότι ή πιο πυκνοκατοικημένη Πολιτεία των Ένωμένων Πολιτειών, ή Καλιφόρνια, είναι άναμφίβολα ή πιο έκκεντρική και ή πιο άσυνάρτητη. Στην πραγματικότητα είναι ή πιο καλοκυβερνημένη απ' όλες τις Πολιτείες. Οι έκλογικοί άγώνες για τó Κοινοβούλιο της Καλιφόρνιας διεξάγονται μ' ένα σφριγος άνόλογο μέ της Γερουσίας των Ένωμένων Πολιτειών. Η διακυβέρνηση της πολιτείας άσκειται από μία δημόσια ύπηρεσία έμπιστη, χρηστή και ίκανή. Τό εκπαιδευτικό σύστημα είναι ένα από τά καλύτερα της χώρας και ή πανεπιστημιακή οργάνωση της Καλιφόρνιας, χωρίς συζήτηση, ή καλύτερη του κόσμου.

Τά πανεπιστήρια

Τά τελευταία χρόνια, τό πανεπιστήμιο έγινε αντικείμενο έπανελλιημμένων επιθέσεων του κυβερνήτη Ρόναλντ Ρήγκαν. Ό κυβερνήτης Ρήγκαν, τέως ήθοποιός του κινηματογράφου, δέν είναι και τόσο γνωστός για άλλες πλευρές της δραστηριότητάς του, λόγω χάριν ότι κυβερνούσε μέ πυγμή τά συνδικάτα του Χόλλυγουντ και ότι παλιά ήταν υπεύθυνος της Άμερικανικής Έταιρίας για τή Δημοκρατική Δράση, της πρώτης - πρώτης οργάνωσης της φιλελεύθερης άριστεράς. Οι όπαδοί του πιστεύουν ότι για λόγους πεποιθήσεων πέρασε στα δεξιά.

Λέγεται ότι ο κυβερνήτης Ρήγκαν προκάλεσε μεγάλη ζημιά στα πανεπιστήμια. Μιά πρόσφατη μελέτη, έδειξε ότι σύμφωνα μέ τά συνήθη κριτήρια, τό πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϋ της Καλιφόρνιας (δέν είναι παρά μία απ' τις έπτά ένότητες του πανεπιστημιακού συστήματος της Πολιτείας που συμπληρώνονται από πολυάριθμα γυμνάσια και κολλέγια) ξεπέρασε κατά πολύ κι' αυτό τό Χάρβαρντ, τον πιο επικίνδυνο ανταγωνιστή του.

Ίσως στο Μπέρκλεϋ ο έπισκέπτης ν' άναλογισθί καλύτερα τό ρόλο του πανεπιστημίου στην άμερική ζωή. Πριν έπτά χρόνια, ο αποδοστικός οίφοντας διψτισμένος «Κίνημα για την Έλευθερία του Λόγου» αυτοέκανε έκπi την έμφάνισή του πριν κατακτήσει τον κόσμο. Άκόμη συζητούν οι πανεπιστημιακοί τη σημασία του. Ένα πράγμα είναι τοσίλάχιστον βέβαιο. Είναι δύσκολο νά πειαστούν ξανά οι Άμερικανοί φοιτητές ότι το αλκοόλ, τό σέξ, ή όκτηρία και οι άθλητικές σιγαντήρις άνάμεσα στα κολλέγια είναι τ' άποσπασμένα κι έλασκή σιστατικά μιάς έντονης πανεπιστημιακής ζωής. Τό ένδιαφέρον τους για την πολιτική δέν θά πιάγη.

Κατά συνέπεια, τά πανεπιστήμια έγιναν άναμφίβολα ή πρωταρχική πηγή της πολιτικής έπιρροής στις Ένωμένες Πολιτείες. Τά πανεπιστήμια — κι όχι τό σινδικάτα, ούτε οι άνεξάρτητοι διανοούμενοι, ούτε ο πίκας, ούτε οι έπιχειρηματίες, μολονότι ή προσφορά τους είναι πιο ένδιαφέρουσα απ' ό,τι θά πιστείτε κανείς — κατανέμουν την αντίθεση στον πόλεμο του Βιετνάμ. Έξωθούν τον πρόεδρο Νίξον ν' άποσιρδθί, καθημερινά προωδούν την έπιτάχυνση του ριθμού έποχωρήσεως από το Βιετνάμ, κατειθίνοντν τή μάχη έναντίον των μεγάλων εταιριών και συνάμα έναντίον της μόλυνσεως του περιβάλλοντος. Στα πανεπιστήμια όρεύεται, στις τελευταίες έκλογές για τό Κογκρέσο, ή άποτυχία μιας άποψηζικής τοσίλάχιστον πασιγνωστών καιροσκόπων, η άποτυχία των έποδορικών του Πενταγώνου και των στερεωμών. Δέν συμβαίνει συχνά νά μεταβάλλεται ή κοινή γνώμη μιάς μεγάλης χώρας κατά τη διάρκεια ενός πολέμου.

Ό δρόμος του γυρισμού

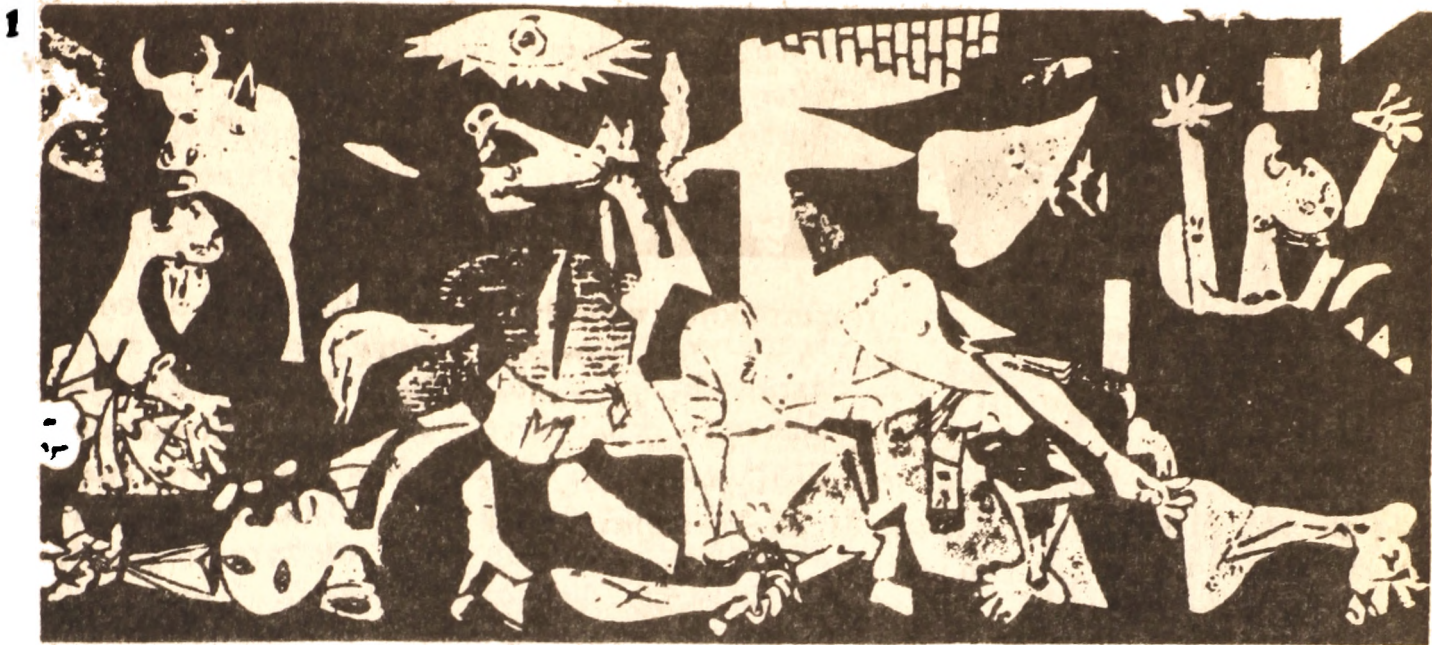
Ό έπισκέπτης, στο δρόμο του γυρισμού θά πρέπει νά περάσει όπωοδήποτε από τή Νέα Άγγλία. Αυτό θά του δώσει τό δίχως άλλο μία καθαρή εύχαρίστηση. Η Βοστώνη παραμένει, μετά τον Άγιο Φραγκίσκο, ή πιο εύχαριστη πόλη της χώρας. Άντές οι δύο πόλεις κατάφεραν νά γλυτώσουν, άν και μόλις μετά βίας, από τις φοβερές αυθαιρεσίες των κατασκευαστών των αστικών αυτοκινητοδρόμων. Ένα έκπληκτικά μεγάλο μέρος της υπόλοιπης Νέας Άγγλίας δέν έχει ακόμα μολυνθί και τό Βερμόντ, ή ωραιότερη από τις Ένωμένες Πολιτείες, ξεχωρίζει, γιατί είναι ή μόνη, μαζί μέ τή Χαβάη, που απαγορεύει τις ταμπέλες στους αυτοκινητοδρόμους της... Για νά φύγη κανείς, τό αεροδρόμιο της Βοστώνης είναι πολύ προτιμότερο από τό αεροδρόμιο Τζών Φ. Κέννεντυ.

ΤΖΩΝ ΚΕΝΝΕΘ ΓΚΕΛΑΜΠΡΑΙΝΘ



'72

Τὸ κείμενο ποὺ δημοσιεύεται καὶ ἐκεῖνα ποὺ πρόκειται νὰ ἀκολουθήσουν πρῶτω ἀπὸ τὸν γενικὸ τίτλο Παρίσι 72, δὲν ἔχουν τὴν πρόθεση νὰ κάμουν τὸν φιλολογισμό τῆς περιόδου. Ἐπισημαίνουν ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἐκθέσεων, ἐκεῖνες ποὺ θέτουν προβληματισμοὺς γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος καὶ ἐπιχειροῦν μέσ' ἀπὸ αὐτοὺς, νὰ συλλάβουν ὅψεις τῆς σύγχρονης εὐαισθησίας.



Πικάσσο = «Γκουέρνικα»,
ὅνα ἀπὸ τὰ πλεῖστα δυνατὰ του
ἀντιπολεμικὰ ἔργα.
Ὁ Πικάσσο, μπροστὰ στὸν
«Ἀνθρώπο με τὸ πρόβατο».

ΠΑΜΠΛΟ ΠΙΚΑΣΣΟ. 90 Χρόνια

— Λούβρο· Ὁκτὼ πίνακες ἀπὸ ἐθνικὲς συλλογὲς τῆς Γαλλίας

Ἡ ἐναρξὴ τῆς περιόδου 71 - 72 συνέπνευσε μὲ τὸν ἐορτασμὸ τῶν ἐνενήντα χρόνων τοῦ Πικάσσο. Ἀπὸ τὶς ἐκδηλώσεις ποὺ ὁργανώθηκαν, ἡ ἐκθεσὴ ὀκτῶ πινάκων τοῦ σὲ κεντρικὴ αἴθουσα τοῦ Λούβρου, ἀνάμεσα σὲ κλασσικὰ ζωγραφικὰ ἔργα, ἀπετέλεσε τὴ σημαντικώτερη διάκριση. Ἡ χειρονομία τοῦ γαλλικοῦ κράτους θέλησε συμβολικὰ νὰ τιμήσῃ τὸν καλλιτέχνη ποὺ δεσπάζει στὸν αἰῶνα μας, ἀλλὰ καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὸ διάλογο μεταξὺ τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων τάσεων, ἀποκαθιστώντας τὴν ἐνότητα στὸ σῶμα τῆς ζωγραφικῆς.

Ἡ εἰσοδος τοῦ Πικάσσο στὸ Λούβρο ὁπωσδήποτε ἐξέτισε, ἐνῶ ἡ ἐπιδίωξη τοῦ διαλόγου προκάλεσε τὴν ἀντίθεση. Δὲν χρειάζεται εἰδικὴ μύηση γιὰ νὰ ἀντιληφθῇ κατεῖς πόσο τὰ ἔργα ἀπέκρουν τὴ σύνδεσή τους μὲ τὸ περιβάλλον. Ὁ διάλογος τῶν ἐποχῶν, λογικὴ συνέπεια τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τους, ποτὲ δὲν σταματᾷ, ἀλλ' ἀπαιτεῖ ἀνεστῆ κινήσεων μέσα στὰ χρονικὰ ὅρια καὶ προϋποθέσεις συνθετικότερες ἀπὸ τὴν ἀπλὴ παράταξη τῶν ἔργων. Ἐὰν ὁρισμένα σχέδια τοῦ Πικάσσο ἐπιδέχονται συγκρίσεις μὲ τὴν Ἑλληνικὴ ἀγγειογραφία, ἡ παρεμβολὴ τοῦ «Κοριτσιτοῦ μὲ τὸ στεφάνι» 1919, ἢ τοῦ «Πολέμου» 1952 μέσα στὴν εἰκονογραφία τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰῶνα εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ ὑπογραμμίσῃ τὰ χάσματα καὶ νὰ κάμῃ τὸ διάλογο ἀνέφικτο.

Μουσεῖο Μοντέρνας Τέχνης· εἰκοσιπέντε πίνακες ἀπὸ τὰ ρωσικὰ μουσεῖα Ερμιτάζε (Λένινγκραντ) καὶ Πούσκιν (Μόσχα).

Ἡ συμμετοχὴ καὶ ἡ ποιότητα τῆς προσφορᾶς τῶν ρωσικῶν μουσείων ἔδωσαν εὐρύτερες διαστάσεις στὸν ἐορτασμὸ. Στόχος τῆς ἐπιλογῆς ἦταν τρεῖς διαδοχικὲς περίοδοι τοῦ Πικάσσο· ἡ γαλάζια, ἡ ρόδινη καὶ ἐκεῖνη τοῦ κυβισμού. Εὐδιάκριτη ἦταν ἡ φροντίδα νὰ προβληθοῦν ὄχι μόνον ἔργα - μαρτυρικὲς τῶν διαφορῶν φάσεων ἀλλ' ἐκεῖνα ἰδιαίτερας ποὺ μποροῦν ἀκόμη νὰ ἀνταποκρίνονται σὲ σημερινὰ βιώματα.

Οἱ δύο πρῶτες περίοδοι καθηλώνουν μὲ τὸ βαθύτατο ἀνθρώπινο περιεχόμενό τους. Ἡ πείνα, ἡ εὐγλωττία τῆς σιωπῆς, τὸ βάθος τῆς θλίψης, τὸ ἀδιέξοδο ἔχουν ἀποτυπωθῇ μὲ συμπτύκνωση καὶ λιτότητα σὲ μορφές ποὺ ὑπερβαίνουν τὴν ἀτομικὴ περίπτωσή γιὰ νὰ προσλάβουν τὴ γενικότητα τοῦ συμβόλου. Τὸ ἔντονο περίγραμμα καὶ οἱ διαβαθμίσεις τοῦ γαλάζιου ἐνῶ ἀπηχοῦν τὴ διεξόδου πρὸς τὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξή, ἀποβαίνουν συγχρότως τὰ ἐκφραστικὰ μέσα τῆς νέας ἀπτικής. Ἡ εὐαισθησία καὶ τῶν δύο ἔχει ὀξυνθῇ στὸ ἔπακρο, γιὰτὶ, μόνον αὐτά, καλοῦνται νὰ «θέσουν» μὲ πληρότητα τὸ θέμα, νὰ σημάτουν τὴν ἀποκοπὴ ἀπὸ τὴν ἐμπροσθοιστορικὴ παράδοση καὶ νὰ ὁρίσουν τὰ νέα ζωγραφικὰ αἰτήματα. Ἡ

3. Πικάσσο = «Οι παλιάντσι»
4. Πικάσσο = «Το κορίτσι με την κομμάλλα».
5. Τὸ παρατέτασμα τοῦ Λαυῖδ.
6. Tiepolo = «Κεφάλι γέρων».

3



ρόδινη περίοδος εἰσάγει ἀνοιχτοὺς τόνους, εὐρύτερο χῶρο, πλαστική πραγμάτιση ἀλλὰ διατηρεῖ τὸ βασικὸ ἀντικείμενο· τὴν ἀνθρώπινη μορφή. Ὁ κόσμος τοῦ ταῦ-
κου θὰ ἐλοιποποιήσῃ τὴ συναισθηματικὴ πρόθεση.

Ἡ πορεία τοῦ Πικάσσο σφραγίζεται ἀπὸ τὴν πολιορκία καὶ τὴν πάλι μὲ τὴ μορφή. Τίποτε τὸ παράδοξο ἀφοῦ ἡ κατάκτησίς της εἶναι ἀρχὴ τῆς καλλιτε-
χνικῆς δημιουργίας. Οἱ ἐνδοιασμοὶ ἀναφαίνονται ὅταν ὁ ὅρος παύει νὰ σημαίνει τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἐκφραστικῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀντικειμένου ἀλλὰ τὴ διά-
σπασή του, καὶ ἡ διείσδυση δὲν ἀποβλέπει στὴν κατανόησιν τοῦ βάθους ἀλλ' ἀ-
πλῶς στὸν κατακερματισμὸ τῆς ἐπιφανείας μὲ σκοπὸ νὰ δοθῇ ἡ πολλαπλότης
τῶν ὀψεων της.

Ὁ κυβισμὸς προτείνει μία νέα σχέση τῶν στοιχείων τοῦ χρώματος, τοῦ φω-
τὸς καὶ τῆς σύνθεσης, ἐνῶ προσδίδει ἐσωτερικὴ κίνηση καὶ ἓνα διαρκὲς «γίγνε-
σθαι» στὴν παράστασιν. Ὁ κυβιστικὸς πίνακας, ἔγραψε στὰ 1919 ὁ Ἀντρέ Λχότε,
αἰσθητικὸς καὶ ζωγράφος κυβιστῆς ὁ ἴδιος, εἶναι μιὰ σύνδεση ἀντικειμένων σ'
ἓνα σύνολο ποὺ εἶναι ἀδύνατο νὰ ἀποσυντεθῇ, στὸ ὁποῖο τίποτε δὲν μπορούμε νὰ
προσθέσουμε ἢ νὰ ἀφαιρέσουμε χωρὶς νὰ ἐπιφέρουμε τὴν καταστροφὴν του. Ἡ
κατηγορηματικὴ πρότασις προσπαθεῖ νὰ ὑποβάλλῃ τὴν ἰδέα τῆς ἐνότητας τοῦ κυ-
βιστικοῦ ἔργου, καὶ ἔμμεσα νὰ ἀπολογηθῇ γιὰ τὴ διάσπασιν τῆς μορφῆς, σήμε-
ρως, περισσότερον ἀπὸ μία πεντηκονταετία μετὰ τὶς πρῶτες ἐμφανίσεις του,
μποροῦμε νὰ κρίνουμε ψυχραῖμα τὸ ρεῦμα τοῦ κυβισμού. Προξενεῖ ἀναπόφευκτα
τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἐγκεφαλικῆς κατασκευῆς, τῆς μεθόδου ποὺ θυσιάζει τὰ πάντα
στὴν ἰδιοτεπία της, χωρὶς τοῦτο νὰ ὑπαγορεύεται πάντοτε ἀπὸ καλλιτεχνικὰ κί-
νητρα. Ἡ διάσπασιν, ἡ διαδοχικὴ παρὰθεση ἢ σύγκρουσις τῶν ὀψεων τοῦ ἀντικει-
μένου καὶ ἡ ἐπέμβασις, ἔστιν, τοῦ θεατῆ προκειμένου νὰ κάμῃ τὴν ἀνασύνθεσιν,
ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύουσιν ἀνεπαρκὲς τὸ αἶτημα γιὰ νὰ συγκρατήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον
στὴν ἐφαρμογὴ τῆς μεθόδου.

Ἡ μικρὴ ὁμάδα τῶν κυβιστικῶν πινάκων, ἔπειτα ἀπὸ ἐκεῖνες τῆς γαλάζιας
καὶ ρόδινης περιόδου ἔκαμε αἰσθητὸ τὸν ἀναδρομικὸ χαρακτήρα τῆς ἐκθεσης καὶ
γεννοῦσε τὴ διάθεσιν ἐπιστροφῆς. Ἀφῆνε ἀκόμη νὰ φανῇ πόσο τὸ αἶσθημα τῆς
ἀσφάλειας εἶναι δεμένο μὲ τὴν ἀκεραιότητα τῆς μορφῆς, τὴν ἀνάγκη γιὰ ἐνότητα.
Ἐὰν ὁ κυβισμὸς θέλησε νὰ εἰκονίσῃ τὴν κατακερματισμένην προσωπικότητα — μή-
πως τοῦ ἀποδίδωι προθέσεις ἐντελῶς σύγχρονες; — ἡ μέθοδος παρέμεινε περι-
ορισμένη σὲ μιὰ μόνο ἱστορικὴ στιγμή.



ΤΟ ΠΑΡΑΤΕΤΑΣΜΑ ΤΟΥ ΛΑΥΙΔ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΗΣΘΑΒΕΕ. Grand Palais

6



Ἡ ἐκθεση καὶ τῶν δέκα Tapisseries ποὺ συγκροτοῦν τὸ «Παρατέτα-
σμα» τοῦ Λαυῖδ ἔδωσαν τὴν εὐκαιρίαν στὸν ἐπισκέπτη νὰ δῇ ἓνα ἔργο ποὺ σπανι-
οτάτα ἐκτίθεται. Οἱ διαστάσεις του, δέκα κομμάτια συνολικοῦ μήκους 15 μέτρων,
καλύπτουσιν ἐπιφάνεια 345 τετραγωνικῶν, ὑποχρεώνουσιν τὸ μουσεῖον τοῦ Cloupy
νὰ κρατᾷ στὶς ἀποθήκες του ἓνα ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐγγρα-
φικῆς. Προέρχεται ἀπὸ τὰ ἐργαστήρια τῶν Βρυξελλῶν, τὸ σπουδαιότερον κέντρο
ταπητοουργικῆς, καὶ εἶναι ἱφασμένο μὲ λεπτότατο λινὸ, μετάξι, χρυσὰ καὶ ἀση-
μένια νήματα. Ἀπὸ τὶς Βρυξέλλες προέρχονται ἐπίσης τὰ διάσημα σύνολα τῆς
«Κνείας μὲ τὸν Μονόκερον» τοῦ Cloupy καὶ ἡ «Ἀποκάλυψις» τῆς Angers.
Ἐκεῖ ἀκόμη ὁ Λέων 10ος παρήγγειλε τὴν κατασκευὴν τῶν «Πράξεων τῶν Ἀπο-
στόλων» ἐπάνω σὲ σχέδια τοῦ Ραφαήλ καὶ ποὺ ἀπολήφθησαν στὰ 1519. Τὸ
«Παρατέτασμα» τοποθετεῖται πιθανῶς στὰ 1510 - 1515.

Ἐὰν ὁ Μεσαίωνας εἶναι ἡ χρυσὴ ἐποχὴ τῆς Tapisserie οἱ ἐκείνητες πινά-
κες εἶναι τὸ ἀριστὸν ἐκείνητες πινάκες.



οδοί, ή 'Αναγέννηση ειδικά και τὸ Μπαρόκ, δὲν ὑστεροῦν διόλου σὲ ποιότητα. Τὰ ἔργα συνδέονται ἄμεσα μὲ τὴν ζωγραφικὴ τοῦ καιροῦ τους, ἀντανακλοῦν τὶς τάσεις ποὺ τὴ διατρέχουν καὶ μποροῦν ἄφοβα νὰ παραβληθοῦν μαζί της, καθὼς ὁμοῦς ἀπληροῦν τὴν ἱστορία καὶ τὴν καθημερινὴ ζωὴ γίνονται καὶ γτοκουμένα πολῦτιμα.

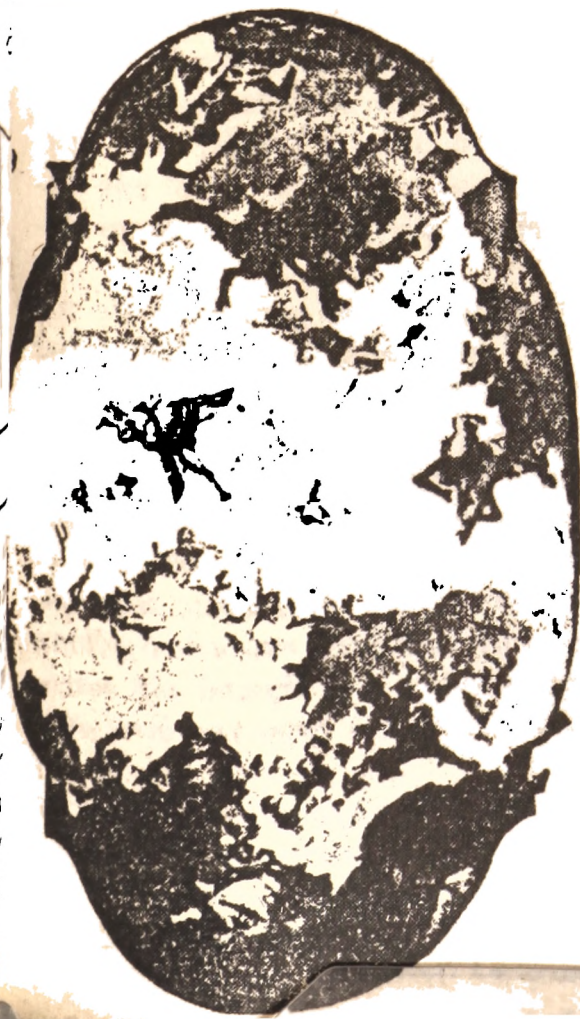
Τὸ «Παραπέτασμα» ἐμφανίζει τόσο ἐξοχὴ ἰσορροπία ὥστε εἶναι δύσκολο νὰ ἀπομονώσῃ κανεὶς τὴ μία ἢ τὴν ἄλλή ἀρετὴ τοῦ καλλιτέχνη. Θαυμάζει τὸ εὐκαμπτο καὶ ἐπιδέξιο σχέδιο, τὸ πλάσιμο τῶν προσώπων, τὴν ἀνησυχία τῆς προοπτικῆς, καὶ παρασύρεται ἀπὸ τὴ γοητεία τῶν κινήσεων καὶ τοῦ χρώματος. Φανερὴ στὴ διάρθρωση εἶναι ἡ ἰδέα τῶν ἐνιαίων συνθέσεων, ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι μερικὰ κομμάτια περιλαμβάνουν καὶ πέντε ἀκόμη ἐπεισόδια χωρὶς τίποτε νὰ προδίδῃ τὴν διάσπαση ἢ τὸ χάσμα. Ἡ ἐπιθυμία νὰ διαφοροποιηθοῦν οἱ χαρακτήρες καὶ νὰ ἀποκρυσταλλωθῇ τὸ περιεχόμενο τῆς στιγμῆς δὲν ἀπέδωσε λιγώτερο ἢ συστολὴ τῆς Βησθαβεέ, ἡ ἐκπλήξι τῶν αὐλικῶν, ἡ ἡρεμὴ ἀρχοντιά τοῦ Δανιὸ ἐνσαρκώνονται σὲ ἐκφραστικώτατα πορτραῖτα.

Φανερὴ στὸ ἔργο εἶναι ἡ ἐπίδραση τῆς Φλαμανδικῆς τέχνης. Οἱ χειρονομίες τὰ πρόσωπα, τὸ βαρὺ κοινοῦμι καὶ τὸ σπάσιμο τῶν πτυχῶν, οἱ ἀντιθέσεις τοῦ χρώματος, καὶ ἓνα πλῆθος ἀκόμη ἄλλων λεπτομερειῶν προδίδουν ἓνα καλλιτέχνη ποὺ μαθήτευσε στὴ σχολὴ τῶν μεγάλων Φλαμανδῶν, τῶν van Eyck, van der Weyden, Memling. Ἔστι καὶ ἂν ὁ ἴδιος παραμένῃ ἄγνωστος — προτείνεται ὁ Jan van Room ἢ ἄλλοιῶς Jean de Bruxelles — τὸ ἔργο του τοποθετεῖται ἀνάμεσα στὰ κορυφαία ἐπιτεύγματα τῆς ἐποχῆς του.



7. Ἀπὸ τὸ παραπέτασμα τοῦ Δανιὸ.
8. Canaletto == «Τὸ μεγάλο κανάλι».
9. Tiepolo == «Ἡ δοξὰ τοῦ οἴκου τῶν Pisani».

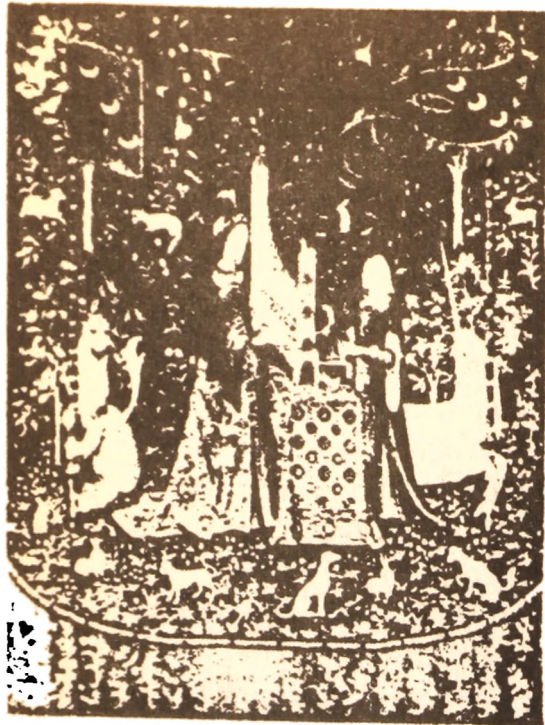
Ἡ ΒΕΝΕΤΙΑ ΣΤΟ ΔΕΚΑΤΟ ΟΓΔΩΔΕΚΑΙΟ ΑΙΩΝΑ. Orangerie des Tuileries



Χωρὶς δύναμη, πλοῦτο καὶ αἴγλη ἡ Βενετία στὸ 18ο αἰῶνα κατορθώνει ἁπλῶς νὰ ἐπιζῇ. Κλονισμένη ἀπὸ τοὺς ἐνδοιταλικούς πολέμους καὶ τὴν τοινοκικὴ προέλαση, ἀπογυμνωμένη ἀπὸ τὶς κτήσεις της, ἐπιστρέφει σὲ ὅ,τι προσωπικότερο τῆς ἀπέμεινε : τοὺς θεσμούς της. Δὲν σημαίνει τοῦτο μίτε ἀνάταση μίτε περισυλλογὴ. Τὴ βοηθᾷ μόνο νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἐπίφασχ τῆς γερὰ οργανωμένης πολιτείας, νὰ πανηγυρίσῃ καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ σύμβολα ποὺ ἔχουν χάσει πρὶν κάθε νόημα, ὅπως τοὺς γάμους τοῦ Λόγγη μὲ τὴ θάλασσα. Παρομοιάζεται ἡ κάμψη τοῦ βενετσιάνικου κράτους μὲ τὸ «Βυσσινόκηπο», ἀλλὰ ἡ σχέση εἶναι καθαρά ἐξωτερικὴ. Τίποτε κοινὸ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους τοῦ Τσέχωφ καὶ τοὺς Βενετούς τοῦ 18ου αἰῶνα.

Τὴν εὐαισθησία ποὺ δὲν θὰ ἀναγνωρίσουμε σ' ἐκείνους πρέπει νὰ ἀποδώσουμε ἐξ ὁλοκλήρου στὴν τέχνη. Μόνη αὐτὴ δὲν ἐπηρεάζεται ἄμεσα ἀπὸ τὴν κάμψη. Ἐὰν ἡ κλίμακα τῶν ζωγράφων εἶναι ἄλλη ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Τιτσιάνο ἢ τοῦ Veronese δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς ὅτι ἀνασυνδέονται μ' αὐτούς. Ἡ πολιτεία τοὺς ἐκτιμᾷ ἐλάχιστα, — ἡ περίπτωση τοῦ Tiepolo ποὺ κατορθώνει νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὴν τάξη τοῦ τεχνίτη ἀποτελεῖ ἐξαίρεση, — τοὺς ἀναθέτει τὸ διάκοσμο τῶν ἐορτῶν της ἢ τὴν ἐκτέλεση πινακῶν ποὺ θὰ στολίσουν τοὺς βωμοὺς τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ τίποτε περισσότερο. Πόσο ἀστοχεῖ. Ἀφοῦ μόνη ἡ ζωγραφικὴ της στάθηκε ἱκανὴ νὰ ἀποκρίνῃ τὸ ράγισμα καὶ νὰ περισώσῃ τὴ σπουδαιότερη παράδοσή της ἐκείνη τῆς τέχνης.

Ἡ ἐκθεση στὴν Orangerie θέλησε νὰ καλύψῃ τοὺς περισσότερους τομείς τὴν ἱστορικὴ ζωγραφικὴ (ὁ δὲρος περιλαμβάνει καὶ τὴ θρησκευτικὴ καὶ τὴ μυθολογικὴ θεματογραφία), τὸ πορτραῖτο, τὸ τοπίο καὶ μεμονωμένες ἐκδηλώσεις, ὅπως τὸ ἔργο τοῦ Piranesi.



10. «Ἡ ἀκοή», ἀπὸ τὴν ταπισσερί τῆς «Κυρίας με τὸν μονόκερω».
 11. Piranesi = «Αἰθουσα βασιλικῆς».
 12. «Ἡ ὄραση», ἀπὸ τὴν ταπισσερί τῆς «Κυρίας με τὸν μονόκερω».
 13. Piranesi = «Capriccio με φίδια».

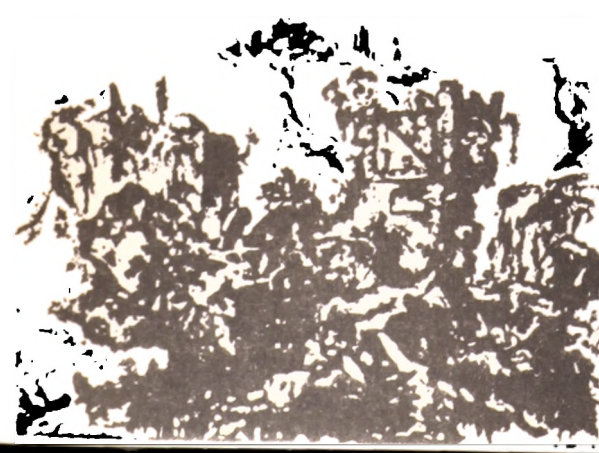
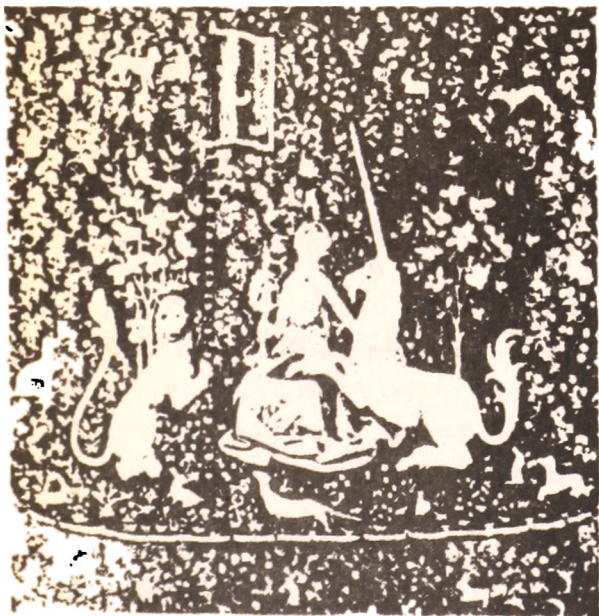


Χαρακτηρίζει τὴ ζωγραφικὴ ἡ τάση νὰ ὑπερβῇ τὸ κρᾶμα τῶν παραδόσεων καὶ τῶν επιδράσεων, πού κατὰ ἓνα γενικώτατο σχῆμα συμπυκνώνονται στὴν ἰδέα τοῦ φωτός καὶ τοῦ χρώματος καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τὶς δυνατότητες τοῦ Μπαρόκ. Ἡ κληρονομία τῶν ζωγράφων τοῦ 16ου αἰῶνα εἶναι τὸ μεγάλο κεφάλαιο ἀπέναντι στοῦ ὁποῖο καλεῖται νὰ λάβῃ θέσιν, καὶ ὁ καλλιτέχνης τοῦ 18ου κατανοεῖται καλύτερα ἂν θεωρηθῇ ὅτι ἐκεῖ πρὸ πάντων ἔχει τὶς ρίζες του. Ἡ ἐπεροχὴ τοῦ χρωματικοῦ δράματος, ἡ δεσποτεία τῆς σκιᾶς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκρήξεις τοῦ φωτός ὑπῆρξαν ἡ σπουδὴ τῆς μαθητείας του. Κατόπιν ἡ κίνησις καὶ ἡ σύγκρουσις τῶν γραμμῶν, ἡ δημιουργία ἐνὸς εὐρύτατου χώρου συμπληρώνουν τὴν ὁπτική του. Καὶ τὰ δύο ἀντικείμενα χειρίζεται μὲ ἐνιαῖα ἀντίληψη· ἐγκαταλείπει τὴν πάλιν τῶν σκιωφωτισμῶν, ἀποδέχεται τὴ φωτεινότητα καὶ προχωρεῖ σὲ μία ἐκκληρικὴ διύλιση τοῦ φωτός, ἐνῶ οἱ ἄξονες τοῦ μπαρόκ θὰ ἀναλυθοῦν σ' ἓνα πολυδαίδαλο ἀρβούργημα πού παρασύρει στὸ ἀπειρο. Οἱ πίνακες τῶν G. B. Pazzetta (1683-1754), τοῦ G. B. Pellegrini (1675-1741) καὶ τοῦ Sebastiano Ricci καθορίζουν διαδοχικὰ στάδια τῆς πορείας, ἐνῶ τὸ ἔργο τοῦ G. B. Tiepolo ἐμφανίζει τὶς «θέσεις» τῆς ζωγραφικῆς ὁλοκληρωμένες· τὴν ποιητικὴ φαντασία, τὴ διακοσμητικὴ χάρι, τὸ παιχνίδι τῶν *illusioni*, τὴ δεξιότητα τῆς τεχνικῆς.

Ἡ τοπιογραφία περιλαμβάνει τὴν *Veduta*, ἀποψη δηλαδὴ τῆς Βενετίας καὶ τὸ ἀγροτικὸ ἢ ρωμαντικὸ τοπίο, πού ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὸ Marco Ricci (1676-1730), ἀνεφὶ τοῦ Sebastiano. Ἡ *Veduta* εἶναι τὸ γνωστότερο καὶ δημοφιλέστερο εἶδος, ἂν καὶ ἐντελῶς ἄσημο κατὰ τὴν ἐποχὴ του. Ὁ τύπος τῆς παθορίζεται ἀπὸ τὸ Luca Carlevaris (1663-1729) καὶ καλλιιεργεῖται μὲ ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία ἀπὸ τοὺς Canaletto καὶ Guardi. Ἡ ἀκμὴ τῆς προσκλήθηκε ἀπὸ τὴν κίνησις τῶν περιηγητῶν πού ἀρχισαν νὰ ἐπισκέπτονται τὴν πόλιν ἀρκετὰ νωρίτερα ἀπὸ τὴ Ρώμη καὶ τὴ Φλωρεντία. Καμμιά ἄλλη δὲν ζωγραφήθηκε τόσο πολὺ ὅσο ἡ Βενετία, ἀκριβῶς γιατί καμμιά δὲν διέθετε τὴν ὁμορφίαν της. Οἱ πίνακες μὲ τὴν πλατεία τοῦ Ἁγίου Μάρκου, τὸ Gran Canale, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Salute, ἢ τὸ Rialto προσορίζονται νὰ θυμίζουν στὸν ξένο τὴν εὐχάριστη διαμονή του. Οἱ Βενετοὶ τοὺς περιφρονοῦσαν, δὲν τοὺς χρειάζονταν ἄλλωστε, οἱ Ἀγγλοὶ τοὺς ἀγάπησαν ἰδιαίτερα.

Ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα ἐκθέματα ἦσαν τὰ σχέδια καὶ οἱ χαλκογραφίες τοῦ Piranesi. Εἶναι ἤδη ἀρχιτέκτονας ζωγράφος καὶ χαράκτης ὅταν, εἰκοσιπέντε χρόνιων, ἐγκαταλείπει τὴ Βενετία, γιὰ νὰ ἐγκατασταθῇ ὁριστικὰ στὴ Ρώμη. Ἡ πατρίδα του ἀναφαίνεται σὲ ὁλόκληρο τὸ ἔργο του. Τῆς ὀφείλει τὸ πάθος τῆς προοπτικῆς, τὴ θεατρικότητα τῆς σκηνογραφίας, τὴ δύναμι νὰ ἐξυψώσῃ τὸ πραγματικὸ μὲ τὴ φαντασία. Ὁ συνδυασμὸς τῶν στοιχείων θὰ ὑπηρετήσῃ τὴν κοσμητικὴ ἀπόκλιση τῆς τέχνης του· τὴν σύλληψη τῆς ἀρχαιότητος μέσ' ἀπὸ τὸ πρίσμα τοῦ τραγικοῦ. Οἱ εἰκόνες ἐξ ἄλλου τῶν «Φυλακῶν» του, ὅφεις ἐνὸς ἐφ' αὐτικοῦ κόσμου, ὁράματα πού ὑλοποιοῦνται ἀπὸ τὴν ἀκρίβεια καὶ αὐστηρότητα τῆς γραμμῆς του, ἀποδεικνύουν ἓνα μελαγχολικὸ πνεῦμα πού ἀγαπᾷ τὴν κατὰ θλίψη καὶ ἀντλεῖ ἀπὸ τὶς πηγὰς τοῦ Μεσαίωνα. Τὸ τεράστιο ἔργο του δίνει στὴ τέχνη τοῦ 18ου αἰῶνα μιὰ νέα διάστασις.

Ἄν καὶ οἱ 141 πίνακες, τὰ 100 σχέδια καὶ οἱ 21 χαλκογραφίες προέρχονται μόνον ἀπὸ γαλλικὰς συλλογὰς, ὁ ἐπισκέπτης ἐνοιῶθε τὴν πληρότητα καὶ τὴν προσφορὰ τῆς οὐσίας. Πρόσθετο, καὶ σπουδαιότατο, ἐνδιαφέρον ἀποκτοῖσε γιὰ τὸν Ἕλληνα ἐπισκέπτη, ἐφόσον τὸν συνδέει μὲ τοὺς σικελιώτερους χώρους τῆς Ἑπτανησιακῆς ζωγραφικῆς. Τοῦ ἐπέτρεψε νὰ μελετήσῃ μὲ ἀνεση τὰ στοιχεῖα πού καθόρισαν τὴ γένεσιν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς.



“ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ.”



Τὸ 6^ο μέρος
τῆς μελέτης
τοῦ
Μίκη Θεοδωράκη

ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΟΥ ΛΥΡΙΚΟΥ ΜΑΣ ΘΕΑΤΡΟΥ

Τὸ μετασυμφωνικὸ ἔργο εἶναι, κατ' ἐμέ, κατ' ἀρχὴν ποιητικὸ καὶ σὲ συνέχεια μουσικὸ ἔργο. Ἐπομένως ἡ εὐθύνη γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ μοιράζεται ἴξ ἴσου στοὺς δημιουργοὺς του. Πρέπει νὰ γίνῃ κοινὴ φροντίδα τοῦ Ποιητῆ καὶ τοῦ Συνθέτη. Εἴτε τοῦ δραματικοῦ συγγραφέα καὶ τοῦ Συνθέτη.

Οἱ μάζες θέλουν ἀκόμα νὰ «κατανοοῦν» — ὄχι μόνο αἰσθητικά, αἰσθησιακά καὶ ἀφηρημένα — ἀλλὰ λογικά καὶ συγκεκριμένα. Δηλαδή θέλουν νὰ ὑπάρχει συγκεκριμένο περιεχόμενο καὶ ἰδέες ποὺ νὰ τὶς ἀφοροῦν καὶ ποὺ νὰ τὸ κατανοοῦν ἀπολύτως, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ταυτίζονται μαζί του ἀπολύτως.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἔργο ὁ Λόγος ὁλοκληρώνεται μὲ τὴν ὑπερ-λογικὴ συνεισφορά τῆς Μουσικῆς. Ἐνα τέλει αἰσθητικὸ οἰκοδόμημα δημιουργεῖται. Τὸ μετασυμφωνικὸ ἔργο.





Στὸ προηγούμενο κεφάλαιο ἐξετάσαμε τὴ δυνατότητα γιὰ τὴ δημιουργία μιᾶς Μετασυμφωνικῆς Μουσικῆς στηριγμένης ἐπάνω στὸ σύγχρονο Λαϊκὸ Τραγούδι. Σ' αὐτὸ θὰ ἀναλύσουμε κυρίως «Τὸ Τραγούδι τοῦ Νεκροῦ Ἀδελφοῦ» σὰν μιὰ πρώτη συνειδητὴ προσπάθεια (στὴ χώρα μας) γιὰ τὴ δημιουργία μιᾶς σύγχρονης Τραγωδίας καὶ ἐνὸς σύγχρονου Λυρικοῦ Θεάτρου, ποὺ νὰ στηρίζεται ἐπίσης ἐπάνω στὸ σύγχρονο Λαϊκὸ Τραγούδι.

Ποῦ θὰ ἀναζητήσουμε ὁμῶς τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ σύμβολα μιᾶς σύγχρονης ἐλληνικῆς «μυθολογίας»; Τὴ μεγαλύτερη, βαθύτερη καὶ ριζικώτερη ἐπίδραση ἐπάνω στὴ νεοελληνικὴ ζωὴ εἶχε ἀναμφισβήτητα ἡ περίοδος τῆς ξένης κατοχῆς (1941 - 44) ποὺ κορυφώνεται σὲ δραματικὰ γεγονότα μὲ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, ποὺ ἀκολούθησε τὴν Ἀντίσταση ὕστερα ἀπὸ μιὰ μικρὴ χρονικὴ ἀνάπαυλα (1940 - 49). Μέσα σ' αὐτὴ τὴ δεκαετία στὴ χώρα μας πλάθεται μιὰ καινούργια ἱστορικὴ πραγματικότητα. Ἡ Ἑλλάδα ἀποκτᾷ ἓνα ἐντελὲς νέο ἱστορικὸ πρόσωπο. Προχωρώντας ἀναλυτικὰ πρὸς τὸν πυρῆνα τῶν ἱστορικῶν γεγονότων καὶ σχέσεων ἀνακαλύπτουμε ἐκεῖνες τίς καταστάσεις καὶ τὰ πρόσωπα - σύμβολα, ποὺ στοιχειοθετοῦν τὴ σύγχρονη ἐλληνικὴ «μυθολογία». Τὸ δρᾶμα ποὺ συγκλόνισε τὴ χώρα μας δὲν ἐγκρίνεται φυσικὰ τόσο στὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ἕλληνες ξεσηκώθηκαν σὰν ἓνας ἄνθρωπος καὶ πολέμησαν τὸν ξένου κατακτητὴ καὶ τοὺς ντόπιους συνεργάτες του. — Αὐτὸ ἐγίνε σὲ ὅλες τίς κατεχόμενες χώρες τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. — Ἡ πραγματικὴ ἐθνικὴ τραγωδία ἀρχίζει ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ ἀντιστρέφονται οἱ ἠθικὲς ἀξίες καὶ ὁ καλὸς τιμωρεῖται ἐνῶ ὁ κακὸς ἀμείβεται. Καὶ ὅταν τὴ σχέση Ἕλληνες - ξένοι, τὴ διαδέχεται ἡ ἀντίθεση Ἕλληνες - Ἕλληνες. Ὅταν δηλαδὴ ὁ ἀπελευθερωτικὸς πόλεμος μεταβάλλεται σὲ ἐμφύλιο. Δὲν εἶναι σκοπὸς μας ἐδῶ νὰ δοῦμε καὶ νὰ ἀναλύσουμε τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, μὲ τὸ πρίσμα τὸ πολιτικὸ. Τὰ παίρνουμε σὰν δεδομένα. Ἐγιναν ἔτσι καὶ ὄχι ἄλλιῶς.

«ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ»

Δυὸ γιουὺς εἶχες μαννούλα μου δυὸ δέντρα δυὸ ποτάμια
 δυὸ κάστρα βενετσιάνικα δυὸ δυόσμους δυὸ λαχτάρεις
 ὁ ἓνας γιὰ τὴν Ἀνατολὴ κι' ὁ ἄλλος γιὰ τὴ Δύση,
 κι' ἐσύ στὴ μέση μοναχὴ μιᾶς ρωτᾷς τὸν ἥλιο·

«Ἦλιε ποῦ βλέπεις τὰ βουνὰ ποῦ βλέπεις τὰ ποτάμια
 ὅπου θωρεῖς τὰ πάθη μας καὶ τίς φτωχὲς μαννοῦλες
 αἰν' δῆς τὸν Παῦλο φώναξε καὶ τὸν Ἀνδρέα πὲς μου
 μ' ἓνα καὶ μὲ τ' ἀνάστησα μ' ἓνα λυγμὸ τὰ ἐγέννα».
 Μὰ ἐκεῖνοι παίρνουνε βουνὰ διαβαίνουνε ποτάμια
 ἓνας τὸν ἄλλον ψάχνουνε γιὰ ν' ἀλληλοσφαγοῦνε.
 Καὶ κεῖ στὸ πιὸ ψηλὸ βουνὸ στὴν πιὸ ψηλὴ ραχοῦλα
 σιμᾷ κοντὰ πλαγιάζουνε κι' ὄνειρο ἴδιο βλέπουν.
 Στῆς μάννας τρέχουνε κι' οἱ δυὸ τὸ νεκρικὸ κρεβάτι
 μαζί τὰ χέρια δίνουνε τῆς κλείνουνε τὰ μάτια
 καὶ τὰ μαχαίρια μῆγουνε βαθειὰ μέσα στὸ χῶμα
 κι' ἀπ' ἐκεῖ ἀνάβλυσε νερὸ νὰ πῆς νὰ ξεδιψᾷσεις.

Μέσα ἀπὸ τὴν ἐμφύλιο διαμάχη ἡ Μάννα ξεπετάγεται σὰν τὸ πιὸ ὀδυνηρὸ ἀλλὰ καὶ στέρεο σύμβολο τῆς νεοελληνικῆς «μυθολογίας». Πλάϊ τῆς, οἱ δυὸ τῆς γιοιοί, ποὺ θὰ ἀντιπαλαίψουν θανάσιμα μέσα στὶς πόλεις, στὰ στρατόπεδα καὶ πάνω στὰ βουνὰ. Ὅμως αὐτὴ ἡ συγκεκριμένη ἐμφύλια διαιρέση, ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ, μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι πιὸ πολὺ ἀποτέλεσμα ξένων παρεμβάσεων καὶ λαθεμένων χειρισμῶν ἀπὸ μέρους τῶν ἐλλήνων ὑπευθύνων, γεγονὸς ποὺ προσδίδει στὴν ἐθνικὴ τραγωδία ἓνα ἀκόμα ξεχωριστὸ τραγικὸ χρῶμα μιᾶς καὶ οἱ πρωταγωνιστὲς μεταβάλλονταν ἔτσι σὲ θύματα μιᾶς ψυχρὰ ὑπολογισμένης ἐγκληματικῆς τακτικῆς ἀπὸ μέρους τῶν ξένων καὶ μιᾶς ἐπιπολαιῆς καὶ τελικὰ ἀνεύθυνης ἀντιμετώπισης αὐτῶν τῶν πονηρῶν παγίδων, ποὺ μᾶς ἔστηναν οἱ ξένοι, ἀπὸ τὴ μεριὰ τῶν ἐκπροσώπων τοῦ λαϊκοῦ κινήματος. Τελικὰ, οἱ νεοέλληνες, ὁδηγήθηκαν στὴν ἀλληλοσφαγὴ.

Ἐτσι δεκάδες χιλιάδες νέοι πολέμησαν καὶ σκοτώθηκαν στὰ βουνὰ ἐνῶ ὄχι μονάχα ἡ ταξικὴ τους προέλευση, ἡ ἀγωγή καὶ τὰ συμφέροντα ἀλλὰ συχνὰ καὶ αὐτὴ ἀκόμα ἡ προσωπικὴ τους συμμετοχὴ στὴν Ἀντίσταση, τοὺς τοποθετοῦσαν, ἐξ ἀντικειμένου, στὴν ἀντίπερα ὀχθῇ. Μερικοί, ὅπως ὁ Ἀνδρέας, στὸ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ, πίστευαν πὼς υπεράσπιζαν κάποια «ἐθνικὰ» ἰδανικὰ. Ἄλλοι πάλι, ὅπως ὁ Τάκης, ζητοῦσαν νὰ ἐκδικηθοῦν τὸ θάνατο κάποιου δικοῦ τους ποὺ ἔπεσε θῦμα κάποιων ἀπερίσκεπτων ἐνεργειῶν, ὅπως λ. χ. ἐκείνη τῆς ὁμηρίας στὸ τέλος τῶν Δεκεμβριανῶν.

Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν φυσικὰ οἱ περιπτώσεις ὧν ἐκείνων ποὺ συνειδητὰ ἐγιναν ὄργανα τῶν ξένων κατακτητῶν ἢ αὐτῶν ποὺ ἀπὸ ἀρριβισμό ἐγιναν ἀρνητὲς τῶν ἀδελφῶν τους.

«Μυθολογικὰ» πρόσωπα γίνονται μονάχα ἐκεῖνοι ποὺ ἀπὸ πίστη, εἴτε ἀπὸ αὐταπάτη ἀποτελοῦν τοὺς φορεῖς ἀλλὰ καὶ τὰ θύματα τοῦ ἱστορικοῦ γίγνεσθαι.

Ἐτσι, ἡ Μοῖρα - ρυθμιστὴς, τὸ πεπρωμένο - ρυθμιστὴς τῆς τύχης ἀντικαθίσταται, στὴ σύγχρονη «μυθολογία», ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ νομοτέλεια, ποὺ πλάθει καὶ κατευθύνει τοὺς ἀνθρώπους, τὴν ἴδια στιγμή ποὺ πλάθεται καὶ κατευθύνεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ προσωπικὴ «Μοῖρα» δίνει τὴ θέση τῆς στὴν ὁμαδική, τὴν ἐθνικὴ καὶ ἀκόμα πιὸ πλατεῖα, στὴν οἰκουμενικὴ «Μοῖρα». Ὁ αἰώνας μας, αἰώνας ὀρόσημο μέσα στὴν πανανθρώπινη ἱστορία, συγκλονίζεται ἀπὸ κοσμογονικὲς ἀλλαγές. Ἡ ἱστορικὴ νομοτέλεια περνᾷ σὰν μπουλντόζα πάνω ἀπὸ τίς πατρίδες, τίς κοινωνίες, τοὺς δεσμούς. Χωρίζει τίς πατρίδες καὶ τίς κοινωνίες. Ἀνατινάζει ἀκόμα καὶ τοὺς πιὸ στενοὺς προσωπικοὺς δεσμούς. Χωρίζει φίλους, ἐραστές, οἰκογένειες, ἀδελφία. Δημιουργεῖ ἔτσι τὰ νέα τραγικὰ σύμβολα τῆς ἐποχῆς μας.

Ἡ «Μυθολογία» τῆς ἔχει τὴ γεύση τοῦ αἵματος καὶ τοῦ πόνου. Εἶναι ὁμῶς φανερὸ ὅτι τὰ σημάδια αὐτὰ δὲν εἶναι σημάδια μιᾶς καταστροφῆς, ἐνὸς τέλους. Ἀλλὰ, ἀντίθετα, οἱ συνέπειες ἀπὸ μιὰ γέννα, μίαν ἀρχή. Ἐπομένως ἡ λύτρωση περιμένει στὸ τέλος τῆς τραγωδίας μὲ τὴ μορφή μιᾶς νύκτας ἐνός τητας. Δηλαδή μιᾶς ἐνότητος σὲ ἄλλο ἐπίπεδο — ἀφοῦ σ' αὐτὸ τὸ συγκεκριμένο ἐπίπεδο ποὺ διαδραματίζονται τὰ ἱ-

στορικά συμβάντα, όλες οι αντιθέσεις θα λυθούν μέσα σ' ένα ατέλειωτο δικτυωτό από συγκρούσεις, που όπως είδαμε δεν αφήνουν απ' έξω ούτε κι' αυτόν το στενό δεσμό του αίματος, του έρωτα και της φιλίας.

Χαρακτηριστικό στοιχείο της τραγωδίας αποτελεί ή νομοτελειακή πορεία του κάθε προσώπου - συμβόλου προς την καταστροφή του. Στην ουσία τί συμβαίνει; Το μυθολογικό πρόσωπο ή το πρόσωπο - σύμβολο στο βάθος δεν είναι τίποτε άλλο παρά ή κορύφωση μιās πυραμίδας, ή προσωποποίηση μιās 'Ιδέας που πρέπει νά συγκρουσθεί με μιάν άλλη 'Ιδέα για νά βγει μέσα από τή σύγκρουση αυτή των αντιθέσεων, σά σύνθεση των αντιθέσεων, ή τελική 'Ιδέα, αυτή που για ένα διάστημα θα επικρατήσει. Έτσι το «πρόσωπο» γίνεται φορέας αλλά συγχρόνως και όργανο της ιστορικής νομοτέλειας. Επομένως ξεφεύγει από τις πραγματικές του διαστάσεις. Γίνεται πρόσωπο τραγικό. Ο Παύλος, που συμβολίζει τήν ιδέα της αλλαγής και της προόδου περνάει μέσα από ένα σύμπλεγμα από αντιθέσεις και που τελικά δεν θα τις λύσει παρά μονάχα με τήν αυτοκαταστροφή του — με τή θυσία όχι μόνο του έαυτού του, αλλά και όλων και όλων αγάπησε — υπακούοντας στον ιστορικό νόμο που θέλει νά βγαίνει το καινούργιο μέσα από ατέλειωτες αντιθέσεις, συγκρούσεις, καταστροφές και θυσίες. Η 'Ισμήνη, σύμβολο της Ζωής και του Έρωτα, δεν γλυτώνει τελικά από τὰ γρανάζια μιās κορυφαίας ιστορικής στιγμής που δεν αφήνει περιθώρια για όνειρα προσωπικής ευτυχίας, αλλά ύψώνει υποχρεωτικά τον καθένα στις όδυνηρές περιοχές της ευθύνης και τον τοποθετεί — θέλοντας και μή — στο επίκεντρο του «άντικυκλώνα», εκεί που τὰ πρόσωπα ανυψώνονται και στροβιλίζονται σαν φρόκαλα, τυλιγμένα μέσα στον άνεμο της ιστορίας.

Η θυσία της 'Ισμήνης, πλάσματος άγνου και άθώου, μάς θυμίζει τις ανθρωποθυσίες σαν θεμέλιο των μεγάλων κτισμάτων και των θρυλικών γιοφυριών. Και σήμερα ακόμη, μπορεί κανείς νά φανταστεί, μέσα από τις συγκρούσεις και τις καταστροφές, τις μεγάλες γραμμές αυτού του μελλοντικού οικόδομήματος της πανανθρώπινης ειρήνης. Αραγε πόσα εκατομμύρια άθωα και άγνά θύματα σαν τήν 'Ισμήνη, δεν πότισαν και δεν ποτίζουν ακόμα με τὸ αίμα τους, τὰ θεμέλιά του; Ο συγκεκριμένος τόπος που εκτυλίσσεται τὸ Τραγούδι του Νεκρού Αδελφού είναι ή Αθήνα. Όσο για τὸ Χρόνο, δεν είναι ιστορικά καθορισμένος. Η «μορφή» των γεγονότων μάς θυμίζει τή Μάχη του Δεκέμβρη. Όμως ή «ώριμότητά» τους προϋποθέτει τήν ιστορική εμπειρία του έμφυλίου πολέμου. Είναι ένας Δεκέμβρης μέσα στα πλαίσια του έμφυλίου πολέμου.

Η αρχική — σχηματική και έγκεφαλική όμολογώ — πρόθεσή μου, πρόσβλεπε στην ακόλουθη διαδικασία: Ο Μύθος, τὰ γεγονότα και τὰ πρόσωπα έμπεριέχονται μέσα στο Τραγούδι. Σε συνέχεια «βγαίνουν» μέσα από τὸ Τραγούδι, κινούνται, συμπλέκονται, συγκρούονται ώσπου σέ μιὰ νέα κορυφαία στιγμή «παγώνουν», ξαναπαίνουν σ' ένα νέο Τραγούδι, γίνονται ένα νέο Τραγούδι. Και ούτω καθ' εξής. Με άλλα λόγια τὸ έργο χτίζεται όπως ή γέφυρα που στηρίζεται επάνω στις κολώνες - τραγούδια. Στο συγκεκριμένο έργο που εξετάζουμε, ή παραπάνω «άρχη» ισχύει — απόλυτα —

μονάχα ως προς τὸ αρχικό Τραγούδι (Τὸ όνειρο) ποι παραθέσαμε ήδη πιο πριν. Όμως επειδή ό πυρήνας του Μύθου καθώς και τὰ τρία βασικά του πρόσωπα, ή Μάννα και οι δύο της γιοι, βρίσκονται μέσα σ' αυτό τὸ Τραγούδι, θεώρησα ολόκληρο τὸ έργο σαν τήν δραματική - σκηνική του προέκταση και γι' αυτό τὸ λόγο έξ άλλου απέκάλεσα τὸ είδος αυτό της σύγχρονης τραγωδίας: Τ ρ α γ ο ύ δ ι.

Τὸ σύγχρονο λαϊκό τραγούδι είναι τὸ Χ ο ρ ι κ ό; Δύσκολο νά τὸ πεί κανείς. Τὰ Χορικά του Αίσχύλου, του Σοφοκλή και του Εύριπίδη αποτελούν αψταστες κορυφές του ανθρώπινου πνεύματος. Όμως τὸ Τραγούδι είναι ό Λ α ό ς σέ όλη του τήν ιστορική ουσία, πορεία και συνέχεια. Οι άνθρωποι και τὰ γεγονότα έρχονται και παρέρχονται. Όμως τὸ Τραγούδι μένει. Τὸ ίδιο και μέσα στο σύγχρονο δράμα. Τὰ «μυθολογικά» πρόσωπα έρχονται και παρέρχονται. Όμως ό Λαϊκός Τραγουδιστής μένει. — «Έχεις τήν ήλικία του 'Υμηττού» λέει κάποιος μέσα στο έργο άπευθυνόμενος στον Μπιθικώτση — σύμβολο του Λαϊκού Τραγουδιστή.

Ακόμα ό λαϊκός τραγουδιστής και τὰ λαϊκά όργανα συμβολίζουν τὸ σταθερό στήριγμα, τὸ μόνιμο χαλύβδινο άξονα που γύρω του περιστρέφονται κλονιζόμενα πρόσωπα και γεγονότα. Είναι ό κεντρικός άρμός μιās φυλής, ενός έθνους, όλων των λαών. Γιατί, μαζί με τή γλώσσα, συμπυκνώνουν τήν πεμπτουσία του λαϊκού - πανεθνικού, δηλαδή του ίδιου του ανθρώπινου χαρακτήρα, διά μέσου των Έποχών και των Αιώνων.

Ο δικός μας λαϊκός τραγουδιστής είναι ό ίδιος που έψαλλε κάποτε τὸ «τῇ 'Υπερμάχῳ» και τὸ «Αξιόν έστί», τὰ Ακριτικά τραγούδια και τὸ Θούριο του Ρήγα, τὰ κλέφτικα και τὰ ριζίτικα!

Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Η ειδυλλιακή ατμόσφαιρα της αθηναϊκής συνοικίας (τὸ τραγούδι «ΑΠΡΙΛΗΣ») σπάει με τήν ε ί σ ο δ ο τ ο υ Χ ο ρ ο υ. Οι τρεις Μουσικοί κρατούν με εύλαβική προσοχή τὰ Λαϊκά όργανα. Ακολουθεί ό Λαϊκός Τραγουδιστής. Όλα τὰ πρόσωπα που βρίσκονται στη σκηνή «παγώνουν». Τὸ φῶς γίνεται κίτρινο - «άπόκοσμο». Έτσι ή μικρή γειτονιά κάνει τήν είσοδό της στην Ιστορία. Τὰ πρόσωπά της μεταβάλλονται σέ πρόσωπα - σύμβολα. Γίνονται πρόσωπα τραγικά.

Από δῶ και στο έξής θα ακολουθήσουν μιὰ σαφώς και αὐστηρῶς προδιαγεγραμμένη πορεία που γνωρίζει μονάχα ό Λαϊκός Τραγουδιστής — σύμβολο της ιστορικής συνέχειας. Καθώς γνωρίζει επίσης τὸ έλληνικό κοινό - θεατής, που είναι και ό ουσιαστικός πλάστης και πρωταγωνιστής των γεγονότων που διαδραματίζονται επί σκηνής. Στο άριστερό μέρος του σκηνικού ό σκηνογράφος Νικολάου είχε κατασκευάσει ένα μικρό πάλκο σαν κι' αυτά που υπήρχαν στις λαϊκές ταβέρνες με τὰ μπουζούκια. Από κει ό Λαϊκός Τραγουδιστής και τὰ λαϊκά όργανα παρακολουθούν χωρίς νά συμμετέχουν τὰ γεγονότα. Κάθε τόσο οι ήρωες του Δράμα-





Με τή Φαραντούρη τόν 'Οκτώβρη τοῦ '66.

τος αναφέρονται σ' αὐτοὺς με εὐλάβεια καὶ με δέος. Ἀπευθύνονται σ' αὐτούς. Τοὺς γυρεύουν συμπαράσταση καὶ συμβουλή. Γιατί εἶναι τὸ μάτι καὶ ἡ ψυχὴ, ἡ φωνὴ καὶ ἡ μνήμη τοῦ Λαοῦ καὶ τῆς Ἱστορίας.

Μήπως ὅμως ἡ παρουσία τῆς σύγχρονης λαϊκῆς μουσικῆς θὰ μπορούσε νὰ προσφέρει στὸ σύγχρονο θέατρο — ποὺ φιλοδοξεῖ νὰ γίνῃ ἓνα θέατρο μαζῶν — αὐτὴ τὴν ζωντάνια, τὴ θερμὴ καὶ τὴν «οἰκειότητα» ποὺ κάνει τίς μάζες νὰ αἰσθάνωνται «σὰ στὸ σπίτι τους», διὰ νὰ ἀκοῦν ἢ τραγουδοῦν ὅποιαδήποτε ἀπὸ τὰ τραγούδια ἐκεῖνα ποὺ εἶναι πράγματι πηγαῖα καὶ ἀντιπροσωπευτικὰ τοῦ καιροῦ μας; Φυσικὰ αὐτὴ ἡ σκέψη δὲν εἶναι καθόλου πρωτότυπη. Ἀπόδειξη ὅτι πάρα πολλοὶ παραγωγοί, θιασάρχες κλπ. καταφύγανε καὶ καταφεύγουν συχνὰ στὴ χρησιμοποίησιν τῆς λαϊκῆς μουσικῆς μέσα στὰ θεάτρά τους, ὅμως φοβᾶμαι, γιὰ λόγους καθαρῶ-
40 τατα ἐμπορικούς.

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι καὶ στὸ θέμα αὐτό, ὅπως καὶ στὴν περίπτωση τῆς Μετασυμφωνικῆς μουσικῆς, πιστεύω ὅτι ἡ δημιουργία μιᾶς σύγχρονης τραγωδίας καὶ ἑνὸς σύγχρονου μουσικοῦ δράματος ἢ μουσικῆς κωμωδίας, πρέπει νὰ εἶναι ἔργο κοινὸ τοῦ δραματικοῦ συγγραφέα καὶ τοῦ συνθέτη. Στὰ ἔργα ποὺ προανέφερα τὰ τραγούδια ἀπλῶς διακόπτουν καὶ διακόπτονται ἀπὸ τὸ διάλογο. Αὐτὴ κατὰ τὴ γνώμη μου εἶναι μιὰ πρώτη μορφή αὐτοῦ τοῦ νέου εἴδους ποὺ, πρῶτος ὁ Μπρέχτ τὴ χρησιμοποίησε πλατεῖα στὴν «ΟΠΕΡΑ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΡΑΣ». Εἶμαι ὅμως πεπεισμένος ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ προχωρήσουμε ἀκόμα πιὸ μακριὰ πρὸς τὴν κατεύθυνση ἑνὸς σύγχρονου λυρικοῦ θεάτρου καὶ μιᾶς σύγχρονης τραγωδίας ποὺ νὰ προέρχεται καὶ νὰ στηρίζεται ὀλοκληρωτικὰ στὰ δύο θεμελιώδη στοιχεῖα ποὺ εἶδαμε πιὸ πρὶν δηλ. τὴ σύγχρονη «μυθολογία» καὶ τὸ σύγχρονο λαϊκὸ τραγούδι.

SPANA ES DIFERENT

ΤΟΥ LEIF PERSSON



Όταν ο ΛΑΪΦ ΠΕΡΣΟΝ κρατάει τη μικρή κομψή βάλιτσα του στο χέρι, τότε σε κάποιο σημείο της γής συμβαίνουν σοβαρά γεγονότα. Μέε-δρα το Παρίσι, έξομα για τις αποστολές του για λογαριασμό των εκατομμυρίων θεατών της Σουηδικής τηλεόρασης και των άγνωστων των έφημερίδων της Στοκχόλμης, με τις όποιες συνεργάζεται. Και σε κάποιο σημείο του ταξιδιού τον περιμένει ή επιτυχία, χάρις στο γεγονός ότι, εκτός από τα προσόντα του δυναμικού ρεπόρτερ, διαθέτει ένα κοφτερό πολιτικό κριτήριο και ένα θαυμάσιο προσωπικό έφος. Η αντικειμενικότητα και ή φαταλική προσήλωσή του στη δημοσιογραφική δεοντολογία, του έχουν εξασφαλίζει στις χώρες της «εξόχνης» του, το πράσινο φως προς όλες τις κατευθύνσεις και όλα τα επίπεδα. Μία από τις επιτυχίες του ΑΝΤΙ είναι το γεγονός ότι θα τον έχει μόνιμο συνεργάτη του.

Κι αυτή ή 'Ισπανία είναι του Φράνκ

Ο ανταποκριτής μας στο Παρίσι, ο γνωστός συνεργάτης της Σουηδικής Τηλεόρασης, Λάϊφ Πέρσον, επέστρεψε μόλις από την 'Ισπανία και μᾶς γράφει :

Παρίσι, 'Ιούνιος
Hej

Το άρθρο θα γινόταν υπερβολικά μεγάλο, γι' αυτό αναφέρθηκα σε τρεις κατηγορίες μόνο, τις πιο σημαντικές στην 'Ισπανία σήμερα : στους εργάτες, στους δικηγόρους και στην εκκλησία.

Η επανάσταση των φοιτητών αποτελεί μονάχη της ξεχωριστό θέμα. Όμως είναι λεπτομέρεια, αν σιγηθεί με την εξέλιξη που παρατηρείται σ' άλλους τομείς. Οι τρεις που αναφέρω, είναι οι σπουδαιότεροι. Ελπίζω, σε επόμενη ανταπόκρισή μου να πω περισσότερα για τους φοιτητές.

Hej και πάλι.

Σημ. : Το «Hej», σουηδικά σημαίνει «γεια σας».

ΜΑΔΡΙΤΗ: Ο Καουντίλλο, Γενεραλίσσιμο Φρανθίσκο Παουλίνο Ερμενιγκίλντο Τουεντέλα Φράνκο Μπαχαμόντε Σαλγκάντο Πάρντο, θα είναι 80 χρονών τον επόμενο Νοέμβριο. Η 'Ισπανία είναι δική του σήμερα, 36 σχεδόν χρόνια μετά την ανταρσία του έναντι της δημοκρατίας.

Είναι μια 'Ισπανία όπου :

- το 0,05 τοις εκατό των αγροτών στέλνουν τα παιδιά τους στο πανεπιστήμιο.
 - το 1 τοις εκατό των εργατών στέλνουν τα παιδιά τους στο πανεπιστήμιο.
 - το 90 τοις εκατό των μελών της άνωτάρας τάξεως στέλνουν τα παιδιά τους στο πανεπιστήμιο.
- Είναι επίσης μια χώρα όπου...
- ο κατώτερος μισθός είναι περίπου 100 δολάρια το μήνα

- η καθημερινή εργασία είναι 48 ώρες την εβδομάδα αλλά στην πραγματικότητα είναι διπλάσια σε χρόνο γιατί οι περισσότεροι είναι υποχρεωμένοι να έχουν δύο δουλειές
- η κοινωνική ασφάλιση θεωρείται δώρο του κράτους. Είναι επί πλέον, ή χώρα όπου...
- οι εργάτες έχουν οργανώσει παράνομα συνδικάτα (τις εργατικές επιτροπές) σ' ολόκληρη την 'Ισπανία
- οι φοιτητές απεργούν σχεδόν χωρίς διακοπή απ' τον 'Ιανουάριο αυτού του χρόνου κι οι πανεπιστημιακές σχολές μπορεί κανείς να πη ότι είναι κλειστές από το 1969
- οι διανοούμενοι βρίσκονται σε διαρκή εξέγερση, καταγγέλλοντας τη λογοκρισία και την επίσημη πολιτική της 'Ισπανίας
- οι δικηγόροι διαμαρτύρονται έναντι των δικαστηρίων

Τέλος, είναι: μία χώρα που αὐτοχαρακτηρίζεται ὡς ἕνα
τουριστικό φυλλάδιο μὲ τρεῖς μόνο λέξεις:

Ἡ Ἰσπανία εἶναι διαφορετικὴ — καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπό-
λυτα ἀληθινόν, τυπωμένον καὶ θεοδωμένον ἀπὸ τῆν Ἰδία τῆν
κυβέρνησιν.

● MOURIR A MADRID.

- Έλ Φερρόλ, Μάρτιος 1972: δύο εργάτες ναυπηγείων σκοτώθηκαν απ' την Πολιτοφυλακή κατά τη διάρκεια μιας απεργίας στη γενέτειρά του Φράνκο στη Γαλιχία.

- Βαρκελώνη. Οκτώβριος 1971: Ένας εργατής της «ΣΕΑΤ» (της Ισπανικής «ΦΙΑΤ») σκοτώθηκε με δύο τραύρες από την αστυνομία κατά τη διάρκεια μιας θύλακας απεργίας στη μεγαλύτερη βιομηχανία της Ισπανίας.

Ὁ Λαῖψ Πέρισον σιτὴ Μαδρίτη.

- Μαδρίτη, Σεπτέμβριος 1971: ο οίκοδόμος Πέδρο Πατίνιο, 33 χρόνων, σκοτώθηκε απ' την Πολιτοφυλακή ενώ μοίραζε προκηρύξεις καλώντας τους συντρόφους του σ' απεργία.

● Έμπάρ, Δεκέμβριος 1970: Ένας νεαρός εργάτης πο-
τώθηκε απ' τούς αστυνομικούς στη διάρκεια διαδηλώ-
σεως έναντίον τής δίκης των Βάσκιων στο Μπούργκος.

● Γραμάδα, 'Ιούλιος 1970: δυό σέκεδοίμο: πυροδότηθη-
καν και σκεπώθησαν άπ' τήν άστυνουλία σέ δι'αδύλαση.

Οἱ ἄλλοι ἐργάται ἀντιμετωπίζουσιν δίχως ἢ ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ
 οὐρανοῦ καὶ τὰ ἐγκλήματα τοῦ λαοῦ χαρακτηρίζονται πάντα ὡς
 ἁμαρτίαι·

1. Παράνομη, προπαγάνδα.
2. παράνομες συγκεντρώσεις και δραστηριότητες.
3. παράνομος συνδοκαλισμός.
4. παράνομη συμμετοχή σε παράνομα πολιτικά κόμματα.

Κι ὁμοῦς οἱ ἀπακτῆρες τοὺς εἶναι ἀπλούστατες καὶ
στοιχειώδεις:

- κατώτατο όρο ήμερομίσθου 400 πεσέτες,
- Πληρωμένη άδεια 30 ήμερων το χρόνο,
- δυνατότητα άπεργίας, συνδικαλιστικών συγχεντρώσε-
ων και διαδηλώσεων, άν χρεαστή.

Ἔτσι διαγράφεται σήμερα ἡ κατάσταση, πρὶν γῶρα.



Μέλητα μ' ένα νεαρό αντιπροσωπευτικό εργατικό έπιτροπ
πής. Μας είπα:

Κάθε εργατής σχεδόν είναι υποχρεωμένος να εργά-
ται δεύτερη δουλειά. Ξεκινάει απ' τις 5 το πρωί. Στις 12
όλοκληρωται στο εργοστάσιο. Τελειώνει στις 3 το απόγευμα.
Με άλλα λόγια εργάζεται αρχίζοντας τη δεύτερη δουλειά του. Δεν

Λέει: Έτσι, όδύγός λειψοφορείς ή είσπραχτορας πόνυ όπό-
γαιο. Για να κερδίσει όμως το ψωμί του είναι όποχρεωμέ-
νος να έργάζεταί τίς 16 από τίς 24 ώρες τίης ήμέρας. Κί-
θε ήμέρα τού χρόνου...

Ένας εργάτης κερδίζει κατά μέσον όρο 5.000 πεσέ-
τες τὸ μῆνα. Τὸ διαμέρισμα τοῦ στοιχίζει περίπου 2.000
πεσέτες τὸ μῆνα. Καὶ πληρώνει κάθε μῆνα 300 πεσέτες
γὰ κάθε παιδί που ἔχει στὸ σπλάντ.

Αν είναι τυχερός, παίρνει μισθό 10.000, πεσέν; 0
αλλιώς.

Γι' αυτό κι ο Ισπανός εργάτης, ο φαμελίστης, ο πατέρας, που έχει πέντε με έξι παιδιά στο κεφάλι του, φοβάται.

Διστάζει να συμμετάσχει σε απεργίες ή διαδηλώσεις. Ίσιν από λίγο καιρό, ένας φίλος του καταδικάστηκε σε 11 χρόνια φυλάκιση. Ή, ένας άλλος φίλος του είναι υποχρεωμένος να πληρώσει πρόστιμο 200.000 πεσέτες.

Αυτός διστάζει: — αλλά η άστυνομία είναι αδίστακτη.

Πολλοί εργάτες μου έχουν πει επανειλημμένα:

— Όλοι μας είμαστε έναντιον του Φράνκο. Όμως έχουμε οικογένειες. Κάθε απεργία είναι παράνομη. Και καρ' όλα αυτά απεργούμε! Όμως κάθε φορά, αντιμετωπίζουμε το έκτακτο απόσπασμα.

Μετα μου δώσανε τά παπούτσια του

Γνώρισα την Ντολόρες Σάντσο Σιλβέστρε. Έχει ακόμα μια σκιά θλίψης στα μάτια της.

— Δε θα ξεχάσω ποτέ ότι μου σκότωσαν τον άντρα μου, λέει η Ντολόρες. Τώρα αγωνίζομαι να μάθω τι πραγματικά συνέβη εκείνο το πρωινό του περασμένου Σεπτεμβρίου.

Ένας άντρας της Ισπανικής πολιτοφυλακής, της Γκουάρντια Σιδίλ, πυροβόλησε τον οικοδόμο Πέδρο Πατίνο, 33 χρόνων, στην πλάτη, την ώρα που διένειμε προκηρύξεις καλώντας τους συντρόφους του σ' απεργία.

Η Ντολόρες αφηγείται:

— Μετά, μου δώσαν τα παπούτσια, τις κάλτσες, το παντελόνι του και λίγες πεσέτες που είχε στην τσέπη του. Είχανε κιόλας χάσει το πουκάμισό του. Ήταν καταματωμένο. Η σφαίρα που τον είχε χτυπήσει στον ώμο είχε κόψει την αρτηρία και είχε βγη από την άλλη μεριά.

Ο Πέδρο και η Ντολόρες ήταν παντρεμένοι πέντε χρόνια κι είχαν δύο παιδιά, τεσσάρων και τριών χρόνων.

Εκείνο το πρωινό, στις 30 Σεπτεμβρίου 1971, ο Πέδρο Πατίνο ξεκίνησε στις έπτά από το σπίτι του στο Γκατάζε, μια συνοικία στα νότια της Μαδρίτης. Σε λίγο, δέκα οι οικοδομές της ισπανικής πρωτεύουσας θα παρέλυαν όταν θ' απεργούσαν οι 30.000 οικοδόμοι.

Είχε κάτω απ' το μπράτσο του ένα πάκο προκηρύξεις και κατευθυνόταν προς το Λέγκανες, ένα κοντινό προάστιο.

— Την ίδια ώρα περίπου, πήγαίνα κι' εγώ στη δουλειά μου στη Μαδρίτη, λέει η Ντολόρες. Είμαι γραμματέας. Η μητέρα μου φρόντιζε τα παιδιά την ημέρα, τις ώρες που λείπω. Όταν βγήκαν οι απογευματινές έφημερίδες είδα την είδηση...

Η επίσημη έκδοχή: Ένας εργάτης οικοδομών ονόματι Πέδρο Πατίνο είχε φονευθεί τυχαία από έκπυρσοκρότηση του όπλου ανδρός της Πολιτοφυλακής, το οποίο ο Πατίνο προσπαθούσε να αποσπάσει.

— Μ' άφησαν να δω τον Πέδρο στο νοσοκομείο την επομένη, λέει η Ντολόρες. Μου είπαν ότι η σφαίρα είχε μπει απ' το στήθος... Αλλά δεν είδα καμιά πληγή όταν άνοιξα το πουκάμισό του...

Ένας δικηγόρος

Ο γνωστός δικηγόρος της Μαδρίτης Χάιμε Μιράλλες Άλβαρεθ ανέλαβε την υπόθεση δωρεάν. Αμέσως ανακάλυψε μια σειρά αντιφάσεων στην αναφορά της Πολιτοφυλακής για το έπεισόδιο.

Η λατρωδικοστική έκθεση είναι απόρρητη. Όλες οι αναφορές είναι σφραγισμένες. Ένα τσίχλο μυστικό της έρθωνόταν μπρος στον δικηγόρο, όπου κι αν πήγαινε.



Ντολόρες Σάντσο Σιλβέστρε: «Ακόμα αγωνίζομαι να μάθω τι πραγματικά συνέβη, εκείνο το πρωινό του περασμένου Σεπτεμβρίου...»

— Πουθενά δεν μπόρεσα να δω κάποια σκηνή απάντησης για τον δολοφόνο, μου είπε ο Χάιμε Μιράλλες. Οι αρχές προσπάθησαν να εμποδίσουν το έργο μου με συγκεκριμένες εξηγήσεις.

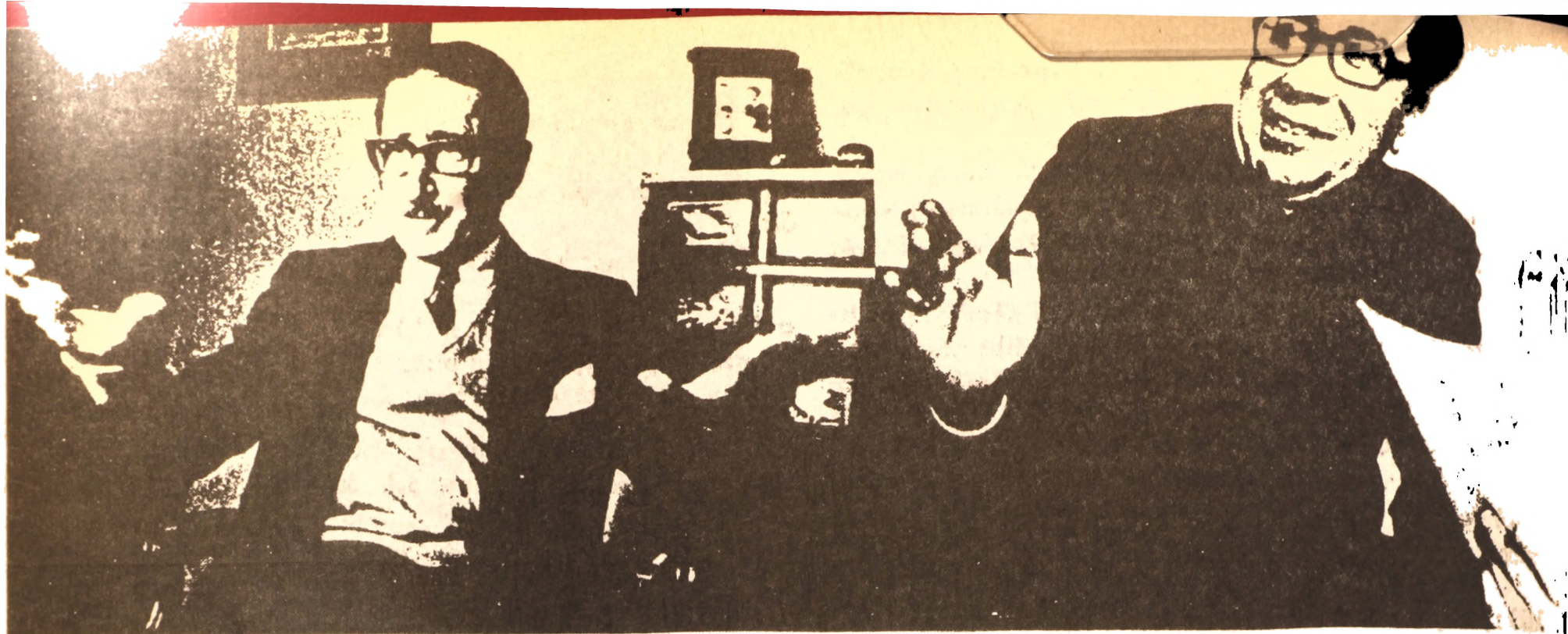
Ο δικηγόρος κατηγορήθηκε άνοιχτά την Γκουάρντια Σιδίλ για φόνο εκ προθέσεως του Πέδρο Πατίνο. Έστειλε την αναφορά του στο υπουργείο δικαιοσύνης και στον διοικητή της Γκουάρντια Σιδίλ.

(Ο Χάιμε Μιράλλες Άλβαρεθ, 51 ετών, είναι ρωμαϊο-καθολικός, μοναρχικός, με πάρα πολλούς φίλους ανάμεσα στους ανώτερους αξιωματικούς της Ισπανίας. Στον εμφύλιο πόλεμο πολέμησε στο πλευρό του τζενεραλίσμο Φρανθίσκο Φράνκο έναντι της δημοκρατίας.

Τελευταία, πέρασε μια εβδομάδα στις φυλάκες του Καρχμπάνχελ, έξω από τη Μαδρίτη, αλλά απολύθηκε όταν εκατοντάδες Ισπανοί δικηγόροι, κολλίτες, στρατιωτικοί και εκκλησιαστικοί ηγέτες διαμαρτυρήθηκαν για τη σύλληψή του.

Τώρα, πρόκειται ν' αντιμετωπίσει το στρατοδικείο με την κατηγορία της συκοφαντήσεως της Πολιτοφυλακής και της άσκησης παράνομης προπαγάνδας σχετικά με το φόνο του Πέδρο Πατίνο.

— Ήταν καθήκον μου, και αδιαφορώ για τις συνέπειες, λέει. Σα δικηγόρος, και σα χριστιανός, πιστεύω στη δικαιοσύνη. Όταν ήρθε και με βρήκε η χήρα του Πέδρο Πατίνο κατάλαβα πως θα είχα μπλεξίματα. Αλλά ακόμα 43



Χαίρε Μιφάλλες 'Αλβαρέθ : «Η Γκουάρντια Σιβίλ οργανωτής και εκτελεστής της δολοφονίας». **Βινθέντε Καρντινάλ 'Ενρίκουε Ταρανκόν :** «Στόν εμφύλιο πόλεμο ή 'Εκκλησία στάθηκε δίπλα στόν Φράνκο. Αυτό θά μπορούσε νά θεωρηθή παραδοχή της νόμιμης βίας. Τριάντα χρόνια αργότερα, τὰ πάντα επιτρέπονται...»

και αν οι συμφωνίες πολιτικά με τον άνδρα της, δεν μπορούν να τή διώξω. Εκείνο που είχε σημασία για μένη, για μένα, για όλους, ήταν ή άκοναρή δικαιοσύνης.

Σήμερα, έχει εκλεγθή πρόεδρος της ειδικής επιτροπής δικηγόρων της Μαδρίτης που συνεστήθη για να προστατεύη τις ελευθερίες του επαγγέλματος και ειδικότερα τους συνήγορους των πολιτικών υποθέσεων στο TRIBUNAL DEL ORDEN PUBLICO.

Η επιτροπή επεξεργάσθηκε ένα πρόγραμμα από έξι σημεία. Αποτελεί την συνέχεια της «έξογέρσεως» των δικηγόρων της Μαδρίτης που είχε αρχίσει λίγες ημέρες πριν από την κήρυξη της καταστάσεως πολιορκίας στο τέλος 'Ιανουαρίου 1969.

Τα κυριώτερα σημεία είναι:

1. Οι συνήγοροι υπερασπίσεως πρέπει να μπορούν να επικοινωνούν με τους φυλακισμένους πελάτες τους οποιαδήποτε στιγμή μετά τη σύλληψη ή την καταδίκη τους.

2. Ο δικηγορικός σύλλογος πρέπει να βοηθή ή οποιαδήποτε από τα μέλη που συλλαμβάνονται ή υποβάλλονται σε δίωξη από τις αρχές.

3. Μοναδικό σώμα ενταταλμένο να αναλαμβάνη πε-
θαρχικά μέτρα εις όρος δικηγόρων πρέπει να είναι ο δικηγορικός σύλλογος.

4. Η ειδική επιτροπή θά επεξεργασθή το σχέδιο μιας δικαστικής μεταρρυθμίσεως ώστε να προστατευθούν οι ελευθερίες των δικηγόρων.

Η εξέγερση αυτή των 'Ισπανών δικηγόρων είναι πολύ σοβαρή για τον Φράνκο και το καθεστώς του, για δύο κυρίως αίτιες.

● Η μία, ότι από παράδοση, οι δικηγόροι υπερασπίζαν πάντα την κυδέρνηση, το υφιστάμενο πολιτικό σύστημα, την άσκητή τάξη και την ίδια τους τη θέση στην κοινωνία. Τώρα, πολλοί έχουν αλλάξει ιδέες και υποστηρίζουν τους αγωνιστές εργάτες εάν συνήγοροι τους σε πολιτικές υποθέσεις.

● Η δεύτερη είναι το γεγονός ότι οι δικηγόροι ξέρουν καλά ως πού σημείο μπορούν να τραδηήσουν τις κατηγορίες τους έναντιον του Ισπανικού καθεστώτος, έναντιον του ίδιου του Φράνκο και της κυβερνήσεώς του. Γράφουν συχνά άρθρα σε διάφορα έντυπα και πάντα περιορίζονται μέσα στα όρια που τους επιτρέπει ο νόμος. Γι' αυτό και ή πολιτική τους δύναμη ανέρχεται σταθερά.

Η δραστηριότητά τους αποτελεί έλπίδα για μια και-

Ένας επίσκοπος

Ανάλογη, εξέλιξη παρατηρείται μέσα στην εκκλησία, που από παράδοση, βρίσκονταν πολύ κοντά στο κράτος και στον ίδιο τον Καουντίλλο.

Σε κάθε σχεδόν δικτατορία, ο ισχυρός άνδρας παραμύχρει: κάπως τον έαυτό του με Θεό. Κυβερνά με τη θεία φώτιση.

Οι επίσκοποι έχουν εξεγερθή.

Με προκληρύξεις, με κηρύγματα και με διαδηλώσεις στη Μαδρίτη και στη Βαρκελώνη έχουν διαμαρτυρηθή άνοχητά έναντιον του καθεστώτος και άρχετοι άπ' αυτούς βρίσκονται τώρα στη φυλακή περιμένοντας να δικάσουν.

Οι μοναχοί επίσης εξεγείρονται.

Στα κυριακάτικα κηρύγματά τους έχουν επιτεθή έναντιον της επίσημης 'Ισπανίας και έχουν χαρακτηρίσει την άνωτέρα τάξη κοινωνία παρασίτων.

Ο 'Ισπανός αρχιεπίσκοπος Βινθέντε Καρντινάλ 'Ενρίκουε ή Ταρανκόν, 64 χρόνων, είπε, όταν ώρχίστηκε στο άνώτατο αξίωμα της εκκλησιαστικής ιεραρχίας:

— Θα μιλώ για λογαριασμό όλων όσων δεν έχουν φωνή και δεν μπορούν να υπερασπίσουν τα νόμιμα δικαιώματά τους για ένα καλύτερο αύριο.

Ο Φράνκο άπηύθυνε ο ίδιος προσωπικά προειδοποίηση στην εκκλησία και στον κοινωνικά σκεπτόμενο κλήρο. Η εκκλησία δεν θά έπρεπε να έπεμβαίνη στο έργο του κράτους. Η εκκλησία θά έπρεπε να θεωρή την κοινωνική ανάπτυξη υπόθεση του κράτους και όχι της εκκλησίας. Μόνο ο Θεός, μαζί με τον Καουντίλλο, γνωρίζουν ποιά είναι το συμφέρον της 'Ισπανίας!

Συνάντησα πρόσφατα τον Αντώνιο Παλενθουέλα, 'Επίσκοπο της ιστορικής πόλεως της Σεγκόβια.

Ζη πολύ άπλά σ' ένα μικρό σπίτι πάνω σ' ένα δρόμο άπ' όπου περνάνε μέρα νύχτα βαρείά φορτηγά. Όταν πριν τέσσερα χρόνια έγινε επίσκοπος, άρνήθηκε να ζήσει στο επισκοπικό μέγαρο. Το μετέβαλε σε σχολείο για καθυστερημένα παιδιά.

Καπνίζει ένα πούρο 'Αδάντας, δώρο ενός φίλου που ήρθε μόλις άπ' την Κούδα.

Λέει, χαμογελώντας:

— Όχι, δεν είμαι επαναστάτης. Άπλως κατώρθωσα να κάνω ώριμότενες παρατηρήσεις. Το Ισπανικό καθεστώς το κυβερνάει το κεφάλαιο. Σε μια τέτοια χώρα, κοινωνική

νη, δεν είναι δυνατόν να υπάρξει ειρήνη. Η εκκλησία κήρυξε πάντα τη δικαιοσύνη και την ειρήνη.

Με αυτές τις φράσεις ο Αντόνιο Παλενθουέλα αυτόματα μπαίνει στην ομάδα των δέκα επισκόπων που σήμερα ήγουνται της αντιπολίτευσεως μέσα στην εκκλησία της Ισπανίας.

Ο κληρικός είχε πάντα μεγάλη δύναμη μέσα στο καθεστώς του Φράνκο. Πουθενά στην Ευρώπη δεν παρατηρείται τόσο άθρόα προσέλευση πιστών στην Κυριακή στη λειτουργία.

Ο ίδιος ο Φράνκο δεν είναι ιδιαίτερα θρησκευτικός.

Ο Γκοντράλδο Ρουίθ, ένας από τους πιο φημισμένους θεολόγους της Ισπανίας, μου αφηγήθηκε την ακόλουθη ιστορία:

— Όταν ο τζενεραλίσσимо ήταν διοικητής της Μερίλλας, της Ισπανικής κτήσεως της βορείου Αφρικής, έδωσε ένα λόγο στους στρατιώτες του και ανέφερε ότι το κρασί, οι πόρνες και οι κυριακάτικες λειτουργίες ήταν κυρίως οι παράγοντες που υπονόμευαν το ήθικόν των στρατιωτών!

Λέγεται ότι στην επόμενη σύνοδο ίσως θεωρηθεί δεκτή η δια κάτω από ορισμένες συνθήκες.

— Κανείς δεν ξέρει ποιος θα είναι το αποτέλεσμα αυτής της διαμάχης, λέει ο επίσκοπος Αντόνιο Παλενθουέ-

λα. Οι κληρικοί είναι απόλυτα κατασταλαγμένοι σ' αυτό το ζήτημα. Είναι αποφασισμένοι να πολεμήσουν τη δικτατορία με κάθε δυνατό τρόπο, ακόμα και με τη δια.

Ο επίσκοπος λέει μ' ένα χαμόγελο:

— Στον εμφύλιο πόλεμο της Ισπανίας, η εκκλησία στάθηκε δίπλα στο Φράνκο. Αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί παραδοχή της νομίμου διας. Τριάντα πέντε χρόνια αργότερα, τα πάντα επιτρέπονται....

Ένα πράγμα είναι σήμερα βλοφάνερο σ' όλους στην Ισπανία — στον επίσκοπο, στο δικηγόρο, στον εργάτη, στο φοιτητή, στη χήρα του Πέδρο Πατίνιο, στο μοναχό, στο θιαννούμενο, στον κοινό άνθρωπο:

— Σήμερα, λέει η αντιπολίτευση, κάτι σημαντικό γίνεται στην Ισπανία. Και το «κάτι» αυτό θ' αλλάξει το μέλλον της χώρας.

Άλλωστε, κρατικά τουριστικά φυλλάδια κυκλοφορούν με τον επιτυχεστό τίτλο: Η ΙΣΠΑΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ!

Οι Ισπανοί ποιητές έχουν τη δική τους γνώμη. Ένας τους έγραψε, σε ανέκδοτο ποίημά του:

«Η Ισπανία ζει μονάχα όταν το λόγο πέν έχει ο θάνατος!»

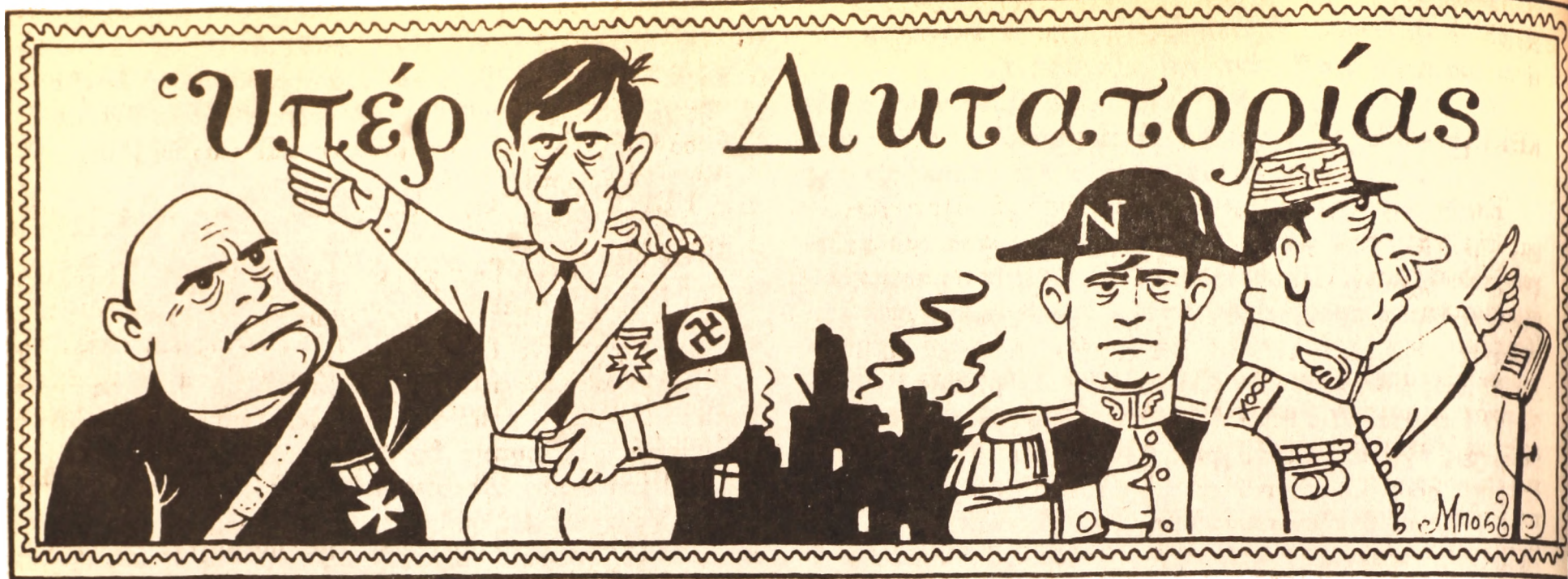
ΧΙΟΥ ΤΟΜΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΣΠΑΝΙΚΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ



ΤΟΛΙΔΗΣ

1971

«Ο,τι καλύτερο έχει γραφτεί για τον Ισπανικό Εμφύλιο Πόλεμο, (Τολίδης, Προσόδου 11, τηλ. 727.135). Τόμοι δύο. Ίδετο δοχ 270. Δεμένο 330.



Τοῦ Μέντη Μπόστ.

Πολλὰ σιζητήσεις καὶ παρεξηγήσεις διστηχὸς ἐ-
προκάλεσεν ἡ μελέτη Μου περὶ Δικτατορείας, ἡ ὁποία
προῶρως ἐλθὼν εἰς φῶς ἐδίδασκεν γνώμας παγκοσμίως
με ἀποτέλεσμα νὰ λάβω πολλὰς ἐπιστολάς ἀπὸ διάφο-
ρα μέρη τῆς γῆς αἱ ὁποῖαι μὲ ἐροτοῦν ἀγωνιόδως «ΤΙ
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΗ». Χαρακτηριστικῶς παραθέτω
μῖαν ἐπιστολὴν ποὺ ἔλαβον ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, ἔχων
ὡς ἑξῆς.

Ὁν Ρόμη 31 Μαΐου
1972.
Ἀξιότιμε κ. κ. Μπόστ.
ἔρχομαι νὰ ἴδω καὶ ἐν-
ἄν ἐροτᾷτε καὶ δι' ὑμᾶς κα-
λὸς ἡγιένομαι. Μάθε κ. κ.
Μπόστ. ὅτι ἐδῶ οἱ φα-
βίστε εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἐν-
νοσαν-μελὰ συνχορήγεος-
κεράρη καὶ ὑποβόχομαι.
Ἦσ' ἐγὼ ἔχο ἀνληγρᾶψη
ὅλον τὸν ἡγεμονικὸν κα-
τάλογον ἀπὸ Μ-Ω καὶ
τὸν συνβουλέομαι ἡγεμονικῶς
καταγορεύων με ἀπὸν ὑπὸ
μάτης. Ἐδῶ ὁμοῦ ἡρχεσαν
καὶ ὑποβόχομαι καὶ καθίστατε
υποβληματικὴ ἡ καταγο-
ρορία μας διὰ τῆς μετα-
νομιέως τῶν ὁμοειδῶν
βιβλίων. Πέστε μας ἡ
ὁρέωσι νὰ γίνῃ;
μελὰ ἐξερευνῶσι τὴν
ἀντιμετώπιση τῆς δεξιᾶς σας.
(ἱπογραφή δημοκράτου).

Ἀφοῦ πρῶτον συναρᾷ τὸν ἀγνωστὸν μου ἐπιστο-
λογράφον διὰ τὰ τόσον καλακαφτικὰ του λόγια διὰ τὸ
πρόσπονον Μου, ἤμην ἡναγκαζμένος, παραβένων ὀρι-
σμένας Μου ἀρχὰς νὰ δώσω μερικὰ κεφάλαια ἀκόμη
εἰς τὴν δημοσιότητα. ἐν γνώσει Μου δτι ἀπὸ θὰ μὲ
ζημιώσῃ συγγραφικῶς, ἀλλὰ εἶμι ὑποχρεωμένος ἐκ τῶν

Πρῶτον φίλε κ. κ. ἐξ Ἰταλείας ἔχω νὰ παρατη-
ρήσω μετὰ θλίψεως, δτι πολλὴ ἐπιπολέως ἀνεγνώσκει
τὴν μελέτην Μου. Ἐγὼ δὲν εἶμι σαδιστὴς διὰ νὰ ἐπι-
βάλω εἰς φιλελεφθέρους πολίτας νὰ κηλοφοροῦν εἰς
διάφορα μέρη τῆς γῆς με ὀγκώδεις τόμους ὑπὸ μάλῃς.
Ἀπλῶς ὑπέδηξα νὰ προσέχομαι πολλὴ τοὺς ὑπόπτους
ἀφταρχικῶν τάσεων καὶ ἀνησίχτους τύπους τῶν ἑσπεί-
ων τὰ ὀνόματα ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὰ δώδεκα τελεφεῖα γρά-
ματα τοῦ διεθνοῦς ἀλφαβήτου, ἀφ᾽ ὅσον στατιστικῶς
καὶ ἐπιστημονικῶς ἀπέδηξα δτι ἀπὸ ἐκεῖ-κατὰ κανὼνα
ἐκολάπτονται. Δὲν σὰς προσέθηκα νὰ ἀντιγράψετε τὸν
μισὸν χρυσὸν ὁδηγὸν τῆς Ρώμης. Σηνέδη μία τραγει-
κὴ παρεξήγησις καὶ λυποῦμαι δι' αὐτὴν. Ἐν πάσῃ πε-
ριπτώσει, τώρα τὸ κακὸν ἐγένε καὶ τὸ μόνον ποὺ ἤμπορε
νὰ σὰς συνβουλέω διὰ νὰ ἐλαφρύνω τὴν θέσιν σας
εἶνε νὰ Σὰς ὑποδῇσιν νὰ σβήσετε ἀπὸ τὸν κατάλογον
με τὸν ὁποῖον περιφέρεσθε, πρῶτον τοὺς ἐφοπλιστάς.
Ἐδῶ εἰς τὴν ἐλλάδα ἔχομε περίπου χιλίους, ἀρα εἰς
τὴν πατρίδα σας ποὺ εἶνε πενταπλασία τῆς χώρας
μας, θὰ πρέπει νὰ ἔχετε 5.000. Σβήστε τοὺς ἀφτούς,
διότι ἱστορικῶς ἔχει ἀποδειχθῇ κατόπιν πολλῶν ἐρεθ-
νῶν δτι ἐφοπλιστὴς καὶ δικτάτωρ, σὺδέποτεν ὑπῆρ-
ξεν. Ἐπίσης σβήσατε ἀπὸ τὸν κατάλογόν σας τοὺς
κομμάς, ραπτρίας, ἡδραβλικούς, γεοπόνους, γραφία
κηδίων, ὁδοντοῖατροὺς καὶ ἀνθοκόλους. Ἐπίσης σβή-
σθην τοὺς βιομηχάνους καὶ τραπεζίτας (ὁ τραπεζί-
της καὶ βιομήχανος καὶ νὰ θέλῃ νὰ κἀνὴ δικτατορίαν,
λόγω βεβαρημένων ἡποχρεώσεων καὶ συμβάσεων δὲν
ἐφικερεῖ ν' ἀναλάβῃ ἐπιπρόσθετα καθήκοντα καὶ ἀνα-
θέτη τὸ ἐπίπονον ἀπὸ ἔργον εἰς ἄλλους.). Διὰ τοῦ
τρόπου λοιπὸν ἀπτοῦ καὶ ἀφεροῦντες ἀλληλοδιαδόχως
κατόπιν ὀρίμου σκέψεος καὶ ἀλλὰ τίμια ἐπαγγέλματα,
ἀπτομάτως ὁ κατάλογός σας ἐλαφροῦται εἰς ἓν ἀπλοῦν
σημῖον καὶ θὰ δῆνασθε νὰ κηλοφορεῖτε καὶ ὑπὸ τὸν
λοχηρότερον κάψονα, με προτοφανῇ ἀνασιν, χορὶς
νὰ ἀγγεσθε. Ἐσεῖς νομίζετε δτι ἐγὼ ἔσθ' ἀδασανί-
στος ἔριξα μερικὰς ἐπιπολέας θεωρίας εἰς τὸ χαρτί,
ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ πλουτίσω... Ὡ, πόσον με ἔγε-
τε παρεξήγησις... Ὁχι, κ. κ. Ἐγὼ ἡπέφερα διὰ τὴν
μελέτην Μου ἀπτὴν συγκεντρόνων στοιχία καὶ ἐνὶ ὅ-
λοι μετέβενον διὰ ἐμβολιασμὸν καὶ μοῦ ἔλεγαν ἔλα καὶ
ἐσθ', ἐγὼ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς Μου καὶ περιστοιχιζό-
μενος ἀπὸ χιλιάδας μικροβίων, ἀκούραστος ἔκαμνα τὸ
καθῆκον Μου βοηθιζόμενος εἰς σκέψεις καὶ στατιστικὰς
καὶ ἐβροντοφῶνον «ΟΧΗ». Ἰδοὺ δτι τώρα διὰ νὰ
ἀποσείσω ἀπτὴν τὴν ἀδίκον σηκοφεντείαν περὶ τα-
πεινῶν ἐλατηρίων τῆς μελέτης Μου, παραδέτω ὅλο-

ἡ Ἰσπανίαν ὑπὸ τὸν τίτλον «ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙ-
ΝΗ», διὰ τὴν ἰδίαν ὅτι ἡ μελέτη Μου εἶνε πλήρης
καὶ δὲν ἀφήνῃ κενά.

ΚΕΦΑΛΕΟΝ 7. ΙΤΑΛΙΑ — ΙΣΠΑΝΙΑ

Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν καὶ ἄλλας χώ-
ρας τῆς γῆς, τὰς περισσότερας δικτατορίας δημιουρ-
γοῦν ἀνησηχοῦντες δημόσιοι ἄνδρες μετὰ τὴν βοήθειαν
στρατιωτικῶν, πρέπει ἀπαρετήτως εἰς πάσας σχολὰς
ἐβελτίδων, δοκίμων, ἐκάρων, νὰ ἐδρέβῃ πρὸ τῶν εἰση-
τηρίων ἐξετάσεων τῶν προσερχομένων ἐν μικρὸν ἀνα-
κριτικὸν κλιμῆσιον, ἀποτελούμενον ἐξ ἐνὸς ἀξιοπρε-
ποῦς καὶ ἐβγενοῦς συνταγματάρχου, ἐνὸς ἀντιπροσώ-
που τῶν σομάτων ἀσφαλείας καὶ ἐνὸς σεβαστοῦ πολί-
του, τῶν ὁποίων ἡγετον καθήκον θὰ εἶναι ἡ προ-
ληπτικὴ ἀπόριψις διὰ μιᾶς ἐβλογοφανοῦς δικεόλογίας
τῶν προσερχομένων ἐβελτίδων τῶν ὁποίων τὸ ἐπὶθε-
τον θὰ ἀρχίζῃ ἀπὸ Μὶ ἕως Ὁμέγα, ὥστε ἡ Δημοκρα-
τεία νὰ μὴν διατρέχῃ μελλοντικὸς οὐδένα κίνδυνον ἐκ
τῆς ἀποφητήσεως διότι ἡ παραμικρὰ παρείσφρυσις
ὑπόπτων ὀνομάτων καὶ κακοίων ἐπειθέτων, θὰ κλο-
νείσῃ ἀνεπανορθότος τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν πολιτῶν
εἰς τὴν σταθερότητα τοῦ πολιτεύματός των. Καὶ τότε
θὰ λανθάνῃ χώραν ὁ ἐξῆς διῆλτος μεταξὺ μελόντων
ἐβελτίδων καὶ Συνταγματάρχων.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ. Νὰ περάσῃ ὁ πρῶτος...
Πῶς λέγεσθε;

ΕΒΕΛΠΙΣ. Μποργκέζε κήριε συνταγματάρχα μου.
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ. Μποργκέζε, εἰπατε; (Ἐλῶ
ὁ ἐπιτελής, θὰ κάμῃ ἀφτὴν τὴν παραπιστικὴν ἐρώτησιν
βαρηκοῖας ὡς ἓνα ἦδος ἐτέστ' διὰ τὴν ἀντιληφθῆ ἐπι-
προσθέτος καὶ τὴν ἐφαστροφίαν καὶ πανουργίαν τοῦ
προσερχομένου).

ΕΒΕΛΠΙΣ. Ὁχι, Μποργκέζε. Ἴδου καὶ ἡ ταφτό-
της μου...

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ (κατ' ἰδίαν: Παναγία
μου, εἶνε καὶ βλάξ καὶ μονοκόματος καὶ ἐπίμονος ὅπως
οἱ οἱ μέλοντες δικταίτωρ. Ἐνας λόγος ἐπὶ πλέον νὰ
μὴν εἰσέλθῃ εἰς τὴν Σχολήν, διότι θὰ θέλῃ νὰ σόσῃ
τὴν Ἰταλίαν). Δηστηχός, κήριε Μποργκέζε, εἴμεθα
πλήρεις... Ἀπορίπτεσθε.

ΕΒΕΛΠΙΣ (μετὰ ταραχήν). Μὰ πῶς; Προσῆλθον
πρῶτος... Πῶς πλήρης;

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ (μετὰ ἡρεμίαν). Ἀκούσατε
κήριε Μποργκέζε. Ὑψίστη ἀρετὴ καὶ προσὸν ἐνὸς
στρατιώτου, εἶνε νὰ ὑπακούῃ. Σεῖς εἰσθε ἀπειθαρχοί
καὶ ἀντιμυλεῖτε. Ἄρα δὲν μᾶς κἀμνετε...

Καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν ὑπέφθνον τῶν φακέ-
λων ἐκπρόσωπον τῶν Σωμάτων ἀσφαλείας, ὁ ἀδέκαστος
συνταγματάρχης θὰ λέγῃ ἀσπληρὸς.

«Σημιοῦσατε παρακαλῶ, εἰς τὸν φάκελον τοῦ κη-
ρίου Μποργκέζε «Ἀτίθασος, ἀνάστημα μέτριον, ὀ-
φθαλμοὶ καστανῇ, ἀπορίπτετε λόγο ἀπειθείας στρατιο-
τικῆς ἀρχῆς καὶ ἐλέγχετος ἐβελίξιας».

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ. Ὁ ἐπόμενος, παρακα-

"Εχω ἔνφυλον ἀνησηχίαν,
θέλω νὰ βόβω τὴν Ἰταλίαν.
Ἐξετάσεις ἤλθον νὰ δόβω.
Εἰσελθετέ με νὰ τὴν βόβω.



αὐτῶν. Πῶς λέγεσθε ἡμεῖς;

Ὁ προσερχόμενος ὁμοῦ θὰ εἴναι πονηρός...

ΕΒΕΛΠΙΣ. Βαρτολομέο, συνταγματάρχᾳ Μου.

ΣΤΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ. Ἀφήσατέ τὰ ἄφτιά. Ἀπορίπτεσθε καὶ ἐσεῖς. Ἐμεῖθα πλήρης.

ΕΒΕΛΠΙΣ. Μὰ κήριε διοικητιά...

ΣΤΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ (ἀφστηρά). Σιοτή. Ἡ πολιτεία μᾶς ἀνέθεσεν τὴν περιφρούρησιν τῆς ἀσφαλείας τῆς. Ἐπελέγμεν συμφόνως τὴν συνταγματικὴν τάξιν ἐκ τῆς ἐπετηρίδου τῆς Ἰταλίας (ἐὰν εἴναι τῆς Ἰσπανίας, θὰ λέγῃ τῆς Ἰσπανίας) φέροντες πλὴν τοῦ ἀξιωματοῦ μᾶς καὶ τὴν πρόσθετον ιδιότητα τῆς ψηφολογίας τῶν προσερχομένων. Λέγεσθε Μπαρτολομέο καὶ ἐπιχειρήτε ἀσυστόλως νὰ μᾶς ἐμπέξετε. Καὶ στρεφόμενος στὸν ἔχοντα τοὺς φακέλους ἐκπρόσωπον τῆς Ἀσφαλείας, θὰ λέγῃ. «Παρακαλῶ σημιόσατε εἰς τὸν φάκελον τοῦ ὀνόματι Μπαρτολομέο αἰτορίπτετε λόγον πανουργίας, ἐπικίνδυνον ἀνταρχικὸν στοιχίον, νὰ μὴν τοῦ χορηγηθῇ διὰβιτήριον κ.λπ.»

ΣΤΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ. Ὁ ἐπόμενος παρακαλῶ...

Πῶς λέγεσθε;

ΕΒΕΛΠΙΣ. Ἀμεντέο τοῦ Ἀλεσάντρο. Ἴδου καὶ ἡ ταφτότης μου.

Εἰς τὸ αὐτοῦμα ἀφτό, ὅλον τὸ ἀνακριτικὸν κλιμάκειον ἐγειρόμενον θὰ ἴστατε προσοχὴν καὶ ὁμοφώνως, ἐνῶ θὰ ἀνακρούεται ὁ Ἐθνικὸς Ὕμνος τῆς Ἰταλίας (ἐὰν ἡ σκηνὴ γίνεται εἰς Ἰσπανίαν, τῆς Ἰσπανίας) θὰ λέγῃ: Εἰσακτέος. Αἱ ὅτραι τῆς σχολῆς εἶνε ἀνοικτέ δι' ἡμᾶς.

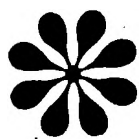
Καὶ ὁ ἀδέκαστος καὶ μελίχιος συνταγματάρχης θὰ στρέφεται πάλιν πρὸς τὸ καλὸν ὄργανον τῆς ἀσφαλείας πού θὰ προίσταται τῶν φακέλων καὶ θὰ λέγῃ: «Σημιόσατε παρακαλοῦμε εἰς τὸν φάκελον τοῦ κηρίου ΑΜΕΝΤΕΟ, παράστιμα ἄψυγον, ἥρως ἡπέρωχον, προτείνομαι τὴν ὁμοφώνον εἰσαγωγὴν του». Ὁ ἐπόμενος, παρακαλῶ... Πῶς λέγεσθε; κ.ο.κ.

Ὅπως βλέπωμαι λιπὸν ἐκ τῆς ἀνωτέρο διαδικασίας, ἡ ἐπ'ἀνδρσις τῶν διαφόρων πολεμικῶν σχολῶν ἐν Ἰταλείᾳ καὶ ἀλαχοῦ εἴναι ἀπλουνστάτη καὶ ἐφκολος. Χρηάζετε δηλαδὴ μία ἐλαφρὰ προσοχὴ κατὰ τὰς εἰσαγωγειακὰς ἐξαιτάσις, μία λεπτὴ καὶ ἐδλογοφανὴς δικεῖλογία διὰ τοὺς ἔχοντας βαιδαρημένον ἐπιθετικὸν παρελθόν καὶ μία χρήσιμος ψηφολογικὴ καταγραφὴ τῶν τάσεων καὶ χαρακτῶν τῶν ὑποψηφίων ἀποριφθέντων ὅστε νὰ παρακολουθοῦντε ἀργότερον μὲ διακριτικότητα. Ἀφτὴ ἡ συνταγὴ Μου εἴναι ἀλάνθαστος καὶ ὅλα τὰ δημοκρατικὰ κράτη τῆς Γῆς ἐὰν τὴν ἐφαρμόσιν μὲ ἀκρεΐδιαν, οὐδέποτε θὰ ἔχουν ἐκπλήξεις. Διότι καὶ ἡ θέλοντες νὰ κἀνουν δικτατορείαν δὲν θὰ ἐβρίσκουν καταλήλους ἀνθρώπους ἐκ τοῦ στρατιοτικοῦ κλάδου. Διστιχός, εἰς ἀφτὴν τὴν μικρὰν γονίαν τῆς Ἡφιλίου ὅπου ζῶ, ἡ φονὴ μου δὲν κατόρθωσεν νὰ φθάσῃ εἰς ὅλα κράτη καὶ λόγῳ ἀποστάσεως καὶ διότι δὲν ἐνδιαφέρθησαν αἱ διάφοροι Κυβερνήσεις πού σήμερον παρατεοῦν μὲ κλονιζόμενα καθεστώτα νὰ ζητή-

σουν τὴν γνώμην Μου διὰ τὸ τί πρέπει νὰ γίνη. Τί πρέπει νὰ γίνη, σᾶς τὸ ἴπα. Τὸ κακὸν πρέπει νὰ κτηπυθῇ εἰς τὴν ρεῖζαν του.

Ἐχο πολὰ ἄγνωστα καὶ χρήσιμα κεφάλαια, ἀλλ' ἐὰν εἴναι νὰ τὰ δημοσιέβο ἔτσι δορεάν, ἐκτὸς πού ὅπως εἶπον ζημιόνω, γίνομε καὶ στόχος ὅλων τῶν μὴ εἰσαγομένων ἐβελπίδων τῆς Ἡφιλίου, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ πρότον εἰς τὴν πρότην τῶν ταραχῶν καὶ ἀπογοήτεφιν θὰ καταρασθοῦν γοερῶς μὲ τὰς βαρυτέρας ἐκφράσεις τὸν πατέρα πού τοὺς ἐγέννησεν κληρονομόντες ἓνα ἀχρηστον καὶ δλαβερόν διὰ τὴν ὁλότητα τῶν δημοκρατῶν ἐπίθετον, ἀκολοίθως καὶ ἀφοῦ ἐπανακτῆσουν τὴν πρότερον ψηφρεμίαν τῶν φησιολογικῶς θὰ ἀναζητήσουν τὸν ἡπέτιον τῆς τραγοδίας τῶν καὶ θὰ στραφοῦν μηρέως ἐναντίον Μου μὲ ἀγνόστους σηνεσίας διὰ τὴν ἀκερεότητά Μου καὶ πιθανὴν ἀνήκεστον δλάβην τῆς ἡγείας Μου. Ἡναγκασμένος δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Νόμου περὶ Τύπου νὰ ἔχω εἰς τὸ δηβλίον Μου τὴν διέφθηναι τῆς κατοικίας Μου, ἡ ἀνέδρεσις Μου διεθνῶς θὰ καθείστατε ἐφκολος. Ἀλλὰ καὶ ἀφτό ἐὰν δὲν γίνη, ἡπάρχη φόβος ἀσπώνδου μήσους καὶ ἐμφηλίου πολέμου μεταξὺ εἰσαχθέντων καὶ ἀποριφθέντων. Δεδομένου δὲ ὅτι οἱ ἡσαχθέντες ἐδέλτιδες θὰ ἔχουν ὦπλα εἰς τὴν Σχολὴν καὶ οἱ ἀποριφθέντες θὰ περιεφέροντε ἐξοχὴν ἀφτῆς ἄωπλοι, πάντοτε οἱ ἐξοθεν θὰ ζοῦν εἰς μυνεκτικὴν θέσιν ἐναντι τῶν ἐνόπλων ἀπουδαστῶν καὶ θὰ ἔχουν τὴν ἐντίποσιν διτὴ ζοῦν ὑπὸ ἀφόρητον δικτατορικὸν καθεστὸς, ἐκπροσοποιούμενον ἡπὸ μιᾶς χοίντας εἰσελθόντων τυχερῶν. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἀφτό τὸ ζήτημα τῆς πιθανῆς ἀναταραχῆς τὸ ἔχω μελετήσῃ κατὰ πλάτος καὶ ἡμπορὴ νὰ προληφθῇ, ἐὰν ὅλοι οἱ προκαλοῦντες ἀποριφθέντες σιληφθοῦν προληπτικὸς καὶ σταλοῦν ἐξορίαν. Ἡ μέθοδος ἀφτὴ εἶναι δημοκρατικὴ καὶ ἐφαρμόζεται εἰς πολὰ κράτη μὲ καλὰ ἀποτελέσματα. Ἐλὶν ὁ Φράνκο ἔχει βρῇ μίαν ἡσηχίαν, ἀπὸ ἀφτό τὸ ἔχει βρῇ, διαφορετικὰ ἔχουμε χάος. Ἀλλὰ εἰδικὸς διὰ τὴν φίλην Ἰταλίαν τοῦ ἀγνόστου ἐπιστολογράφου Μου, δὲν νομίζω νὰ διατρέχῃ ἄμεσον κίνδυνον ἐκ τῆς ἀφξήσεως τῶν φασιστικῶν ψήφων. Ὅσο οἱ φασίστε ἀκολοιθοῦν δημοκρατικὴν διαδικασίαν καὶ προσέρχονται πειθῆνιοι εἰς τὰς κάλπας, κίνδυνος δικτατορίας δὲν ὑφίσταται, διότι οἰδεῖς λαὸς πανθάνει ὁμαδικὴν παρίκρουσιν ὅστε νὰ ἀναζητήσῃ διὰ τῶν καλπῶν τὸν τήρανόν του. Ὁ Τύρανός καὶ δικτάτωρ, ἀναριχᾶται εἰς τὴν ἐξουσίαν διὰ τῶν καλπῶν, μόνον ἐὰν φορέσῃ δημοκρατικὸν μανθῖάν. Ὅσον οἱ φασίσται κατέρχονται ὑπερηφάνως εἰς τὰς κάλπας καὶ μὲ τὸ μέτοπον ὑψηλὰ διαλαλοῦν τὰς ἀρχὰς τῶν ἐκλιπαροῦντες τὰς ψήφους τῶν ὑποψηφίων ἀφελῶν πελάτων, ἀφξομιόσεις ψήφων θὰ γίνοντε ἀλλὰ κίνδυνος δὲν θὰ ὑπάρξῃ. Κίνδυνος τρομερὸς θὰ ὑπάρξῃ μόνον ἐὰν αἰλιάξουν ἐπονιμίαν καὶ καληφθοῦν ὀπισθεν δημοκρατικῶν σχηματίων ὅστε ἡ ἀναγνώρησις τῶν θὰ καθίσταται δῆσκολος. Διότι τότε «Κλίφτα Χαριλάμπε», ὅπως λέγουν εἰς ἁμᾶς χώρας τῆς Ἑβρώτης.

Μποβ.



Πόσο ισχυρή

είναι

η

Δημοκρατία

στην

Ιταλία;

Ο Μόνιμος συνεργάτης μας, ο **Ε. ΒΑΛΕΡΙΟ Ο-
ΡΣΕΤΤΟ**, είναι γνωστός στην Ιταλία από τις ζων-
τανές εκπομπές του στην τηλεόραση καθώς και από
το έργο του και τα βιβλία του στον χώρο της
πολιτικής θεωρίας. Ρεκόρ της δημοτικότητας, αλλά
και της ποιότητας, ξεκινάει κάθε χρόνο από τη Ρώμη
και φέρνει με το όνομα δημοσιογραφικού ταξί-
δίου τα γεγονότα του πολιτικού συστήματος της Ι-
ταλίας. Η δουλειά μας, η δουλειά του συνεργάτη του
ΟΡΣΕΤΤΟ αφορά την πολιτική κατάσταση στην
Ιταλία, όπου αυτή τη στιγμή υπάρχουν εκλογές
για τον Εθνικό Συναγερμό, αλλά και αντιποικρο-
πική του Εθνικού Συναγερμού. Αναμένεται σε
λίγες μέρες η εκλογή του.

Του συνεργάτη μας **VALERIO ORSETTO**

ΡΩΜΗ, 1 Ιουνίου.

Βρίσκονται στην έξρα του Ισχυρού
δικάτου των μεταλλουργών μη-
νικών της CISL (Καθολικοί).
Ναι, όλα ξεσηκωμένα: σε μερικά
δομάδες τα γραφεία μεταφέρονται
μέχρι νέα κοινή ιδέα. Είναι το προ-
βλημα για τη συγχώνευση που
είναι ήδη αποφασιστή, ανάμεσα
ως «λευκούς» μεταλλουργούς (χρ-
ιανοδημοκρατικής αποκατάστασης).
Τους «ρόζ» συντρόφους τους (σο-
σιαλιστικούς) της UIL και με
ως «έρυθρους» (της κομμουνιστι-
κής παρατάξεως) της CGIL.

Ο Πιέρρο Καρνίτσι, ο μαρξ-
γραμματέας των μεταλλουργών της
CISL (36 ετών) είναι κόκκινος πρ-
οβλεπτικός, ειδικά για τους
κόκκινους συντρόφους του «πλήρους» ή-
γωνα.

Τον ζητώ να κρίνει τις πρότα-
σεις εκλογές.

Ο Καρνίτσι λέει:

Γενικά τις κρίνω άρνητικά. Το-
νίστηκε άδεια περισσότερο ή δια-
φοροποιήση, ανάμεσα στην πολιτική
και στην κοινωνική διαλεκτική.

Είναι, εν τούτοις, αλήθεια ότι εδω-
διό, πέτυχε ήττα που έγινε σε άλλες

χώρες, υπερά από μία περίοδο εν-
τόνων κοινωνικών αγώνων. Στην
Ιταλία δεν έχουμε, ούτε υπάρχει
δυνατότητα να έχουμε στην εξουσία
ένα Νέον ή ένα Χρυσό ή ένα Πραγμα-
τικό. Η άριστη διατήρηση της θέ-
σης της. Κι όμως, η άνοδος των νε-
οφασιστών στην Νότια Ιταλία επι-
βάλλουν και σε μας τους συνδικαλι-
στές την ανάγκη, μαζί αυτοκριτι-
κής: οι φασίστες απέσπασαν ένα μέ-
ρος των όψων των ανέργων εργα-
τών και των υποαπασχολούμενων
του Νότου. Πράγμα που σημαίνει:
δεν έχω μόνο ή, άριστη αλλά και τα



συνεχάτα διέπραξαν σφάλματα.

Παρ' όλα αυτά ο Καρνίτι δεν πιστεύει ότι υπάρχει άμεσος κίνδυνος επιβολής του φασισμού.

ΕΝΑ ΦΡΑΓΜΑ ΑΔΙΑΠΕΡΑΣΤΟ

«Υπάρχει μία νέα δομή θέσεως, στη βιομηχανία, με τα συμβούλια των εργοστασίων και τους εργατικούς αντιπροσώπους, ικανή ν' αντισταχθή σ' οποιαδήποτε ανατρεπτική απόπειρα. Έχουμε 80.000 εργατικούς αντιπροσώπους που σχηματίζουν ένα πυκνό και συμπαγές δίκτυο με καθήκοντα όχι μόνο συνδικαλιστικά αλλά και πολιτικά. Είναι ένα φράγμα αδιαπέραστο για οποιαδήποτε ανοιχτή αντιδραστική απόπειρα».

Υφίσταται όμως και ο κίνδυνος μιας αντίδρασης πύθισης, που θα προέρχεται από μία κυβέρνηση παραδοσιακή και τυπικά δημοκρατική;

«Ο Καρνίτι αναγνωρίζει ότι, στην περίπτωση αυτή, η απάντηση είναι δυσκολότερη. Όμως και πάλι, τα συνδικάτα δεν είναι απροετοίμαστα:

«Δεν πιστεύω σε ανοιχτή, δεδηλωμένη, επίθεση εναντίον των συνδικάτων. Μά, φυσικά, δεν αποκλείεται να υπάρξει μία κυβέρνηση που χωρίς να μäs κηρύξει ανοιχτά τον πόλεμο θα επιδιώξει να γονατίσει τους εργάτες με μία δυσμενή γι' αυτούς οικονομική πολιτική δημιουργώντας ανέργους. Είναι μία υπόθεση κάθε άλλο παρά άφηρημένη. Αλλά σε μία τέτοια περίπτωση θα δεχτούμε άμεσα την αναμέτρησή».

Και ο Καρνίτι συμπεραίνει:

«Είμαστε σχετικά αδιάφοροι για τη σύνθεση της νέας κυβέρνησης, παρόλο που ξέρουμε ότι πίσω από κάθε σύνθεση κρύβεται ένας συγκεκριμένος πολιτικός προσανατολισμός. Πιο πολλή σημασία πρέπει να δίνουμε στα προγράμματα και στις επιδιώξεις της, ακόμα και σ' όσες υπάρχουν χωρίς να εκδηλώνονται. Στο πρόγραμμα και στις επιδιώξεις της κυβέρνησης θα μετρήσουμε την ικανότητά μας να μη υποδουλάζομαστε, την ικανότητά μας να».

ΣΑΜΠΑΝΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΑΜΕΝΕΣ ΕΛΠΙΔΕΣ

Τη βραδυά μετά τις εκλογές, στο «Παλάτσο ντελ Ντράγκο» της Ρώμης, έδρα του Ιταλικού Κοινωνικού Κινήματος, ανοίχτηκαν σαμπάνιες. Στην πραγματικότητα, ο ενθουσιασμός των φασιστών ήγετων ήταν μάλλον προσποιητός παρά γνήσιος. Το κόμμα τους, θέδρια, κέρδισε στη Νότο και στη Σικελία, αλλά η ανοδος αυτή σταμάτησε μπροστά στη «γοτθική γραμμή», σύνορο της Ιταλίας της αντιστάσεως.

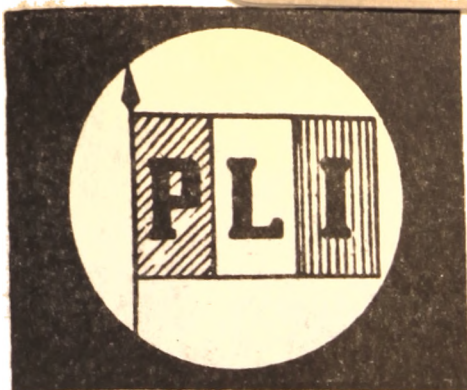
Όμως παρόλο που οι φασίστες δεν ούγγηκαν, όπως ήλπιζαν, οι μεγάλοι κερδισμένοι των εκλογών, παρατηρήθηκε αναμφίβολα μία μετατόπιση από τ' αριστερά προς τα δεξιά στο εσωτερικό όλων των κομμάτων. Αυτό είναι εμφανέστερο στους Χριστιανοδημοκράτες, που αντιθετα μ' όλες σχεδόν τις προβλέψεις στις παραμονές των εκλογών, διατήρησαν τις θέσεις τους και παρέμειναν το κόμμα-μοχλός της Ιταλικής Βουλής, όπως οι ριζοσπάστες της Γαλλίας στην Τρίτη Δημοκρατία. Όπως και οι ριζοσπάστες του '20, κι οι Χριστιανοδημοκράτες είναι ένα κόμμα άμφιρροπο. Σήμερα επιχειρούν να μεταθέσουν το βλέμμα τους από τ' αριστερά (σοσιαλιστές) προς τα δεξιά (φιλελεύθεροι). Αλλά η διαδικασία παρουσιάζει δυσχέρειες. Το «κέντρο» (Χριστιανοδημοκράτες, σοσιαλδημοκράτες, ρεπουμπλικάνοι, φιλελεύθεροι) έχει μία περιορισμένη πλειοψηφία στη νέα βουλή. Είναι λοιπόν ευκολότερο να επιχειρηθεί η επαναφορά προς τα δεξιά χωρίς μεταβολή πολιτικής συνθέσεως. Επικαλούνται ένα ισχυρό άνδρα του κόμματος, ικανό να φέρει τους σοσιαλιστές στην κατάσταση να δεχτούν θέλοντας. Αναφέρεται το όνομα του γερουσιαστού Αμιντόρε Φανφάνι που έδειξε μεγάλη προεκλογική δραστηριότητα και ζητάει ν' αποζημιωθεί για την άποτυχία του στις προεδρικές εκλογές του τέλους του 1971, όταν οι προσδοκίες του διαψεύστηκαν με την ένωση των κομμάτων της αριστεράς εναντίον του. Τη στιγμή αυτή, θα ήταν

χειρότερη πολιτική: μία κεντροαριστερά που καλείται να άσκήσι πολιτική του κέντρου. Μία πολιτική, ούσιαστικά, αντιδραστική.

Οι κομμουνιστές συνεχίζουν την τάση να εμφανίζονται ενσχυμένοι μετά από κάθε εκλογή, από τη 1946. Αλλά, τη φορά αυτή, η νίκη τους είναι πικρή, γιατί την κέρδισαν εις βάρος του πιο πιστού τους συμμάχου, του P.S.I.U.P. (σοσιαλιστικού κόμματος προλεταριακής ενότητας) που έγινε από τις εκλογές μειωμένο στις διατάξεις ενός κοινοβουλίου.

Το φθινόπωρο
θα ανανεωθούν
οι συμβάσεις
4.000.000 εργατών
της βαρειάς
βιομηχανίας.
Ποιά μοίρα
θα έχη
η Δημοκρατία
στην Ιταλία
μετά
το εργατικό
φθινόπωρο;





ΤΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΜΙΑ ΑΚΟΜΑ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ

Γενικά, είναι αλήθεια ότι οι εκλογές του 1972 υποδηλώνουν μια αντιτροπή της τάσεως που είχε παρατηρηθεί το 1968. Τότε υπήρχε μια τάση προς τα αριστερά, τώρα παρατηρείται μια άμπωτις, μια υποχώρηση προς τα δεξιά σε όλα λίγο πολύ τα κόμματα. Η υποχώρηση όμως αυτή είναι μικρότερη απ' ό,τι περίμεναν οι διάφοροι μάντεις και των επίσημων προβλεπών των εκλογών.

Ακόμα τίποτα δεν είναι σίγουρο

Οι σοσιαλιστές διατήρησαν τις θέσεις τους στις εκλογές και δεν φαίνονται διατεθειμένοι να επιστρέψουν στην κυβέρνηση «υπό οποιεσδήποτε όρους». Η αριστερά των Χριστιανοδημοκρατών που έσπλησε κατά την προεκλογική εκστρατεία και έχει αυξήσει τον αριθμό των βουλευτών της, αναμένει τις προσεχείς πολιτικές εξελίξεις και το συνέδριο του κόμματος για να ξαναβρεί, όπως ελπίζεται, τη φωνή της. Μά και η ίδια η συντηρητική πλειοψηφία των Χριστιανοδημοκρατών ξέρει ότι είναι δύσκολο να εφαρμόσει στον πο-

λιτικό τομέα την αντιδραστική στρατηγική της αφήνοντας τις τάσεις κοινωνικής αντίστασης. Το φθινόπωρο, τέσσερα εκατομμύρια έργα των της-μεγάλης βιομηχανίας αναμένουν τις συμβάσεις τους. Όπως και το 1960, θα υπάρξει η ευκαιρία μιας άμεσης αναμέτρησης με την εξουσία. Οι Χριστιανοδημοκράτες γνωρίζουν καλά, όποιες και αν είναι οι μυστικές προθέσεις τους, ότι μετά την εκλογική άνοδο, τους περιμένει και πάλι το φθινόπωρο των εργατικών διεκδικήσεων.

VALERIO OCHETTO



BLETTAM

ΓΙΑΤΙ ΣΚΟΤΟΝΟΝΤΑΙ





Ο πρόεδρος σύμβουλος Κίνσιγκερ πραγματοποίησε τους τελευταίους μήνες μερικές μυστικές επισκέψεις στο Πεκίνο, τη Μόσχα, το Παρίσι... Στις δύο πρώτες προτεύουσες, για να προετοιμάσει τις συνομιλίες κορυφής του Προέδρου του Νίξον. Στην τρίτη, για να εξακριβώσει τις προθέσεις των Βορειοβιετναμέζων και των Βιετκόγκ για την κατάπαυση των έχθροπραξιών στο Βιετνάμ και την επανάληψη των διαπραγματεύσεων για μια αξιοπρεπή λύση του προβλήματος.

Αν ο κ. Κίνσιγκερ είχε χρησιμοποιήσει και μια επίσκεψη στο Άνόι, ίσως να ήταν διαφορετικές σήμερα, οι εξελίξεις στην Ίνδοκίνα.

Είναι η γνώμη του γράφοντος, ο οποίος επισκέφθηκε σαν πολεμικός ανταποκριτής τα διάφορα μέρη του Βιετνάμ, το 1966 και το 1968, ότι δεν έχουν τον πρώτο λόγο στη τύχη της μαρτυρικής αυτής χώρας, οι Κινέζοι ή οι Ρώσοι, αλλά αυτός ο ίδιος ο λαός της. Οι Βόρειοι, οι Νότιοι, οι Βιετκόγκ. Αυτός ο λαός που επί πολλές δεκάδες ετών πολέμησε τους Κινέζους, τους Ιάπωνες, τους Γάλλους και τώρα τους Αμερικανούς. Οι Ρώσοι ή οι Κινέζοι μπορεί να εφοδιάζουν τους Βορείους με πολεμικό υλικό, δεν χαράσσουν όμως τη πολιτική τους. Ούτε καθορίζουν την τακτική του πολέμου.

Αν ο Κίνσιγκερ πήγαινε στο Άνόι θα έβλεπε εκεί και θα άκουγε πράγματα που θα ενδιέφεραν, ασφαλώς, τους υπεφάρους του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας των Η.Π.Α. Και, ίσως, να ξε αποφύγει ο Νίξον να διατάξει την άεροπορία του να ρίξει στο Βόρειο Βιετνάμ ένα περιδέραιο ναρκών... Θά

«Υπήρχαν προοπτικές για μιὰ διεν-
θέτηση τοῦ πολέμου στὸ Βιετνάμ, γρά-
φει ὁ κ. Χάρριμαν, εἴταν ὁ πρέσβης
Νίξον ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του. Τέ-
τε οἱ Η.Π.Α. δρῖσκονταν σὲ μιὰ ἐν-
νοικὴ κατάσταση, προκαμένου νὰ ἐπι-
τύχουν μιὰ λύση μὲ διάσωση τοῦ Νο-
τίου Βιετνάμ καὶ τοῦ καθεστώτος του.
Ἀλλὰ ὁ Θεὸς σαμποτάρῃσε αὐτὰς τίς
συνομιλίες ἀπὸ τὴν ἀρχή, καὶ τοῦτο
γιατὶ σ υ σ χ έ τ ι σ ε τ ῆ ν ε ἰ-
ρ ῶ ν ι κ ῆ δ ι ε υ θ έ τ η σ η τ οῦ
θ έ μ α τ ο ς μ έ τ ῆ ν π ρ ο σ ω-
π ι κ ῆ τ ο υ θ έ σ η σ τ ῆ ν ἐ-
ξ ο μ ο ί α ι». Αὐτὰ γράφει ὁ κ. Χάρ-



μαν. Και δεν πιστεύω ότι θα θρεφθή
αποικιοκρατικός άναιδής προπαγανδιστής για
να χαρακτηρίσει τον πεπειραμένο Ά-
μερικανό διπλωμάτη φιλοκομμουνιστή
και προδότη.

Ο Θιέου δεν ήθελε να στείλη άν-
κροσώπους του Νοτίου Βιετνάμ να
συνομιλήσουν με τους Βιετκόνγκ, γιατί
αυτό θα έλλητε το γόητρό του!

Ο Χάρριμαν γράφει ότι η κυβέρ-
νηση Νίξον εξακολουθούσε παρ' όλα
αυτά να δίνει στον Θιέου εξουσία θέ-
λο στη θέση των Η.Π.Α. για τις δια-
πραγματεύσεις. Και έπρεπε να πεθαί-
νουν Άμερικανοί στρατιώτες, άτιλώς
και μόνο για να διατηρηθούν στην έ-
ξουσία ο Θιέου και οι συνεργάτες του.
Κατόπιν, συνεχίζει ο κ. Χάρριμαν, με
αυτή την έκλογη που θύμιζε φάρσα, ο πρό-
εδρος Θιέου εξασφάλισε τη νίκη. Το
αποτέλεσμα ήταν ότι η επανекλογή έ-
πρεπε να μην δημοφιλείς και καταπιεστικού
προέδρου, που δεν θα μπορούσε να έ-
πιδιώκη άν πραγματοποιούνταν η εί-
ρηνηκή διευθέτηση, οδήγησε σε μια ά-
παικτη της εύκαιρίας για την άποκα-
τάσταση της ειρήνης.

Ο κ. Κίνσιγκερ σε συνέντευξη που
έδωσε τον περασμένο μήνα στην Ουά-
σιγκτον, είπε ότι, το Άνσϊ ήταν εκεί-
νο που τορπίλλισε την επανάληψη των
ειρηνευτικών συνομιλιών στο Παρίσι
και ανέφερε όρισμένα στοιχεία από τις
ανταλλαγές μηνυμάτων, για να πείση
το άκροατήριό του ότι οι Βόρειοι δεν
ήθελαν ειρηνική λύση και γι' αυτό ο
Νίξον διέταξε τον αποκλεισμό με νάρ-
κες του Β. Βιετνάμ.

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΝΟΪ

Ο κ. Χάρριμαν, όμως, είχε πει δια-
φορετικά πράγματα μόλις λίγες μέρες
πρίν:

«Μια εύκαιρία ειρηνικής διευθετή-
σεως παρουσιάστηκε τον περασμένο
Ιούλιο», λέει ο Άμερικανός διπλωμά-
της, «όταν η πολιτική και στρατιωτι-
κή κατάσταση ήταν εύνοϊκή για τις
Η.Π.Α. Το Άνσϊ υπέβαλε ένα σχέδιο
από έπτά σημεία, που προέβλεπαν την
άποχώρηση των άμερικανικών στρα-
τευμάτων, την άπελευθέρωση των Ά-
μερικανών αιχμαλώτων πολέμου κι έ-
να διεθνή έλεγχο, ώστε να είναι δυ-
νατό να εξασφαλισθ η τήρηση των
άμερικανικών αξιώσεων. Άλλά η άμε-
ρικανική κυβέρνηση διατύπωσε μη ρεα-
λιστικά αίτήματα, στα όποια συγκεν-
τρώσε τις προσπάθειές της, επέμεινε
στην επανεκλογή του Θιέου κι έτσι κα-
τέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι Ένω-
μένες Πολιτείες δεν θέλουν να φθά-
σουν σε μια ειρηνική διευθέτηση.

Ο Κίνσιγκερ λοιπόν από τη μια
πλευρά προσπάθησε κάπως άργά να ρί-
ξει την ευθύνη για την άποτυχία των
διαπραγματεύσεων στο Άνσϊ. Τα στοι-
χεία όμως που έδωσε στη δημοσιότη-
τα ο κ. Χάρριμαν δείχνουν ποιός δεν
ήθελε την ειρηνική λύση του προβλή-
ματος στο Βιετνάμ.

Η άμερικανική κυβέρνηση δεν θέ-
λει ένα ανεξάρτητο Νότιο Βιετνάμ,
μια λύση που θα δεχόντουσαν οι Βό-
ρειοι. Και δεν το θέλει φαίνεται για-
τί υπάρχει τότε κίνδυνος, έτσι νομί-
ζουν οι έγκεφαλοι της Ουάσιγκτον,
να πληγούν όχι μόνο οι διωμήχανοι έ-
κείνοι που πλουτίζουν φτιάχνοντας φο-
νικά όπλα, αλλά και γενικώτερα τα οί-
κονομικά συμφέροντα της μεγάλης αμ-
της χώρας στην Ίνδοκίνα. Άν μέχρι
σήμερα έχουν χαθεί στο Βιετνάμ 50.
000 περίπου νέοι στρατιώτες, άν ένα
έκαστομύριο νεαροί Άμερικανοί έμα-
θαν στο Βιετνάμ να κάνουν χρήση ναρ-

κωτικών, άν πάνω από ένα έκαστομύ-
ριο ζωές — στρατιωτικών και άμώ-
νων — έχουν χαθεί στην Ίνδοκίνα,
αυτό δεν παίζει ίσως σπουδαίο ρόλο.
Έκείνο που προέχει για τους έγκεφα-
λούς του Πενταγώνου της CIA και
των συμβούλων του Νίξον είναι,
έκτος από τα συμφέροντα που άνέφε-
ρα πιο πάνω, και το γόητρο των Έ-
νωμένων Πολιτειών. Δεν πρέπει να
άποχωρήσουν ολοκληρωτικά από το
Βιετνάμ δεχόμενοι όρους του έχθρου.
Γιατί τότε, οι Η.Π.Α. δεν θα έχουν πρό-
σωπο ν' αντικρύσουν τον υπόλοιπο κό-
σμο και μάλιστα τους πιστούς συμ-
μάχους τους.

Μά μήπως τώρα έχουν πιο ήρωϊκό
πρόσωπο; Δεν είναι στην ουσία οι
Άμερικανοί που δεν κατάφεραν να ση-
μειώσουν μια άποφασιστική νίκη στο
Βιετνάμ. Μήπως η διετναμοποίηση του
κ. Νίξον δεν γελοιοποιήθηκε από την
άτακτη φυγή των Νοτίων, που άλλοι
προτιμούν το πλιάτσικο ή τη διωμή-
χανία έλευθερίων ήθών και τη μαύρη
άγορά κι άλλοι τους άυτομολούν προς
τον έχθρό.

Οι μυστικές έπηρεσές των Η.Π.Α.
φαίνεται να άπέτυχαν ολίγως στην Ίν-
δοκίνα. Υποτίμησαν τις δυνάμεις του
έχθρου. Και το κυριώτερο, την ψυχή
του. Οι έγκεφαλοι της Ουάσιγκτον νό-
μισαν ότι σκαπάζοντας τους αϊθέρες
του Βιετνάμ με έλικόπτερα και έκα-
τοντάδες βομβαρδιστικά, ότι θα δια-
λύσουν τον έχθρό. Έπρεπε να έχουν
διαβάσει λίγο την ιστορία της αρχαί-
ας Έλλάδος. Έπει θάβλεπαν κάπου ο-
τι ένας Έλλην στρατηγός άπάντησε,
όταν του είπαν ότι οι έχθρικές δυνά-
μεις ήταν τόσο μεγάλες ώστε θα έκα-
λυπταν τον ούρανό με τα δέλη: «Θά
πολεμήσουμε κάτω από σκιά».



ΤΩΡΑ ΠΟΥ Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ό σημερινός
φοιτητής
θα παίξει
αύριο
τόν ρόλο
της βίδας
μέσα σ' έναν
άπρόσωπο
και
ιεραραχμένο
μηχανισμό;

Στις 16 Νοεμβρίου του περασμένου χρόνου, το Κυβερνητικό Πολιτικό Συμβούλιο σε συνεδρίασή του υπό την προεδρία του κ. Γ. Παπαδοπούλου, ασχολήθηκε με θέματα που αφορούν γενικά τη νεολαία. Άμέσως μετά ο κ. Βύρων Σταματόπουλος, σε συνάντησή του με τούς δημοσιογράφους έδήλωσε, ανάμεσα στ' άλλα, και τα εξής:

«... ο πρωθυπουργός κ. Γ. Παπαδόπουλος εξέφρασε την απόλυτη ικανοποίησή του δια το κοινής παραδοχής ύψηλόν ήθος, τας μορφωτικές επιδόσεις και τόν όρθόν πολιτικόν και ιδεολογικόν προσανατολισμόν της νέας γενεάς. Συντόμως εί σπουδασταί και φοιτηταί θέ έχουν την εύκαιρίαν να αναδείξουν δι' αρχαιρεσιών τας διοικήσεις των συλλόγων των... ώστε να υπάρξη ή γνησία εκπροσώπησης της σπουδαζούσης νεολαίας...»

Συνεπώς, κατά τρόπο επίσημο και πανηγυρικό, διαπιστώνεται και όμολογείται ότι: α) ή σημερινή εκπροσώπηση των φοιτητών δέν είναι γνήσια, β) ότι ή νέα γενιά — άρα και οι φοιτητές — έχουν όρθό πολιτικό και ιδεολογικό προσανατολισμό και, κατόπιν τούτου, γ) είναι ώριμοι ν' αναδείξουν δι' αρχαιρεσιών την γνήσια εκπροσώπησή των.

Δέν πρόκειται έδώ να εξετάσουμε τα κριτήρια με τα όποια καθορίζεται ή πολιτική ή άλλη ώριμότητα κάθε άτομου ή ομάδας, απλώς σημειώνουμε τό περίεργο γεγονός όι μέν φοιτητές να θεωρούνται ώριμοι για την ανάδειξη αίρετών συμβουλίων οι δέ δικηγόροι όχι.

Τό πράσινο φώς

Οι παραπάνω σαφείς δηλώσεις είχαν σαν αποτέλεσμα την άμεση ανταπόκριση των φοιτητών που με διάφορες ενέργειες και προσφυγές στη Δικαιοσύνη θέλησαν να κινησουν τη διαδικασία για την υλοποίηση αυτής της υπόσχεσης. Οι επίσημες κυβερνητικές δηλώσεις άναψαν τό πράσινο φώς για τη μεγάλη πλειοψηφία των φοιτητών που ποθοῦσαν μέαν ενεργητική συμμετοχή στην έσωτερική ζωή των Σχολών, στις δραστηριότητες των συλλόγων και στα προβλήματα που άμεσα τούς άφορούν.

Τό πιο σημαντικό άπ' όλα είναι τό γεγονός ότι ή διάθεση αυτή έκδηλώθηκε σε πάρα πολλές Σχολές, ό' όλα τα άνώτατα εκπαιδευτικά ίδρύματα της χώρας. Η διαδικασία όμως για τα αίρετά συμβούλια κινήθηκε πολύ άργά και τό ακαδημαϊκό έτος λήγει χωρίς ούσιαστικά θέματα προς την κατεύθυνση αυτή. Τα διορισμένα φοιτητικά συμβούλια δέν έδειξαν και μεγάλη ευαισθησία άπέναντι στο καθολικό αίτημα των μελών τους. Κοντά στα έρωτήματα για τό ρόλο και τις δυνατότητες των διορισμένων συμβουλίων, ήρθε να

προστεθεί ένα τηλεγράφημα—διαμαρτυρία του διορισμένου διοικητικού συμβουλίου της ΕΦΕΕ στις 14 Ιανουαρίου, που απευθυνόταν στον πρόεδρο και στούς αντιπροέδρους της κυβέρνησης. Σ' αυτό έκφράζεται ή απογοήτευσή του άπ' την

«...άδυναμία έκπληρώσεως του προορισμού και των καθηκόντων της ως εκπροσώπου του φοιτητικού κόχου της χώρας»

και διακηρύσσει:

«1) Είναι άδίκον και άπαράδεικτον εί φοιτηταί να αντιμετωπίζονται με άδιαφορία ή να περιπαλαγ-

ΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΑΡΧΙΣΕ



γίζονται από τους πανεπιστημιακούς διδασκάλους εις αγώνες με κοινόν σκοπόν και κοινόν συμφέρον...

2) Το Υπουργείον Παιδείας δεν εξαίωσεν τὰς προσδοκίας τῶν φοιτητῶν εἰς τὸ θέμα τῶν προγραμματικῶν σπουδῶν. Οἱ φοιτηταὶ ἐνεπιστεύθησαν ἀπολύτως τῶν Ὑπουργῶν Παιδείας παρατηθέντες κακτημένων δικαιωμάτων χάριν «φαρμογῆς τῶν νέων προγραμμάτων σπουδῶν».

Καὶ πάλι δὲν ἀντῆκει σὺς προθέσεις μας νὰ σχολιάσουμε διεξοδικὰ τὰ αἰσθήματα τῆς ΕΦΕΕ οὗτα μποροῦμε νὰ προσέλθουμε ἀρωγοὶ στὴ δυσχερὴ θέση πού ἔχει περιέλθει. Ἀρκούμεστε νὰ συμπεράνουμε πῶς ἂν τὸ διορισμένο διοικητικὸ συμβούλιον τῆς ΕΦΕΕ ἔχει περιέλθει σὲ τέτοια δυσχερὴ θέση, τότε τὰ συμβούλια τῶν Σχολῶν δὲν θὰ βρίσκονται σὲ καλύτερη.

Ἐμπόδια καὶ ἀνανέωση τῆς ὑπόθεσης

Πρόσφατα ὁ κ. Σταματόπουλος μιλῶντας στὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἀπαντώντας σὲ σχετικὴ ἐρώτησιν διευκρίνισε

«...ὅτι οἱ ἀρχαιρεσίαι στοὺς φοιτητικούς συλλόγους, πού εἶχαν ἀπορροσθῇ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1971 ἀπὸ τὸν κ. πρωθυπουργόν, δὲν διεστῆχθησαν ἔως τώρα λόγω τῆς ὑπονομευτικῆς δραστηριότητος γνωστῆς μικρᾶς ἐμάδος πού ἠθέλησε νὰ ἐκμεταλλεῖται τὴν διαδικασίαν τῶν ἀρχαιρεσιῶν γιὰ νὰ δημιουργήσῃ ζητήματα καὶ ἔτσι νὰ τὰς τορπιλλίσῃ».

Ἀκολούθως, ὁ κ. Ὑπουργὸς διεβεβαίωσεν ὅτι αἱ ἀρχαιρεσίαι θὰ διεξαχθοῦν. Διότι ἀποτελοῦν συνταγματικὸ δικαίωμα τῶν φοιτητῶν, τοὺς ὑποίους ἡ κυβέρνησις περιβάλλει μὲ τὴν πλήρη ἐμπιστοσύνην της. Προσέθεσεν ὅτι ἡ κυβέρνησις, πανίτηχυρη, δὲν πρόκειται νὰ ἐπιτρέψῃ σὲ ἐλιγαριθμούς ὑπονομευτὰς νὰ διασλεύσουν τὸ ἔργον της.

Δὲν κατορθώσαμε νὰ καταλάβουμε πῶς εἶναι δυνατόν ἄφ' ἑνὸς μὲν νὰ περιβάλλονται οἱ φοιτηταὶ μὲ ἐμπιστοσύνη, ἄφ' ἑτέρου νὰ ἐπιρρίπτεται ἡ καθυστέρησις διενέργειας φοιτητικῶν ἀρχαιρεσιῶν στὴ δραστηριότητά «γνωστῆς μικρᾶς ἐμάδος». Τὰ πράγματα εἶναι πολὺ ἀπλᾶ. Ἄν θέλει κανεὶς νὰ διαπιστώσῃ ἂν καὶ ἀπὸ μέρος τῶν φοιτητῶν ὑπάρχει ἡ ἀνάλογη ἐμπιστοσύνη, δὲν ἔχει παρὰ νὰ προχωρήσῃ σὲ νόμιμες ἀρχαιρεσίες γιὰ αἰρετὰ φοιτητικὰ συμβούλια. Δὲν θὰ ἀναπτύξουμε ἐπιχειρήματα γιὰ τὸ πῶς ἀνγκαῖο εἶναι νὰ ὑπάρχουν αἰρετὰ φοιτητικὰ συμβούλια. Εἶναι γνωστὸ. Τὴν ἀνάγκη αὕτη τὴν οἰσθάνεται ἀπόλυτα σήμερον ὁ φοιτητικὸς κόσμος. Ἦσαν τυχαῖο ἔργα τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τοὺς φοιτητὰς πρῶτα διεκδικήθηκε ζωντανὰ τὸ δικαίωμα τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς στὰ προβλήματα τῆς χώρας καὶ τῆς ἐποχῆς μας; Κι ἄκόμα περισσότερο, πῶς ἀντιλαμβάνονται αὕτη τὴ συμμετοχή, μὲ ποῖον τρόπο θέλουν νὰ λάβουν μέρος σὲς πολιτικὰς διαδικασίας, ἔτσι καὶ κάτω ἀπὸ τὴ «σκιὰ» τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου;

Ποῖα εἶναι οἱ πιεστικὰ κίνητρα πού ὥθουν τὰς φοιτητὰς τῆς σημερινῆς γεντῆς σὲ μὴ δραστηριότητα; Τί δημιουργήσῃ αὕτη τὴν κατάσταση; Δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ κατανοήσουμε τὸ σημερινὸ φοιτητικὸ πρόβλημα τῆς χώρας ἂν δὲν ἀποπειραθοῦμε νὰ δώσουμε μὴ ἀπάντησιν στὰ παραπάνω ἐρωτήματα. Εἶναι ἀνγκαῖα αὕτη ἡ προσπάθεια γιὰ προσέγγισιν στὴν προβληματικὴ τῆς σημερινῆς φοιτητικῆς γεντῆς, τὸ φάξιμο τῶν αἰτίων καὶ τῶν δυναμειῶν πού κινῶν αὐτὰς τῆς δραστηριότητες, γιὰτι πέρα ἀπ' τὴν ἀντίθεση τοῦ κόσμου τῆς «τάξης» καὶ τῆς «ἡσυχίας» στὰ παράξενα αὐτὰ ὄντα μὲ τὰ μακρὰ μαλλιά, πολὺ λίγοι ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους ἐκάστοτε ἐπίδοξους ἐκφραστὰς καὶ σωτῆρας αὐτοῦ τοῦ κόσμου, προσπάθησαν νὰ κατανοήσουν τὸ πρόβλημα.

Β. ΜΙΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΓΕΝΗΑ

Οἱ ἀδιάφθοροι

Ἄν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ κόσμος δὲν ἀλλάξε ἐπειδὴ ἀλλάξαν οἱ ἰδεολογίες;



των φιλοσόφων, αλλά επειδή δρέθηκαν άνθρωποι να δοκιμάσουν στην πράξη αυτές τις ιδέες, άλλο τόσο είναι αλήθεια πως κατά κανόνα η δραστηριότητα των ανθρώπων είναι αποτέλεσμα της συγκεκριμένης εμπειρίας τους. Η φοιτητική γενιά της τελευταίας πενταετίας είναι αδιάφορη. Δεν φέρνει μαζί της ούτε τη «συμμετοχή» ούτε την ιδεολογία της περασμένης γενιάς. Διαπλάστηκε κι ανδρώθηκε μέσα σ' ένα καινούργιο πολιτικό, νομικό και θεσμικό πλαίσιο. Αλλά αυτό ακριβώς το πλαίσιο προσδιόρισε και την ποιότητα της αντίθεσής της. Η συγκεκριμένη στέρηση βασικών δικαιωμάτων, που στις άλλες χώρες αποτελούν μακρόχρονες φοιτητικές κατακτήσεις, συσώρευσε με την πάροδο του χρόνου την αντίθεση και προσδιόρισε τις αιτίες της. Έτσι, μέσα από μια συγκεκριμένη εμπειρία της φοιτητικής ζωής κι όχι αφηρημένα, διαμορφώθηκαν τα κύρια χαρακτηριστικά της σημερινής φοιτητικής αμφισβήτησης.

Εξ άλλου, ενώ μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι ως προς τα εσωτερικά πράγματα οι πηγές πληροφόρησης δεν είναι τόσο προσεγγιστικές στο φοιτητικό χώρο, αντίθετα οι εξωτερικές είναι άφθονες. Οι περισσότεροι φοιτητές γνωρίζουν τουλάχιστο μια ξένη γλώσσα. Δεν είναι δυνατό παρά να πληροφορούνται τα όσα συμβαίνουν στους ανάλογους φοιτητικούς χώρους του εξωτερικού. Το γεγονός αυτό, αποτέλεσμα της ανάπτυξης των συγχρόνων μέσων μαζικής πληροφόρησης, δεν μπορεί παρά να επέδρασε στη διαμόρφωση της σκέψης τους.

Σ' αυτό το διάστημα τεράστια φοιτητικά προβλήματα συσσωρεύτηκαν. Προβλήματα που άφορδσαν τις σπουδές και τη μετέπειτα επαγγελματική προοπτική. Δεν υπήρχε άγωγος κατάλληλος να διοχετεύσει τη γνώμη των φοιτητών προς τους αρμόδιους για την επίλυσή τους παράγοντες, δεν είχαν ούτε την ευκαιρία ούτε τη δυνατότητα να τα συζητήσουν και να τα διαμορφώσουν. Η διαπραγματευτική ισχύς των διορισμένων φοιτητικών συμβουλίων ήταν ισχνή απλά και μόνο για το ότι δεν αντιπροσώπευαν τη βούληση της πλειοψηφίας. Φυσικό αποτέλεσμα της ακινητοποίησης του διαλόγου, της ελεύθερης συζήτησης των προβλημάτων, των ιδεών. Ηταν επίσης φυσικό επακόλουθο αυτής της νόθου κατάστασης η υπερφαλάγγιση των διορισμένων συμβουλίων στους

διεκδικητικούς αγώνες που ξέσπασαν. Οι φοιτητές οδηγούμενοι πάλι από τη συγκεκριμένη έμπειρία τους, κατανόησαν πολύ καλά τη διαπραγματευτική δύναμη της απεργίας ή άλλων μορφών για τη λύση των προβλημάτων τους.

Το θεσμικό πλαίσιο και η αποξένωση

Η περιχαράκωση της φοιτητικής δραστηριότητας μέσα σε σαφώς καθορισμένα πλαίσια, ή μη δυνατότητα δημιουργικής συμβολής και συμμετοχής σε αποφάσεις που αφορούν τα προβλήματά τους και το μέλλον τους, τους δημιούργησε ένα τρομερό αίσθημα αποξένωσης. Το ζοφερό αυτό αίσθημα ενισχύεται και τροφοδοτείται από την έλλειψη ευκαιριών εκ μέρους της κοινωνίας για δημιουργική απορρόφησή τους. Τα παιδιά της μεσαίας τάξης προετοιμάζονται σήμερα μέσα στο Πανεπιστήμιο για τον αύρινο άχαρο ρόλο της επάνδρωσης των διαφόρων ιδιωτικών και δημοσίων γραφειοκρατικών υπηρεσιών. Ίσως να μην υπάρχει ακόμα πλατειά ή συνείδηση αυτού του γεγονότος. Είναι όμως βέβαιος ο προπαρασκευαστικός χαρακτήρας γι' αυτό τον άχαρο ρόλο στην ύπηρεσία ενός μηχανισμού για μια άχρωμη, χωρίς ιδεολογία, χωρίς προοπτικές και μέλλον, απρόσωπη κι απανθρωπισμένη ζωή.

Δεν είναι περίεργο το ότι τα παιδιά της μεσαίας τάξης είναι άκριτοί ως οι πιο ζωντανοί και θιασι αρνητές της. Δεν μπορεί ν' αποτελεί ιδανικό του φοιτητή ο αύρινος ρόλος του σά βίδα μέσα σ' ένα τεράστιο, απρόσωπο και ιεραρχημένο μηχανισμό, όπου παγιδύεται ή πρωτοδουλία, συρρικνώνεται ή φαντασία και βραβεύεται ή ανευθυνότητα.

Όσο κι αν αυτά τα προβλήματα δεν έχουν γίνει ακόμα συνείδηση παρά μόνο σε μια μειοψηφία των φοιτητών, υπάρχουν σαν ένστικτώδης ανησυχία σε πλατειές μάζες και δεν θα βραδύνει ο καιρός που τα συμπτώματα αυτά θα γίνουν κατάσταση για τη νέα Ελληνική κοινωνία. Αυτή η ποιότητα της συνείδησης των προβλημάτων είναι σήμερα αρκετά έντονη και παρούσα σε μια φοιτητική μερίδα, όπως συμβαίνει παντού και πάντα.

Στις προηγμένες δυτικές κοινωνίες η τεράστια ανάπτυξη της τεχνολογίας και η ορθολογική της χρησιμοποίηση από μέρους της πολιτικής εξουσίας καθιστά το

μα δεκτικό και ελαστικό απέναντι στη φοιτητική αμφισβήτηση. Το σύστημα επιτρέπει στον έαυτό του την πολυτέλεια να κριτικάρεται, ίσως και να χρειάζεται αυτή την κριτική σαν «γροθιά στο στομάχι». Η απορροφητική όμως ικανότητα τέτοιων εκδηλώσεων είναι μεγάλη. Με διαφορετικές απ' τις δικές μας διαδικασίες, διαφορετικούς θεσμούς και άγωγους πληροφόρησης και πειθούς, νοιώθει σαν έλέφαντας που δεν μπορεί να ταράζεται από τους κναιμούς μερικών αλαφροίσκιωτων. Ίσως και να χαμογελά με συμπάθεια χωρίς να ταράζεται στο μακάριο ύπνο του.

Το υπάρχον διαφορετικό θεσμικό πλαίσιο δεν επιτρέπει εδώ ελαστικότητα αντιμετώπισης τέτοιων εκδηλώσεων. Γι' αυτό και κάθε παρόμοια φοιτητική εκδήλωση αποκτά εδώ από κοινωνική άποψη τεράστια σημασία που στην πραγματικότητα δεν έχει ακόμα. Αντίθετα τεράστια σημασία προσδίδεται σ' αυτές τις εκδηλώσεις από πολιτική άποψη, στο πλαίσιο της σημερινής πολιτικής πραγματικότητας της χώρας μας.

Γ. ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Οι «έξωγενείς» παράγοντες

Δεν είναι φυσικά πρωτόφαντο το ενδιαφέρον και το πάθος του φοιτητικού κόσμου για τα γενικότερα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα. Όσοδήποτε υλικές παροχές δεν θα μπορούσαν να κατασιγάσουν τον πόθο για δημιουργικό ελεύθερο διάλογο, για ελεύθερο διαλογισμό, για ενεργό συμμετοχή του φοιτητικού κόσμου στα τοπικά και παγκόσμια προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας, της πολιτικής, της επιστήμης και της τέχνης.

Ποτέ άλλοτε στην Ιστορία ή απόσταση μεταξύ των επιστημονικών ανακαλύψεων και εφευρέσεων και της διομηχανικής εφαρμογής δεν ήταν τόσο μικρή. Ποτέ άλλοτε οι επιπτώσεις της τεχνικής, της τεχνολογίας, των ανακαλύψεων και της οικονομικής προόδου, δεν ήταν τόσο άμεσες στη ζωή των ανθρώπων. Και ποτέ άλλοτε δεν προδιέγραφαν ένα τόσο σκοτεινό μέλλον για τον άνθρωπο. Κι εδώ δεν μπορεί κανείς παρά να σημειώσει πως τα έρωτήματα για το τί θα γίνει ο Άνθρωπος, διατυπώνονται ακριβώς από τους φοιτητές και τους επιστήμονες των λεγόμενων «επιστημών του ανθρώπου». Τα Πανεπιστήμια, ο επιστημονικός κόσμος, ή διάνοηση γενικά είναι σή

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

ANK!

Το Σάββατο, 23 Μαρτίου, ο Γιάννης Βουλτσίδης και το συγκρότημα παραδοσιακής μουσικής Λύρατζη παρουσιάζουν την παράσταση «Ο Καραγκιόζης πανκ». Σήμερα, παρουσιάζουμε ΤΑ ΜΠΙΝΕΛΙΚΙΑ ΤΟΥ ιερέα καραγκιοζοπαίκτη Γιάννη Βουλτσίδα (απ' το βιβλίο που ετοιμάζει).



ωστος Χ: Είσαι ιερέας καραγκιοζο-
ζης, Γιάννη Βουλτσίδα;

Κιοζοπαίκτης: Αν δεν είμαι εγώ, τό-
τι είναι, οι παπάδες;

Αρχισες να παίζεις καραγκιόζη;
δευα για αρκετά χρόνια στην Ελλά-
ζούσα από διάφορες δουλειές. Αλλά
εβαρέθηκα να κάνω το ζώο στα ζώα
και το ταξίδι μου άνοιξε και το μυα-
αραγκιόζης ήρθε από μόνος του.

αραγκιόζης είναι θέατρο της αποκέ-
ης, δημοκρατικό... Τι χρειάζεται;
ανί, καμιά δεκαριά φιγούρες κι αν
υχή τη βάζεις, διαφορετικά ανοίγεις
βα και συντηρείς φολκλόρ.

Καραγκιόζης είναι αγαπητός, γιατί
νει» σαν αδελφός. Δεν προσβάλλει
ήρωπο αλλά το ρόλο.

Καραγκιόζης: «Άλλο να στα τρίβει τα
ο χρόνος κι άλλο να στα τρίβει η μό-
ης ήρθε κι αυτό. Γοητεία της φτώχει-
του ασφαλούς. Ακριβοπληρωμένα
ζινάκια, τριμμένα, ξεσκισμένα, από
...».

Καν πριν αρκετό καιρό από το Βήμα
ριακής και κατηγόρησαν τον Καρα-
για κλέφτη. Μα ο Καραγκιόζης,
Μαρίνε, έχει φιλότιμο, απ' τα κλεμ-
λέβει.

Μι, τον κατηγόρησαν και για τεμπέ-
λίτσε να σε φορτώνουν και σένα σαν
ρι στις χειρότερες δουλειές, κι έσο
ιενος. Οι κάτω, μπάρμπα, δουλεύουν

για να γεμίσουν την κοιλιά... είναι υποχρε-
ωμένοι να 'χουν σωστή γείωση.

- Αλλά είσαι και απαίδευτος, «νεαρέ ερ-
γαζόμενε». Χωρίς υπερβολή, χωρίς παρέκ-
κλιση, κωμωδία γίνεται; Ολούρμου! βλέπε:
Αριστοφάνη, Θεοβάντες.

- ...αλλά έχω την εντύπωση ότι απαντάω σε
σκοτωμένο σκυλί.

— «Ο Καραγκιόζης», έλεγε ο Τσαρούχης,
«είναι ο σίφουνας της αρνήσεως κάθε φιλο-
δοξίας. Μια άρνηση θερμή, ενθουσιώδης,
τραγική. Μια άρνηση μέσα στην οποία κρύ-
βεται η πιο λυρική και η πιο αγνή ουσία της
ζωής...

» Όποιος ελπίζει, όποιος υπολογίζει περι-
φρονείται και ρεζιλεύεται κάτω από τα
αστεία και τις καρπαζιές! Υπάρχει μια
ηρωική μεγαλοπρέπεια ενός ασκητή».

- Γιατί καραγκιοζάκι μου δεν πήγες στο
Μέγαρο να παίζεις;

— Να μου λείπει! Για να μου κρατήσουν τα
δόντια στην είσοδο;

- Ρε, ο Καραγκιόζης πάντα την παράγκα
τη στήνει απέναντι. Θα μου πείτε πού 'ναι ο

λαός; Ε, αυτό στις μέρες μας είναι ένα πρό-
βλημα... Στις μέρες μας που και η Αριστερά
νομίζει ότι της χρειάζεται καλύτερο μάρκε-
τιγκ. Εθίσανε τον κόσμο να του γυαλίζουν
τα σκουπίδια κι άντε τώρα, καραγκιοζάκι
μου, να τους μαζέψεις.

— Αλλά πριν με κλέψετε, ακούστε με πρώ-
τα.

- ...τις τελευταίες δεκαετίες, τις δεκαετίες
της αντιπαροχής και ψευδοοροφής, και ο
Καραγκιόζης πολλές φορές δεν στάθηκε
στο ύψος του.

Συμβιβάστηκε, προσαρμόστηκε, και στο
τέλος κατάντησε απλά ένα θέατρο για βυ-
ζανιάρικα και προγλωσσικούς. Γιατί πίσω
από το πανί, απαραίτητη συνθήκη για να
υπάρξει αυτό το θέατρο, πρέπει να υπάρχει
δραματουργός, ποιητής, άνθρωπος που να
αισθάνεται... αμόδιτος, που να βαδίζει
παράλληλα με το χρόνο.

- Ένα σας λέω, ελάτε στις 23 Μαρτίου,
οκτώ η ώρα το βράδυ, στο Γκάζι. στη γιορτή
του Αντί και δεν θα χάσετε. Θα διασκεδά-
σουμε όλοι... υποχρεωτικώς!!!

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

Ο ΘΙΑΣΟΣ

Το Εθνικό Θέατρο της Κραϊόβα, ένα από τα εννέα κρατικά θέατρα της Ρουμανίας, ιδρύθηκε το 1850.

Από το 1991, οπότε ανέλαβε την καλλιτεχνική του διεύθυνση ο Σίλβιου Πουρκαρέτε, το Εθνικό Θέατρο της Κραϊόβα έχει καθιερωθεί διεθνώς ως ένα από τα σημαντι-

κότερα θεατρικά σχήματα της εποχής μας, με συμμετοχές στα μεγαλύτερα διεθνή φεστιβάλ, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική. Σήμερα καλλιτεχνικός διευθυντής του θεάτρου είναι ο Emil Boroghina.

Ο ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ SILVIU PURCARETE

Ο Σίλβιου Πουρκαρέτε γεννήθηκε στο

Το Εθνικό Θέατρο Κραϊόβα, της Ρουμανίας παρουσιάζει «ΦΑΙΔΡΑ», σε διασκευή του Σίλβιου Πουρκαρέτε από τον *Ιππόλυτο* του Ευριπίδη και τη

Φαίδρα του Σενέκα, στ

Δημοτικό Θέατρο Πειραιά. Κυριακή 24 Μαρτίου

8.30 μ.μ. Επίσης, μια παραγωγή του ΑΝΤΙ: «

ΜΙΚΡΟΣ ΗΡΩΣ», μονόπρακτο του Ηλία Λάγιου, μ

τους Όλια Λαζαρίδου, Δημήτρη Πιστά, Γεράσιμ

Μιχελή, σε σκηνοθεσία Σταύρου Καπλανίδη

ΓΚΑΖΙ (Πολιτιστικό Κέντρο Μάνος Χατζιδάκι)

Δευτέρα 25 Μαρτίου

Βουκουρέστι το 1950. Στο διάστημα 1991-1995 διετέλεσε καλλιτεχνικός διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου της Κραϊόβα και από τότε διεθύνει το Εθνικό Κέντρο Θεάτρου στη Λιμόζ της Γαλλίας.

Έχει βραβευθεί για τις σκηνοθεσίες του στα έργα *Η μικρή πλατεία* του Γκολντμάν (1986), *Ο νάνος στον θερινό κήπο* του D. Popescu (1989), *Τίτος Ανδρόνικος* του Σαίξπηρ (1992). Το 1991 για την σκηνοθεσία του στην παράσταση *Ο Βασιλιάς Υπνέ* με σκηνές από τον Μάκβεθ (σύνθεση από τα έργα του Ζαρρύ και του Σαίξπηρ) απέσπασε το Βραβείο Κριτικών στο Φεστιβάλ του Εδιμβούργου. Με τη *Φαίδρα* του, που παρουσιάστηκε με μεγάλη επιτυχία σε πολλά φεστιβάλ, ο Πουρκαρέτε καθιερώθηκε ως ένας από τους μεγαλύτερους σκηνοθέτες του καιρού μας.

Η ΥΠΟΘΕΣΗ

Η Αρτεμς και η Αφροδίτη περπατούν στα Ουράνια. Η Φαίδρα ετοιμάζει το σκηνικό ζυγό της, Θησέα, για την κάθοδό του στον Κάτω Κόσμο.

Η Αρτεμς οδηγεί τον Ιππόλυτο, γιο του Θησέα και προγονό της Φαίδρας, στο δάσος. Ο Ιππόλυτος, αφοσιωμένος στην Αρτέμιδα, αρνείται τη λατρεία της Αφροδίτης.

Η Αφροδίτη που παρακολουθεί σχεδιάζοντας την τιμωρία του Ιππόλυτου, εμφανίζεται στη Φαίδρα ασίγαστο έρωτα για τον πρόγονό της.

Ο Ιππόλυτος και οι ακόλουθοί του ετοιμάζονται για κυνήγι. Επικαλούνται την Αρτέμιδα. Η θεά εμφανίζεται για λίγο και χάνεται.

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΚΡΑΪΟΒΑ

ΦΑΙΔΡΑ

Διασκευή του Σίλβιου Πουρκαρέτε από τον *Ιππόλυτο* του Ευριπίδη

και τη *Φαίδρα* του Σενέκα

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ

SILVIU PURCARETE

ΣΚΗΝΙΚΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

STEFANIA CENEAN

ΗΧΗΤΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ

SILVIU PURCARETE - VALENTIN PIRLOGEA

ΦΩΤΙΣΜΟΙ

VADIM LEVINSCHI

ΔΙΑΝΟΜΗ

I ENI PINTEA HOMEAG (Φαίδρα), ANGEL RABABOC (Ιππόλυτος), BALERIU DOGARU (Θησέας), MIRELA CIOABA, TAMARA POPESCU, NATASA RAAB, GABRIELA BACIU, ANCA DINU (Τροφός),

RODICA RADU (Αφροδίτη),

OZANA OANCEA (Αρτεμς)

ΧΟΡΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

IOSEFINA STOIA, GEORGETA LUCHIAN, SMARAGDA OLTEANU, TAMARA POPESCU, MIRELA CIOABA, MONICA MODREANU, NATASA RAAB, GABRIELA BACIU, LAMIA BELIGAN, ADRIANA MOCA, ANCA DINU, ANCA DINCA, GENI MACSIM, CONSTANTA NICOLAU, DENISA PIRLOGEA,

MINELA POPA, PAULA PIRLEA, VALERIA ANDREI,

IOLANDA MANESCU.

ΚΥΝΗΓΟΙ

VALENTIN MIHALI, THEODOR MARINESCU, TUDOREL PETRESCU, MARIAN NEGRESCU, CONSTANTIN CICORT, CONSTANTIN FLORESCU, SULVIU GEAMANU, ADRIAN ANDONE.

Φαίδρα, οδηγημένη από την Αφροδίτη, ακολουθεί κρυφά τους κυνηγούς που ζητούν την Αρτέμιδα.

Επει το είδωλο του Θησέα και το απονεί. Η ομάδα των κυνηγών και ο Ιππόλτος επιστρέφουν, έχοντας χάσει τα ίχνη της.

Ο χορός των Αθηναίων σχολιάζει την πανήγυρη αρρώστια της Φαίδρας.

Ο τροφός οδηγεί τη Φαίδρα στο παλάτι. Η Φαίδρα βασανίζεται από την επιθυμία να ακολουθήσει τους κυνηγούς αλλά δεν το καλύπτει. Εμφανίζεται και πάλι το είδωλο του Θησέα που ανακοινώνει στη Φαίδρα ότι σύντομα θα επιστρέψει. Η Φαίδρα ιδιοτροπίζει ότι βρίσκεται στην απόλυτη σκία του Έρωτα. Η Τροφός δίνει όνομα πόθο της Φαίδρας: Ιππόλυτος.

Ο χορός επικαλείται τον Έρωτα.

Η Φαίδρα αποφασίζει να πεθάνει. Ο χορός ζητεί από την Αρτέμιδα να υποτάξει τον Ιππόλυτο στους νόμους του Έρωτα.

Ο Αρτεμις φέρνει τον Ιππόλυτο. Η Τροφός μιλά, ελπίζοντας ότι θα τον κάνει γίσει.

Ο χορός φαντάζεται έναν κόσμο χωρίς παρουσία του Έρωτα.

Η Φαίδρα ακούει τον Ιππόλυτο να καταδικάζει την Τροφό.

Η Φαίδρα αποκαλύπτει το πάθος της στον Ιππόλυτο. Ο Ιππόλυτος θέλει να τη σκοτώσει. Η Φαίδρα τον ικετεύει να το κάνει.

Ο Ιππόλυτος δεν βρίσκει τη δύναμη να σκοτώσει τη Φαίδρα και φεύγει αφήνοντας



πίσω το ξίφος του.

Η Τροφός προσπαθεί να συγκαλύψει τις ενέργειες της Φαίδρας. Ζητάει βοήθεια από τους πολίτες της Αθήνας, λέγοντάς τους ότι κάποιος προσπάθησε να βιάσει τη βασίλισσά τους.

Ο χορός χαιρετίζει την άφιξη του Θησέα.

Στο παλάτι θρηνούν τον επικείμενο θάνατο της Φαίδρας. Ο Θησέας ζητεί να μάθει την αλήθεια και βάζει να βασανίσουν την

Τροφό. Η Φαίδρα χρησιμοποιεί το ξίφος του Ιππόλυτου για να πείσει τον Θησέα ότι ο γιος του της επιτέθηκε. Ο Θησέας ζητεί από τον πατέρα του τον Ποσειδώνα, να αφανίσει τον Ιππόλυτο. Ο χορός καταριέται τη Μοίρα και την Τύχη.

Η κατάρρα του Θησέα αφανίζει τον Ιππόλυτο. Η Φαίδρα αυτοκτονεί. Ο Θησέας μένει μόνος, αντιμέτωπος με τις τραγικές συνέπειες του θυμού του.

ΜΙΚΡΟΣ ΗΡΩΣ

...ΤΟ ΣΚΕΤΣΑΚΙ

Όταν την περασμένη άνοιξη, το ANTI κυκλοφόρησε το ειδικό τεύχος του, το αφιερωμένο στον ΜΙΚΡΟ ΗΡΩΑ, ο Ηλίας Λάγιος είχε υποσχεθεί και ένα θεατρικό έργο με θέμα από το αγαπημένο ανάγνωσμα πολλών από τους σημερινούς

«σαραντάρηδες». Συνεπής στην υπόσχεσή του, συνέγραψε, και σε συνεργασία με τον σκηνοθέτη Σταύρο Καπλανίδη προχώρησε στο στήσιμο της θεατρικής παράστασης.

Προσέτρεξαν αρωγοί, οι ηθοποιοί Όλια Λαζαρίδου (που παίζει το ρόλο της Κατερίνας), ο Δημήτρης Πιατάς (που εκμεταλλεύθηκε εκτός των άλλων και την ομοιότητα της μορφής του με τη φιγούρα του Απτόσογλου) και ο νέος ηθοποιός Γεράσιμος Μιχελής (στο ρόλο του Γιώργου Θαλάσση/Παιδιού-Φάντασμα) που έκαναν πρόβες για να παρουσιάσουν, σε μια και μόνη παράσταση, το έργο.

Ο συγγραφέας του μονόπρακτου, Ηλίας Λάγιος, πιστεύει πως είναι ο ιδανικότερος τρόπος («τρόπος αντιηρωικός») για να τιμηθεί η εθνική γιορτή μια που, όπως λέει, ο ΜΙΚΡΟΣ ΗΡΩΑΣ ήταν το πρώτο ανάγνωσμα που, μετά τον εμφύλιο, μιλούσε ευθέως για την εθνική αντίσταση των Ελλήνων κατά των κατακτητών και καλλιέργησε έννοιες υψηλές όπως η ελευθερία στους μικρούς αναγνώστες του.

Κατά ευτυχή συγκυρία, το έργο θα παρουσιαστεί στο ΓΚΑΖΙ, ανήμερα την 25 η Μαρτίου.

• Θα σας περιμένουμε...

ΜΑΖΙ ΜΑΣ ΣΤΟ ΓΚΑΖΙ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟΥΣ

Οι φίλοι μουσικοί και τραγουδοποιοί που θα κρατούν συντροφιά τα βράδια, μέχρι αργά, ο Γκάζι, θα είναι ο Λουκιανός Κηλαηδόνης, Αφροδίτη Μάνου, ο Ρος Ντέηλυ, οι Χειμωτοί, Κολυμβητές, ο Νίκος Ξυδάκης και ο αρμένι τζαζίστας Χάρυ Ταβιτιάν. Ακολουθούν λίγα λόγια για να θυμηθούμε την καλλιτεχνική του διαδρομή. Οι υπόλοιποι μουσικοί και το πλήρες πρόγραμμα θα ανακοινωθεί τις επόμενες ημέρες από τις εφημερίδες.



ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ ΚΗΛΑΗΔΟΝΗΣ

Τον Λουκιανό τον γνωρίσαμε για πρώτη φορά το 1970. Οι δύο πρώτες του δουλειές είναι στα χνάρια του ελαφρολαϊκού ύφους

που κυριαρχεί εκείνη την εποχή με τον Κουγιουμτζή, τον Ξαρχάκο, τον Λοϊζο, τον Μούση. Έτσι και ο Λουκιανός παρουσιάζει την «Πόλη» σε στίχους Κωστούλας Μητροπούλου με ερμηνευτές τον Μανώλη Μητσιά και τη Βίκυ Μοσχολιού. Το 1972, σε στίχους Νίκου Γκάτσου και με ερμηνευτές τον Μητσιά και τη Δήμητρα Γαλάνη, κυκλοφορεί η συλλογή τραγουδιών «Κόκκινη Κλωστή».

Το 1973 και το 1974 κάνει μία πρώτη στροφή με δυο κύκλους τραγουδιών σε στίχους Γιάννη Νεγρεπόντη. «Τα μικροαστικά» και τα «Απλά μαθήματα πολιτικής οικονομίας». Με αυτές του τις δουλειές, εισάγει ένα διαφορετικό μουσικό κλίμα απ' αυτό που επικρατεί την περίοδο της μεταπολίτευσης και χαρακτηρίζεται κυρίως από τον Μίκη Θεοδωράκη. Ο Λουκιανός με έντονα σατιρικό στίχο απεικονίζει με χιούμορ και πικρία τα ήθη των μικροαστών της εποχής.

Η γέφυρα γίνεται με το «Media Luz» το 1976, ένα μουσικό έργο σε ύφος φιλμ νουάρ και η συνέχεια το 1978 με το «Είμαι ένας φτωχός και μόνος κάου μπόνι». Στίχος που

μιλάει για την καθημερινότητα, το άγχος, τον έρωτα, την ελευθερία αλλά και τη νοσταλγία – στα «Θερινά σινεμά», που ερμηνεύει η Βίκυ Μοσχολιού. Ο Λουκιανός συνεχίζει να σατιρίζει, να κάνει κοινωνική κριτική αλλά και να κοιτά με τρυφερότητα τη ζωή μέσα από τον δίσκο «Ψυχραιμία παιδιά» που κυκλοφορεί το 1979.

Επόμενος σταθμός, στις αρχές της δεκαετίας του '80, η μεγάλη συναυλία στον Λυκαβηττό και, αμέσως μετά, με πολύ προσωπικό ύφος ο δίσκος «Χαμηλή πτήση». Τον Ιούλιο του 1983 γίνεται το ανεπανάληπτο πάρτυ στη Βουλιαγμένη με εκατοντάδες ανθρώπους να ξεφαντώνουν στην παραλία, ενώ μαζί με τον Λουκιανό τραγουδούν ο Σαββόπουλος, η Αφροδίτη Μάνου, η Μαργαρίτα Ζορμπάλα και ο Βαγγέλης Γερμανός. Παράλληλα, ο Λουκιανός γράφει μουσική για τις επιθεωρήσεις που ανεβάζει το Ελεύθερο Θέατρο («Πάμε μαέστρο», 1984). Φέτος τον είδαμε σε ένα διαφορετικό μουσικοθεατρικό χρονικό δράμα, τα «Καλύτερά μας χρόνια», στο θέατρο Περοκέ.



ΡΟΣ ΝΤΕΗΛΥ

Ο Ρος Ντέηλυ γεννήθηκε στην Ιρλανδία και ξεκίνησε σπουδάζοντας κλασική κιθάρα και βιολοντσέλο. Από μικρός ταξίδευε σε διάφορα μέρη του

κόσμου όπου εργαζόταν κατά καιρούς πατέρα του. Στα μέσα της δεκαετίας του '70, ύστερα από διάφορα προσωπικά ταξίδια στη Μέση Ανατολή, την Κεντρική Ασία και την Ινδία όπου ασχολήθηκε με μουσικές και τα όργανα της Ανατολής, ζωσε στην Κρήτη και μελέτησε λύρα, με τον μεγάλο κρητικό λυράρη Κώστα Μαντάκη.

Ο Ρος Ντέηλυ είναι μια ιδιαίτερη προσωπικότητα και είναι πραγματικά μεγάλη ταχτή που τον έχουμε ανάμεσά μας στα ελληνικά μουσικά πράγματα. Οι σοβαρές αναζητήσεις του στη σύνθεση και η αφιέρωσή του στις μουσικές παραδόσεις των λαών που βάζουν ένα ολοκληρωμένο έργο στις ηχογραφημένες του δουλειές αλλά ιδιαίτερα στις ζωντανές του εμφανίσεις.

Από τις ηχογραφημένες του δουλειές, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν η «Ελεύθερο σημείο» (1991), μια ολοκληρωμένη σύνθεση του Ρος πάνω σε ένα μόνιμο οργανικό κομμάτι που εξελίσσεται.

Ιδιαίτερα γόνιμη εδώ, η μουσική σύμπληξη του Βασίλη Σούκα σε αυτοσχεδιασμό στο κλαρίνο και του Αμίν Αλαγκαμπόβ στο ένα τραγούδι από τη μουσική παράδοση του Σουδάν. Επίσης, η «Πνοή» (1991), με κεντρικό άξονα το κλαρίνο του Βασίλη Σούκα. «Ο κύκλος στο σταυροδρόμι» (1991), μια δουλειά από τη μουσική παράδοση της Κρήτης αφιερωμένη στον Κώστα Μουντάκη και η συλλογή «Χοροί» που πε-

ΚΑΘΕ ΒΡΑΔΥ, ΜΟΥΣΙΚΗ TZAZ ΜΕ ΤΟΝ HARRY TAVITIAN



• Το χαρακτηριστικό της μουσικής του Harry Tavitian (γεννήθηκε το 1952 στην Κωνσταντζα της Ρουμανίας) είναι ότι μπορεί να δέχεται ποικίλες επιδράσεις και να τις συνθέτει σ' ένα ενιαίο σύνολο. Ο ίδιος ο Tavitian λέει: «Βρισκόμαστε εδώ αλλά είμαστε μέρος όλου του κόσμου. Δεχόμαστε την παγκόσμια κουλτούρα και είμαστε ανοικτοί σε καθετί πηγαίο και αυθόρμητο».

• Ο ρουμάνος πιανίστας μέσα από τις συνεχείς καλλιτεχνικές εμπειρίες του, έχει διαμορφώσει ένα προσωπικό ύφος στην ανατολικοευρωπαϊκή Νέα Τζαζ. Ο ήχος του είναι ένα μίγμα Thelonius Monk, Cecil Taylor, Mal Waldron, Dollar Brand, σύγχρονως μουσικής δωματίου, μπλουζ, παλιάς μουσικής, φολκλορικής βαλκανικής μουσικής. Επίσης είναι φανερό οι αρμενικές ρίζες του. Η μουσική του έχει ένα χαρακτήρα ισχυρά εθνικό. Η ρουμανική πνευματική παράδοση, μέσα στην οποία μεγάλωσε είναι σύνθεση των πολιτιστικών παραδόσεων της Ανατολής και της Δύσης. Σ' αυτήν διατηρούνται ακόμη οι παλιές αρχαϊκές πεποιθήσεις και η μουσική του Tavitian είναι γεμάτη από μύθους.

• Ανοικτοί στο διάλογο, οι δίσκοι του είναι μόνο μια μικρή ένδειξη του μουσικού κόσμου του Harry Tavitian. Οι πρώτοι δύο (*Horizons*/1985, και *Transylvanian Suite*/1986) διατέθηκαν από το LEO (μικρή αγγλική εταιρεία του Λονδίνου που διανέμει jazz από την Ανατολική Ευρώπη). Ο τρίτος, το *East-West, Creative Combinations*/1988, κυκλοφόρησε μόνο στη Δύση και ο μόνο ο τέταρτος, *The Creation*/1991, στον οποίο παίζει μαζί με τον **Corneliu Stroe**, ηχογραφήθηκε και διανεμήθηκε στη Ρουμανία. Αλλά ο Tavitian είναι ένας γεννημένος τραγουδιστής μπλουζ. Τα μπλουζ ήταν πάντα η βάση του. Η τελευταία του δουλειά είναι τα *Blues Community* όπου συνδυάζονται με επιτυχία τα μπλουζ με την πρωτοποριακή και λαϊκή μουσική.

• Τώρα, για τρεις βραδιές, και στο Γκάζι, στη γιορτή για τα 600 τεύχη του ANTI.

ι συνθέσεις πάνω σε ελληνικούς ρυθμούς χορών αλλά και σε χορευτικούς ρυθμούς Αζερμπαϊτζάν, της Περσίας και ουρκίας. Τέλος, ο πιο πρόσφατος δίσκος «AN-KI» (1994) είναι σε συνεργασία με τον Πέρση δεξιότεχνη του ζαρμπ, σίντ Σεμιρανί, σε διασκευές παραδο-ών κομματιών.

ιακριτική αλλά πολύ ουσιαστική δου- του Ρος Ντέηλυ τον οδηγεί συχνά σε κές συναντήσεις και συμπράξεις με κούς απ' όλο τον κόσμο. Φέτος είχε άβει την καλλιτεχνική φροντίδα του ράμματος για το «Τσάι στη Σαχάρα», για ακροατές που ενδιαφέρονται ατικά να ακούσουν μουσική.



ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΜΑΝΟΥ

Η Αφροδίτη Μάνου ξεκίνησε ερμηνευτικά τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '70 και είχε την τύχη να συνεργαστεί στο ξεκίνημά της με τον Μίκη Θεο-

κη στην πρώτη εκτέλεση από τα «18 πράγουντα της πικρής πατρίδας», που εκτός Ελλάδας για χρόνια της δικτα-ς. Εκείνη την περίοδο και μέχρι το τέ-ης δεκαετίας του '70 συνεργάζεται με πανό, τον Κηληδόνη, τον Ξαρχάκο, / Μιχάλη Γρηγορίου στα «Ανεπίδοτα ιατα» (ποίηση Άρης Αλεξάνδρου), με / μικρούτσικο στην «Καντάτα για τη / όνησο» και με τον Σαββόπουλο στη / ρβα»

ς τα μέσα της δεκαετίας του '80, επι- για πρώτη φορά να φτιάξει τα δικά / αγούδια και με τη βοήθεια του Σαβ- / λου, που τότε ήταν στη ΛΥΡΑ, βγαί- / πρώτος της προσωπικός δίσκος «Νυ- / ή εκπομπή», μια δουλειά με πολύ / ο γυναικείο χαρακτήρα. Έπεται το / Αφροδίτη» και το 1988 ο Μάνος Χα- / ας την επιλέγει ανάμεσα στα άλλα / ί να ερμηνεύσει τραγούδια του στο / . Τότε εκδόθηκε η περίφημη κασσε- / ε τα «Τραγούδια από τον Σείριο». Το / συνεργάζεται με τον Νίκο Πορτοκά- / στον δίσκο «Καιρός για δύο». Από

τις πιο πρόσφατες αξιόλογες δουλειές της το «Πού πας καραβάκι με τέτοιο καιρό», σε συνεργασία με τον Λαυρέντη Μαχαιρίτσα.



ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΙ ΚΟΛΥΜΒΗΤΕΣ

Ξεκίνησαν σαν μια παρέα φίλων από τη Βόρεια Ελλάδα που άρχισαν να παίζουν μουσική. Με την πρώ-τη τους ανεξάρτητη

παραγωγή που είχε τίτλο «Χειμερινοί κο-λυμβητές» (1981), η παρέα μεγάλωσε από-τομα και απέκτησε φανατικό κοινό, φανα-τικούς φίλους. Ο Αργύρης Μπακιρτζής, η ψυχή του συγκροτήματος, με την ιδιόρρυθ-μη φωνή του, τραγουδάει τον έρωτα, τη μο-ναξιά, την ομορφιά, τις φευγαλέες εικόνες,

το κέφι της παρέας, τη μαγεία της νύχτας. Στο συγκρότημα συμμετέχουν και οι: Ισίδωρος Παπαδάμου (μπουζούκι, τζουράς, τραγούδι), Κώστας Σιδέρης (κιθάρα), Δη-μήτρης Πολυζωίδης (βιολί), Μιχάλης Σιγα-νίδης (μαντολίνο), Κώστας Βόμβολος (ακορντεόν), Φλώρος Φλωρίδης (σαξόφω-νο, κλαρίνο).

Ιδιαίτερη περίπτωση ερασιτεχνών μου-σικών, οι Χειμερινοί Κολυμβητές έφτια-ξαν, με τους τρεις βασικούς τους δίσκους, τραγούδια που αποτελούν πρότυπα για τη ζωντάνια, τον ενθουσιασμό, την τρυ-φερότητα, την αγάπη, αλλά και τη μελαγ-χολία τους. Δηλαδή, μια μικρή συνταγή ζωής.

Το 1985 βγήκε ο δίσκος «Από το πάρκο στη Μυροβόλο» και το 1991 «Οι δακο-κτόνοι» με ξεχωριστή την παρουσία του 85χρονου Σταύρου Καραμανιώλα.

ΝΑ ΛΕΜΕ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΖΩΓΡΑΦΟΙ

ΤΖΙΜΗΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

- Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1962. Σπούδασε μουσική και μαθηματικά. Είναι τελειόφοιτος της ΑΣΚΤ (εργαστήριο Κεσσανλή).
- Επλεγμένες ομαδικές εκθέσεις:
1991: 600 τεύχη ΑΝΤΙ. Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα Μερκούρη».
- 1993: Ένα ταξίδι πάνω απ' την πόλη. Σιδηροδρομικός Σταθμός Πειραιά.
- 1995: Μ' ένα βιβλίο πετάω. Δράση ΕΜΠ.
- 1996: Για τον «Ιό της Κυριακής» Αγκάθι.
- 1997: Υγρό-Στέρεο Titanium Gallery.
- 1998: Φεστιβάλ κόμικς Μύλος Θεσσαλονίκη.
- 1999: Μια πόλη μες στην Πόλη. Παλιό Πα-

γοποιείο FIX-Αθήνα.

1993: Φεστιβάλ κόμικς. Πάρκο Ελευθερίας Αθήνα.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΛΑΣΤΑΡΑΣ

- Γεννήθηκε στο Άργος το 1963. Τελειόφοιτος της ΑΣΚΤ (εργαστήριο Πατρασκήδη).
- Ομαδικές εκθέσεις:
1995: 600 τεύχη ΑΝΤΙ. Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα Μερκούρη».

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΛΤΣΑΣ

- Γεννήθηκε στην Ανατολική Γερμανία το 1968. Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (1989-1994).
- Ατομικές εκθέσεις:

1995: Επίκεντρο Πάτρα.

- Ομαδικές εκθέσεις:
1996: 600 τεύχη ΑΝΤΙ. Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα Μερκούρη».
- 1994: Έκθεση αποφοίτων ΑΣΚΤ. Εθνικό Πινακοθήκη.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΔΙΑΚΟΜΗ

- Γεννήθηκε στον Βόλο το 1966. Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (1989-1994).
- Ατομικές εκθέσεις:
1995: Αστρολάβος. Δεξαμενή, Αθήνα.
- Ομαδικές εκθέσεις:
1996: 600 τεύχη ΑΝΤΙ. Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα Μερκούρη».
- 1995: Έκθεση αποφοίτων ΑΣΚΤ Εθνικό Πινακοθήκη.
- 1994-1995: Germinations 8.
- 1992-1993: Μοιρασμένη Λευκωσία (Πύλη Αμμοχώστου, Αθήνα).

ΜΑΡΩ ΜΙΧΑΛΑΚΑΚΟΥ

- Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1967. Σπούδασε στην Ecole Nationale Supérieure d'Art de Gergy-Pontoise και στην Hochschule Für Bildende Kunst στο Braunschweig της Γερμανίας (1988-1993).
- Ατομικές εκθέσεις:
1996: Galere Patricia Dorfmann Paris France.
- Ομαδικές εκθέσεις:
1996: 600 τεύχη ΑΝΤΙ. Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα Μερκούρη».
- 1994: Κέντρο Τεχνών Δήμου Αθηναίων.
- 1993: ENAC France.
- 1991: Europe d'art, d'art. Φεστιβάλ Τέχνης Niort. Γαλλία. Fondation Deutch de la Meurthe. Παρίσι, Γαλλία.
- 1990: 109 (Sang-Neuf) Val d'Oise Γαλλία.

Γιατί ιστορίες;

Τι είδους ιστορίες;

Ιστορίες για ποιον;

- Πρώτα πρώτα γιατί μας αρέσει. Η απουσία πλοκής προκαλεί πλήξη. Έστερα, γιατί όλα μας όλα, και η πλέον τυχαία πινελιά, έχει τη δική της καταγωγή σε μια ιστορία.
- Αλλά η ιστορία δεν είναι μόνο διήγηση ή μύθος. Είναι και εικόνα και ζωγραφιά, είναι και πληροφορία. Αν λοιπόν υποψιαστήκατε αυτή την παρέα που εκθέτει μυθολογική, ζωντανή λάθος. Εκτός και αν το δικό της μυθίδιον σε καμία περίπτωση δεν ταιριάζει στη ζωή σας αλήθεια.
- Τι είδους ιστορίες; Του δικού μας καιρού.
- Μια βόλτα στην Αθήνα, ένα απόγευμα με τηλεόραση, μια επίσκεψη στο μουσείο. Ολα αυτά μπορεί να υπάρχουν, μαζί και τα υπόλοιπα ερωτηματικά της καταγωγής των ζωγραφιών. Ποιός είναι ο πατέρας; Ο Juan Gris, η Stepanova, ο Motherwell, ο Schwitters, ο Buys ή μήπως ο Kosuth;
- Αυθεντές και αυθεντικά έργα που πάνε κι έρχονται στα δικά μας χρόνια, ενισχύοντας ή απυλώνοντας τις δικές μας πληροφορίες που θέλουν να οργανωθούν σε σώμα, να πάρουν υστάση, να χωρέσουν δίχως να φλυαρούν, το καθετί αφήνοντας χώρο και στο αίσθημα της ανάμνησης της φωνής της Μπέλλου, όπως φτάνει από τις τραπεζαρίες των παιδικών χρόνων.
- Ιστορίες για ποιους; Για σένα, για μένα, για όλους...

ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΑΓΚΟΥ

Die Voigt Klasse Kleine HBK
schweing. Γερμανία.

ΗΤΡΗΣ ΖΟΥΡΟΥΔΗΣ

Γήθηκε στον Πειραιά το 1956. Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (1995).

Εκθέσεις και δημόσιες εγκαταστάσεις:

Angelus Secundus. Αίθουσα Τέχνης, Δεσ

Επικοινωνία και κώδικες. Αίθουσα, Αγιάθι.

Οπτική Επικοινωνία. Πεζογέφυρα, Κηφισός Ποταμός.

Συλημένος Τάφος. Αίθριος χώρος

Εκθέσεις:

100 τεύχη ANTI. Πολιτιστικό Κέντρο «να Μερκούρη», Αθήνα.

Στέρκο και Υγρό. Titanium Gallery (Λαβείο).

ΕΛΙΑ ΧΙΩΤΗ

Γήθηκε στην Πάτρα το 1964. Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (πρώτο Ν. Κεσσανλή, 1988-1994)

Εκθέσεις:

Γκαλερί ARTIO.

Εκθέσεις:

100 τεύχη ANTI Πολιτιστικό Κέντρο «να Μερκούρη», Αθήνα.

Μπιενάλε Νέων Καλλιτεχνών Μεσο-Ριέκα, Κροατία.

τάσιο Μαρίνου, Φεστιβάλ Αργους.

ρί «Χ», Αθήνα.

Εκθεση Αποφοίτων ΑΣΚΤ, Εθνική, Αθήνα.

Μάλε Νέων Καλλιτεχνών Μεσογείου, Αθήνα.

Μάλε Καλλιτέχνες. Γκαλερί ARTIO.

Μη των βραβευθέντων. Μουσείο Γ. Σπουλου (1ο Βραβείο Ιδρύματος και Ζωής Σπυροπούλου, 1993).

Μπιενάλε του Νότου.

Palacio de Velasquez del Retiro de Madrid; Academie Royale des Beaux Arts, Βελγία.

Is.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΙ

ΤΙΝΑ ΒΑΖΟΥ

Χριστίνα Βάζου γεννήθηκε το 1967 στην Γερμανία. Αποφοίτησε το 1986 από



Φωτογραφία της Χριστίνας Βάζου.

την Γερμανική Σχολή Αθηνών.

Σπουδές:

1987-1990 Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις στην Χαϊδελβέργη/Γερμανία

1991-1994 Φωτογραφία στη σχολή FOCUS/Αθήνα

Εκθέσεις:

6.2-1.3 1996: Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών. Θέμα: Παιδιά με Σύνορα.

13.2-28.2.1996: Μύλος Θεσσαλονίκης «13 Νέοι Έλληνες Φωτογράφοι»: ομαδική έκθεση στα πλαίσια της φωτογραφικής συγκυρίας.

Εργάζεται ως φωτογράφος στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

ΜΑΡΙΑ ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ

• Η Μαρία Πασχαλίδου γεννήθηκε στον Πειραιά. Σπούδασε οικονομικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη), απ' όπου αποφοίτησε το 1991.

Στη συνέχεια, παρακολούθησε μαθήματα φωτογραφίας, στην τριετή Σχολή Φωτογραφίας και Video «Focus».

ολοκληρώνοντας τις σπουδές της το 1993.

Από τότε κύρια δραστηριότητα της, είναι η φωτογραφία:

Κυριότερες εκθέσεις:

1992. Συμμετοχή στην ομαδική έκθεση φωτογραφίας της Σχολής «Focus», στο Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών.

1994. Συμμετοχή στην ομαδική έκθεση, των βραβευμένων φωτογραφιών, του διαγωνισμού «Ραδιόφωνο και Διακοπές», στην αίθουσα Τέχνης «Μύλος» (Θεσσαλονίκη).

1996. Συμμετοχή στην 5η έκθεση των Νέων Ελλήνων Φωτογράφων, στα πλαίσια της Φωτογραφικής Συγκυρίας (Αίθουσα Τέχνης «Μύλος», Θεσσαλονίκη).

Διακρίσεις:

1994. Διάκριση φωτογραφιών στον διαγωνισμό «Ραδιόφωνο και Διακοπές», που διοργανώθηκε από το περιοδικό «ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ» και το Club FM Θεσσαλονίκης.

1994. Έπαινος συμμετοχής στον Πανερωπαϊκό Διαγωνισμό Φωτορεπορτάζ της Fuji Film Hellas..

ΜΑΚΗΣ ΠΟΥΛΙΑΣΗΣ

• Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1963.

Σπούδασε φωτογραφία στην σχολή «Focus». Ασχολείται επαγγελματικά με την φωτογραφία.

ΝΙΚΟΣ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

• Ο Νίκος Χατζηγεωργιάδης γεννήθηκε το 1961 στην Νέα Ιωνία. Το 1981 απέκτησε πτυχίο Τεχνολόγου Τροφίμων από τα ΚΑΤΕΕ Αθήνας και το 1985 δίπλωμα Χημικού από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Σήμερα διατηρεί εργαστήριο επιμεταλλώσεων με ευγενή μέταλλα, ενώ παράλληλα εκπαιδεύει διδακτορική διατριβή στο ΕΜΠ γύρω από το ίδιο αντικείμενο. Με τη φωτογραφία ασχολείται από το 1990. Έχει παρακολουθήσει επιμορφωτικά σεμινάρια στον Φωτογραφικό Κύκλο (1991). Έχει λάβει μέρος σε δύο ομαδικές εκθέσεις στο Μύλο Θεσσαλονίκης και στην αίθουσα του Πάρκου Ελευθερίας.

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΜΕ ΘΑΥΡΙΟ Κυριακή 17 Μαρτίου και την επομένη 18 Μαρτίου, όσοι βρεθείτε στους δρόμους της Αθήνας θα σκοντάψετε σε κλόουν και σε μουσικούς του δρόμου. Συγκεκριμένα, οι μουσικοί και οι κλόουν θα βρεθούν στις ακόλουθες θέσεις:

ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΜΑΡΤΙΟΥ

- Στις 11.00 το πρωί, η Μπαντίτα του Δήμου Αθηναίων θα παίζει στο Ζάππειο. Στη συνέχεια δυο κλόουν από το Άμστερνταμ (ο Mark Kingsford και ο Eric van der Steen) θα χοροπηδούν και θα παίζουν σκετς.

- Στις 12.00 όλη η παρέα –μουσικοί και κλόουν– θα βρεθούν στην Πλατεία Φιλικής Εταιρείας στην Πλάκα.

- Στις 13.30 θα πάνε στον Λυκαβηττό, στην πλατεία Δεξαμενής.

ΔΙΎΤΕΡΑ 18 ΜΑΡΤΙΟΥ

- Στις 11.00 το πρωί μουσικοί και κλόουν θα βρεθούν στη συμβολή Σταδίου και Αιόλου, απέναντι από τα καταστήματα «Αφοί

Λαμπρόπουλοι», στα Χαυτεία.

- Στις 12.00 στον πεζόδρομο έξω από το Μινιόν, και

- Στις 13.30 στο χώρο μπροστά από το Μουσείο, στην οδό Πατησίων.

Όσοι περαστικοί, αργόσχολοι, βιαστικοί και περιέργοι, κοντοσταθείτε για λίγο, να μας θυμηθείτε. Αξίζει τον κόπο!

ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Υπάρχουν κι άλλες εκδηλώσεις, για όσους έρθουν στο Πολιτιστικό Κέντρο Μάνος Χατζιδάκις (στο Γκάζι, στο χώρο του παλιού Φωταερίου της οδού Πειραιώς), το διάστημα 23-25 Μαρτίου.

- **ΕΚΘΕΣΕΙΣ:** Στο χώρο πολλαπλών χρήσεων, την κεντρική αίθουσα όπου θα γί-



Ευλοπόδαροι και κλόουν στους δρόμους. Η ομάδα Μπέκετκλόουν από το ΑΝΤΙφρεσπβάλ του 1987.

νουν οι γιορτές, θα εγκατασταθούν και τρεις ακόμα εκθέσεις: Μια σχετική με τη 24χρονη ιστορία του περιοδικού (με ντοκουμέντα, φωτογραφίες, εξώφυλλα κ.λπ.) μια δεύτερη για τα φανζίν (τι και πώς διαβάστε σ' αυτή τη σελίδα, σε άλλη στήλη και μια έκθεση πολιτικού βιβλίου της επιλογής της δικτατορίας.

- Τέλος, θα προβάλλονται βουβές ταινίες του Μπάστερ Κήτον – μονίμως ενδιαφέρουσα κινηματογραφική πρόταση απέναντι στον κινηματογραφιστή που απέδειξε ότι ο κινηματογράφος, το λαϊκό θέαμα του σήμερα, πάνω απ' όλα είναι η σωματική παρουσία του ηθοποιού στην οθόνη.

Όλες οι εκδηλώσεις του περιοδικού είναι δωρεάν. Θα πληρώσετε μόνον τα αναλώσιμα – ποτά και κάποια φαγητά από το κατερινγκ που θα λειτουργεί στους χώρους της γιορτής.

Σας περιμένουμε.

ΦΑΝΖΙΝ

Φανζίν: εκ του αγγλικού *fanzone*. Οπου *fan* [κέφι, χαρά] και *magazine* [περιοδικό, έντυπο].

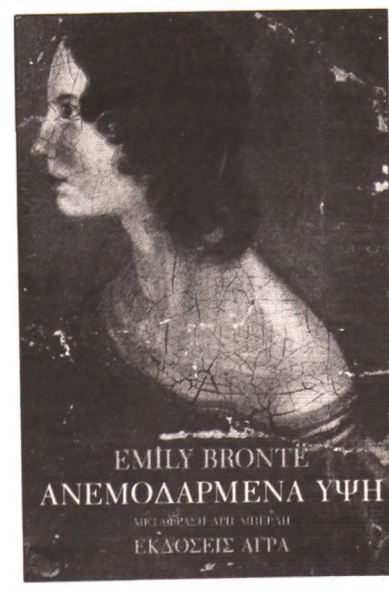
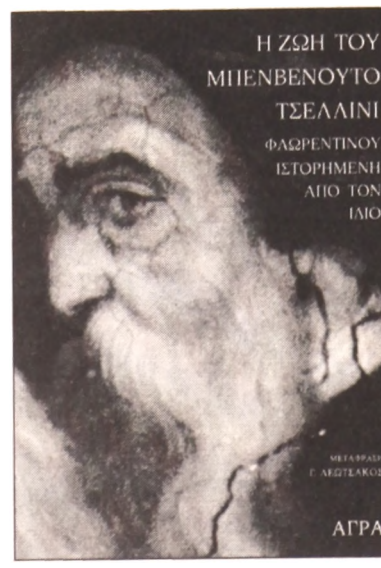
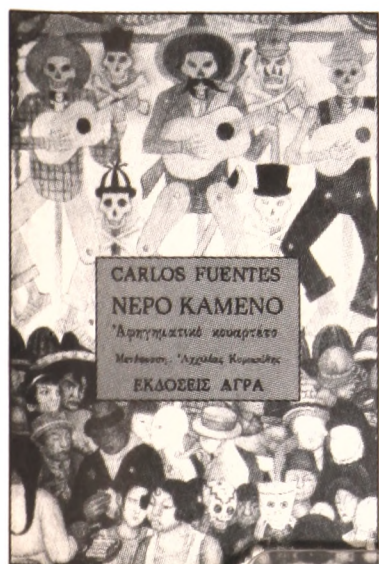
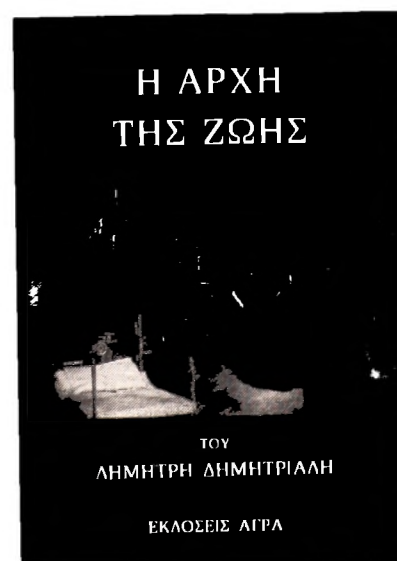
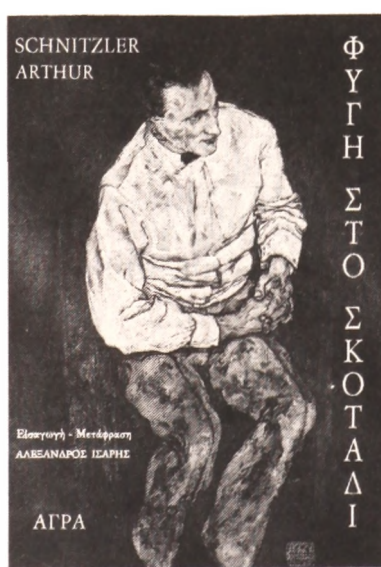
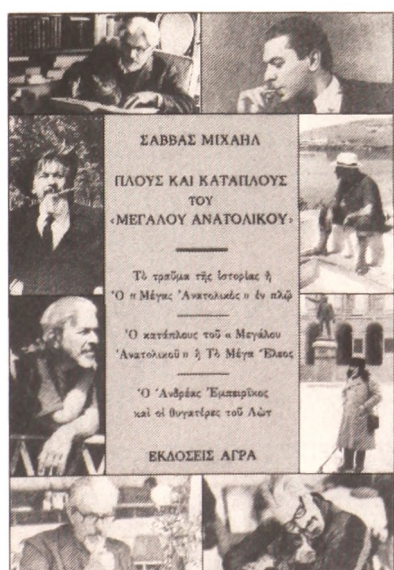
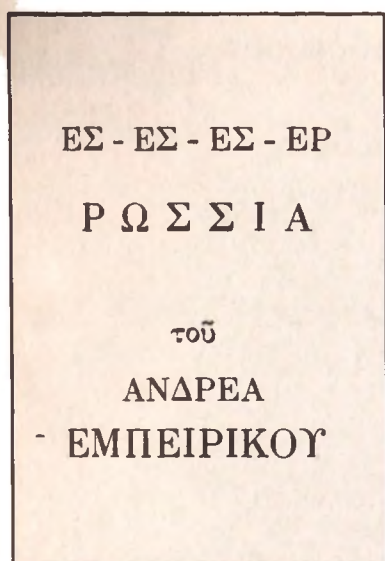
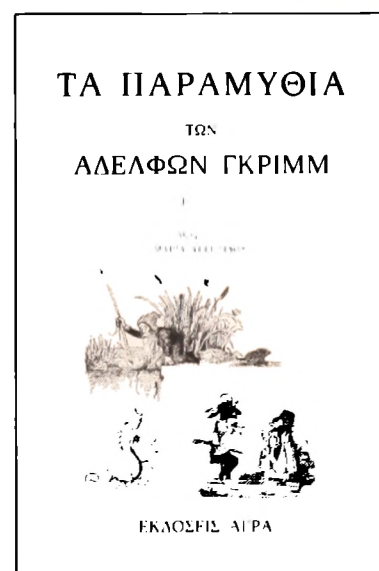
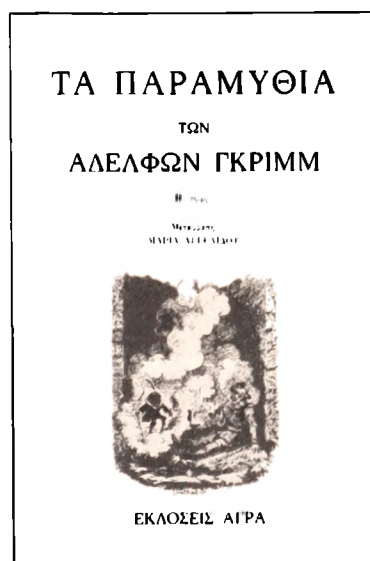
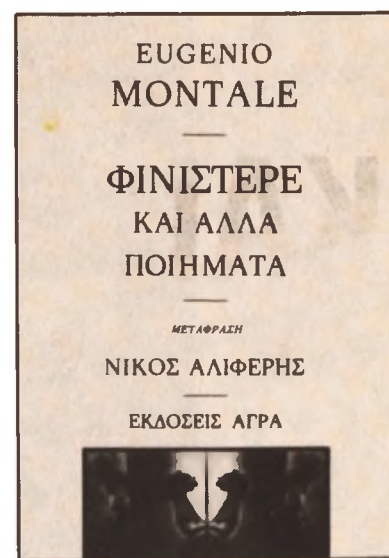
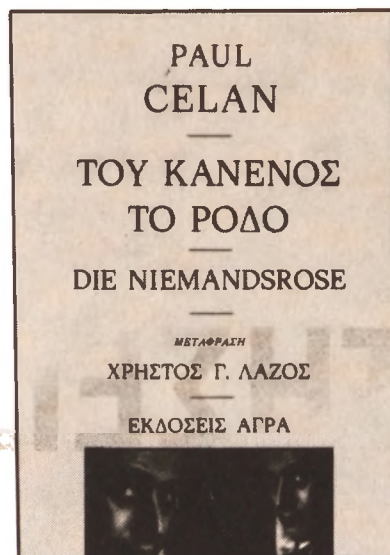
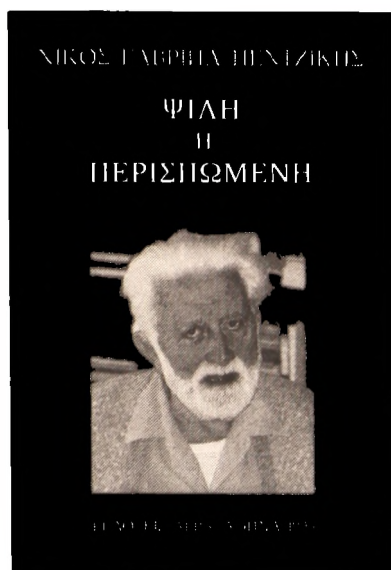
Δεν πρόκειται για κάτι που ήρθε με τη νέα δεκαετία. Πρόκειται για μια ενεργή κατάσταση πραγμάτων με ιστορία αρκετών δεκαετιών, που προσέκλυσε όταν κάποιοι πισιορικάδες –ανεξαρτήτως ηλικίας– αντελήφθησαν ότι τα περιοδικά του περιπτέρου «δεν λένε την αλήθεια». Από δω και στο εξής, η «μοίρα» του υπόγειου Τύπου είναι να σιέκει περήφανος στον αντίποδα του ιλουστρασιόν σκουπιδοτόπου.

Στις σελίδες των φανζίν, μουσική, συναυλίες, απόψεις, άνθρωποι, καταστάσεις, ιδέες, βιβλία και όνειρα είναι ζωντανά, πραγματικά και τόσο μακρινά από τον «λαμπερό» αλά και άδαιο, κόσμο της TV.

Στην έκθεση εναλλακτικού Τύπου, στις εγκαταστάσεις στο Γκάζι, θα παρουσιαστεί ένα μεγάλο μέρος της μακρόχρονης, πλέον, ιστορίας των ελληνικών φανζίν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1979



ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

ΤΟ ΦΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ



ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

ΝΕΦΕΛΗ

"Μόνον αφού διάβασα το δυνατό δοκίμιο και τα αποσπάσματα που συνοδεύουν τις φωτογραφίες, άρχισα να καταλαβαίνω τι μου είχε συμβεί σε εκείνη την τόσο μακρινή Γενναριάτικη μέρα του 1952. Οι Έλληνες βλέπουν, νιώθουν, κατανοούν το φως όχι όπως οι άλλοι - και από την αρχή ως το τέλος της ιστορίας".
JOHN FOWLES.

"Οι εικόνες της φωτογραφικής δραστηριότητας του Νίκου Δήμου είναι μαγευτικές".
ΒΕΑΤΡΙΚΗ ΣΠΗΛΙΑΔΗ.

Φωτογραφίες που κατορθώνουν χάρη στη αυθεντικότητα και το δυναμισμό της έμπνευσης και του ταλέντου που τις χαρακτηρίζουν, να μας αποκαλύπτουν το θαύμα της δημιουργίας.
ΝΤΟΡΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ-ΡΟΓΚΑΝ.

Το φωτογραφικό ταλέντο του Νίκου Δήμου μας κατέπληξε. Η αίσθηση μάγειας του Ελληνικού φωτός σε ταράζει.
ΠΑΥΛΟΣ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΛΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 ΑΘΗΝΑ 10680, ΤΗΛ. 3607744-FAX 3623093